ဥပက္ခာ မပြုကောင်းသောဘဝများ

၁၉၇၀ - ၂၀၁၇ ခုနှစ်အကြား လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို
နစ်နာခံစားရသူများမှ တရားမျှတမှုအတွက်
၎င်းတို့၏လိုအင်ဆန္ဒများကို အကျဉ်းချုပ်ဖေါ်ပြထားသည်။

www.nd-burma.org

office@nd-burma.org

လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)

အောက်တိုဘာ၊ ၂၀၁၈

အဖုံးနှင့်စာအုပ်အပြင်အဆင်

mmlwin

အဖုံးဓါတ်ပုံ

ရွာသူ/သားများတောထဲတွင် ယာယီခုံလုံနေရပုံ၊ နန့်ခမ်းမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်။

TWO

Contact Address:

email : office@nd-burma.org

website : www.nd-burma.org

ဥပက္ခာ မပြုကောင်းသောဘဝများ

၁၉၇၀ - ၂၀၁၇ ခုနှစ်အကြား လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသူများမှ
တရားမျှတမှုအတွက် ၎င်းတို့၏လိုအင်ဆန္ဒများကို
အကျဉ်းချုပ်ဖေါ်ပြထားသည်။

မိမိတို့အကြောင်း

ဤအစီရင်ခံစာကို လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) Network for Human Rights Documentation (Burma) နှင့် အခြားအရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများစုဖွဲ့ထားသည့် ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်မှု အလုပ်အဖွဲ့တို့မှ စုစည်းပြုစုထားခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတဝှမ်းဖြစ်ပွားနေသည့် လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံနေရသော ကိစ္စရပ်များအား မှတ်တမ်းတင်နိုင်ရန်အတွက် မြန်မာတက်ကြွလှုပ်ရှားသူ အဖွဲ့အစည်းအချို့မှ ၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် လူအခွင့် အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)ကို တည်ထောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ရည်မှန်းချက်မှာ မြန်မာပြည် ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုကို မြင်ရသည်နှင့် နစ်နာခံစားရသူများနှင့် သူတို့မိသားစုများ တရားမျှတမှုကိုရယူနိုင်ရေးအတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ပြည်သူများ ခံစားနေခဲ့ရမှုများကို မှန်ကန်သော မှတ်တမ်းတခုထားရှိပြီး အသုံးပြုစေနိုင်ရန်ဖြစ်သည်။ လူအခွင့် အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) အနေဖြင့် ၂၀၀၄ ခုနှစ် ကတည်းပင် ထိန်းသိမ်းထားခဲ့သည့် လုံခြုံသောမှတ်တမ်းတင်စံနစ်ထဲတွင် လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံနေရသူများကို လူတွေ့မေးမြန်းကာ သတင်းအချက်အလက်များဖြည့်သွင်းခဲ့သည်။ ထို့အပြင် နစ်နာခံစားရသူများအတွက် တရားမျှတမှုကို တိုက်တွန်းနှိုးဆော်သည်။ လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)တွင် လက်ရှိ၌ အမျိုးသမီးများနှင့် လိင်စိတ်ခံယူမှုကွဲပြားသူ (LGBTIQ)အသိုင်းအဝန်းများအပါအဝင် အတိုင်းအတာတခုရှိသော တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများအား ကိုယ်စားပြုသည့် အဖွဲ့ဝင် ၁၃ ဖွဲ့ပါရှိပါသည်။ လူအခွင့် အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)၏ အဖွဲ့ဝင်များအားလုံးသည် နိုင်ငံရေးအရ အမှီအခိုကင်း၍ လွတ်လပ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းအချို့ထံမှလည်း နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာအထောက် အကူပံ့ပိုးမှုကို ရရှိပါသည်။

အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံနေရသောကြောင့် ရရှိလာသောသက်ရောက်မှုများကို ဆက်လက်ခံစားနေရသည့် နစ်နာခံစားရသူများနှင့် ၎င်းတို့၏မိသားစုများကို ဝန်ဆောင်မှုပံ့ပိုးပေးခြင်းများကိုလည်း လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)၏ အဖွဲ့ဝင်အများအပြားက ပြုလုပ်ကြပါသည်။ ရှင်သန်ကျန်ရစ်သူများ၏ လိုအပ်ချက်များကို မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ သိခဲ့ရပြီးသည့်နောက် နစ်နာခံစားရသူများ ၎င်းတို့ဘဝကို ပြန်လည်ထူထောင်ရာတွင် ကူညီနိုင်ရန်အတွက် နည်းလမ်းများကို တိုက်တွန်းနှိုးဆော်ရန် လူအခွင့်အရေး မှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) အနေဖြင့် ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်မှု အလုပ်အဖွဲ့ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ထူထောင်ခဲ့ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤအလုပ်အဖွဲ့တွင် လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)၏ အဖွဲ့ဝင်အားလုံးအပြင် နစ်နာခံစားရသူများအတွက် တရားမျှတမှုကိုလှုံ့ဆော်နေကြသည့် အရပ်ဘက်လူထု အဖွဲ့အစည်းများလည်း ပါဝင်ပါသည်။

As of June 2018, ND-Burma's members are:

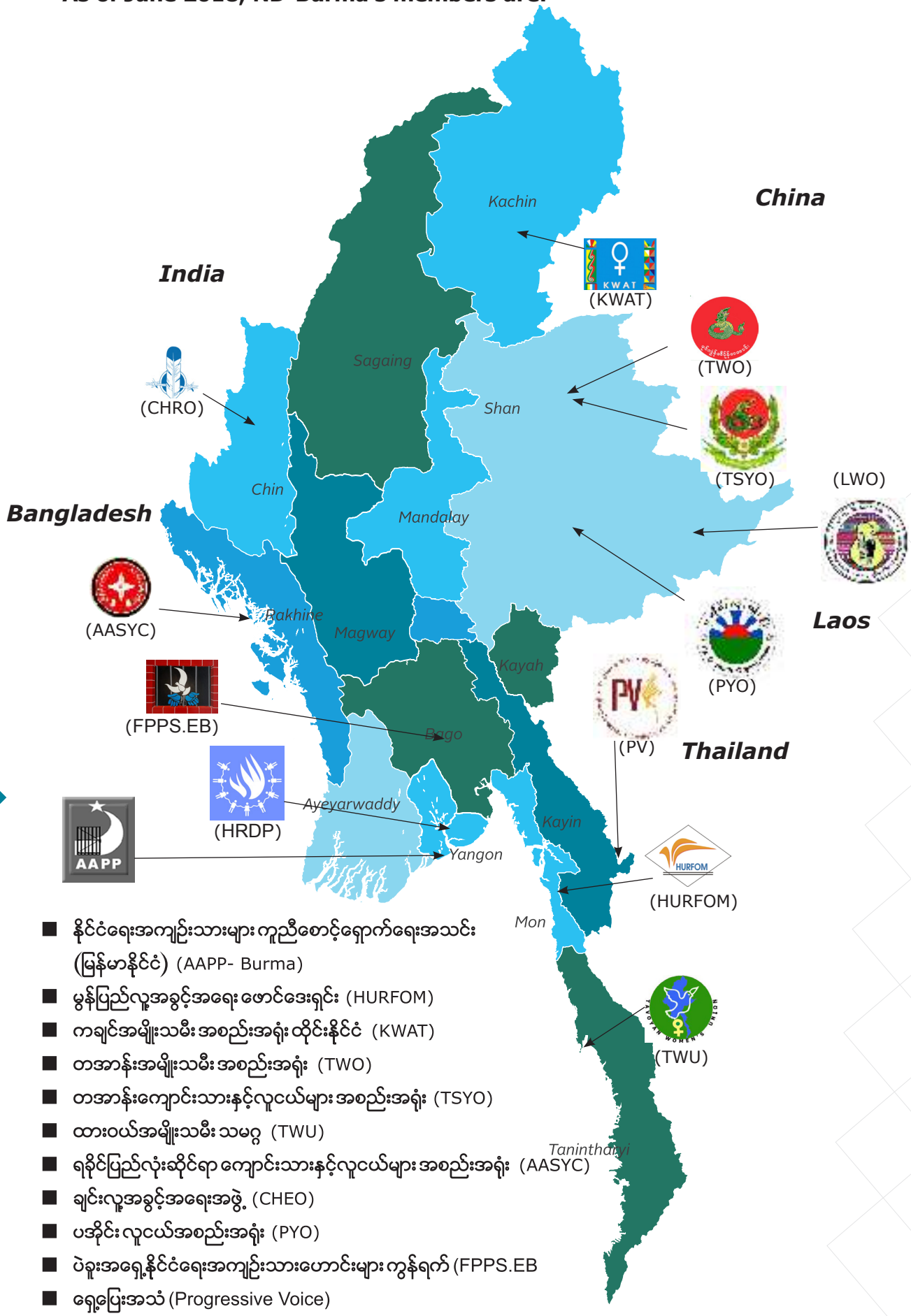

- နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ ကူညီစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း (မြန်မာနိုင်ငံ) (AAPP- Burma)
- မွန်ပြည်လူအခွင့်အရေး ဖောင်ဒေးရှင်း (HURFOM)
- ကချင်အမျိုးသမီး အစည်းအရုံး ထိုင်းနိုင်ငံ (KWAT)
- တအာန်းအမျိုးသမီး အစည်းအရုံး (TWO)
- တအာန်းကျောင်းသားနှင့်လူငယ်များ အစည်းအရုံး (TSYO)
- ထားဝယ်အမျိုးသမီး သမဂ္ဂ (TWU)
- ရခိုင်ပြည်လုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားနှင့်လူငယ်များ အစည်းအရုံး (AASYC)
- ချင်းလူအခွင့်အရေးအဖွဲ့ (CHEO)
- ပအိုင်း လူငယ်အစည်းအရုံး (PYO)
- ပဲခူးအရှေ့နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းများ ကွန်ရက် (FPPS.EB
- ရှေ့ပြေးအသံ (Progressive Voice)
- လူအခွင့်အရေးကာကွယ်ရေးနှင့်မြှင့်တင်ရေးအဖွဲ့ (HRDP)

လက်ရှိ ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဇွန်လအထိ လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)၏ အဖွဲ့ဝင်များမှာ -

အမြဲတမ်းအဖွဲ့ဝင်

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ ကူညီစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း (မြန်မာနိုင်ငံ) (AAPP-B)	AAPP
မွန်ပြည်လူအခွင့်အရေး ဖောင်ဒေးရှင်း (HURFOM)	HURFOM
ကချင်အမျိုးသမီး အစည်းအရုံး - ထိုင်းနိုင်ငံ (KWAT)	KWAT
တအာန်းအမျိုးသမီး အစည်းအရုံး (TWO)	
တအာန်းကျောင်းသားနှင့်လူငယ်များ အစည်းအရုံး (TSYO)	
ထားဝယ်အမျိုးသမီး သမဂ္ဂ (TWU)	TAVOYAN WOMEN'S UNION

ဆက်စပ်အဖွဲ့အစည်းများ

ရှေ့ပြေးအသံ (Progressive Voice)	PV
ရခိုင်ပြည်လုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားနှင့်လူငယ်များ အစည်းအရုံး (AASYC)	
ချင်းလူအခွင့်အရေးအဖွဲ့ (CHRO)	
Earthe Rights International (ERI)	

လူအခွင့်အရေးကာကွယ်ရေးနှင့်မြှင့်တင်သူများအဖွဲ့ (HRDP)	
ပဲခူးအရှေ့ - နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းများ ကွန်ရက် (FPPS.EB)	
ပအိုဝ်းလူငယ်များအစည်းအရုံး (PYO)	

မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ

International Center for Transitional Justice (ICTJ)
Asia Justice and Rights (AJAR)
REDRESS

ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်မှုအလုပ်အဖွဲ့တွင် လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)၏ အဖွဲ့ဝင်များ အပြင်

လားဟူအမျိုးသမီးအစည်းအရုံး (LWO)	
ဝိမုတ္တိအမျိုးသမီးအဖွဲ့ (VWO)	
စစ်မှန်သော ပြည်သူ့ကျေးကျွန်အဖွဲ့ (GPS)	
Open Myanmar Initiative (OMI)	
၈၈ မျိုးဆက် (ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်ပွင့်လင်းလူ့အဖွဲ့အစည်း)	
အနာဂါတ်အလင်းတန်းဆုံမှတ် (FLC)တို့လည်း ပါဝင်ပါသည်။	

အသိအမှတ်ပြုကျေးဇူးတင်ခြင်း

ရှေးဦးပထမ ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် မိမိတို့၏ဖြစ်ရပ်များကို ကျွန်ုပ်တို့အားမျှဝေရန် သတ္တိနှင့်ခွန်အားများရှာဖွေနိုင်ခဲ့ကြသည့် များစွာသော တွေ့ဆုံမေးမြန်းခံသူများကို ကျေးဇူးတင်မိပါသည်။ မချိမဆံ့ခံစားရသော အတွေ့အကြုံများကို တခါတရံ ထပ်ဖန်တလဲလဲ ပြောရသည်အထိ ပြန်ပြောင်းပြောဆိုရသည်မှာ ခက်ခဲလှပါသည်။ မြန်မာပြည်တွင် ဤကိစ္စသည် အန္တရာယ်ရှိနိုင်သည်နှင့်အညီ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများကို ပြုလုပ်ခဲ့သော သုတေသီများကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ရှိရပါသည်။

ဤအစီအရင်ခံစာ ရေးသားပြုစုမှုအတွက် အရေးပါသောထောက်ပံ့မှုနှင့် အကြံဉာဏ်များပေးခဲ့ကြသောမရေမတွက်နိုင်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းများအပေါ်တွင်လည်း ကျေးဇူးဥပကာတင်ရှိကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့ ဖေါ်ပြအပ်ပါသည်။

တည်းဖြတ်ပေးသည့်အဖွဲ့များအားလုံး၊ သဒ္ဒါတရားကြီးမားစွာ ဘဏ္ဍာရေး ထောက်ပံ့ပေးသည့် အဖွဲ့များအားလုံး အထူးကျေးဇူးတင်ရှိရပါသည်။

ပြောရသည်အထိ ပြန်ပြောင်းပြောဆိုရသည်မှာ ခက်ခဲလှပါသည်။ မြန်မာပြည်တွင် ဤကိစ္စသည် အန္တရာယ်ရှိနိုင်သည်နှင့်အညီ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများကို ပြုလုပ်ခဲ့သော သုတေသီများကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ရှိရပါသည်။

မာတိကာ

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁။	မြေပုံ - လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) မှ မှတ်တမ်းတင်ထားသော လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ	၁၂
၂။	ခက်ဆစ်အဓိပ္ပါယ်များ	၁၃
၃။	အနှစ်ချုပ်တင်ပြချက်	၁၅
၄။	**အခန်း ၁။ နိဒါန်း**	၁၈
၅။	**အခန်း ၂။ အသုံးပြုသည့်နည်းနာ**	၂၂
၆။	- ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်မှုအလုပ်အဖွဲ့	၂၂
၇။	- အချက်အလက်များကောက်ယူခြင်း	၂၃
၈။	- အချက်အလက်ကောက်ယူရာတွင် တွေ့ကြုံရသည့် စိန်ခေါ်မှုများ	၂၄
၉။	- ခွဲခြားစိပ်ဖြာသုံးသပ်ခြင်း	၂၅
၁၀။	- အကန့်အသတ်များ	၂၅
၁၁။	**အခန်း ၃။ နောက်ခံအခြေအနေ**	၂၆
၁၂။	- တိုင်းပြည်နောက်ခံအခြေအနေ	၂၆
၁၃။	- အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ တရားမျှတမှုဆိုတာဘာလဲ?	၂၈
၁၄။	**အခန်း ၄။ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၏ သက်ရောက်မှုများ - ဖြစ်ရပ်များကို လေ့လာခြင်း**	၃၀

၁၅။	- စီးပွားရေးအခက်အခဲ	၃၁
၁၇။	- ကျန်းမာရေးနှင့် စိတ်ပိုင်ဆိုင်ရာ ပြဿနာများ	၃၇
၁၈။	- ပညာရေးဆက်လက် မဆည်းပူးနိုင်တော့ခြင်း	၄၃
၁၉။	**အခန်း ၅။ တရားမျှတမှုအတွက် လိုအင်ဆန္ဒများ - ဖြစ်ရပ်များကို လေ့လာခြင်း**	၄၇
၂၀။	- နောက်တစ်ကြိမ်ပြန်လည်မဖြစ်ပွားရန်အတွက် အာမခံပေးခြင်းများ	၄၈
၂၁။	- ကျေနပ်အားရခြင်း	၅၃
၂၂။	- လျော်ကြေးပေးခြင်း	၅၆
၂၃။	- ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း	၅၈
၂၄။	- တရားမျှတမှု	၆၀
၂၅။	- တရားမျှတမှုအတွက် စိန်ခေါ်မှုများ	၆၃
၂၆။	- တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ထိပါးနှောက်ယှက်မှုများ	၆၃
၂၇။	- စစ်ဖက်ဆိုင်ရာ တရားရုံးများ	၆၄
၂၈။	- စစ်ဖက်ဆိုင်ရာ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကော်မရှင်များ	၆၅
၂၉။	- ပြန်လည်ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း	၆၅
၂၉။	**အခန်း ၆။ အတိတ်မှ ဒဏ်ရာအနာများကို ပျောက်ကင်းစေခြင်း - အသေးစိတ်အစီအစဉ်တရပ်**	၆၈
၃၀။	- ကျေနပ် နှစ်သိမ့်ရခြင်း	၆၈
၃၁။	- ပြန်လည်ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း	၇၂
၃၂။	- လျော်ကြေးပေးခြင်း	၇၄
၃၃။	**အခန်း ၇။ အကြံပြုချက်များ**	၇၆
၃၄။	**နောက်ဆက်တွဲများ**	၈၀

Human Rights Violations documented by ND-Burma

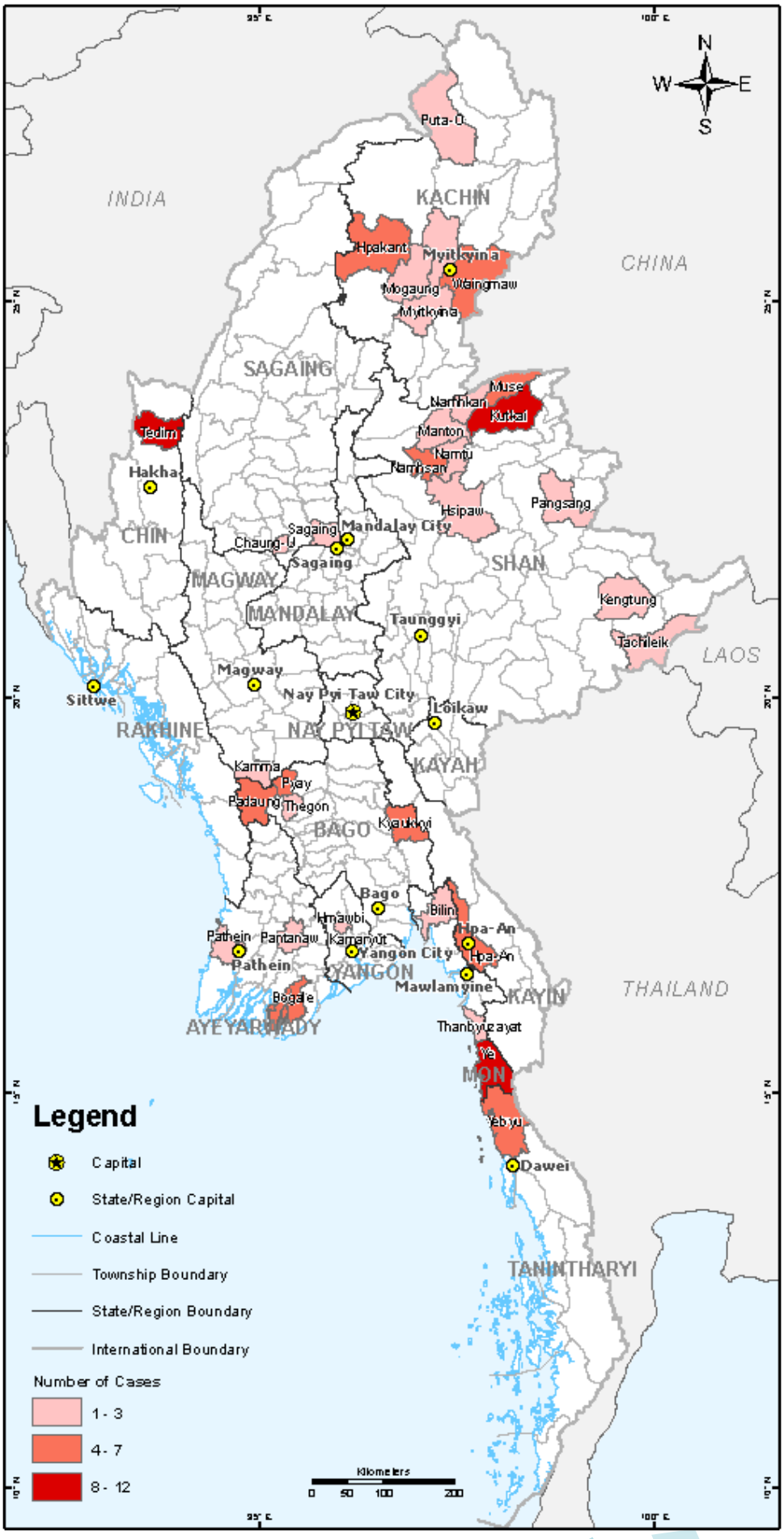

State/Region	Township	No. of Cases
Ayeyarwady	Bogale	7
	Pantanaw	1
	Pathein	2
	Total	10
Bago	Kyaukkyi	4
	Padaung	4
	Pyay	4
	Thegon	1
	Total	13
Chin	Tedim	10
	Total	10
Kachin	Hpakant	5
	Mogaung	1
	Myitkyina	2
	Puta-O	1
	Waingmaw	5
	Total	14
Kayin	Hpa-An	5
	Total	5
Magway	Kamma	1
	Total	1
Mon	Bilin	1
	Thanbyuzayat	1
	Ye	12
	Total	14
Sagaing	Chaung-U	3
	Sagaing	1
	Total	4
Shan	Hsipaw	1
	Kengtung	1
	Kutkai	9
	Manton	2
	Muse	6
	Namhkan	3
	Namhsan	5
	Namtu	1
	Pangsang	1
	Tachileik	1
	Total	30
Tanintharyi	Yebyu	7
	Total	7
Yangon	Hmawbi	2
	Kamaryut	1
	Total	3
	Total Cases	**111**

ခက်ဆစ်အဓိပ္ပာယ်များ

၈၈၈ အရေးတော်ပုံ - ၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင် မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီကို ဆန့်ကျင်သည့်မြောက်များစွာသော ဆန္ဒပြပွဲများဖြစ်ပွားပြီး ဩဂုတ်လ ၈ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတဝှမ်းလုံးတွင် အထွေထွေသပိတ်ကြီး စတင်ဖြစ်ပွားခဲ့ကာ စက်တင်ဘာလလယ်ခန့်တွင် ရက်စက်စွာ ခြေမှုန်းခံခဲ့ရသည်။ လူပေါင်းထောင်ချီ၍ သေဆုံးဒဏ်ရာရခဲ့ပြီး လူငယ်မြောက်များစွာတို့သည် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့များနှင့် ပူးပေါင်းရန်အတွက် မြို့များမှ စွန့်ခွာထွက်ပြေးခဲ့ကြသည်။

AAPP - နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ ကူညီစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း

CNF - ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး

EAO - တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ

FLC - အနာဂါတ်အလင်းတန်း ဆုံမှတ်

GAD - အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန

GPS - စစ်မှန်သော ပြည်သူ့ကျေးကျွန်အဖွဲ့

HURFOM - မွန်ပြည်လူ့အခွင့်အရေး ဖောင်ဒေးရှင်း

IB - မြန်မာစစ်တပ်၏ ခြေလျင်တပ်ရင်း

ICESC - စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစာချုပ်

ICTJ - အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ တရားမျှတမှုအတွက် နိုင်ငံတကာစင်တာ

IDP - ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းလှည့်လည်နေထိုင်ရသော ဒုက္ခသည်ပြည်သူများ

KIA - ကချင်လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်

KIO - ကချင်လွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့

KNLA - ကရင်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်

KNU - ကရင်အမျိုးအသားအစည်းအရုံး

KWAT - ကချင်အမျိုးသမီး အစည်းအရုံး (ထိုင်းနိုင်ငံ)

KWO - ကရင်အမျိုးသမီး အစည်းအရုံး

Kyat - မြန်မာသုံးငွေ။ တစ်ထောင်ကျပ်လျှင် အမေရိကန် ဝ.ဂ၅ ဒေါ်လာခန့်တန်ဘိုးရှိသည်။

Lakh - တစ်သိန်းသည် မြန်မာကျပ်ငွေ ၁၀၀၀၀၀ ဖြစ်သည်။ (ခန့်မှန်းခြေ အမေရိကန် ဂ၅ ဒေါ်လာရှိသည်။)

LIB - မြန်မာစစ်တပ်၏ ခြေမြန်တပ်ရင်း

LID - မြန်မာစစ်တပ်၏ ခြေမြန်တပ်မ

LWO - လားဟူအမျိုးသမီး အစည်းအရုံး

MNHRC - မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်

MOC - စစ်ဆင်ရေးကွပ်ကဲမှူဦးစီးဌာန

NCA - နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ်

NGO - အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ

NLD - အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်

OMI - ပွင့်လင်းမြန်မာ့ရှေ့ဆောင်

Saffron Revolution - ၂၀၀၇ ခုနှစ် စက်တင်ဘာတွင်စတင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြမှုများဖြစ်ပြီး ထိုဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသော ထောင်နှင့်ချီသည့်သံဃာများခြုံရုံသည့် အဝါရောင်ရှိသောသင်္ကန်းများကို အစွဲပြု၍ ရွှေဝါရောင်တော်လှန်ရေးဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။

RCSS/SSA - ရှမ်းပြည်နယ်ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးကောင်စီ/ရှမ်းပြည်နယ်တပ်မတော်

TWO - တအာန်းအမျိုးသမီး အစည်းအရုံး

TNLA - တအာန်းအမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်

VWO - ဝိမုတ္တိအမျိုးသမီးအဖွဲ့

အနှစ်ချုပ်တင်ပြချက်

- လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) နှင့် ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်မှုအလုပ်အဖွဲ့သည် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး ၁၁ ခုတွင် ၁၉၇၀ နှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်အတွင်းဖြစ်ပွားခဲ့သော လူအခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရမှု ၁၁၁ ခုကို စိစစ်သုံးသပ်ပြီး မြန်မာပြည်ရှိခံစားနစ်နာရသူများ၏ လိုအပ်မှုများဆန်းစစ်ခြင်းကို ပထမဆုံးအကြိမ် စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

- ပဋိပက္ခကြောင့်ခံစားနစ်နာခဲ့ရသူများနှင့်ဆက်စပ်သော အမှုဖြစ်ရပ် ၈၅ မှု၊ မြေယာသိမ်းဆည်းခံရမှုဖြင့် ခံစားနစ်နာရသူများနှင့်ဆက်စပ်သော ပြစ်မှုဖြစ်ရပ် ၁၃ မှု၊ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းများနှင့် ပါတ်သက်သောအမှုဖြစ်ရပ် ၁၃ မှု တို့ပါဝင်ပါသည်။ အကယ်၍ ရွာလုံးကျွတ်ရွှေ့ပြောင်းခံရမှုများပါဝင်လျှင် မိမိတို့၏ အချက် အလက်စံနစ်တွင် လူပုဂ္ဂိုလ် ၁၅၀၀ ခန့်အထိပါဝင်နေပြီး ၎င်းတို့ထဲမှ အများစုမှာ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု ပုံစံမျိုးစုံကို တပြိုင်နက်ခံစားရသူများဖြစ်ပါသည်။

- အမှုဖြစ်ရပ် ၉၅ ခု၌ (၈၅%) လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို မြန်မာအစိုးရလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များမှ ကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်သည်။ အမှုဖြစ်ရပ် ၁၃ ခု (၁၂%) ကိုမူ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များက ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်ကာ အမှုဖြစ်ရပ် ၃ ခုမှာ (၃%) အမည်မသိသောကျူးလွန်သူများမှ လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်။

- ကွင်းဆင်းလေ့လာသူများမှ နစ်နာခံစားရသူများအား ၎င်းတို့ခံစားရသော လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို မေးမြန်းရာ၌ မည်သည့်ရုပ်ပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်း၊ လူမှုရေးအပိုင်းနှင့် စီးပွားရေးအပိုင်းဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများရှိခဲ့သနည်း၊ သူတို့၏ဘဝ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအတွက် ကျူးလွန်သူများနှင့် အစိုးရထံမှ မည်သည့်ဆောင်ရွက်မှုများကို မြင်တွေ့လိုသည်တို့ကို စူးစမ်းခဲ့ပါသည်။

- နစ်နာခံစားသူများအနေဖြင့် အမှုဖြစ်ရပ်တိုင်းနီးပါးတွင် ၎င်းတို့၏ဘဝများကို အနှုတ်လက္ခဏာဆောင်သည့် သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။ နစ်နာခံစားရသူများအနေဖြင့် ချိုးဖောက် ခံရမှုများကြောင့် ပုံစံမျိုးစုံသော နောက်ဆက်တွဲသက်ရောက်မှုများကို မကြာခဏဆိုသလို ခံစားနေခဲ့ရကာ
  - စီးပွားရေးအကြပ်အတည်း
  - ကျန်းမာရေးပြဿနာများ
  - နစ်နာခံစားရသူကာယကံရှင်ကိုယ်တိုင် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ သားသမီးများ ပညာရေးစံနစ်မှ နှုတ်ထွက်ရမှု အစရှိသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။

- အစီရင်ခံစာပါ အမှုဖြစ်ရပ်များ၏ နစ်နာခံစားရသူများက ၎င်းတို့ခံစားခဲ့ရသောချိုးဖောက်မှုများ၏ သက်ရောက်မှုများ ပြေပျောက်စေရန်နှင့် အစိုးရ သို့မဟုတ် ကျူးလွန်သူများမှ လုပ်ဆောင်မှုတစုံတရာကို ကြိုးပမ်းပေးရန်

လိုချင် သည်ဟုပြောဆိုပါသည်။

❖ အစိုးရမှ ပြုလုပ်ပေးရန် ဆန္ဒပြုသော လုပ်ဆောင်မှုများတွင် အောက်ပါကိစ္စများ ပါဝင်ပါသည်။

◆ တရားမျှတမှုနှင့်ပါတ်သက်၍ အများဆုံးတူညီသည့် ဆန္ဒမှာ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ထပ်မံမဖြစ်ပွားရန် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးအတွက် အသင်းအဖွဲ့ဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု (Institutional reform) ဖြစ်သည်။ နစ်နာခံစားသူများက အလားတူ ပြန်လည်ဖြစ်ပွားမှု မရှိရေးအတွက် အာမခံမှုတရားဝင်ရှိရေး သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်နှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၏ အကြမ်းဖက်မှုများကို တားဆီးရန်အတွက် အစိုးရပိုင်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ပုံစံတမျိုးမျိုးကို ကြိမ်ဖန်များစွာ တောင်းဆိုကြပါသည်။

◆ နစ်နာခံစားရသူအများစုက ၎င်းတို့ တရားမျှတမှုကို ရရှိစေပြီဟုခံစားရသည့် ကျေနပ်နှစ်သိမ့်ပေးစေမည့် သင်္ကေတလုပ်ဆောင်မှုပုံစံတမျိုးမျိုးကို တောင်းဆိုကြသည်။ ဤကိစ္စတွင် ကျူးလွန်သူများအကြောင်း လူသိရှင်ကြား သို့မဟုတ် သီးသန့် သို့မဟုတ် ပူးတွဲပုံစံဖြင့် ဖော်ထုတ်ပေးခြင်း၊ ကျူးလွန်သူများမှ တောင်းပန်ခြင်းများ၊ သို့မဟုတ် အသတ်ခံရသူများနှင့် ပျောက်ဆုံးသွားသူများ၏ ခန္ဓာရုပ်ကြွင်းများ ပြန်လည်ရရှိခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။

◆ နစ်နာခံစားရသူများအနေဖြင့် လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ဖြစ်ပေါ် လာသောနောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ကျော်လွှားနိုင်ရန် ကူညီပေးမည့် လျော်ကြေးပေးမှု တစုံတရာကို လိုချင်ကြသည်ဟု အကြိမ်များစွာပြောဆိုကြသည်။

◆ နစ်နာခံစားရသူများမှ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မခံရမီက ၎င်းတို့အခြေအနေအတိုင်း ဖြစ်စေနိုင်မည့် ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း ပုံစံတမျိုးမျိုးကိုမကြာခဏ တောင်းခံကြသည်။ နစ်နာခံစားရသူများက ၎င်းတို့၏ မြေယာများနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများ ပြန်လည်ပေးအပ်ရန်၊ မှားယွင်းဖမ်းဆီး ထားသူများကို ပြန်လည်လွှတ်ပေးရန် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံရေးနှင့် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးများ အပြည့်အဝပြန်လည်ရရှိစေရန် အမြဲလိုလို တိတိကျကျ တောင်းဆိုကြသည်။

◆ နစ်နာခံစားရသူများက တရားမျှတမှုကို တောင်းဆိုကြသော်လည်း ပြည်တွင်းတရာစီရင်ရေးစနစ်အပေါ် ယုံကြည်အားကိုးမှုနည်းပါးကြသည်။

◆ ဤလိုအပ်ချက်ဆန်းစစ်မှု၏ရလဒ်များအား လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၏ ကြာရှည်စွာသက်ရောက်နေမှုများကို မှတ်တမ်းတင်ရန်နှင့် နစ်နာခံစားရသူများ၏ လိုအပ်ချက်များကို သုံးသပ်နိုင်ရန်အတွက်ပထမဆုံးကြိုးပမ်းမှုအဖြစ် သဘောထားသင့်သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ပါဝင်သော ဥပမာဖြစ်ရပ်များ၏နမူနာအရွယ်အစားသေးငယ်မှု၊ သေချာစွာတည်ဆောက်ထားခြင်းမဟုတ်သော သုတေသနပြုမှုနည်းနာနှင့်များစွာသော နစ်နာခံစားရသူများအနေဖြင့် တရားမျှတမှုအကြောင်း သဘောထားခံယူမှုများနှင့် ဖြစ်စဉ်ပုံစံများကို အကျွမ်းတဝင်မရှိထားမှုအပေါ်ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီး နောက်ဆက်တွဲ ထပ်မံသုတေသန ပြုမှုများ ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

❖ အမှုဖြစ်ရပ်အများစုအတွက် တရားမျှတမှုလုံးဝမရှိခဲ့ပါ။ အမှုဖြစ်ရပ် ၃ ခုတွင် ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်သူများထဲမှ တချို့ကိုသာ ထောင်ဒဏ်ချမှတ်မှုရှိခဲ့ပြီး အမှုနှစ်ခုကိုမူ စစ်တပ်မှ ဦးဆောင်စစ်ဆေးနေဆဲဖြစ်သော်လည်း ရှေ့ဆက်လုပ်ဆောင်ချက်များ မတွေ့ရှိပါ။

❖ အမှုဖြစ်ရပ် ၆ ခုတွင် နစ်နာခံစားရသူများကို လျော်ကြေး သို့မဟုတ် ထောက်ပံ့မှုအဖြစ် ၃၀၀၀၀ မှ ၅၀၀၀၀ ကျပ်အတွင်း ပေးအပ်မှုရှိခဲ့သည်။ နစ်နာခံစားရသူများက ထိုသို့သောပေးအပ်မှုများကို များသောအားဖြင့်လက်ခံ

ခဲ့ကြရပြီး ၎င်းတို့တွင် ငွေကြေးလိုအပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မြန်မာပြည်ရှိတရားရေးစံနစ်ကို ယုံကြည်မှုမရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အမှုကိုပြန်ဖွင့်ရန် ဆင်းရဲလွန်းခြင်းနှင့် လက်တုန့်ပြန်မှုများကို စိုးရိမ်ရသောကြောင့်လည်းကောင်း ဖြစ်သည် ဟုဆိုပါသည်။

❖ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံခဲ့ရသူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့နစ်နာခံစားခဲ့ရသည့်အရာများအတွက် တရားမျှတမှုရရှိရန်ထိုက်တန်ပါသည်။ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို အဆုံးသတ်နိုင်ရန်အတွက် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအား လေးစားလိုက်နာရန်လိုအပ်ပြီး တရားစီရင်ရေးစနစ်ပြုပြင် ပြောင်းလဲခြင်းမှတဆင့်ပြစ်ဒဏ်ပေးခံခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရနေသည့်ဓလေ့အား အဆုံးသတ်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာပါ လေ့လာတွေ့ရှိချက်များနှင့် ၁၄နှစ်ကြာ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သော အတွေ့အကြုံများအရ၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် နစ်နာခံစားရသူများအတွက် ၎င်းတို့၏ဘဝ ပြန်လည်ထူထောင်နိုင်ရေးအပေါ် အကူအညီအထောက်အကူပေးသည့် ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်ရေး အစီအစဉ်ကို ကျယ်ပြန့်သောအတိုင်းတာဖြင့် ပြုလုပ်ရန် အရေးတကြီးလိုအပ်နေပြီး၊ အမှန်တကယ် ထိရောက်သည့် အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို စတင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

အခန်း ၁

နိဒါန်း

၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် ထိုင်းမြန်မာနယ်စပ်တွင်အခြေစိုက်သည့် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးလှုပ်ရှားသည့် အဖွဲ့ ၉ဖွဲ့ စုစည်းပြီး ယခု လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) (Network for Human Rights Documentation-Burma) (ND-Burma) ဟူသောအဖွဲ့ကို စုဖွဲ့ခဲ့ကြသည်။ မြန်မာပြည်ရှိ စစ်အာဏာရှင်စံနစ်နှင့် ပြည်တွင်းစစ်ကြောင့် တိမ်းရှောင်လာကြသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများနှင့် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကို ကိုယ်စားပြုဖွဲ့ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ နစ်နာခံစားရသူများအနေဖြင့် တရားမျှတမှုကိုမြင်တွေ့ရနိုင်လိမ့်မည်ဟူသည့် ရည်မှန်းချက်ဖြင့် အစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ လုပ်ဆောင်နေခဲ့ကြသော လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို မှတ်တမ်းတင်မှုတစ်ခုအစပြုနိုင်ရန် ၎င်းတို့မှ အတူတကွ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။

၁၄ နှစ်မျှ ကျော်ဖြတ်ပြီးသည့်နောက်ပိုင်း ရာစုနှစ်ဝက်နီးပါးအတွင်း ပထမဦးဆုံးအကြိမ် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးချယ်တင်မြှောက်သော အစိုးရပေါ်ပေါက်လာသည့် အခြေအနေအောက်တွင် တရားမျှတမှုကိုရှာဖွေရန် အချိန်ကျရောက်ပြီဟု လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) အနေဖြင့် ယုံကြည်မိပါသည်။ အသွင်ကူးပြောင်းနေသည့် နိုင်ငံတခုအနေဖြင့် အစုလိုက်အပြုံလိုက် လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခဲ့သည့် အချိန်ကာလများအကြောင်းကို ထုတ်ဖော်၍ အသွင်းကူးပြောင်းရေးကာလ တရားမျှတမှုအပေါ် ဆွေးနွေးရန်အတွက်လည်း ပြည်တွင်းအရပ်ဖက်လူအဖွဲ့အစည်းများအတွက် ကန့်သတ်မှုများရှိနေဆဲဖြစ်ပြီး ထိပ်ပိုင်းအလွှာလူအများစုကလည်း နစ်နာခံစားရသူများအတွက် ပြန်လည် ကုစားပေးလျော်ပေးရန် ကိစ္စများကို လူသိရှင်ကြားဆွေးနွေးရန် ငြင်းဆန်နေဆဲဖြစ်သည်။

အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ တရားမျှတမှုဆိုသည်မှာ လက်စားချေရေးမဟုတ်ပါ။ ပြည်သူများ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရခြင်းကို သိရှိနားလည် အသိအမှတ်ပြုပေးပြီး၊ ချိုးဖောက်ခံရသူများအနေဖြင့် ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်မှုနှင့် ထိုက်တန်ကြောင်းကို ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ မည်သည့်ကိစ္စများ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည်ဆိုသည့်အချက်အလက်များကိုဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် အလားတူကိစ္စများ မည်သည့်အခါမျှ ပြန်လည်မဖြစ်ပွားရန်အတွက်အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းလည်းဖြစ်သည်။ တရားမျှတမှုရရှိခွင့်ကို သေချာစေပြီး တရားဥပဒေ စိုးမိုးမှုကိုလေးစားခြင်းဖြစ်သည်။ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးနှင့် ရေရှည်တည်တန့်မည့် ငြိမ်းချမ်းရေးကို သယ်ဆောင်လာရန်အတွက် လူအဖွဲ့အစည်းတခုလုံးအတွင်း ယုံကြည်မှုကို ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်းလည်းဖြစ်သည်။ အမှန်တကယ်တွင်လည်း မိမိတို့၏ လိုအပ်ချက်များဆန်းစစ်မှုအရလည်း နစ်နာခံစားရသူများ အနေဖြင့်လက်စားချေမှုကို မတောင်းဆိုကြပါ။ ၎င်းအစား အများစုအနေဖြင့် ထိုသို့သော လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ထပ်မံမဖြစ်ပွားရန် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု တစုံတခုလုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် အာမခံချက်များကို တောင်းဆိုသည်ကိုသာတွေ့ရသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခံရသူများမှ ထပ်တလဲလဲ အလေးထားပြောကြသည်မှာ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ကျူးလွန်သူပုဂ္ဂိုလ်များအပေါ်တွင် စက်ဆုပ်ခြင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ ထိုချိုးဖောက်မှုများကို ဖြစ်နိုင်ချေရှိအောင် လုပ်သောစံနစ်ကိုသာ မနှစ်သက်ခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားမှုကြောင့် အကျဉ်းထောင်ထဲတွင် စုစုပေါင်း ၁၄ နှစ် နေထိုင်ခဲ့ရသောနိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား ဟောင်းတစ်ဦးက "ကျူးလွန်သူတွေက ဒီလိုရာဇဝတ်မှု တွေကိုလုပ်ကြရတယ်။ ဒါမှလည်း သူတို့ရှင်သန်

နိုင်မှာလေ" ဟု လူအခွင့်အရေး မှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) ကို ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ (အမှုဖြစ်ရပ် ၁၁၁)[၁]

လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် လုံးဝနီးပါး အပြစ်ပေးမှုမခံရခြင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သွေးစွန်းသော အတိတ်သမိုင်းကို ပြန်လည်စစ်ဆေးရန် ငြင်းဆန်နေမှုတရပ်သည် ဤပျက်စီးစေလိုသော ကြမ်းကြုတ် သည့်စံနစ်ကို ယနေ့တွင် ဆက်လက်တည်ရှိခွင့် ပြုနေစေခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာပြည်မြောက်ပိုင်းတွင် ပဋိပက္ခများ ဆက်လက်ပေါက်ကွဲနေပြီး တရားလက်လွတ်ဖမ်းဆီးခြင်း၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်း၊ တရားဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ အဓမ္မလုပ်အားစေခိုင်းခြင်း၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်ခြင်း၊ မြေမြုပ်မိုင်းများကြောင့်သေကြေခြင်း၊ လက်လွတ်စပယ်ဗုံးကြဲခြင်း၊ အရပ်သားအဆောက်အအုံများအား စစ်ရေးပစ်မှတ်ထားခြင်းနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းများကို သိမ်းဆည်းဖျက်ဆီးခြင်းအစရှိသည့် လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများလည်း တပါတည်းဖြစ်ပေါ်နေလေသည်။ မိမိတို့ပြုလုပ်သည့် လိုအပ်ချက်များ ဆန်းစစ်ချက်၏ အမှုဖြစ်ရပ်များစွာသည် ဤပဋိပက္ခများအတွင်းမှဖြစ်ပြီး လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက် နေသော်လည်း အပြစ်ပေးခံရခြင်းမရှိဘဲ ကျူးလွန်ခွင့်ရနေသော လက်ရှိစံနစ်ကို အဆုံးသတ်စေလိုကြောင်း နစ်နာခံစားသူများမှ သူတို့၏ဆန္ဒကို လှိုက်လှိုက်လဲလဲ ဖေါ်ပြနေသည်။ "ကျနော့်အနေနဲ့ အစိုးရစစ်သားတွေက လူတစ်ယောက်ရဲ့အသက်ကို တန်ဖိုးထားတာ မြင်ချင်တယ်။ သူတို့အနေနဲ့ လူအခွင့်အရေးကို လေးစားလိုက်နာစေ ချင်တယ်။" (အမှုဖြစ်ရပ် ၆၆)

ပဋိပက္ခများ လျော့နည်းသွားစေရန် မဆောင်ကြဉ်းနိုင်သည့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်သည် ၁၉၈၀ နှစ်လွန်ကာလများထက်ပင် တိုက်ပွဲများ ပိုမိုပြင်းထန်လာစေသည်။[၂] အပစ်အခတ်ရပ်စဲသောဒေသများတွင်ပင် တိုက်ပွဲများ ပြန်လည်တောက်လောင်နေပြီး နိုင်ငံတော်တပ်ဖွဲ့များအနေဖြင့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ပြုလုပ်နေကြကြောင်း ထပ်မံစွပ်စွဲခံနေရသည်။[၃] ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် အရပ်သားများအပေါ် စစ်ရေးအကြမ်းဖက်မှုကြောင့် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အလျင်အမြန်ဆုံးကြီးထွားနေသော ဒုက္ခသည်အကြပ်ဆိုက်မှုကို ဖြစ်ထွန်းစေခဲ့သည်။[၄]

၂၀၁၄ ခုနှစ်မှစ၍ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် အောက်ခြေအဆင့် စစ်သားများကို အပြစ်ပေးအကျဉ်းချခဲ့သည့် အမှုဖြစ်ရပ် အနည်းအကျဉ်းရှိခဲ့ပါသည်။ (တရားမျှတမှုအတွက် စိမ်ခေါ်ချက်များ အခန်းတွင်ကြည့်ပါ။) ဤအခြေအနေသည် အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သော ခြေလှမ်းတရပ်ဖြစ်သော်လည်း အသင်းအဖွဲဆိုင်ရာ ပိုမိုပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပူးတွဲပါဝင်သင့်ပါသည်။

၁။ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် နစ်နာခံစားသူများအပေါ် ဆက်လက်သက်ရောက်နေမှုများနှင့် ၎င်းတို့၏တရားမျှတမှုအပေါ် ၎င်းတို့၏ဆန္ဒများကို စစ်ဆေးထားသော အခြားအစီရင်ခံစာများကို ဖတ်ရှုလိုပါက ဝဲဗျှတွင် ကြည့်ပါ။ ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် အမှန်တရားကို ပြောဆိုခြင်း (Speaking Truth for Peace) , March 2018, http://asia-ajar.org/wp-content/uploads/2018/03/Speaking-Truth-to-Peace-Report-lowres.pdf§; HURFOM: ကျွန်ုပ် မှတ်မိနေဆဲ (I Still Remember), December 2017, http://www.rehmonnya.org/reports/I-still-remember-online-publishing.pdf; and HURFOM: တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေခြင်း (In Pursuit of Justice), July 2014, http://www.burmalibrary.org/docs18/HURFOM-in-pursuit-of-justice-red.pdf

၂။ Bertil Linter in The Irrawaddy: လမ်းကြောင်းလွဲနေသော မြန်မာပြည်ငြိမ်းချမ်းရေး အသစ်ပြန်စရန် လိုအပ်နေသည် (Burma's Misguided Peace Process Needs a Fresh Start), 11 October 2016, μhttps://www.irrawaddy.com/opinion/commentary/burmas-misguided-peace-process-needs-a-fresh-start.html

၃။ BNI: KNU နှင့် မြန်မာစစ်တပ်အကြားတိုက်ပွဲများကြောင်း ဒေသခံများ ရာချီ၍ ထွက်ပြေးနေရ၊ 7 March 2018, μhttps://www.bnionline.net/en/news/hundreds-local-residents-flee-fighting-between-knu-and-Burma army

၄။ UN News: အလျင်မြန်ဆုံးကြီးထွားနေသော ဒုက္ခသည်အကြပ်အတည်းအကြားမှ ရိုဟင်ဂျာများအား ကူညီရန် ကုလသမဂ္ဂမှ ရံပုံငွေများ တောင်းခံနေ 6 October 2017,https://news.un.org/en/story/2017/10/568002-un-seeks-more-funds-assist-rohingya-amid-worlds-fastest-growing-refugee-crisis

နှစ်ပေါင်းများစွာဖြစ်နေသော ပဋိပက္ခအတွင်းမှတ်တမ်းတင်ထားမှုအရလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် စံနစ်တကျ ဖြစ်နေသည့် သဘောသဘာဝက လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိမှုသည် ကျူးလွန်သည့်တသီးပုဂ္ဂလစစ်သားများထက်ပိုမိုနေကြောင်းညွှန်ပြနေပါသည်။[၅]ဗြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့်လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ပါတ်သက်ပြီး တာဝန်ရှိမှုကိုသေချာစေရေး၊ ဖိနှိပ်သောဥပဒေများကို ပယ်ဖျက်ရေးနှင့် ရှည်ကြာလှပြီဖြစ်သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုသမိုင်းကြောင်းကို အသိအမှတ်ပြုရေးအတွက် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရန် လိုအပ်ပေသည်။

လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား ဥပဒေကြောင်းအရ တရားမျှတမှုရရှိခဲ့သည့် ကိစ္စအနည်းငယ်သည် ပြီးခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်များက ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော အပြစ်ပေးခြင်းမှကင်းလွတ်ခံရသည့် ယဉ်ကျေးမှုအတွက် ပြောင်းလဲမှုတရပ်၏ ကနဦးအစအဖြစ် ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်မှု အလုပ်အဖွဲ့မှ မျှော်လင့်ပါသည်။ အမှုဖြစ်ရပ်ပေါင်းများစွာတွင် ချိုးဖောက်မှုများကို ဖုံးကွယ်ရန်ကြိုးစားသောသူများအနေဖြင့်လည်း ၎င်းတို့နေထိုင် ရှင်သန်နေသောစံနစ်အတွင်းမှ အကောင်းဆုံး ဖြစ်နိုင်မည်ဟုယူဆပြီး ဖြေရှင်းလုပ်နေခြင်း ဖြစ်သည်ဟုလည်း မိမိတို့မှယုံကြည်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကချင်ပြည်နယ်တွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော အမျိုးသားတစ်ဦး အစိုးရစစ်သားများကြောင့် အသတ်ခံရ၍ ပျောက်ဆုံးသွားသောဖြစ်စဉ်၌ တပ်ရင်းမှူးအနေဖြင့် အသတ်ခံရသူ၏ အမျိုးသမီးနှင့် သူ၏ကလေး ၆ ယောက်အတွက် ကျပ်တစ်သိန်းပေးခဲ့ခြင်းသည် ထိုတပ်မှူးအနေဖြင့် သူတာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော အဖွဲ့အစည်းကို မထိခိုက်စေရန် ၎င်းလုပ်နိုင်သမျှ အကောင်းဆုံးထောက်ပံ့မှုကို ပေးအပ်သည်ဟု ယုံကြည်စွာလုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း လုံးဝဖြစ်နိုင်ချေရှိပါသည်။ (အမှုဖြစ်စဉ် ၄) ဤအစီရင်ခံမှုက နစ်နာခံစားရသူများအနေဖြင့် လျော်ကြေးပေးအပ်မှုကို လိုအပ်နေနိုင်ပါသည်။ သို့ပါသော်လည်း ချိုးဖောက်မှုများကို အသိအမှတ်ပြု၍ တောင်းပန်ပြီးပါမှ ထိုထောက်ပံ့မှုမျိုးကိုပေး သင့်သည်။

ပြည်တွင်းစစ်နှင့် စစ်အာဏာရှင်စံနစ် ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာတည်ရှိနေခြင်းသည် လူ့အခွင့်အရေးနှင့်အခြေခံလွတ်လပ်မှုများကို နားလည်မှု အားနည်းနေခြင်းဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းများတွင် တချို့သော နစ်နာခံစားရသူများက သူတို့ခံစားခဲ့ရသော ချိုးဖောက်ခံရမှုများအတွက် ကိုယ့်ကိုကိုယ်ပဲ အပြစ်တင်လျက်ရှိနေသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရှမ်းပြည်နယ်တွင် အစိုးရစစ်သားများ၏ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကို ခံခဲ့ရသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ မကျန်းမာသူ တစ်ဦး၏ဖခင်ဖြစ်သူက ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းသည် သူ၏ “မကောင်းသောကံ” ကိုသာ အပြစ်ပုံရမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောခဲ့ပါသည် (အမှုဖြစ်ရပ် ၇၅)။ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ၊ မကြာခဏဆိုသလိုဖိနှိပ်ခံ ရမှုများကြောင့် ဘဝတစ်ခုလုံးစာ နစ်နာခံစားရသူများအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများကို ပြောပြရန်အတွက် ပြောမပြတတ်အောင်ဖြစ်ကြပါသည်။ မိမိတို့တာဝန်သည် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုမှ ရှင်သန်ကျန်ရစ်သူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ဘဝများ ပြန်လည်တည်ဆောက်ရန် မည်သို့သော အကူအညီများ လိုအပ်သည်ကို ပြောဆိုထုတ် ဖော်နိုင်စေရန် ရည်မှန်းကူညီခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ရရှိစေရန်အတွက်ဆိုလျှင် ယခုအချိန်သည် မြန်မာပြည်မှာ မြောက်များလှစွာသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရ သူများအတွက် တရားမျှတမှုကို ပြောရမည့်အချိန်ဖြစ်သည်။ မိမိတို့မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည့် လိုအပ်ချက်များဆန်းစစ်မှုအရ နစ်နာခံစားရသူများ၏ တောင်းဆိုချက်များသည် လျော်ကန်သင့်မြတ်လှပေသည်။ အစိုးရအနေဖြင့် ဤအခြေအနေကို မှန်ကန်သောအမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး အစပြုရန်

၅။ A UN-mandated Fact Finding Mission (FFM) has called for senior military figures to be investigated for genocide, crimes against humanity, and war crimes, 27 August 2018, https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/MyanmarFFM/Pages/ReportoftheMyanmarFFM.aspx

အတွက် အခွင့်ကောင်းယူသင့်သည်။ "အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအလုပ်ဖြစ်ဘို့ဆိုရင် ဒါကို စနစ်တကျဖြစ်အောင်လုပ်ဘို့လိုတယ်။ အခုထက်ထိ စစ်တပ်နဲ့ပြည်သူကြားထဲမှာ အမျိုးသားပြန်လည် သင့်မြတ်ရေးဆိုတာ မရှိခဲ့သေးဘူး" ဟု နိုင်ငံရေးသုတေသီ တစ်ဦးဖြစ်သူ ဦးမင်းဇင်မှ ပြောကြားပါသည်။[၆] ထို့အပြင် ဤအကြောင်းအရာများအား ဖေါ်ထုတ်မှုမရှိခဲ့ပါက နစ်နာခံစားရသူများ၏ ရပ်တည်ချက်များသည် ပိုမိုအစွန်းရောက်သည့်ဘက်သို့ ကူးပြောင်းသွားနိုင်ကြောင်း အခြားနိုင်ငံများ၏ဥပမာများက ထောက်ပြနေပါသည်။[၇]

ဤအစီရင်ခံစာကို နိုင်ငံတော်မှ ဦးဆောင်သော ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်ရေး အနာဂါတ်အစီအစဉ်တရပ်အတွက် ကနဦးပံ့ပိုးမျဥဝမှုတရပ်အဖြစ် ဖတ်ရှုလိမ့်မည်ဟု ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်မှုအလုပ်အဖွဲ့အနေဖြင့် မျှော်လင့်မိပါသည်။ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်သော အမှုဖြစ်ရပ်ပေါင်း ၆၀၀၀ ကို မိမိတို့၏ အချက်အလက်စုဆောင်းသော စနစ်တွင် လက်ရှိဥထိန်းသိမ်းထားပြီး မြန်မာပြည်ရှိ ချိုးဖောက်မှုများခံစားခဲ့ရ သူများအတွက် တရားမျှတမှုကိုဖေါ်ဆောင်ပေးနိုင်စေရန်အတွက် ကူညီရန် အဆင်သင့်ရှိနေပါသည်။

၆။ လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)၏ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်ရေးအလုပ်အဖွဲ့သို့ ဦးမင်းဇင်၏တင်ပြချက်၊ June 2017

၇။ ICTJ: မြန်မာပြည်တွင် ကုစားစရာနည်လမ်းများ လမ်းဖွင့်ခြင်း (Opening Up Remedies in Myanmar) December 2015, https://www.ictj.org/sites/default/files/ICTJ-Briefing-Myanmar-TJ-2015.pdf

အခန်း ၂

အသုံးပြုနည်းနာ

ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်မှုအလုပ်အဖွဲ့

လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းတင်ကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) ကို ၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်စဉ်ကတည်းက မိမိတို့၏ဦးတည်ချက်မှာ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသူများ တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေရာတွင် မိမိတို့၏ မှတ်တမ်းများကို အသုံးချနိုင်ရန်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် သင့်တော်သော မည်သည့်တရားမျှတမှုနည်းလမ်းများဖြစ်ရမည်ကိုကောင်းစွာ နားလည်နိုင်ရန်အတွက် မိမိတို့အဖွဲ့ဝင်များသည် ကမ္ဘာတဝှမ်းရှိ နိုင်ငံအသီးသီး၏ အသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး အကောင်အထည်ဖော်သည့် နည်းလမ်းများကို လေ့လာခဲ့ကြပါသည်။ ဤအစီအစဉ်တွင် ကျွမ်းကျင်သူများမှပို့ချသည့် များစွာသောသင်တန်းများနှင့် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများအပြင် မှတ်တမ်းတင်စင်တာ (ကမ္ဘောဒီးယား) ကဲ့သို့သော နစ်နာခံစားနေရသူများအတွက် တရားမျှတမှု ရရှိစေရန် ဆောင်ကြဉ်းပေးသည့်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အပြန်အလှန်လေ့လာရေးအစီအစဉ်များလည်း ပါဝင်ပါ သည်။

ဒီမိုကရေစီပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ စတင်ခဲ့သည့် ၂၀၁၀ နောက်ပိုင်း လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းတင်ကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)၏ အဖွဲ့ဝင်များအနေဖြင့် မြန်မာပြည်၏ အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ တရားမျှတမှုအစီအစဉ်သည် မည်သို့ဖြစ်သင့်သည်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိနိုင်ရန်အတွက် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှုများကို အစပြုခဲ့ပါသည်။ နစ်နာခံစားရသူများ အပေါ်ကျူးလွန်မှုများနှင့် မိမိတို့၏မှတ်တမ်းတင်မှုများအရ လူတဦးချင်းစီအလိုက်သော်ငင်း၊ ၎င်းတို့၏မိသားစုများ၊ ရပ်ရွာအသိုင်းအဝန်းများအပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံတခုလုံး အတိုင်းအတာအထိ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၏ သက်ရောက်မှုများကို ဆက်လက်ခံစားနေရမည်ဖြစ်ကြောင်း သိသာထင်ရှားနေပါသည်။ လူအုပ်စု ထုထည်အလိုက် ချိုးဖောက်ခံရမှုများကြောင့် ထိခိုက်ဆုံးရှုံးရမှုများကို "ကုစားပြုပြင်ရေး" အတွက် ကူညီနိုင်ရန်ပြန်လည် ကုစားပေးလျော်မှု အလုပ်အဖွဲ့ကို မိမိတို့မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤအထဲတွင် လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းတင် ကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) အဖွဲ့ဝင်များအပြင် တရားမျှတမှုအတွက် လုံ့ဆော်လှုပ်ရှားနေသော အရပ်ဖက်လူအဖွဲ့အစည်း များလည်း ပါဝင်ပါသည်။ မိမိတို့အနေဖြင့် တစ်နှစ်တွင်နှစ်ကြိမ်တွေ့ဆုံလေ့ရှိကြပြီး နိုင်ငံတော်မှ ဦးဆောင်သည့် ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်ရေးအစီအစဉ် ဖြစ်မြောက်လာစေရန်အတွက် တိုက်တွန်းနှိုးဆော်နေပါသည်။[၈]

၈။ လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းတင်ကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) ၏ အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ တရားမျှတမှုအပေါ် ပထမအကြိမ် အစီရင်ခံစာသည် လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၏ သက်ရောက်မှုများနှင့် အခြားနိုင်ငံများ၏ ဥပမာများကို စစ်ဆေးခြင်းဖြစ်သည်။ အမှတ်ရစေရန်နှင့်ကုစားပြုပြင်ရန် (To Recognize and Repair) June 2015, http://nd-burma.org/to-recognize-and-repair/

အချက်အလက်များ စုဆောင်းခြင်း

ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်ရေး အလုပ်အဖွဲ့ဝင် ၂၁ ဦးသည် ၂၀၁၆ နှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်များတွင် လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသူများနှင့် လူတွေ့မေးမြန်းမှုများကို ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ ကွင်းဆင်းမှတ်တမ်းတင်သူများအနေဖြင့် လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းတင်ကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) ၏ လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းတင်လက်စွဲအတိုင်း အချက်အလက်များ စုဆောင်းရာတွင် တိကျမှန်ကန်၊ ပြည့်ပြည့်စုံစုံဖြင့် သမာသမတ်ကျသော နည်းနာကိုအသုံးပြု၍ တိကျနိုင်သမျှ တိတိကျကျ လိုက်နာဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါသည်။ (နောက်ဆက်တွဲတွင် ဖေါ်ပြထားသော မေးခွန်းနမူနာပုံစံ)[၉]

ကွင်းဆင်းမှတ်တမ်းတင်သူများအနေဖြင့် နစ်နာခံစားရသူများကိုယ်တိုင်ကိုယ်သော်၎င်း၊ မိသားစုဝင်များသို့မဟုတ် အခြားသက်သေများကိုသော်၎င်း အမှုဖြစ်ရပ်တိုင်းအတွက် လူတွေ့မေးမြန်းခဲ့ကြပါသည်။ သတင်းများကို အတည်ပြုနိုင်ရန်အတွက် အမှုဖြစ်ရပ်တခုတိုင်းတွင် တချို့သောသူများကို တခါတရံ ထပ်မံမေးမြန်းခဲ့ရသေးရာ ဤလို အပ်ချက်များ ဆန်းစစ်မှုအတွက် စုစုပေါင်း လူ ၁၇၀ ခန့်ကို ထပ်မံမေးမြန်းခဲ့ရပါသေးသည်။ နမိတ်ပြမေးခွန်းများကို ရှောင်ရှားနိုင်ရန်အတွက် နစ်နာခံစားရသူများ၏လိုအင်ဆန္ဒအပေါ် မေးမြန်းမှုများအား လမ်းစဖွင့်ပေးထားခဲ့ပါသည်။ ချိုးဖောက်နစ်နာခံရသူများအနေဖြင့် လူအခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် အသိပညာနည်းပါးသည့်အတွက် ၎င်းတို့အပေါ်ကျူးလွန်ချိုးဖောက်မှုများကို တိကျရှင်းလင်းစွာပြောဆိုရန် မဖြစ်နိုင်သည့်အပေါ်နားလည်မှုပေးရသည့် အခြေအနေအောက်တွင် မှတ်တမ်းများကောက်ယူရခြင်းသည် (နိမိတ်ပြမေးခွန်းများကိုရှောင်ရှားခြင်း) တရားဥပဒေအရ ရင်ဆိုင်ရာတွင် တုန့်ပြန်လာမှုများအတွက် အသေးစိတ် အချက်အလက်များရရှိနိုင်မှုအပေါ် အကန့်အသတ် ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ တိတိကျကျနည်းလမ်းများကို ဖေါ်ထုတ်နိုင်ခြင်းထက် နစ်နာခံစားရသူများ၏ တရားမျှတမှုအပေါ် ယေဘူယျဆန္ဒများကို သိရှိနားလည်ရန်အတွက်အခုအချိန်တွင် ပို၍အရေးကြီးသည်ဟု ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်မှုအလုပ် အဖွဲ့အနေဖြင့် ယုံကြည်ပါသည်။

ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်မှုအလုပ်အဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့အစည်းများအားလုံးသည်အချက်အလက်များကောက်ယူရေးလုပ်ငန်း ပြင်ဆင်နိုင်ရန်အတွက် လိုအပ်ချက်ဆန်းစစ်ရေး အထူးသင်တန်းကို တက်ရောက်ကြရပါသည်။ ရန်ကုန်၊ ဧရာဝတီ၊ ပဲခူး၊ စစ်ကိုင်း၊ မကွေး၊ မွန်၊ ရှမ်း၊ ကရင်၊ ကချင် နှင့် တနင်္သာရီ အစရှိသော ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီး ၁၁ ခု တွင် လိုအပ်ချက်ဆန်းစစ်မှုများကို ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသည်။

မြန်မာစစ်တပ်၏ ကျယ်ပြန့်သောစစ်ဆင်ရေးများ၏ အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သည့် ဥပမာအားဖြင့် ၈၈၈ အရေးတော်ပုံ၊ ၁၉၉၁ ခုနှစ်မှ "မုန်တိုင်းစစ်ဆင်ရေး" (ဘိုကလေးအဓိကရုက်း)၊ ကချင်နှင့်ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်းပြည်နယ်များတွက် လက်ရှိဖြစ်ပွားနေသော ထိုးစစ်ဆင်မှုများတို့ကို ပစ်မှတ်ထား၍ နစ်နာခံစားရသူများကို မူလအဓိကထား ရွေးချယ်ပါသည်။[၁၀] တချို့သော နစ်နာခံစားသူများသည် ပဋိပက္ခကြောင့်ရွှေ့ပြောင်းရမှုများဖြစ်ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများစခန်းတွင် နေထိုင်နေရဆဲဖြစ်သည်။ ထို နစ်နာသူများနှင့် တွေ့ဆုံနိုင်ရေးအတွက် ကွင်းဆင်းမှတ်တမ်းတင်သူများအနေဖြင့် ဒေသခံကွန်ရက်များအပေါ် အားကိုးအား ထားပြုခဲ့ရပါသည်။

၉။ လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းတင်ကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) ၏ မှတ်တမ်းတင်ခြင်းလက်စွဲကို ဤနေရာတွင် ရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ http://nd-burma.org/documentation/

၁၀။ ၈၈၈ အုံကြွမှုနှင့်ပါတ်သက်၍ အလားတူရှင်းပြမှုမျိုးကို Bertil Lintner ဒေါ်မာန်ဟုန် စာအုပ်တွင် ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။ (Outrage, Kiscadale Publications, 1989) လက်တလောတွက် ၁၉၉၁ ဘိုကလေးအကြပ်အတည်းနှင့်ပါတ်သက်သောကိစ္စကို အနည်းအကျဉ်းသာ မှတ်တမ်းတင်နိုင်ကြပါသေးသည်။ သို့သော်လည်း နစ်နာခံစားသူများ၏ထွက်ဆိုချက်များကို အကျဉ်းဖေါ်ပြထားသည့် ဆောင်းပါးများကို အောက်ပါနေရာများတွင် ရှာဖွေနိုင်ပါသည်။ Mark Farmaner in Karen News: စုံစမ်းစစ်ဆေးသင့်ပြီး ပြန်ပြောင်းအမှတ်ရသင့်သည့်ဘိုကလေး အနိဿရုံ 29 October 2017, http://karennews.org/2017/10/bogalay-massacres-should-be-investigated-and-commemorated/. International Hurman Rights Clinic at Harvard Law School မှ ၂၀၀၅ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ်အတွင်း ကရင်ပြည်နယ်၌ စစ်ဆင်ရေးများအကြား ကျူးလွန်ခံခဲ့ရသော လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို မှတ်တမ်းတင်ထားပြီး မြန်မာပြည်မှ ရာဇဝတ်မှုများ May 2009, တွင်ဖေါ်ပြထားသည်များ http://hrp.law.harvard.edu/wp-content/uploads/2009/05/Crimes-in-Burma.pdf လူသားဆန်မှုကို ဆန့်ကျင်သည့် ရာဇဝတ်မှုများနှင့်စစ်ရာဇဝတ်မှုများကို စစ်သားများအနေဖြင့် ကျူးလွန်ခဲ့သည်ဟု ထိုအစီရင်ခံစာမှ တွေ့ရှိခဲ့ပြီး စုံစမ်းမေးရန်အတွက် ကုလသမဂ္ဂ၏ စုံစမ်းစစ် ဆေးရေးကော်မရှင်ကို တောင်းဆိုခဲ့သည်။ စုံစမ်းမေးရန်အတွက် ကုလသမဂ္ဂ၏ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကော်မရှင်ကို တောင်းဆိုခဲ့သည်။

နစ်နာခံစားရသူအများစုသည် သူတို့အား တွေ့ဆုံမမေးမြန်းသေးခင်အချိန်အထိ အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ တရားမျှတမှုအကြောင်းကို စိုးစဉ်းမျှမသိကြပါ။ ထိုအခြေအနေသည် ဝေးလံခေါင်သီသောနေရများတွင် နေရလေ့ရှိကြသော ပဋိပက္ခအတွင်း မားစာခံဖြစ်ကြရသူများအတွက် အမြဲတမ်းလိုလို မှန်ကန်လေ့ရှိသည်။ တချို့အမှုဖြစ်ရပ်များဖြစ်သော လယ်ယာမြေအသိမ်းခံရမှုများတွင် နစ်နာခံစားသူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏အမှုများကို တရားရုံးသို့ ပို့ဆောင်ခံရခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် မြေယာများအသိမ်းခံရမှုကို တုန့်ပြန်စိန်ခေါ်ပြီး အမှုကိုတရားရုံးသို့ ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် စွဲချက်တင်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ပြည်တွင်းတရားမျှတမှုစံနစ်ကို တစုံတရာသိရှိနေကြသေးသည်။ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများအနေဖြင့် အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ တရားမျှတမှု ယန္တရားပုံစံများကို ပိုမို အသေးစိတ်နားလည်မှု ရှိလေ့ရှိသည်။

အချက်အလက်များကောက်ယူခြင်းအတွက် စိန်ခေါ်မှုများ

အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား မှတ်တမ်းတင်ခြင်းသည် စိန်ခေါ်မှုများရှိသလို အန္တရာယ်လည်း များပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ဖွင့်ဟပြောဆိုသော နစ်နာခံစားရသူများကို စစ်တပ်နှင့်တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အင်အားစုနှစ်ခုစလုံးက ထိပါးနှောက်ယှက်ခြင်းနှင့် ပြစ်ဒဏ်ခတ် အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းများကို မကြာခဏပြုလုပ်လေ့ရှိပါသည်။ မြန်မာစစ်တပ်မှ အဓမ္မစစ်သားအဖြစ် စုဆောင်းခြင်းခံခဲ့ရသည့် ကလေးစစ်သားဟောင်းတစ်ဦးသည် ၎င်း၏အတွေ့အကြုံ များကို ရေဒီယိုတွင် ဖွင့်ဟပြောဆိုခြင်းကြောင့် ထောင်ဒဏ် ၂ နှစ်ချမှတ်ခြင်းကို ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ခံခဲ့ရပါသည်။[၁၁] စစ်ဖက် ရေးရာလုံခြုံရေးအဖွဲ့များမှ လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းတင်ကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) အဖွဲ့ဝင်များ၏ရုံးခန်းများသို့လာ ရောက်ခြင်းကိုခံခဲ့ရပြီး ၎င်းတို့၏ အလုပ်များနှင့်ပါတ်သက်၍ မေးမြန်းမှုများကို ခံခဲ့ရပါသည်။ အဖွဲ့ဝင်များ၏ ဝက်ဘ်ဆိုဒ်များနှင့် မက်ဆင်ဂျာအကောင့်များကိုလည်း ကြားဝင်နှောက်ယှက်ခြင်းကို ခံခဲ့ရပါသည်။ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးဆိုလျှင် ဤအစီ ရင်ခံစာနှင့်ပါတ်သက်၍ အချက်အလက်ရှာဖွေရေး လှုပ်ရှားမှုများအားလုံးကို အချိန်အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ လုံခြုံရေး စိုးရိမ်ရမှုများကြောင့် ရပ်ဆိုင်းထားခဲ့ရပါသည်။

အမှန်စင်စစ်အားဖြင့် မြန်မာပြည်လူအခွင့်အရေးအခြေအနေနှင့်ပါတ်သက်၍ ကုလသမဂ္ဂဆိုင်ရာ အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိမှ ၎င်း၏ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလ ထုတ်ပြန်ကြေညာချက်တွင် "သူတို့အပေါ်တွင် မည်သည့်ကိစ္စဖြစ်ပွားခဲ့သည်ကို မျှဝေရန်အတွက်လည်းကောင်း၊ သူတို့၏စိတ်အတွေးကို ပြောပြရန်အတွက်လည်းကောင်းနှင့် ကြောက်ရွံ့ခြင်းကင်းမဲ့စွာဖြင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ ရှင်သန်နေထိုင်ရေးအတွက်ညီးကောင်း၊ လူပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း လွတ်လပ်စွာ ပြုမူနိုင်သည့် လူအဖွဲ့အစည်းတခုကိုရရှိရန် ခရီးရှည်နေလိမ့်ဦးမည်" ဟု ပြောကြားခဲ့ပါသည်။[၁၂]

၁၁။ Radio Free Asia: ဘဝကို ပြန်တည့်မတ်နိုင်ရန် ရှည်လျားသောရုန်းကန်မှုကို ယခင် ကလေးစစ်သားတစ်ဦးမှ ရှင်းပြခဲ့သည်။ 18 August 2017, https://www.rfa.org/english/news/myanmar/former-myanmar-child-soldier-describes-long-struggle-to-turn-life-around-08172017154924.html, Human Rights Watch: Myanmar: ယခင်ကလေးစစ်သားအား စွဲဆိုမှုကို ရုတ်သိမ်းသည်။ 2 April 2018, https://www.hrw.org/news/2018/04/02/myanmar-quash-conviction-former-child-soldier

၁၂။ OHCHR, မြန်မာပြည်လူအခွင့်အရေးအခြေအနေအပေါ်ကုလသမဂ္ဂ အထူးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိ၏ လုပ်ငန်းပြီးစီးမှုထုတ်ပြန်ကြေညာချက် 20 January 2017, http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=21107&

ခွဲခြမ်းစိပ်ဖြာသုံးသပ်ခြင်း

နစ်နာခံစားရသူများ၏ အတွေ့အကြုံကို ပဋိပက္ခ၊ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားနှင့် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုဆိုပြီး ကဏ္ဍ ၃ မျိုး ခွဲခြားနိုင်ပါသည်။ ဤသို့လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းမှာလည်း လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) အနေဖြင့် ၎င်း၏မှတ်တမ်းပြုစုထဲတွင်မူလကတည်းက သတ်မှတ်ထားသော လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများဖြစ်စဉ်လမ်းကြောင်းပုံစံကို ပိုမိုသုံးသပ်နိုင်ရန်အတွက်ဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခကြောင့်ဖြစ်သော နစ်နာခံစားရသူများသည်မြန်မာ ပြည်၏ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများဖြစ်ပြီး နိုင်ငံ၏လူမျိုးစုရေးရာပဋိပက္ခကြောင့် ခံစားနစ်နာနေရသူများဖြစ်သည်။ အနည်းအကျဉ်းသော နစ်နာခံစားရသူများသည် မြန်မာလူများစုအုပ်စုမှဖြစ်ပြီး မြန်မာစစ်တပ်၏ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သောဖိနှိပ်မှု အစိတ်အပိုင်းတရပ် အနေဖြင့်လောက်သာ ပစ်မှတ်ထားခံရခြင်းဖြစ်ကာ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းများကဲ့သို့လည်း နိုင်ငံရေးရပ်တည်ချက်ကို တိုက်ရိုက်ခံယူမှုမရှိချေ။ တချို့သောပဋိပက္ခကြောင့် နစ်နာသူများနှင့် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်းအသိမ်းခံရသော ဖြစ်ရပ်မျိုးကြောင့် ကဏ္ဍများသတ်မှတ်ရာတွင် ဒွေးရောယှက်တင်ဖြစ် နေနိုင်ပါသည်။ အလားတူစွာ အချို့သောမြေယာသိမ်းဆည်းခံရသူများနှင့် ပဋိပက္ခကြောင့် နစ်နာသူများသည် တရားမဲ့အဖမ်းဆီးခံ၊ ထောင်ချခံရမှုများကိုလည်း ခံစားရနိုင်ပါသည်။

အကန့်အသတ်များ

လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုကြောင့် နစ်နာခံစားရသူ အရေအတွက်သည် ရေတွက်၍ပင် မရနိုင်လောက်ပါ။ ဤလိုအပ်ချက်ဆန်းစစ်မှုသည် ထိုသို့သော အမှုဖြစ်ရပ်များ၏ သေးငယ်သောအစိတ်အပိုင်းတရပ်မျှကိုသာစစ်ဆေးထားခြင်းဖြစ်ပြီး နစ်နာခံစားရသူများ၏ လိုအပ်ချက်များကို သုံးသပ်သောဖြစ်စဉ်အတွက် ပထမခြေလှမ်း အနေဖြင့်သာ ရှုမြင်နိုင်ပါသည်။ ဤသုတေသနပြုမှုအနေဖြင့် ၄၇ နစ်တာကာလကျော် မြန်မာပြည်တလွှား ဖြစ်ပွားသော လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု အတိုင်းအတာတစ်စုံတစ်ရာကို ခံစားရသောနစ်နာသူများအား တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းဖြင့် တတ်နိုင်သမျှ ကိုယ်စားပြုနိုင်အောင် ရည်မှန်းခဲ့သော်လည်း တွေ့ဆုံမေးမြန်းခံ မည့်သူများကို ရွေးချယ်ရာတွင် ဆက်စပ်ထိတွေ့နိုင်မှုနှင့် အရင်းအမြစ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကန့်အသတ်များ ဖြင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပါသည်။

ထို့အပြင်ဤလိုအပ်ချက်များဆန်းစစ်မှု၏ရလဒ်ကိုကြည့်ပါကလည်းများစွာသောနစ်နာခံစားသူများအနေဖြင့် တရားမျှတမှု၏ သဘောတရားများနှင့်ဖြစ်စဉ်များအပေါ် အကျွမ်းတဝင်ရှိမနေမှုကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်လိုအပ်ပေသည်။ ပြန်လည်ပြုစုပျိုးထောင်ရေးအစီအစဉ်များကဲ့သို့ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများ၏ သက်ရောက်မှုများကို ဖယ်ရှားပေးနိုင်မည့်အလားအလာရှိသောအသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလတရားမျှတမှုအစီအစဉ်ယန္တရားများအကြောင်း သိနားလည်မှု မရှိခြင်းကိုလည်း နစ်နာခံစားသူများ၏ ထွက်ချက်များကို ဖတ်ရှုရခြင်းဖြင့် ထင်ရှားစေပါသည်။

နိုင်ငံအဝှမ်း အထူးသဖြင့် ဝေးလံခေါင်သီသောဒေသများရှိ ပဋိပက္ခဒေသများတွင် အစိုးရ၏ဝန်ဆောင်မှု နှင့် ထောက်ပံ့မှုများ ရှိမနေခြင်းကလည်း ပြည်သူလူထု၏ မျှော်မှန်းမှုများကို ကြီးမားစွာယုတ်လျော့စေပါသည်။ ထို့အပြင် ကြီးမားသော လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာနှင့် ရှင်သန်ရေးအခြေခံလိုအပ်ချက်များက ရေတိုလိုအပ်ချက်များကို ဦးစားပေးရွေးချယ်ရန် နစ်နာခံစားသူများအား တွန်းအားပေးနိုင်ပြီး ထိုသို့ပြုမူခြင်းကလည်း အခြေအနေတည်ငြိမ်လာသည်နှင့်အမျှ ဆင့်ကဲတိုးတက်ပြောင်းလဲသွားနိုင်ပေလိမ့်မည်။

သို့ဖြစ်၍ ဤအစီရင်ခံစာအား နစ်နာခံစားရသူများ၏ လိုအပ်ချက်များအပေါ် အပြီးသတ်သုံးသပ် စစ်ဆေးချက်အနေဖြင့် မဖတ်ရှုသင့်ဘဲ အစိုးရဦးဆောင်သော ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်ရေးအစီအစဉ်တရပ် ထူထောင်နိုင်ရေးအတွက် ပထမသော ကြိုးပမ်းပုံပိုးမှုအနေဖြင့် သဘောထားသင့်ပါသည်။

အခန်း ၂

နောက်ခံအခြေအနေ

တိုင်းပြည်နောက်ခံအခြေအနေ

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအတွင်း တိုင်းရင်းသားတန်းတူညီမျှမှုရစေရမည်ဟူသော ကတိပေးကာ ကချင်၊ ရှမ်း နှင့် ချင်းခေါင်းဆောင်များဖြင့် ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ပင်လုံသဘောတူစာချုပ် ရရှိအောင် ညှိနှိုင်းခဲ့သည်။ ထိုသဘောတူညီချက်အား အကောင်အထည်မဖော်နိုင်မီ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းလုပ်ကြံခံခဲ့ရပြီး ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဇွန်တိသျှထံမှ လွတ်လပ်ရေးရသည့်အချိန်ကစပြီး အစိုးရတပ်များနှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အင်အားစုများအကြား ပြည်တွင်းစစ် စတင်ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ်အာဏာသိမ်းမှုသည် နိုင်ငံရေးအတိုက်အခံများ၊ သတင်းသမားများ၊ လူအခွင့်အရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများနှင့် နိုင်ငံတော်အား ဝေဖန်သည်ဟု သံသယရှိသူများအား လုံးကို ဖမ်းဆီးနှိပ်စက်ခြင်းဖြင့် ကြီးမားသော ဖိနှိပ်မှုကို ယူဆောင်လာခဲ့သည်။

၁၉၆၂ ခုနှစ်ကတည်းကအစပြု၍ ၁၉၈၈ ခုနှစ် ကျောင်းသားလူငယ်များ၏ အုံကြွမှုနှင့် ၂၀၀၇ ရွှေဝါရောင် တော်လှန်ရေးကို ဖြိုခွဲမှုများပြုလုပ်ခြင်းနောက်တွင် အရပ်ဖက်လူအဖွဲ့အစည်းအနေဖြင့် လှုပ်ရှားရန် အကန့်အသတ်ရှိသော အဝန်းအဝိုင်းကိုသာ ရရှိခဲ့သည်။ အချို့သောအဖွဲ့များအနေဖြင့် ပြည်တွင်းတွင် ရရှိနိုင်သမျှသော အဝန်းအဝိုင်းဖြင့် ဆက်လက်လှုပ်ရှားကြပြီး အခြားအင်အားစုများက ထိုင်းနိုင်ငံ သို့မဟုတ် အခြားနေရာများတွင် ပြည်ပြေးဘဝဖြင့် တိုက်တွန်းနှိုးဆော်ခြင်းလုပ်ငန်းများ ပြုလုပ်ကြသည်။

၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် စစ်တပ်မှ မြန်မာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ ခွဲထွက်အဖွဲ့တစ်ခုနှင့် ပထမဆုံးသော အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး လက်မှတ်ထိုးမှုကို စတင်ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ၉၀ ခုလွန်နှစ်များတလျှောက် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တချို့နှင့် နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးများ ဆက်လက်ဖေါ်ဆောင်ခြင်း၊ ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေအောက်တွင် နိုင်ငံတော်မှ ထိန်းချုပ်သော နယ်စပ်လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များအဖြစ် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တချို့ကို ပြောင်းလဲဖွဲ့စည်းခြင်း တို့ကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ဆက်လက်ကျူးလွန်စေသည့် ထိုသဘောတူညီချက်အချို့ကို တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုဒေသများရှိ သယံဇာတများကို နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အင်အားစုများ၏ ထိပ်ပိုင်းခေါင်းဆောင်များမှသော်လည်းကောင်း အလွဲသုံးစားပြုရန်အတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့်အနေဖြင့် အသုံးချနေသည်ဟူသော စွပ်စွဲမှုများရှိလာသည့် အခြေအနေများနှင့်အတူအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး တချို့လည်း ပျက်ပြယ်သွားခဲ့ပါသည်။ ၁၇ နှစ်ကြာတည်ရှိခဲ့သော ကချင်လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် (KIA) နှင့် အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်လည်း ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ချိုးပြိမ်းသွားကာ ထိုအဖွဲ့နှင့် စစ်တပ်အကြား ပြင်းထန်သော ပဋိပက္ခ ဖြစ်လျက်ရှိနေသည်။

ယခင်ဗိုလ်ချုပ်ဟောင်း သိန်းစိန်လက်ထက် ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှု စတင်ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အင်အားစု တစ်ဒါဇင်ကျော်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲများ ပြန်လည် စတင်လာခဲ့ခြင်းဖြင့် ဒီမိုကရေစီပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို စတင်ခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ ၈ ဖွဲ့မှ

နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးစာချုပ်ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် နောက်ထပ် ၂ ဖွဲ့ ထပ်မံလက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။ အစိုးရတပ်မဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်အင်အား၏ ၈၀% ကို ကိုယ်စားပြုနေသည့် လက်မှတ်မထိုးသေးသော အဖွဲ့များက ၎င်းတို့အနေဖြင့် လက်မှတ်မထိုးခင် ညှိနှိုင်းအဖြေရှာမှုများတွင် ပါဝင်ခွင့် ပေးသင့်သည်ဟု တောင်းဆိုထားသည်။[၁၃]

၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် တွန်းတွန်းတိုက်တိုက်ပြုလုပ်ခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအောက်တွင် စစ်တပ်အနေဖြင့် အရပ်သားများ၏ ကြီးကြပ်မှုအောက်မှ ကင်းလွတ်သော ကိုယ်ပိုင်အာဏာကို ရထားပြီး ပြည်ထဲရေး၊ ကာကွယ်ရေးနှင့် နယ်စပ်ရေးရာဝန်ကြီးဌာနများကို ချုပ်ကိုင်ထားကာ၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်နိုင်ရန် ပိတ်ဆို့နိုင်သည့် အုပ်စုငယ်အနေအထားဖြစ်သည့် ယှဉ်ပြိုင်စရာမလိုသည့် လွှတ်တော်အမတ်နေရာ ၂၅% ကိုလည်းရရှိထားပေသည်။ နိုင်ငံတော်အရေးပေါ် အခြေအနေတွင် စစ်သားများအနေဖြင့် အာဏာရယူနိုင်ရန်အတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးထားပြီးပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာစောင့်ကြည့်လေ့လာသူများက နောက်တဖန် အာဏာသိမ်းမှုဖြစ်မည့်အပေါ် ကြောက်ရွံ့နေရမှုကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်အတွက် သတိထားဆင်ခြင်နေရမည့် အကြောင်းပြချက်တချက်အနေဖြင့် ထောက်ပြနေခဲ့ကြပါသည်။[၁၄] ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ပုဒ်မ၄၄၅တွင် "၎င်းတို့၏သက်ဆိုင်ရာတာဝန်ဝတ္တရားများကိုထမ်းဆောင်ရာတွင်" ဆောင်ရွက်ရသော လုပ်ဆောင်မှုများအားလုံးအတွက် နိုင်ငံတော်ဝန်ထမ်းများကို ဥပဒေကြောင်းအရ အကာအကွယ်ပေးထားပြီး ပုဒ်မ ၃၁၉ တွင် ကာကွယ်ရေးဌာနတပ်ဖွဲ့ဝင်များအားလုံးကို စစ်ဖက်ဆိုင်ရာ တရားရုံးများတွင်သာ လုံးဝသီးသန့် စစ်ဆေးစီရင်ပိုင်ခွင့်ပေးထားသည်။[၁၅]

၂၀၁၅ ခုနှစ်၌ လွတ်လပ်၍တရားမျှတသည်ဟု ဆုံးဖြတ်ခံထားရသော ရွေးကောက်ပွဲတွင် တိုင်းပြည်၏ ပထမဦးဆုံးရွေးကောက်ခံ အရပ်သားအစိုးရအဖြစ် ရာစုနှစ်တဝက်ကျော်အတွင်း အောင်ပွဲရရှိခဲ့သည်။ မျှော်လင့်မှုများ ကြီးမားစွာ အထားခံနေရသော်လည်း ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် ဦးဆောင်သည့် အစိုးရသည် စစ်တပ်အခန်းကဏ္ဍကို ဖွဲ့စည်းပုံအရ အထောက်အကူပေးထားရမှု၊ ဖိနှိပ်သည့်တရားဥပဒေများ၊ အားနည်းသော တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုနှင့် အကျင့်ပျက်ခြစားနေသော တရားစီရင်ရေးစံနစ်များကို အမွေဆက်ခံ နေရသည်။

ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အနေဖြင့် ဦးသိန်းစိန်၏ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်ကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး ၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံကို အမည်ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် တိုက်ပွဲများလျော့ကျသွားခြင်းမရှိဘဲ မြေသိမ်းပိုက်မှုများ၊ အဓမ္မလုပ်အားခိုင်းစေမှုများ၊ အတင်းအကြပ်နေရာ ပြောင်းရွှေ့စေမှုများ၊ လက်လွတ်စပယ်ဗုံးကြဲမှုများ၊ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များမှ ကလေးစစ်သား စုဆောင်းခြင်းများ၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းများနှင့် တရားလက်လွတ်သတ်ဖြတ်မှုများအပါအဝင် အစုအပြုံလိုက် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပါသည်။ ယခုအစီရင် ခံစာရေးနေချိန်မှာပင် ကချင်နှင့်မြောက်ပိုင်း ရှမ်းပြည်နယ်များတွင် အစိုးရနှင့်လက်နက်ကိုင်အုပ်စုများအကြားတိုက်ပွဲ များကြောင့် ပြည်သူတသိန်းကျော် နေရာရွှေ့ပြောင်းခဲ့ကြရသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ဖြစ်ပွားသော ပြဿနာများတွင်အကြမ်းဖက်ဖြေရှင်းမှုများကြောင့် လူ ၇ သိန်းနီးပါး ထွက်ပြေးခဲ့ကြရသည်။

၁၃။ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အပေါ်အလွန်ကောင်းမွန်သော သုံးသပ်ချက်ကို ကြည့်လိုပါက International Crisis Group ကို ကြည့်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ် - နိုင်ငံရေးတွေ့ဆုံအဖြေရှာမှုတခုသို့ ရောက်ရှိခြင်း 10 October 2016, https://www.crisisgroup.org/asia/south-east-asia/myanmar/myanmar-s-peace-process-getting-political-dialogue; and International Crisis Group: မြန်မာနိုင်ငံတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် အဓိကကျသော ထုအင်အားကို တည်ဆောက်ခြင်း 29 June 2017, https://www.crisisgroup.org/asia/south-east-asia/myanmar/287-building-critical-mass-peace-myanmar

၁၄။ စစ်အာဏာသိမ်းမှုတရပ်အပေါ်ကြောက်ရွံ့မှုများအပေါ် ဝေဖန်သော တုန့်ပြန်မှုတခုကို ဤတွင်ကြည့်နိုင်ပါသည်။ Mary Callahan in Nikei Asia Review: Fears of Military Coup in Myanmar are Exaggerated, 14 December 2016, https://asia.nikkei.com/Politics/Fears-of-military-coup-in-Myanmar-are-exaggerated

၁၅။ သမတ္တမြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ၂၀၀၈ http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/mm/mm009en.pdf. လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအပေါ်ပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်ခွင့်အား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် မည်သို့ထည့်သွင်းထားသည့်နောက်ကြောင်းကို လေ့လာနိုင်ရန် ဤတွင်ကြည့်ပါ။ see ICTJ: Impunity Prolonged: Burma and its 2008 Constitution, September 2009, https://ictj.org/sites/default/files/ICTJ-Myanmar-Impunity-Constitution-2009-English.pdf

အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ တရားမျှတမှုဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။

အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ တရားမျှတမှုဆိုသည်မှာ နိုင်ငံတခုအနေဖြင့် ၎င်း၏မြေပေါ်တွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော အစုအပြုံလိုက် လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ကိုင်တွယ်ရန်ကြိုးစားရသည့် အသေးစိတ်သောနည်းလမ်းများကို ရည်ညွှန်းကြခြင်းဖြစ်သည်။ တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှုနှင့် ပြန်လည်ပြုပြင်ခြင်းများမှတဆင့် နစ်နာခံစားရသူများအားတရားမျှတ မှုကိုပေးအပ်ခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုမှတဆင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို လေးစားလိုက်နာစေသော၊ အလားတူချိုးဖောက်မှုမျိုးထပ်မံ မဖြစ်စေရန်အတွက် ကာကွယ်ပေးသော၊ လူအဖွဲ့အစည်းတရပ် တည်ဆောက်နိုင်ရေးအတွက် ကူညီပံ့ပိုးရန်ဖြစ်သည်။[၁၆] ကမ္ဘာပေါ်ရှိ တိုက်ကြီးမှန်သမျှတွင် အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ တရားမျှတမှုနှင့်ပါတ်သက်သော အစီအစဉ်များ ကို နိုင်ငံများစွာအနေဖြင့်ခံယူ၍ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံ၏ အခြေအနေနှင့်ကိုက်ညီသော အစိတ်အပိုင်းမျိုးစုံဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံဖေါ်ကြသည်။

အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ တရားမျှတမှုဖော်ဆောင်ရေးအစီအစဉ်တွင် အောက်ဖေါ်ပြပါ အဓိကယန္တရား ၄ မျိုးအနက်မှ တစ်မျိုး သို့မဟုတ် တစ်မျိုးထက် ပိုမိုပါဝင်ပါသည်။

- **ရာဇဝတ်မှုပိုင်းဆိုင်ရာ တရားစီရင်အပြစ်ပေးခြင်း** - အစုလိုက်အပြုံလိုက် လူအခွင့်အရေးချိုး ဖောက်မှုများအပေါ် တာဝန်ရှိသူများအား ဆောင်ရွက်သည့်နည်းလမ်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့သော တရားစီရင်အပြစ်ပေးမှုမျိုးကို ပြည်တွင်း၊ နိုင်ငံတကာ သို့မဟုတ် ပေါင်းစပ်ပူးတွဲ တရားရုံး (နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံတကာ တရားသူကြီးများဖြင့်) ဖွဲ့စည်းသည်။

- **အမှန်တရားဖော်ထုတ်ခြင်း** - လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအပေါ် အမှန်တရားစိုက်ထူခြင်းကို တရားစီရင်ခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်မှုမရှိသောအဖွဲ့များမှ ဆောင်ရွက်လေ့ရှိကြသည်။ အစုအပြုံလိုက်ဖြစ်သော လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုကိစ္စများနောက်ကွယ်ရှိ အမှန်တရားကို ဖော်ထုတ်ရာတွင် အမှန်တရားကော်မရှင်များနှင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကော်မရှင်များသည် အများဆုံးအသုံးပြုသော နည်းလမ်းများဖြစ်ကြသည်။ အမှန်တရားကို လူသိရှင်ကြားဖော်ထုတ်လိုသော အရပ်ဘက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် နစ်နာခံစားရသူများ၊ အသင်းအဖွဲ့များက အတိတ်ကာလ၏ လူအခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများအကြောင်းနှင့် ပါတ်သက်၍ အမှန်တရားကို ရှာဖွေခြင်းနှင့် အမှန်တရားကို ဖော်ထုတ်ခြင်းများအား လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။

- **ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်ခြင်း** - လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများအတွက် ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်ခြင်းများကို လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးချင်းအနေဖြင့်သော်၎င်း၊ လူအဖွဲ့အစည်းအသိုင်းအဝန်းအနေဖြင့်သော်၎င်း၊ သို့မဟုတ် ပူးတွဲ၍သော်၎င်း ရုပ်ဝတ္ထုအရဖြစ်စေ၊ သင်္ကေတအသွင်သဏ္ဌာန်အရဖြစ်စေ ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ လူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီ သို့မဟုတ် ဖွံ့ဖြိုးရေးအကူအညီများနှင့် ကွဲပြားစေရန်အတွက် ထိုသို့သော ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်ခြင်းများတွင် နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် ထိုသို့ကျူးလွန်မှုများ သို့မဟုတ်ချိုးဖောက်မှုများကိုတားဆီးရန် တာဝန်ရှိမှုအပေါ်၊ ပျက်ကွက်ခြင်းများအပေါ်တာဝန်ယူခြင်းများ ပါဝင်သော အစိတ်အပိုင်းများ ပါဝင်သင့်သည်။ ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်ခြင်းတွင် -

၁၆။ ကုလသမဂ္ဂ လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံး OHCHR: ၂၀၀၅ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာ ၁၆ ရက်နေ့ အထွေထွေညီလာခံကြီးမှ ဆုံးဖြတ်ချက် ၆၀/၁၄၇ အဖြစ် ဆုံးဖြတ်၍ ကြေညာထားသော နိုင်ငံတကာလူအခွင့်အရေးဥပဒေအား အထွေထွေချိုးဖောက်မှုများ နှင့် နိုင်ငံတကာလူသားချင်းစာနာမှုဥပဒေကို ပြင်းပြင်းထန်ထန်ချိုးဖောက်မှုများအား နစ်နာခံစားရသူများအတွက် ကုစားရန်နည်းနာနှင့်ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်ခြင်း အခွင့်အရေးပေါ်တွင် ထားရှိသည့် အခြေခံမူများနှင့် လိုက်နာရမည့်လမ်းညွှန်များ HYPERLINK "http:/www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/RemedyAndReparation.aspx"

- **ပြန်လည်ဖြည်ဆည်းပေးခြင်း(Restitution)** - ချိုးဖောက်မှုမဖြစ်ပွားမီက အခြေအနေအတိုင်း နစ်နာခံစားရသူကို တတ်နိုင်သမျှရရှိစေခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းတွင်လွတ်လပ်မှု၊ အလုပ်အကိုင်၊ နိုင်ငံသားဖြစ်မှု၊ မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများ ပြန်လည်ပေးအပ်ခြင်း၊ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၊ ပညာရေးဆိုင်ရာ အရည်အချင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး အသိအမှတ်ပြုမှုများ၊ ရာဇတ်ဝတ်မှု မှတ်တမ်းများမှ ပယ်ဖျက်ခြင်းများနှင့် နဂိုမူလနေထိုင်ရာနေရာသို့ ပြန်ခွင့်ပြုခြင်းများ အစရှိသည်တို့ ပြန်လည်ရရှိစေခြင်းများပါဝင် ပါသည်။

- **လျော်ကြေးပေးခြင်း(Compensation)** - အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှု၏ အကျိုးဆက်ကြောင့် ဆုံးရှုံးခဲ့ရမှုများကို ပြန်လည်ပေးလျော်နိုင်ရေးအတွက် ငွေကြေးပိုင်းဆိုင်ရာ လျော်ကြေးပေးခြင်း။

- **ပြန်လည်ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း (Rehabilitation)** - ကုသမှုအပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လူမှုရေးပိုင်းဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ၊ ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များတွက် အစိုးရမှထောက်ပံ့ခြင်း။

- **ကျေနပ်အားရခြင်း(Satisfaction)** - အမှန်တရားစိုက်ထူခြင်း၊ ပျောက်ဆုံးသူများအားရှာဖွေပေးခြင်း၊ ကျန်ရှိနေသောရုပ်ကြွင်းများအား ပြန်လည်ရယူခြင်းနှင့် ကောင်းမွန်စွာမြှုပ်နှံခြင်း၊ လူသိရှင်ကြားအသိအမှတ်ပြုမှုများနှင့် တောင်းပန်ဝန်ခံမှုပြုခြင်း၊ ဂုဏ်ပြုအခမ်းအနားများနှင့် ပြန်လည်အောက်မေ့ခြင်းအခမ်းအနားများ။

- **ပြန်လည်မဖြစ်ပွားရန် အာမခံခြင်း (Guarantees of non-recurrence)** - စစ်ဖက်နှင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များအပေါ်အရပ်သားမှထိန်းချုပ်ခြင်း၊လွတ်လပ်အမှီအခိုကင်းသောတရားစီရင်ရေးစနစ်၊လူအခွင့်အရေးလှုပ်ရှားသူများနှင့်ဂျာနယ်လစ်များအား ကာကွယ်ပေးမှုနည်လမ်းများ၊ ပဋိပက္ခ အဖြေရှာရေးအတွက် ယန္တရားများ ထူထောင်ခြင်း အစရှိသည်တို့အပါအဝင် ချိုးဖောက်မှုများ ထပ်မဖြစ်စေရန်အတွက် အသင်းအဖွဲ့ဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများဆောင်ရွက်ခြင်း။

- **ဥပဒေများနှင့် အသင်းအဖွဲ့ဆိုင်ရာများ ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်း (Reform of laws and institutions)** - ရဲ၊ တရားစီရင်ရေး နှင့် တပ်မတော်

အခန်း

၄

လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၏ သက်ရောက်မှုများ

"အရေးကြီးဆုံးအချက်မှာ ပြည်သူများ၏ခံစားနေရမှုကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ မိမိတို့အနေဖြင့် အနာဒဏ်ရာကို ရှာဖွေမတွေ့ရှိဘူးဆိုလျှင် မည်သို့ သက်သာအောင်ကုသနိုင်မည်နည်း။"

မသီတာ(စမ်းချောင်း) (ခွဲစိပ်ကုဆရာဝန်၊ စာရေးဆရာ၊ လူ့အခွင့်အရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူနှင့် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်း) နှင့် လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းတင်ကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) စကားပြောဆိုခြင်းမှ (ကောက်နှုတ်ချက်) ဇူလိုင်၊ ၂၀၁၈ ခုနှစ်

လိုအပ်ချက်များ ဆန်းစစ်မှု (needs assessment)၏အစိတ်အပိုင်း တစ်ရပ်အနေဖြင့် နစ်နာခံစားရသူများကို ချိုးဖောက်ခံရမှုများကြောင့် ၎င်းတို့၏ ဘဝများနှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစု၊ အသိုင်းအဝန်းများအပေါ် မည်သို့သက်ရောက်ခဲ့ကြောင်း မေးမြန်းခဲ့ပါသည်။

နစ်နာခံစားရသူများအနေဖြင့် ချိုးဖောက်ခံရမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည့် နောက်ဆက်တွဲ ဆိုးကျိုးများကို ပိုမိုရှင်းပြနိုင်သော်လည်း တရားမျှတမှုရရှိစေမည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ ယန္တယားများအကြောင်းကို နားမလည်ကြသည့် အတွက် ၎င်းတို့ ဖြစ်ချင်သည်များကို တိတိကျကျ မပြောနိုင်ကြပေ။ ထို့ကြောင့် မေးခွန်းများအပေါ် အဖြေများကို ဂရုတစိုက်မှတ်တမ်းတင်သင့်သည်။

မေးခွန်းများသည် နစ်နာခံစားရသူများ တွေ့ကြုံခံစားခဲ့နိုင်မည့် နောက်ဆက်တွဲသက်ရောက်မှုများကို တိတိကျကျ မရည်ညွှန်းခြင်းဘဲ လမ်းစဖွင့်ထားသောမေးခွန်းများဖြစ်ပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခံရသူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ဆန္ဒရှိသမျှ နောက်ဆက်တွဲသက်ရောက်မှုများကို ရေတွက်ဖော်ပြနိုင်ပြီး နစ်နာခံစားရမှုတစ်ခုသည် အခန်းတစ်ခုထက်ပို၍ ဖော်ပြခံနိုင်ပါသည်။

အမှုဖြစ်ရပ်တိုင်းနီးပါးတွင် ၎င်းတို့ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ၎င်းတို့ဘဝအပေါ် မကောင်းသည့် သက်ရောက်မှုများ ရှိခဲ့သည်ဟု နစ်နာခံစားရသူများက ပြောပါသည်။

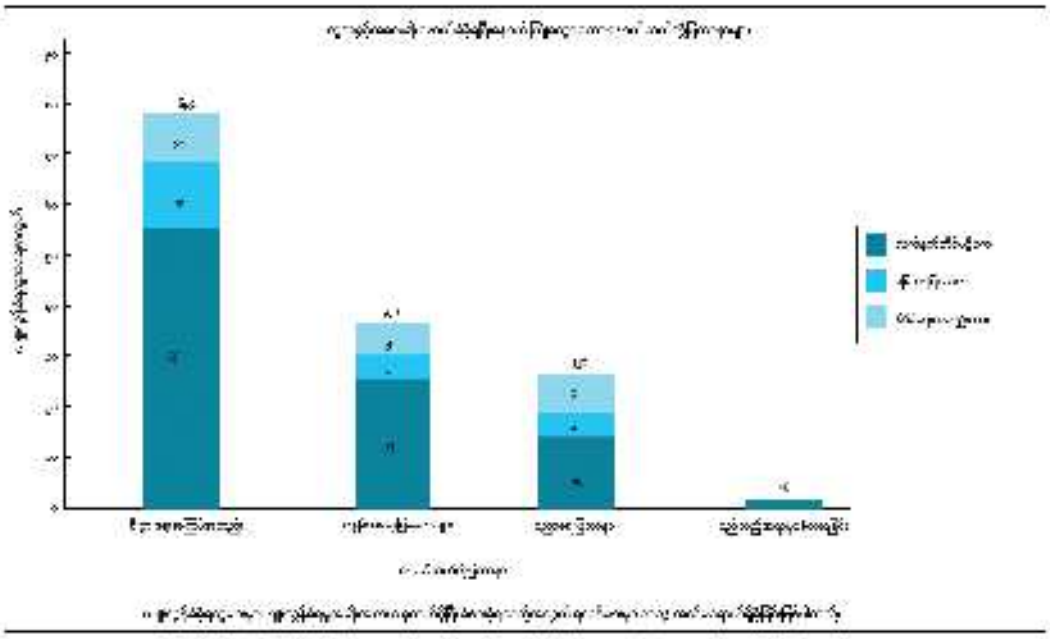

အမှုဖြစ်ရပ်များကို လေ့လာခြင်း

စီးပွားရေးအခက်အခဲ

လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် အများဆုံးတွေ့ရသော သက်ရောက်မှုမှာ စီးပွားရေးအခက်အခဲဖြစ်ပြီး နစ်နာခံစားရသူအများစုကငင်းတို့၏ငွေရေးကြေးရေးအခြေအနေသည်အခွင့်အရေးအချိုးဖောက်ခံရမှုကြောင့်ယိုယွင်းပျက်ဆီးသွားသည်ဟုဆိုသည်။ များစွာသော နစ်နာခံစားရသူများအနေဖြင့် ချိုးဖောက်ခံရမှု မဖြစ်ပွားမီကတည်းက စီးပွားရေးအခက်အခဲများရှိခဲ့ကြသော်လည်း ချိုးဖောက်ခံရသည့် နောက်ပိုင်းတွင် အခြေအနေက ပိုဆိုးရွားသွားခြင်းဖြစ်သည်။

ပဋိပက္ခ

ပဋိပက္ခကြောင့် နစ်နာခံစားရသူများအနေဖြင့် စီးပွားရေးအခက်အခဲများကို ကြုံတွေ့ခဲ့ကြရသည့် အဓိကအကြောင်းအရင်းမှာ ဥပဒေမဲ့သတ်ဖြတ်ခံရခြင်း/ပျောက်ဆုံးသွားခြင်း၊ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခံရခြင်း၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု သို့မဟုတ် ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခံရပြီးသည့်နောက် ရေရှည်ကျန်းမာရေးပြဿနာများ ဖြစ်ခြင်းတို့ကြောင့် မိသားစုအတွက် အဓိကဝင်ငွေရှာပေးသူတစ်ဦး ဆုံးရှုံးသွားရခြင်း၊ နစ်နာခံစားရသူအား အလုပ်လုပ်ခြင်းမှတားမြစ်ခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သည်။ တချို့သောသူများမှာမူ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲများမှ ခြိမ်းခြောက်ငွေတောင်းခံမှုကြောင့်ဖြစ်သည်။

၂၀၁၁ခုနှစ်နိုဝင်ဘာကဖြစ်ပွားခဲ့သောအမှုတွင် (အမှုဖြစ်ရပ်၄၇) ကချင်ပြည်နယ်၊ဝိုင်းမော်မြို့နယ်ရှိရွာတရွာမှ ရွာသားများ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းသွားရာလမ်းတွင် ခြေလျင်တပ်မ (၈၈) မှ စစ်သားများက စတင်ပစ်ခတ်ခဲ့ပါသည်။ အသက် ၅၁ နှစ်အရွယ်ရှိသူတစ်ဦး ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ပြီး အခြားထိမ်းသိမ်းခံ ၃ ဦးနှင့် အတူ ဒေသစစ်စခန်းတခုသို့ ခေါ်ဆောင်သွားခြင်းခံရပါသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏အမျိုးသမီးအနေဖြင့် ၎င်းအား အခင်းဖြစ်သည့်အချိန်မှစ၍ ယနေ့ထက်တိုင်ပြန်လည်မတွေ့ရတော့ဘဲ စခန်းအတွင်း၌ အသတ်ခံလိုက်ရပြီဟု ယူဆရပါသည်။ ထိုအမျိုးသမီးမှ လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ပြောပြခဲ့သည်မှာ -

"ကျမအမျိုးသားကို ဆုံးရှုံးခဲ့ရတဲ့အတွက် ကျမတို့ စီးပွားရေးအခက်အခဲ အများကြီးကြုံရတယ်။ ကျမတို့ အကြွေးတွေတင်ခဲ့တယ်။ ကျမ ကလေးတွေကို ကျောင်းမပို့နိုင်တော့ဘူး။"

(ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး - ထိုင်းနိုင်ငံမှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလတွင် မှတ်တမ်းတင်သည်။)

တချို့ ဖြစ်ရပ်များတွင် စီးပွားရေးအကြပ်အတည်းသည် ဝင်ငွေရှာဖွေပေးသူဆုံးရှုံးရမှုနှင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရမှုတို့ နှစ်ခုစလုံးရောပြွမ်း၍ ဖြစ်ရခြင်း မျိုးလည်းရှိပါသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်က အမှုဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် (အမှုဖြစ်ရပ် ၄၈)၊ ကချင်ပြည်နယ်မြစ်ကြီးနားမြို့နယ်ရှိအသက်၃၁နှစ်အရွယ်အမျိုးသားတစ်ဦးကိုခြေလျင်တပ်ရင်း(၃၇)မှစစ်သားများက ၎င်း၏အိမ်မှ ညအချိန်တွင် မည်သည့်အကြောင်းပြချက်မှမပေးဘဲ လာရောက်ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်သွားပါသည်။ ထိုသူအားကေအိုင်အေစစ်သားဖြစ်သည်ဟု ဝန်မခံမခြင်းရှိက်နက်စစ်ဆေးပြီး စစ်ထောက်လှမ်းရေးဌာနသို့ လွှဲပြောင်းကာ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချလိုက်ပါသည်။ ၎င်း၏ မိသားစုလည်း ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်းသို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်လိုက်ကြရပြီး ထိုသူမှာလည်း ဆက်လက်အကျဉ်းကျခံနေရဆဲဖြစ်သည်။ သူ့အမျိုးသမီးမှ လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ပြောပြ သည်မှာ -

"ကျမယောကျ်ားအဖမ်းခံရပြီးတဲ့နောက် ကျမ စီးပွားရေးဒုက္ခကို ခံစားရတယ်။ ကျမက လယ်အလုပ်ပဲ လုပ်တတ်တော့ ဘာစီးပွားရေးလုပ်ရမယ်မှန်းလဲ မသိဘူး။ ကျမယောကျ်ားကို အစိုးရအရာရှိတွေ အနေနဲ့ အမြန်ဆုံးလွှတ်ပေးစေချင်တယ်။ [...] ကျမတို့ ဒုက္ခသည်စခန်းက ရိက္ခာရပါတယ်၊ ဒါပေမယ့်ဘယ်လုံလောက်ပဲ့မလဲ။ အဲဒီတော့စခန်းအပြင်ဖက်မှာ ကျမတို့နေ့စားအနေနဲ့ အလုပ်လုပ်ရတော့တာပေါ့။ ကျမတို့ စခန်းထဲမှာ နေရတာ မပျော်ပါဘူး။"

(ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး - ထိုင်းနိုင်ငံမှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလတွင် မှတ်တမ်းတင်သည်။)

အချို့ဖြစ်ရပ်များတွင် ဘက္ကာရေးခက်ခဲမှုသည် ဝင်ငွေရှာဖွေပေးသူ ဆုံးရှုံးရခြင်းကြောင့်သာမကဘဲဆက်လက်ဖြစ်တည်နေသော ပဋိပက္ခအခြေအနေက အသက်ရှင်နေထိုင်မှုဘဝကို ပိုမိုခက်ခဲလာစေခြင်းကြောင့်လည်းဖြစ်သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်က ဖြစ်ရပ်တစ်ခုဆိုလျှင် (အမှုဖြစ်ရပ် ၆၂) ရှမ်းပြည်နယ်၊ မန်တုံမြို့နယ်ရှိ ဘုရားကျောင်းတခုၦ ကျင်းပနေသော နှစ်သစ်ကူးပွဲတော်ကို ခြေလျင်တပ်ရင်း (၁၃၀) က စစ်သားများမှ ပစ်ခတ်မှုများပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ၃၆ နှစ်အရွယ်ရှိ အမျိုးသားတစ်ဦးနှင့် သူ၏ ၃ နှစ်အရွယ်သားကလေး အသတ်ခံခဲ့ရပါသည်။ ထိုစစ်တပ်၏တပ်ရင်းမှူးမှ မိသားစုဝင်များသေဆုံးရခြင်းအပေါ် နစ်နာကြေးအဖြစ် ငွေကျပ် ၆၀၀၀၀ ပေးအပ်ခြင်းခံရသော မုဆိုးမအမျိုးသမီးက လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းတင်ကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ပြောပြသည်မှာ -

"အဲဒီကိစ္စအတွက် လျော်ကြေးဆိုပြီး ငွေနည်းနည်း သူတို့လာပေးတယ်။ [....] ကျမတို့မှာ ပြောင်းခြံရှိတယ်။ တစ်နှစ်ကို သိန်း ၂၀ လောက် ပြီးခဲ့တဲ့ အချိန်တုန်းက ရတယ်။ အခုဆိုရင် တစ်နှစ်ကို ၁၀ သိန်းလောက်ရဘို့ တော်တော်ပြင်းပြင်းထန်ထန် လုပ်ရတယ်။ ပုံမှန်အလုပ်ရနေဘို့ သိပ်ခက်တယ်။"

(ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး - ထိုင်းနိုင်ငံ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် မှတ်တမ်းတင်သည်။)

ပဋိပက္ခတွင်းရှိ နစ်နာခံစားသူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ပိုင်ဆိုင်မှုများ သိမ်းဆည်းခံရခြင်း သို့မဟုတ် ဖျက်ဆီးခံရခြင်းကြောင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာစိန်ခေါ်မှုများကို ဆက်လက်ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ ၁၉၉၁ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် (အမှု ဖြစ်ရပ် ၅၁) ကရင်တိုင်းရင်းသား ဆရာတစ်ဦးကို ခြေမြန်တပ်မ (၁၁) မှ စစ်သားများက ဖမ်းဆီးပြီး ထောင် ၂ နှစ်ချလိုက်ပါသည်။ သူ၏အမေ၊ အဒေါ်၊ ဦးလေး၊ ဝမ်းကွဲတစ်ဦး နှင့် လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် ၄ ဦးကိုလည်း လုံခြုံရေး တပ်ဖွဲ့ဝင်များက သတ်ခဲ့ကြပါသည်။ ၎င်းအားစီရင်ချက်ချချိန်တွင် တရားသူကြီးအမျိုးသမီးက ၎င်းထံတွင် အပြစ်မရှိခြင်းကို သိကြောင်း၊ သို့သော်လည်း "အထက်ကလာသောအမိန့်ကြောင့်" ထောင်ချရမည်ဖြစ်ကြောင်းပြောပါသည်။ ၎င်းအားစစ်ဆေးနေစဉ်ကာလတုန်းကလည်း စစ်သားများမှ သူ၏အမေကို မသတ်မီ မည်သို့နှိပ်စက်ပုံ၊ ရေနွေးပူများ အက်စစ်များနှင့်လောင်းချခြင်းများအကြောင်း သူတို့အချင်းချင်း ပြောဆိုနေကြသည်ကိုလည်းကြားသိခဲ့ရပါသည်။ သူသည်လက်တလောတွင် လယ်သမားအနေဖြင့် လုပ်ကိုင်နေပြီး လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ပြောပြသည်မှာ -

"ထောင်ကျနေတဲ့သူတွေအားလုံး ရှင်သန်ဖို့ အခက်အခဲတွေကို (ခုချိန်ခါမှာ)ရင်ဆိုင်နေကြရတယ်။"
(အနာဂါတ်အလင်းတန်းဆုံမှတ်၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

၂၀၀၄ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဖြစ်ရပ်တစ်ခုၦ မွန်ပြည်နယ်၊ ရေးမြို့နယ်ရှိ လယ်သမားတစ်ဦးသည် ခြေလျင်တပ်ရင်း (၂၈၂) မှစစ်သားများ မွန်ခွဲထွက်အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့အား စစ်ဆင်ရေးပြုလုပ်နေစဉ်အတွင်း ၎င်း၏ အိမ်ၦတည်းခို ခွင့်ပြုခဲ့ပါသည်။တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားပြီးၚင်းတို့၏စစ်သားၦဦးသေဆုံးသည့်အခါစစ်သားများက ထိုလယ်သမားအား ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်သည့်အပြင် အိမ်ကိုလည်း မီးတင်ရှို့သည်။ "ကျနော့်အရိုးတွေကျိုးကြေကုန်ပလားလို့ခံစားရတယ်""ကျနော့်နံရိုးတွေကျိုးကုန်တယ် (အနည်းဆုံး ၂ ချောင်းပဲ လို့ထင်တယ်)၊ ပြီးတော့ ကျနော့်ခေါင်းမာလဲ သွေးတွေထွက်ကုန်တယ်၊ ဘယ်လိုနာတယ်ဆိုတာတောင် ကျနော်ပြောမပြတတ်တော့ဘူး။" ၎င်းတို့ အိမ်ယာမဲ့ဖြစ်သွားပြီးသည့်နောက် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကြောင့် ခံစားရသည့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများကြောင့် အလုပ်ကောင်းစွာ မလုပ်နိုင်တော့သဖြင့် ၎င်းတို့ မိသားစုတစ်ခုလုံး တရားမဝင်ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများအဖြစ် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ပြောင်းရွှေ့သွားခဲ့ကြသည်။ သူက လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ပြောပြ သည်မှာ -

> "ကျမအမျိုးသားကို ဆုံးရှုံးခဲ့ရတဲ့အတွက် ကျမတို့ စီးပွားရေးအခက်အခဲ အများကြီးကြုံရတယ်။ ကျမတို့ အကြွေးတွေတင်ခဲ့တယ်။ ကျမ ကလေးတွေကို ကျောင်းမပို့နိုင်တော့ဘူး။"

"ငါ့အိမ်နဲ့စပါးတင်း ၂၀၀ (အကြမ်းဖျဉ်း လယ် ၃ ဧကအထွက်) ကိုမီးရှို့နေတုန်းမှာ ငါတို့ကို လက်ထိပ်ခတ်ထားတယ်။ ငါက ငါ့ကလေးတွေအတွက် ဒုက္ခရောက်လိမ့်မယ်လို့ပြောတော့ ငါညာဘက်ပါးကို စစ်သားတွေက ရိုက်တယ်။[...] ငါတို့ မွန်သူပုန်တွေနဲ့ အဆက်အသွယ်ရှိမှတော့ သူတို့ကို ငါ့အိမ်မှာပေးထားပါ့မလား။ ငါတို့အိမ်မှာတည်းပြီး စစ်တိုက်ဖို့နဲ့ အိမ်ကိုဖျက်ဆီးဖို့ သူတို့ကို ဖိတ်ခဲ့တာမဟုတ်ဘူး။"
(မွန်ပြည်လူအခွင့်အရေးဖောင်ဒေးရှင်းမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိဝင်ဘာတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အင်အားစုများ၏ အဓမ္မငွေကြေးကောက်ခံခြင်း သို့မဟုတ် တရားလက်လွတ် အခွန်ကောက်ခံခြင်းတို့၏ရလဒ်အနေဖြင့် အချို့သော နစ်နာခံစားရသူများသည် ပိုင်ဆိုင်မှုများ လက်လွှတ်ခဲ့ရသည်။ မွန်ပြည်နယ် ရေးမြို့နယ်အတွင်းရှိ မွန်လက်နက်ကိုင်အုပ်စု တစ်ခုမှ အမျိုးသမီးတစ်ဦးအား ပြန်ပေးဆွဲသွားကာ သူမအားလွှတ်ပေးရန်အတွက် ကျပ်သိန်း ၂၀၀ ပေးရန်တောင်းဆိုခဲ့သည်ကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာ တွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် (အမှုဖြစ်ရပ် ၂၉) တွေ့ရှိရသည်။ သူမအား ရက်သတ္တပတ်ခြောက်ပတ်ကြာ ထိန်းသိမ်းထားပြီး နောက်ဆုံးတွင် ကျပ်သိန်း ၁၀၀ဖြင့်ပြန်လွှတ်ပေးရန် သဘောတူခဲ့သည်။ သူမ၏မိသားစုအနေဖြင့် တင်ရှိသွားသော အကြွေးများကို ပြန်လည်ပေးဆပ်ရန် ဆက်လက်ရုန်းကန်ခဲ့ရပြီး မိသားစုပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကိုပါ လက်လွတ်ဆုံးရှုံးလိုက်ရသည်။ လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းတင်ကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) ကို ကာယကံရှင်က ပြောပြသည်မှာ -

"ကျမ တော်တော်များများဆုံးရှုံးခဲ့ရတယ်။ ဘယ်နေရာဘဲဖြစ်ဖြစ် လုံခြုံတဲ့နေရာမရှိတော့ဘူးလို့ ကျမခံစားနေရတယ်။ အဲဒီလို မလုံခြုံဘူးဆိုတဲ့ခံစားချက်ကြီးနဲ့အတူ ကျမရဲ့ ကျန်းမာရေး၊ ဘဝ(လူမှု)နဲ့ ငွေရေးကြေးရေးအားလုံး ထိခိုက်ပျက်ဆီးကုန်တယ်။ ကျမဆွေမျိုးတွေဆီက ချေးထားတဲ့ ပိုက်ဆံပြန်ပေးဘို့ သိန်း ၁၀၀ လိုချင်တယ်။ ကျမ အကြွေးနဲ့ အတိုးတွေကို ပြန်ဆပ်ဖို့ အသည်းအသန် အလုပ်လုပ်နေရတယ်။"
(မွန်ပြည်လူအခွင့်အရေးဖောင်ဒေးရှင်းမှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

အချို့သောဖြစ်ရပ်များတွင် တရားလက်လွတ်အခွန်အကောက်များကို မပေးနိုင်သော သို့မဟုတ် မပေးလိုသော အရပ်သားများကို တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များမှ သတ်ဖြတ်မှုများကြောင့် ကျန်ရစ်သူမိသားစုများ တွင် စီးပွားရေးအကြပ်အတည်းနှင့် ရင်ဆိုင်ကျန်ခဲ့ရသည်။ ၁၉၉၆ ခုနှစ် ချင်းပြည်နယ် တီးတိန်မြို့တွင်ဖြစ်ပွားသောအဖြစ်

အပျက်တစ်ခု၌ (ဖြစ်ရပ်အမှု ၁၁) ယာယီရွာသူကြီးဖြစ်သည့် အငြိမ်းစားတပ်မတော် အရာရှိတစ်ဦးသည် အခွန်ပေးရန် ငြင်းဆန်သည့်အတွက် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးမှ ပစ်ခတ်သတ်ဖြတ်လိုက်သည်။ နောက်ဆက်တွဲရလဒ်အနေဖြင့် ၎င်း၏ ကလေးများ ဆင်းရဲဒုက္ခနှင့်တွေ့ကြုံပြီး ကျောင်းမှလည်း နှုတ်ထွက်လိုက်ကြရသည်။ (စစ်မှန်သော ပြည်သူ့ကျေးကျွန် အဖွဲ့မှ ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် မှတ်တမ်း တင်ခဲ့သည်။)

ထိုသေဆုံးသူ၏ သူငယ်ချင်းမှ ထိုသူ၏ ဈာပနအခမ်းအနားသို့ တက်ရောက်ခဲ့ရာတွင် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးမှ စစ်သားများဖြင့် တွေ့ဆုံခဲ့ရာ ဤသို့ပြောဆိုခဲ့သည်(အမှုဖြစ်ရပ် ၇)။ "ခင်ဗျားတို့ ဒါမျိုးတော့မလုပ်သင့်ဘူး။ ကျတော်တို့ လစဉ်အခွန်ပေးတယ် (....)။ ခင်ဗျားတို့ အပြစ်မဲ့သူတွေကို ဒီလိုသတ်နေမယ်ဆိုရင် ကျတော်တို့ အခွန်တွေမပေးတော့ဘူး။" ဟုပြောသောကြောင့် စစ်သားများက သူ့ကိုပစ်သတ်လိုက်ပြီး နောက်ထပ်ရွာသား တစ်ဦးကို "ဒီအလောင်းကို အဝေးယူသွားလိုက်၊ ဒါမင်းတို့အားလုံးအတွက် နမူနာပဲ။" ဟုပြောဆိုခဲ့သည်။ သူဖခင် ထိုသို့ အသတ်ခံရပြီးနောက် ငွေကြေးအခက်အခဲကြောင့် ရုန်းကန်ခဲ့ရသည့် သူ၏သမီးမှ လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက်(မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ ပြောပြခဲ့သည်မှာ -

"ကျမ မိဘတွေဆုံးပါးသွားတဲ့နောက် ကျမ သူများဆီမှာ အိမ်အကူအနေနဲ့ အလုပ်လုပ်ခဲ့ရတယ်။ ကျမ ကျောင်းဆက်တက်နိုင်ဘို့ ကြိုးစားခဲ့ပါတယ်။ ကျမအခုဆို သူနာပြုတစ်ယောက်ဖြစ်ပြီကျမရဲ့အနာဂါတ်အတွက် အကောင်းဆုံးဖြစ်အောင် ကျမကြိုးစားမယ်။"

(စစ်မှန်သောပြည်သူ့ကျေးကျွန်အဖွဲ့မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

မြေယာသိမ်းဆည်းခံရမှုများ

လူတွေ့မေးမြန်းဖြေကြားမှုပြုလုပ်ခဲ့သည့် မြေယာသိမ်းဆည်းခံရမှုကြောင့် နစ်နာခံစားရသူများက သူတို့၏ အသက်ရှင်နေထိုင်မှု ဘဝနှင့်တိုက်ရိုက်ဆက်နွယ်နေသည့် ပိုင်ဆိုင်မှုများဆုံးရှုံးရသည့် ရလဒ်ကြောင့် စီးပွားရေးအခက်အခဲကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ကြရသည်ဟုဆိုသည်။ နစ်နာခံစားရသူများအနေဖြင့် လျော်ကြေးများ လုံးဝမရခြင်း သို့မဟုတ် အနည်းငယ်သာ ရရှိခြင်းများအပြင် ထိုသိမ်းဆည်းခံရမှုများနှင့်ပတ်သက်၍ ကန့်ကွက်ရန်ကြိုးစားခဲ့ပါက ဥပဒေကြောင်းအရ အနောက်အယှက် အပြုခံရခြင်းအပြင် တခါတရံ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခံရသည့် အခြေအနေမျိုးနှင့်ပင် ရင်ဆိုင်ရတတ်သည်။ လယ်မြေအသိမ်းခံရပြီးနောက် ထိုမြေများပေါ်တွင် ဆက်လက်လုပ်ကိုင်ရန် ကြိုးစားသည့်အတွက် ဖမ်းဆီးမှုများကို တချို့အနေ ဖြင့်ခံခဲ့ကြရသည်။

တနင်္သာရီတိုင်း ရေဖြူမြို့နယ်တွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော ကိစ္စတစ်ခု၌ မောရဝတီအခြေစိုက်ရေတပ်စခန်းက မိသားစုတစ်စုထံမှ မြေ ၇ ဧကကို ၁၉၉၆ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်များတွင် နှစ်ကြိမ်တိုင်တိုင် သိမ်းယူခဲ့သည် (အမှုဖြစ်ရပ် ၉၁)။ မြေသိမ်းခံရသူများအနေဖြင့် လျော်ကြေးငွေအနည်းငယ်မျှကိုသာရရှိကာ နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် ငွေကြေးပိုင်းဆိုင်ရာ အခက်အခဲများကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရပြီး လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) ကို ပြောပြခဲ့သည်မှာ -

"မြေနှင့်ခြံက ကျနော်တို့အတွက် အရမ်းကို အရေးပါတယ်။ ကျနော်တို့မြေကို သိမ်းဆည်းလိုက်တဲ့ အခါ ကျနော်တို့အနေနဲ့ နှလုံးကြေကွဲရပြီး အခက်အခဲ မျိုးစုံကြုံတွေ့ခဲ့ရတယ်။"

(မွန်ပြည်လူအခွင့်အရေးဖောင်ဒေးရှင်းမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

၁၉၉၈ ခုနှစ်က ဖြစ်ရပ်တွင် (အမှုဖြစ်ရပ် ၉၇) အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဌာနက မွန်ပြည်နယ်၊ ရေးမြို့နယ်ရှိ ရွာသားတချို့ထံမှ စစ်စခန်းတည်ဆောက်ရန်အတွက် မြေများကိုသိမ်းယူခဲ့ပါသည်။ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဌာနသည် စစ်တပ်မှထိန်းချုပ်ထားသော ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၏ အစိတ်အပိုင်းတရပ်ဖြစ်ပြီး ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေးအတွက် တာဝန်ရှိပါသည်။ နစ်နာခံစားရသူများအတွက်မူ ထိုမြေကြီးသည် ၎င်းတို့အသက်ရှင် နေထိုင်မှုဘဝအတွက် မှီခိုနေရ

ခြင်းဖြစ်ပြီး လျော်ကြေးပေးချေမှုမရှိဘဲ သိမ်းဆည်းလိုက်ခြင်းကြောင့် စီးပွားရေးအကြပ်အတည်းကို ကြုံတွေ့ရလေ တော့သည်။ လယ်သမားတစ်ဦးဆိုလျှင် တိုင်းပြည်မှထွက်ခွာရပြီး ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားတစ်ဦးအနေဖြင့် ရပ်တည်ရ ကာ အခြားတစ်ဦးဆိုလျှင် ၎င်း၏မြေများထောက်ပံ့မှုပေါ်တွင် အကြွင်းမဲ့ ရပ်တည်ရသောဘဝသို့ ဆိုက်ရောက်သွားခဲ့ သည်။ ထိုအထဲမှ နစ်နာခံစားရသူတစ်ဦးက စစ်တပ်အနေဖြင့် လျော်ကြေးများ ပေးမည့်ဟန်ပြုပြီးမှ လက်တွေ့တွင် မပေးခဲ့ကြောင်းကို လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ပြောပြ သည်မှာ -

"ငွေပေးဖို့ အထုပ်တွေကို ကျတော်တို့ရှေ့မှာပုံထားတယ်။ ပြီးတော့ သူတို့က ဓါတ်ပုံတွေရိုက်ပြီး ကျနော် တို့ကိုစာရွက်ပေါ်မှာ လက်မှတ်ထိုးခိုင်းတယ်။ [....]။ ကျနော်တို့ခြံတွေနဲ့ မြေကွက်တွေအတွက် ဘာလျော် ကြေးမှမရခဲ့ဘူး။ အဲဒါပြီးတဲ့နောက် ကျနော်တို့ မြေကွက်တွေကိုအားလုံးသိမ်းလိုက်တာပဲ။ ကျနော်တို့ အကုန်လုံး ဆုံးတာပဲ။"

(မွန်ပြည်လူအခွင့်အရေးဖောင်ဒေးရှင်းမှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

လယ်သမားများအနေဖြင့် တရားစီရင်ရေးစနစ်အပေါ် အယုံအကြည်မရှိသည့်အလျောက် တရားစွဲဆိုမှုများ မလုပ်ခဲ့သည့်အပြင် တရားရေးစရိတ်များကြောင့် ငွေကြေးပိုင်းဆိုင်ရာ အခက်အခဲများ ထပ်မံရင်ဆိုင်ရမည်ကို စိုးရွံ့ ကြောင်း ပြောပြခဲ့သည်မှာ -

ကျနော်တို့ဆီမှာ တရားဝင်အထောက်အထား စာရွက်စာတမ်းတွေရှိတယ်။ တကယ်လို့ကျနော်တို့တရား ရုံးသွားလည်း ကျနော်တို့ရုံးမှာပဲလေ။ သူတို့ကအာဏာရှိတယ်။ ကျနော်တို့ တရားရုံးမှာဖြေရှင်းဖို့ ကြိုးစား ခဲ့ပါသေးတယ်။ ဒါပေမယ့် သူတို့ကပြောတယ်၊ တရားရုံးမှာ ကျနော်တို့ရုံးရင်တရားရေးစရိတ်တွေ အားလုံး ကို ကျနော်တို့က ကျခံရလိမ့်မယ်လို့ပြောတော့ကျနော်တို့ တရားရုံးကိုမသွားလိုက်တော့ဘူး။

(မွန်ပြည်လူအခွင့်အရေးေ ဖောင်ဒေးရှင်းမှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး ပြည်ခရိုင်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဖြစ်ရပ်တစ်ခု၌ လယ်သမားတော်တော်များများထံမှ ခြေလျင်တပ်ရင်း (၈၀) နှင့် ခြေမြန်တပ်မ (၆၆) က လယ်မြေများကို ၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင် သိမ်းယူခဲ့သည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် တရားဝင်အစိုးရလမ်းကြောင်းများမှ တစ်ဆင့်ဆောင်ရွက်ခဲ့သော ဥပဒေကြောင်းနည်းလမ်းများက မည်သည့်ရလဒ်မျှ ဆောင်ကြဉ်းမလာနိုင်တော့သောကြောင့် လယ်သမားများမှ ဆန့်ကျင်ဆန္ဒပြမှုတစ်ခုကို စည်းရုံးလုပ်ဆောင်ခဲ့ရာ ရဲနှင့် အစိုးရအရာရှိများက ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်စွာ ဖြိုခွဲခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် သိပ်မကြာခင်အချိန်လေးအတွင်း ဆန္ဒပြခေါင်း ဆောင်များအနက်မှ ၅ ဦးကို ထောင် ၆ လ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်လိုက်ပါသည်။ ထိုလယ်သမားအနေဖြင့် ယခုအခါတွင် မည် သည့်လုပ်ကိုင်စရာမှမရှိဘဲ နီးစပ်ရာ စမ်းချောင်းများတွက် ငါးဖမ်းရှာဖွေစားသောက်ခြင်းဖြင့် အသက်ရှင်နေနိုင်ရန် ကြိုး စားနေရပါသည်။ ၎င်းတို့ကလေးများအနေနှင့်လည်း ကျောင်းများမှ ထွက်လိုက်ရပါသည်။ ၎င်းတို့အထဲမှ လယ်သမား တစ်ဦးက မြန်မာနိုင်ငံ လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ပြောပြခဲ့သည်မှာ -

"ဒီမြေတွေအားလုံးကို ငါတို့ ဘိုးစဉ်ဘောင်ဆက် ပိုင်ဆိုင်ခဲ့ကြတာ...အဲဒါကြောင့် ငါတို့ အဲဒါတွေကို ပြန်လိုချင်တယ်။ အဲဒီလယ်မြေတွေ ငါတို့မှာ မရှိရင် ငါတို့ ဘယ်လိုအသက်ရှင်နေနိုင်ပါ့မလဲ"

(စစ်မှန်သောပြည်သူကျေးကျွန်အဖွဲ့မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး ပြည်ခရိုင်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သောကိစ္စရပ်တစ်ခု၌ (ဖြစ်ရပ်အမှု ၉၂) မြန်မာကုမ္ပဏီတစ်ခု က လယ်သမား ၁၂ ဦးထံမှ မြေများကို ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် သိမ်းဆည်းခဲ့ပြီး ထိုလယ်သမားများမှ အဆိုပါမြေများတွင် ဆက်လက်နေထိုင် လုပ်ကိုင်စားသောက်နေသောကြောင့် ကုမ္ပဏီမှ လယ်သမားများအား ထိုမြေပေါ်တွင် တရားမဝင် နေထိုင်မှုဖြင့် အောင်မြင်စွာ တရားစွဲဆိုနိုင်ခဲ့သည်။ လယ်သမားများသည် ပြစ်ဒဏ်ထင်ရှားကြောင်း စီရင်ခံရပြီး ထောင် ဒဏ်တစ်နှစ်ကျော်အကျခံရကာ၊ နစ်နာခဲ့ရသောလယ်သမား တစ်ဦးချင်းဆီက ဤသို့မြေဆုံးရှုံးမှုကြောင့် စီးပွားရေး ဒုက္ခများကြုံရသည့်အပြင် တရားရုံးစရိတ်များအတွက်လည်း နွားများကိုရောင်းချသုံးစွဲခဲ့ရကြောင်း ပြောပြပါသည်။

သူအနေဖြင့် ယခုတွင် အခြားလယ်သမားများထံမှ နွားကိုငှားရမ်းလုပ်ကိုင်၍ အသက်ရှင်နေထိုင်ရန်ကြိုးစားနေရကြောင်းပြောပြခဲ့ပါသည်။ (အနာဂါတ်အလင်းတန်း ဆုံမှတ် မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာတွင် မှတ်တမ်းတင်ထား ခဲ့သည်။)

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား

> “ငါ့ဒေသ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် ငါကြိုးစားပြီး ပေးဆပ်ပေမဲ့လဲ ငါအဖမ်းခံခဲ့ရတာ ငါစိတ်မ ကောင်းဘူး။ ငါ့ လုပ်ငန်းလဲဆုံးတယ်၊ ငါ့ ကလေးတွေကိုလဲ မထောက်ပံ့နိုင်တော့ဘူး။”

လူတွေ့မေးမြန်းဖြေကြားမှုပြုလုပ်ခဲ့သသည့် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား ဟောင်းများက ၎င်းတို့အား ထောင်သွင်းအကျဉ်းချထားခဲ့မှုကြောင့် စီးပွားရေးအခက်အခဲများ ကြုံရသည်ဟုဆိုပါသည်။ အဓိကအကြောင်းမှာ ၎င်းတို့အား အလုပ်ရရှိစေရန်ဟန့်တားခံရခြင်း သို့မဟုတ် အိမ်နီးနားချင်းများက ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ဝိုင်းဝန်းမပံ့ပိုးခြင်းအစရှိသည့်လူမှုရေးအရ အရှက်ရအောင်ပြုမူထားသော နှိမ့်ချမှုဓလေ့ကြောင့်ဖြစ်သည်။[၁၇] နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းများအနေဖြင့် အကျဉ်းချခံခဲ့ရခြင်းနှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံခဲ့ရခြင်းများကြောင့် ကျန်းမာရေးပြဿနာများ ဆက်လက်ခံစားနေရကာ အလုပ်လုပ်ကိုင်နိုင် ရန်တားဆီးထားသကဲ့သို့ဖြစ်နေပါသည်။ တချို့အခြေအနေများတွင်၎င်း တို့၏ပိုင်ဆိုင်မှုများကို အဖမ်းခံရသည့်ဤအချိန်တွင် သိမ်းဆည်းခံရခြင်း သို့မဟုတ် တရားရေးဆိုင်ရာ ကုန်ကျမှုများအတွက် ကျန်ရစ်သူမိသားစုများမှ ၎င်းတို့၏ ပိုင်ဆိုင်မှုအများစုကိုရောင်းချ လိုက်ရခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းတို့၏ ငယ်ရွယ်နုပျိုသောဘဝကို ထောင်တွင်းတွင်ကုန်ဆုံး လိုက်ရခြင်းကြောင့်လည်း ပညာဆက်လက်သင်ကြား ခွင့်မရှိတော့ခြင်း သို့မဟုတ် အလုပ်တစ်ခုရရန်အတွက် အတွေ့အကြုံ ဆုံးရှုံးရခြင်းများ ပါဝင်ပါသည်။

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းတစ်ဦးမှာ စစ်အစိုးရကို ဆန့်ကျင်သည့် တိုက်တွန်းလှုံ့ဆော်သည့်လုပ်ရပ်များကြောင့် ၁၉၇၀ ခုနှစ်တွင် ထောင်ဒဏ် ၄ နှစ်ကျခံခဲ့ရပြီး ၈၈၈၈ အရေးတော်ပုံတွင်ပါဝင်ပတ်သက်မှုကြောင့် ၁၀ နှစ်တဖန် ထပ်မံကျခံခဲ့ရပြန်သည် (အမှုဖြစ်ရပ် ၁၁၀)။ လူ ၅ ဦးအားသတ်သည်ဆိုသည့်စွဲချက်ဖြင့် ထိုသူကို စစ်ခုံရုံး တွင် ပို့ဆောင်ကာ စစ်ဆေးသည့်ဗိုလ်မှူးကြီးမှ သက်သေအထောက်အထားခိုင်လုံစွာ မရှိသည်ကိုဝန်ခံသော်လည်း “မင်းဘယ်သူမှန်းတော့ ငါလည်းမသိပါဘူး။ အထက်က လာတဲ့အမိန့်အတိုင်း ငါလုပ်ရတာပါ” ဟုပြောခဲ့ပါသည်။ ၎င်း၏ မိသားစုမှ သူလွတ်မြောက်ရေးအတွက် ၎င်းတို့ပိုင်ဆိုင်သမျှရောင်းချ၍ ကြိုးစားခဲ့ကြပြီး သူ၏စီးပွားရေးလည်း ဆုံးရှုံးခဲ့ပါသည်။ သူ့အနေဖြင့် သူကိုယ်တိုင်ကိုသော်လည်းကောင်း သို့မဟုတ် သူ၏သားသမီးများကိုသော်လည်းကောင်း ထောက်ပံ့နိုင်စွမ်းမရှိတော့ဘဲ သူ၏မြေးများအပေါ်တွင်သာ လက်တလော မှီခိုနေရပေသည်။ သူက လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) ကိုပြောပြခဲ့သည်မှာ -

“ငါ့ဒေသတိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် ငါကြိုးစားပြီး ပေးဆပ်ပေမယ့်လည်း ငါအဖမ်းခံခဲ့ရတာ ငါ...စိတ်မကောင်းဘူး။ ငါ့ လုပ်ငန်းလည်းဆုံးတယ်၊ ငါ့ ကလေးတွေကိုလဲ မထောက်ပံ့နိုင်တော့ဘူး။”

(အနာဂတ်အလင်းတန်းဆုံမှတ်မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီတွင် မှတ်တမ်းတင်သည်။)

၁၇။ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းများ လူ့အခွင့်အရေးထဲသို့ပြန်လည်ဝင်ဆန့်နိုင်ရန်အတွက် ကြုံတွေ့ရသောစိမ်ခေါ်မှုများနှင့် ပါတ်သက်၍ နောက်ခံအခြေအနေကို သိရှိလိုပါက AAPP ဤစာမျက်နှာကို ကြည့်ပါ။ မိမိပြန်လွတ်လာပြီးသည့်နောက် မိမိဘဝကို အစမှ ပြန်လည်စတင်ရမည်ဖြစ်သည်။ May 2016, HYPERLINK "http://aappb.org/wp-content/uploads/2016/05/Report-eng.pdf"

အလားတူ နောက်ထပ်နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းတစ်ဦးသည် ၂၀၀၇ ရွှေဝါရောင်တော်လှန်ရေးနှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ကျောင်းသားဆန္ဒပြမှုတွင်ပါဝင်ခဲ့သောကြောင့် ထောင်ဒဏ် ၄ နှစ်ကျော်ကျခံခဲ့ရပါသည် (ဖြစ်ရပ်အမှု၁၀၄)။ သူ့အနေ ဖြင့် နိုပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှုကို ခံခဲ့ရပြီး ထောင်မှလွတ်မြောက်လာပြီးသည့်နောက်တွင် လူမှုအသိုင်းအဝန်း၏နှိမ့်ချ ကျဉ် ဖယ်မှုကို ခံစားခဲ့ရသည်။ စစ်ထောက်လှမ်းရေးများက ၎င်း၏အိမ်နီးနားချင်းများကို ထိုသူ၏ဆိုင်ကယ်ပြင်ဆိုင်သို့ မသွားရန် သတိပေးခံရပြီး ထို့အတွက်ကြောင့် ၎င်ကြေးဆိုင်ရာအကြေပ်အတည်းများ ကြုံဆုံခဲ့ရသည်။ ၎င်း၏ မှတ်ပုံတင်ကိုသိမ်းဆည်းခဲ့ခြင်းကြောင့် သူ၏လွတ်လပ်စွာသွားလာလှုပ်ရှားမှု၊ အခြေခံဝန်ဆောင်မှုများကို အကန့်အသတ်သိသိသာသာဖြစ်စေကာ သူ၏နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများ ကျင့်သုံးနိုင်မှုကိုပါ ထိခိုက်လေတော့သည်။ (အနာဂတ်အလင်းတန်းဆုံမှတ် မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားခဲ့သည်။)

ကျန်းမာရေးနှင့် စိတ်ဓာတ်ရေးရာပိုင်းဆိုင်ရာ ပြဿနာများ

"ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က အတိတ်ကို မေ့လိုက်ပါလို့ ပြောတာတောင် ငါတို့ နှလုံးသားထဲမှာ အခုထက်ထိ နာကျင်နေတုန်းပဲ"

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်း တစ်ဦး (အမှုဖြစ်ရပ် ၁၀၆)

နစ်နာခံစားရသူများက လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရပြီးသည့်နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် ရုပ်ပိုင်းနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြဿနာများနှင့်ကြုံတွေ့ခံစားနေရကြောင်းပြောဆိုခဲ့သည်။

ပဋိပက္ခ

ပဋိပက္ခကြောင့် နစ်နာခံစားရသူ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာပြဿနာများမှာ များသောအားဖြင့်ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများကြောင့်ဖြစ်ပြီး တချို့သောနစ်နာသူများ နာမကျန်းဖြစ်ရခြင်းမှာ အကျဉ်းထောင် သို့မဟုတ် ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် စခန်းအတွင်း ဆိုးဝါးသောအခြေအနေများကြောင့်ဖြစ်သည်။ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာပြဿနာများသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရခြင်း၊ ဝမ်းနည်းကြေကွဲခြင်းနှင့် စီးပွားရေးအခက်အခဲများ စသည့်အကြောင်းများကြောင့်ပေါက်ဖွား လာတတ်ပါသည်။ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြဿနာများထဲတွင် စိတ်ကျန်းမာရေးအခြေအနေများပါဝင်ပြီး မိသားစုအဖွဲ့ဝင် တစ်ဦး၏အချိန်ပြည့် စောင့်ရှောက်မှုကို လိုအပ်နေသောအခြေအနေမှအစ စိတ်ဓါတ်ကျဆင်းခြင်း၊ အိမ်ပြင်သို့ထွက်ရန် တားဆီးနေသည့်အားလျော့စေသော ကြောက်စိတ်ကိုရရှိနေခြင်းနှင့် မိသားစုဝင်တစ်ဦးဆုံးရှုံးရလျှင် ကြီးစွာသောပူဆွေးသောကဖြစ်ခြင်း စသည်တို့အထိဖြစ်ပါသည်။ ကက္ကာမျိုးစုံမှ နစ်နာခံစားရသူများသည် ၎င်းတို့ခံစားနေရသော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဒဏ်ရာများအတွက် ဆေးဝါးနှင့် ကုသမှုရယူရန် တတ်စွမ်းနိုင်စွမ်းမရှိပါဟု ထပ်တလဲလဲ ပြောဆို ကြပါသည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ် ဖွန်လက ကချင်ပြည်နယ် မြစ်ကြီးနား ခရိုင်တွင်ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး မီဒီယာ၏ အာရုံစိုက်မှု ထူးထူးခြားခြား ရရှိခဲ့သော အမှုဖြစ်ရပ်တခုတွင် (အမှုဖြစ် ရပ်၄၉) ခြေလျင်တပ်ရင်း (၃၇)နှင့် တာလောကြီး ပြည်သူစစ်အဖွဲ့မှ ရွာသား ၇ ဦးကို နိုပ်စက်ညှဉ်းပန်း ခဲ့ပါသည်။ ထိုသူများထဲမှ တစ်ဦးဖြစ်သောအသက် ၂၄ နှစ်ရှိ ဦးဘရန်ရွန်မှ သူတို့အားမည်သို့ ရိုက်နှက်ပုံ၊ ဓါးများဖြင့်မီးရှို့ပုံ၊ ကျောက်တုံးသေးလေးများ အပေါ်တွင်အတင်း အကြပ်ဒူးထောက်ခိုင်းပုံ၊ ရေမွန်းကြပ်အောင်လုပ်ပုံ၊ ရေနှင့်ဓါတ်ဆီရောထည့်၍တိုက်ပုံ၊ သံခြေကျဉ်းများနှင့် သီချင်းဆိုခိုင်း၊ ကခိုင်းပုံ၊ လက်ဝါးကပ်တိုင်ပေါ်ရှိ ကိုယ်တော်ယေရှုအတိုင်း ပြုလုပ်ခိုင်းပုံ အစရှိသည်တို့ကို ပြန်ပြောပြပါသည်။ ဦးဘရန်ရွန်နှင့် အခြားထိန်းသိမ်းခံတစ်ဦးဖြစ်သည့် အသက် ၅၃ နှစ်ရှိ ဦးလဖိုင်ဂန်အား စအိုအသုံးပြု၍ အပြန်အလှန် လိင်ဆက်ဆံခိုင်းခြင်း၊ ကေအိုင်အေစစ်သားဖြစ်ကြောင်း ဝန်ခံသောသီချင်းကိုဆိုစေခြင်းဖြင့် ထောင်အနှစ် ၂၀ ကျအောင်ပြုလုပ်ကြလေသည်။

ဦးဘရန်ရွှန်သည် တရားရုံးလွှတ်တော်ချုပ် ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် ပြန်လည်လွှတ်မြောက်လာကာ ဦးလဖိုင်ဂန်မှာ ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဖေဖြေလ လွှတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်မှသာ ပြန်လည်လွှတ်မြောက်လာသည်။ သူအနေဖြင့် အကျဉ်းချခံနေရစဉ်အတွင်း ပြင်းထန်သော ကျန်းမာရေးပြဿနာများခံစားရကာ စအိုသွေးယိုခြင်းနှင့် အစာအိမ်ရောဂါတို့အတွက်သွေးသွင်းရန်ပင် လိုအပ်ခဲ့သည်ဟု ကြားသိရသည်။[၁၈] ဦးဘရန်ရွှန်အနေဖြင့် ညှဉ်းပန်းမှုမှ ပြင်းထန်သောနာကျင်မှုကို ဆက်ခံစားခဲ့ရပြီး ကောင်းမွန်စွာမလှုပ်ရှားနိုင်၊ အလုပ်မလုပ်နိုင်သောကြောင့် မိသားစုအနေဖြင့် သူတို့နေထိုင်သည့် ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည် စခန်းမှ ထောက်ပံ့သည့် လစဉ် ၉၀၀၀ ကျပ်နှင့် ရပ်တည်နေရသည်။ (ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး - ထိုင်းနိုင်ငံမှ ၂၀၁၂ ဇွန် နှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်။)

မြန်မာစစ်တပ်ခြေလျင်တပ်ရင်း (၃၇) စစ်သားများက ဖမ်းဆီးနှိပ်စက်ခြင်းခံရသူတစ်ဦး၊ ဝိုင်းမော်မြို့နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်။

၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလကဖြစ်ခဲ့သော အမှု (အမှုဖြစ်ရပ် ၄၁)တွင် ကချင်ပြည်နယ် ဖားကန့်မြို့နယ် ရှိအိမ်တစ်အိမ်၌ ညီအစ်ကို ၂ ဦးမှ အရက်သောက်နေရာ ဖားကန့်မြို့နယ်အခြေစိုက် ဗျူဟာကွပ်ကဲရေးမှ စစ်သားများ ၎င်းတို့အိမ်သို့ရောက်လာပြီး ကေအိုင်အေစစ်သားများဟု စွပ်စွဲကာဖမ်းဆီးခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့အား ကွပ်ကဲရေးအခြေစိုက်သို့ခေါ်သွားပြီး လယ်သမားဖြစ်သော်လည်း တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ဝင်ဖြစ်သည်ဟု ဝန်ခံသည်အထိ ညှဉ်းပမ်းနှိပ်စက်ပါသည်။ ၎င်း၏ညီမှာဘုရားကျောင်းတခုက လုံခြုံရေးအစောင့်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုနှစ်နာသူ ၂ ဦးစလုံးအနေဖြင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနောက်တွင် ရုပ်ပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြဿနာများရရှိခဲ့ရာ တစ်ဦးက လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်း ကွန်ရက်ကို ပြောပြခဲ့ သည်မှာ -

"ရက်ရက်စက်စက် နှိပ်စက်တဲ့ဒဏ်ကြောင့် ငါတခါတခါသွေးအန်တယ်။[....] အဲဒါနဲ့ ဆေးကုသခံရတယ်။ ငါ့မှာ ပိုက်ဆံမရှိဘူး။ [...] အဲဒီချိုးဖောက်ခံရတာစဉ်းစားမိတိုင်း ငါကြောက်ပြီးတုန်လာတယ်။ [....] ငါ့ခြံအလုပ်တောင် ကောင်းကောင်းမလုပ်နိုင် ဘူး။"

(ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး - ထိုင်း နိုင်ငံမှ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် မှတ် တမ်း တင်ထား ခဲ့သည်။)

ပဋိပက္ခကြောင့် နစ်နာခံစားရသူများသည် တိုင်းရင်း သားလက်နက်ကိုင်အဖွဲများ၏ လူပ်ရှားမှု သတင်းများကို ပေးစေလိုသောကြောင့် သို့မဟုတ် အထောက်အပံ့များပေးသည်ဟု ဆိုကာ ဥပမာအားဖြင့် အိပ်စရာနေရာ သို့မဟုတ် ဆန်တစ်အိတ် ပေးသည်ဟု စွပ်စွဲခံရသောကြောင့် မကြာ ခဏဆိုသလို နှိပ်စက်ခံရခြင်းဖြစ်သည်။ ၂၀၁၂ ဇန္နဝါရီလက

၁၈။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂမှ လဖန်ကန်သည် တရားမဝင် ထိန်းသိမ်းခံရခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ပြီး ချက်ချင်းလွှတ်ပေးရန်နှင့် ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်ရန် အစိုးရအား ညွှန်ကြားခဲ့သည်။ တရားလက်လွှတ်ဖမ်းဆီးမှုများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအလုပ်အဖွဲ့ Opinion No. 50/2013, U.N. Doc. A/HRC/WGAD/2013/50, 2014 wGif-Munfhyg/ HYPERLINK "http://hrlibrary.umn.edu/wgad/50-2013.html" http://hrlibrary.umn.edu/wgad/50-2013.html

ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဖြစ်ရပ်တွင် (အမှုဖြစ်ရပ် ၆၃) ရှုမ်းပြည်နယ် ကွတ်ခိုင်မြို့နယ်နေ လယ်သမားတဦးသည် ခြေလျင်တပ်ရင်း (၄၅) မှ စစ်သားများ လာရောက်စစ်ဆေးမေးမြန်းချိန်တွင် အလုပ်မှ အနားယူနေချိန်ဖြစ်သည်။ ထိုစစ်သားများသည် သူ၏ ခေါင်းကို ပလပ်စတစ်အိတ်ဖြင့်စွပ်ကာ ခြေထောက်များကို ကြိုးချည်ပြီးတက်နင်း၍ အပ်များဖြင့်ထိုးဆွခဲ့သည်။ သူ၏နံရိုးများကို ၎င်းတို့၏သေနတ်များနှင့် ထုထောင်းကာ ကေအိုင်အေသို့ ဆန်များပေးပို့နေခြင်း ဟုတ်၊ မဟုတ်ကို မေးမြန်းကြသည်။ သူသတိမေ့သည်အထိ ဆက်လက်ရိုက်နက်ကြသည်။ ထိုနစ်နာသူအနေဖြင့် ကျန်းမာရေးပြဿနာများကို ဆက်လက်ခံစားရကာ သူ၏မိသားစုကို ထောက်ပံ့နိုင်ရေးအတွက်ပင် အလုပ်ကို ကောင်းစွာ မလုပ်နိုင်တော့ချေ။

"ငါ့ရဲ့ ဒဏ်ရာတွေမြင်တော့ တအိမ်သားလုံး လန့်သွားကြတယ်။ ငါ ၂ လလောက်ဆေးကုယူလိုက်ရတယ်။ ဆေးဖိုးချည်း ၆ သိန်းလောက် သုံးလိုက်ရတယ်။ အပြင်ကဒဏ်ရာတွေ ပျောက်သွားပေမယ့် အထဲကဒဏ်ရာတွေကတော့ ခံစားနေရတုန်းပဲ။ [...] အခုဆိုရင် ငါ့မိသားစုကို အရင်ကလိုတောင် ကောင်းကောင်း မကူနိုင်တော့ဘူး။"

(ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး - ထိုင်းနိုင်ငံမှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

တချို့ဖြစ်ရပ်များတွင် မြန်မာစစ်တပ်မှ စစ်သားများက ဒေသခံများအား စစ်ဆေးခြင်း၊ ချိုးဖောက်ခြင်းများ ပြုလုပ်သောအခါ တစ်ရွာလုံးအား ပိတ်ဆို့ရပ်ဆိုင်းစေလိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်သွားသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇူလိုတွင် ရှမ်းပြည်နယ် မူဆယ်ခရိုင်မှ အိမ်ခြေ ၃၄ အိမ်ရှိသော ရွာတစ်ရွာကို ခြေမြန်တပ်မ (၈၈)၏ စစ်သား ၁၀၀ ခန့်က သိမ်းပိုက်လိုက်ပြီး ကေအိုင်အေနှင့်ပတ်သက်၍ စစ်ဆေးမေးမြန်းနေချိန်အတွင်း မည်သူမှရွာအပြင်သို့ ထွက်ခွာမသွားရန် ဒေသခံများကို ပြောပါသည်။ ရွာသားတစ်ဦး၏အိမ်ဆိုလျှင် စစ်သားများမှ ၂ ပတ်ကြာသိမ်းယူထားပြီး စစ်သားများ၏ ခြိမ်းခြောက်၊ နှောင့်ယှက်မှုများကြောင့် ထိုရွာသားမှ ရုပ်ပိုင်းရော၊ စိတ်ပိုင်းပါ ကျန်းမာရေးပြဿနာများ ခံစားလိုက်ရသည်။

"စစ်သားတစ်ယောက်က ငါ့ခေါင်းကို သူ့သေနတ်နဲ့ချိန်တယ်၊ နောက်တစ်ယောက်ကမြေကြီးကိုပစ်တယ်။ အဲဒါကြောင့် ငါအခုနားကောင်းကောင်း မကြားနိုင်တော့ဘူး။ [...] ကြောက်လွန်းလို့ ငါဆိုးဆိုးရွားရွား နေမကောင်းဖြစ်သွားတယ်။ ငှက်ကိုယ်ကိုယ်ငါ တစ်လလောက် ကောင်းကောင်းမသယ်နိုင်ဘူး။ အဲဒီအစိုးရစစ်သားတွေ တွေ့တဲ့အချိန်ကတည်းကစပြီး ငါအမြဲလိုလိုကြောက်နေမိတယ်။ သူတို့ပြန်လာပြီး ငှက်ကို ထပ်နှိပ်စက်ဦးမလားလို့ ငါအမြဲစိုးရိမ်ပူပန်နေမိတယ်။"

(ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး - ထိုင်းနိုင်ငံမှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

ပဋိပက္ခကြောင့် နစ်နာခံစားရသောအရေအတွက်အားဖြင့် မနည်းသည့်သူများသည် ၎င်းတို့ချစ်မြတ်နိုးရာ သူတစ်ဦး အသတ်ခံရလျှင် သို့မဟုတ်ပျောက်ဆုံးသွားလျှင် ကြီးစွာသော ပူဆွေးသောကကို ခံစားရကြောင်း ပြောပြကြသည်။ တချို့သောအခြေအနေများတွင်ထိုသောကကြောင့်စိတ်ကျန်းမာရေးကိုပြင်းပြင်းထန်ထန်ထိခိုက်ကာ အလုပ်မလုပ်နိုင်သည်အထိ သို့မဟုတ် မိသားစုဝင်တစ်ဦးဦးမှ အမြဲတန်းကူညီ ကြည့်ရှုပေးရန်လိုအပ်သည်အထိ ဖြစ်သွားတတ်ပါသည်။ ၂၀၀၀ ခုနှစ်ကဖြစ်သော ကိစ္စတစ်ခုဆိုလျှင် (အမှုဖြစ်ရပ် ၂၈) မွန်ပြည်နယ် ရေးမြို့၌ အသက် ၉ နှစ်ရှိ ယောကျ်ားလေးတစ်ဦးသည် အိမ်အပြင်ဖက်တွင် သူငယ်ချင်းတစ်ဦးနှင့် သီချင်းဆိုရင်းထိုင်နေပါသည်။ ရုတ်တရက်လက်နက်ကိုင်များရောက်ရှိလာပြီးကလေးများကိုသေနတ်နှင့်ပစ်ခတ်ရာယောကျ်ားလေးတစ်ဦးသေဆုံးသွားခဲ့ပါသည်။ ထိုမိသားစုမှ လာဘ်ငွေ ၆၀၀၀ ကျပ် မပေးမချင်းထိုကလေးအား ရဲအရာရှိများက သချိုင်းတွင်မြေမြှုပ်သင်္ဂြိုလ်ခွင့်မပြုခဲ့ချေ။ မိခင်ဖြစ်သူမှာ စိတ်ထိခိုက်မှု ဆိုးဆိုးရွားရွားဖြစ်သွားသည့်အတွက် မိသားစုများမှ ၂၄ နာရီစလုံး စောင့်ကြည့်ရသည့် အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိသွားပါသည်။ မိသားစုအနေဖြင့် ထိုသို့ပြုလုပ်သွားသူများမှာ မည်သူမည်ဝါဟု သေသေချာချာ မသိသော်ငြားလည်း ခြေလျင်တပ်ရင်း (၃၁) ဟု ထင်ကြပါသည်။ အသတ်ခံရသော ကလေး၏အမ ဖြစ်သူမှ လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ပြော ပြခဲ့သည်မှာ -

"သူသေနတ်ပစ်ခံရပြီးတဲ့နောက် ကျမမောင်လေးက စကားမပြောနိုင်တော့ဘူး၊ သူက အဖေ့လည်ပင်းကို ဖက်ထားချိန်မှာ သူ့ဇက်ရာကနေ အူတွေထွက်လာတယ်။ အိမ်နီးနားချင်းတွေက ဆေးရုံကို ညသန်းခေါင်ကြီးပို့ဖို့ကြိုးစားတယ်၊ ဒါပေမယ့် အဲဒီနေ့မနက် ၁ နာရီမှာပဲ သူဆုံးသွားတယ်။ [...] ဘာမှမဟုတ်တဲ့ သူလို သာမာန်ကလေးတစ်ယောက် အသတ်ခံလိုက်ရတဲ့အပေါ် ကျမတို့အား လုံးစိတ်မကောင်းကြဘူး"
(မွန်ပြည်လူအခွင့်အရေးဖောင်ဒေးရှင်းမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

၂၀၁၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလက အဖြစ်အပျက် (အမှုဖြစ်ရပ် ၃၅) တွင်လည်း မွန်ပြည်နယ် ရေးမြို့ရှိ ၄၆ နှစ် အရွယ် အမျိုးသားတဦးကို မွန်တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့၏ သတင်းပေးဟုစွပ်စွဲကာ ခြေလျင်တပ်ရင်း (၃၁) မှ ဖမ်းဆီးခဲ့ပါသည်။ ၎င်း၏မိသားစုအိမ်အနီးရှိ စစ်တပ်ဝင်းထဲသို့ခေါ်သွားခဲ့ပြီး သူအားညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်သောကြောင့် အော်ဟစ်ငြီးတွားသံများကို ၎င်း၏ဇနီးနှင့်သမီးမှ အတိုင်းသားကြားနေခဲ့ရသည်။ သူ၏သမီးဖြစ်သူမှ ဖခင်ဖြစ်သူအား တွေ့ခွင့်ပေးရန် အကြိမ်ကြိမ်တောင်းဆိုသောကြောင့် နောက်ဆုံးတွင် မိသားစုမှတွေ့ခွင့်ရရှိခဲ့ပါသည်။ သူ၏ဇနီးကပြောပြသည်မှာ "သူမျက်နှာရော၊ တကိုယ်လုံးရော ယောင်ကိုင်းနေတယ်။ ကျမတို့ သူ့ကိုတောင်မမှတ်မိဘူး။ ကျမ ယောကျ်ားလည်း ရက်ရက်စက်စက်နှိပ်စက်ခံထားရတော့ စကားတောင်မပြောနိုင်ဘူး။" နောက်ထပ် ၁၅ ရက်ကြာသောအခါ သူပျောက်ဆုံးသွားပြီး ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများကြောင့် သေဆုံးသွားခဲ့သည်ဟု ၎င်းနှင့်အတူ အဖမ်းခံရသော ဘုန်းကြီးတစ်ပါးက မိန့်ပါသည်။ ကျန်ရစ်သူဇနီးက လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)ကို ပြောပြသည်မှာ -

"ကျမယောကျ်ားအကြောင်း ဘာသတင်းမှ မကြားရတော့ဘူး၊ သူ့အလောင်းလဲ မတွေ့ရဘူး။ သူအဖမ်းခံရတုန်းက ကျမနဲ့ ကျမသမီး ရှူးသလိုခံစားရတယ်။ ကျမ အရှူးလိုဘဲ လမ်းပေါ်လျှောက်သွား နေမိတယ်။"
(မွန်ပြည်လူအခွင့်အရေးဖောင်ဒေးရှင်းမှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

မြန်မာစစ်တပ်ခြေမြန်တပ်ရင်း (၃၃) လက်အောက်ခံ စစ်သားများက ဖမ်းဆီးနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် ပေါ်တာအဖြစ် စေခိုင်းခြင်းခံရသော မန်ဆန်ရွာသား အမျိုးသား ၈ ဦးနှင့် အမျိုးသမီး ၁၂ ဦးထဲမှ တစ်ဦးပုံ၊ နန့်ခမ်းမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်။

များစွာသော ပဋိပက္ခကြောင့်ခံစား နစ်နာသူများစွာအနေဖြင့် သူတို့၏ နေ့စဉ်ဘဝအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနေသည့် ကြာရှည်လှသော အကြောက်တရားကို ဖွင့်ပြောကြပြီး စစ်သားယူနီဖောင်းဝတ် ဆင်ထားသူတစ်ဦး သို့မဟုတ် မြန်မာ စကားပြောသူတစ်ဦးတွေ့လျှင်ကိုပင် ကြောက်ရွံ့နေလေ့ရှိသည်ဟုဆိုသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလက အဖြစ်အပျက်တွင် ခြေမြန်တပ်မ (၃၃) မှ စစ်သားများက သူတို့အနီးတွင် မြေမြှုပ်မိုင်းကွဲမှုကြောင့် ရွာသား ၈ ဦးကို ဖမ်းဆီးချည်နှောင်ကာ ရိက်နက်၍ တအာန်းအမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် အကြောင်းကို စစ်ဆေးမေးမြန်းပါသည်။ စစ်သားများက တစ်ရွာလုံးကိုခြိမ်းခြောက်ပြီးနောက် အမျိုးသမီး ၁၂ ဦးအပါအဝင် ရွာသား ၂၀ အား ပေါ်တာအဖြစ် အဓမ္မခိုင်းစေခဲ့သည်။ ထိုသို့ဖြစ်ပြီးနောက် တစ်ရွာလုံး ယာယီခိုလှုံရာနေရာ ရှာဖွေရန်အတွက် ထွက်ပြေးလာကြရာထိုအထဲမှတစ်ဦးကလူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) ကိုပြောနေသည်မှာ -

"ငါအရမ်းကြောက်တော့ ညဆိုကောင်းကောင်းအိပ်မရဘူး။ ညလယ်ခေါင်ကြီး ခဏခဏလန့်နိုးတယ်။ ငါ စစ်သားတင်ကြောက်တာမဟုတ်ဘူး၊ မြန်မာစကားပြောတဲ့သူတွေကိုလဲ ကြောက်တယ်။"

(တအာန်းအမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာတွင် မှတ်တမ်းတင်သည်။)

ရွာသူ/သားများ တောထဲတွင်ယာယီခုံလုံနေရပုံ၊ နန့်ခမ်းမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်။

နောက်ထပ်ဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် ခြေလျင်တပ်ရင်း(၃၂၄) နှင့် အစိုးရဖြင့်ပူးပေါင်းထားသည့် ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့တို့သည် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် တအာန်းရွာသို့ဝင်ရောက်လာပြီး ဒေသခံများကိုပစ်ခတ်ကာ ချုပ်နှောင်ရိုက်နှက်၍ TNLA နှင့်ပတ်သက်သော သတင်းပေးရန်တောင်းဆိုပါသည်။ (ဖြစ်ရပ်အမှု ၈၅) စစ်သားများမှ ရွာသားများကို သတ်ဖြတ်မည်ဟုခြိမ်းခြောက်ပြီးငင်းတို့အိမ်များကိုလုယက်ခဲ့ကြသည်။ထိုအဖြစ်အပျက်ကိုမီဒီယာမှတစ်စုံတစ်ရာအာရုံစိုက်မိသွားသောကြောင့် ရွာကိုစစ်တပ်၏စောင့်ကြည့်မှုအောက်တွင်ထားရှိရန်သာပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း နစ်နာကြသူများမှာ မီးကိုပင် မဖွင့်ရဲတော့လောက်သည်အထိ အရမ်းကြောက်ရွံ့နေပြီး ယခု ဤလိုအပ်ချက် ဆန်းစစ်မှုကိုလုပ်နေသည့် အချိန်မှာပင် ရွာသားများအနေဖြင့် အမှောင်ထဲတွင် ဆက်လက်နေထိုင်နေဆဲဖြစ်သည်။ ထိုအထဲမှာ တစ်ဦးက လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက်ကို ပြောသည်မှာ -

"ငါတို့ စစ်သားကိုမြင်ရင် ကြောက်တယ်။ စစ်သားတွေရဲ့အသံကိုကြားတာနဲ့ ငါ အဝေးကြီးကို ထွက်ပြေးချင်တယ်။"

(တအာန်းအမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်း - ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာ)

မြေယာသိမ်းဆည်းမှု

မြေယာသိမ်းဆည်းခံနစ်နာသူများသည်လည်း ၎င်းတို့၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများ သိမ်းဆည်းခံရပြီးသည့် နောက်တွင် ကျန်းမာရေးပြဿနာများ - များသောအားဖြင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးပြဿနာများကိုခံစားကြရသည်။ မေးမြန်းခံရသူများမှ ပြောပြကြသည်မှာ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာခံစားမှုများသည် မြေယာသိမ်းဆည်းခံရမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသောငွေကြေးပိုင်းဆိုင်ရာ အခက်အခဲများ၏ရလဒ်ကြောင့်သောလည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့မိသားစု လက်ထဲတွင် ဘိုးဘွားအစဉ်အဆက် ပိုင်ဆိုင်ခဲ့သောပစ္စည်းများဆုံးရှုံးရသည့် ပူဆွေးသောကကြောင့်လည်းကောင်း၊ အာဏာပိုင်များ၏ ဥပဒေဆိုင်ရာထိပါးနှောက်ယှက်မှုများကြောင့်လည်းကောင်း၊ သူတို့၏ပိုင်ဆိုင်မှုများ ပြန်လည်ရရှိရန်အတွက် ကြိုးစားရသောအခါ တွေ့ကြုံရသည့် စိတ်ဓာတ်ကျဖွယ် စိမ်အုပ်ချုပ်ရေးဖြစ်စဉ်များကြောင့်လည်းကောင်း ဖြစ်ရသည်ဟု ဆိုပါသည်။

တန်းသာရီတိုင်းဒေသတွင် မောရဝတီရေတပ်စခန်း တည်ရန်အတွက် အရပ်သားပိုင် ပစ္စည်းကို ဖျက်ဆီးထားပုံ (အမှုဖြစ်ရပ် ၈၆)

၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလက ဖြစ်စဉ် (အမှုဖြစ်ရပ်၈၆)တွင် တနင်္သာရီခရိုင်၊ ရေဖြူမြို့နယ်တွင် နေထိုင်သော မိသားစုတစ်စုကို ဒေသခံအာဏာပိုင်များက မြဝတီ ရေတပ်စခန်း တည်ဆောက်ရန် အတွက် နှစ်ရက်အတွင်းသူတို့ အိမ်နှင့် ဆိုင် ၂ ဆိုင်ကို ဖျက်ပေးရန် သို့မဟုတ်ပါက ဒေါ်ရိုက်၍ ထောင်ကျခံရမည်ဖြစ်သည်ဟု ညွှန်ကြားပါသည်။ သူ၏အိမ်နှင့် သက်မွေးဝမ်းကြောင်းဘဝကို ဆုံးရှုံးခဲ့ရပြီးနောက် ထိုသူသည် ယခုအခါ ၎င်း၏ညီမနှင့် အတူနေကာ ယာတစ်ခုတွင်အလုပ်လုပ်၍ အသက်ရှင်သန် နေထိုင်နေရပါသည်။ သူ၏ တူမလေးက လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန် ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)ကို "အိမ်ပြောင်းရလို့ စိတ်မာတ်ကျပြီး ဆေးထိုးဖို့လိုခဲ့တယ်" ဟုပြောပြခဲ့သည်။ ထိုသူအနေဖြင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကျန်းမာရေးကိစ္စကိုဆက် လက်ခံစားနေရသည် ဟုဆိုသည်။ (မွန်ပြည်လူအခွင့်အရေး ဖောင်ဒေးရှင်းမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် မှတ်တမ်းတင် ခဲ့သည်။)

၂၀၁၄ မတ်လတွင် ရေဖြူမြို့နယ်၌ အလားတူဖြစ် ပွားခဲ့သောကိစ္စတွင် မောရဝတီရေတပ်စခန်းမှ လင်မယားစုံတွဲတစ်တွဲကိုဂင်းတို့ အိမ်မှ ၅ ရက်အတွင်း ထွက်ပေးရန်ပြောပြီး လျော်ကြေးအနည်းငယ်သာပေးပြီး ၎င်းတို့၏ မြေ ၃၈ ဧကကို သိမ်းဆည်းခဲ့သည်။ ထိုအဖြစ်အပျက်နောက်ပိုင်းတွင် ထိုစုံတွဲအနေဖြင့် ပြင်းထန်သောစိတ်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာပြဿနာများကိုခံစားရပြီး ခင်ပွန်းဖြစ်သူမှာနေရာသစ်သို့ ပြောင်းရွှေ့ခံရပြီးရက်များ မကြာမီတွင် ဆုံးပါးသွားခဲ့သည်။ ၎င်း၏ သားသမက်ဖြစ်သူက လူအခွင့်အရေး မှတ်တမ်း ကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)ကို ပြော ပြသည်မှာ -

> *"နေရာသစ်ကို ပြောင်းလာရပြီး ၂ ရက်လောက်အကြာမှ စိတ်ဝေဒနာစရတယ်။ အဲဒီနောက် သူ့ကိုက်ပေါက်ဆေးရုံ ပို့လိုက်တယ်။ [....] ဆေးရုံက ဆင်းပြီး ၉ ရက်လောက်ကြာတော့ သူ့တဲထဲမှာပဲဆုံးသွားတယ်။ သူ့အမျိုးသမီးလဲ အဲဒီကတည်းက စိတ်ရောဂါရပြီး အသိစိတ်ပျောက်သွားတယ်။"*
>
> (မွန်ပြည်လူအခွင့်အရေးဖောင်ဒေးရှင်းမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလနှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလများတွင် မှတ်တမ်းယူခဲ့သည်။)

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းများသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ၊ ဆိုးဝါးကြမ်းတမ်းသော အကျဉ်းထောင်အခြေအနေများ၊ သို့မဟုတ် အသက်ကြီးသောသူများ ဆေးဘိုးမတတ်နိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် ကျန်းမာရေးပြဿနာများကို ဆက်လက်ခံစားနေရပါသည်။ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာပြဿနာများသည် အနာတရဒဏ်ရာများ၊ လူမှုရေးဖယ်ကြဉ်ခံရမှုနှင့် စီးပွားရေးအခက်အခဲများမှ ပေါက်ဖွားလာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားကူညီစောင့်ရှောက်မှုအသင်း၏ မှတ်တမ်းတင်ချက်များအရ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား ၃၂၁ ဦးသည် အကျဉ်းထောင်တွင်းနှင့် စစ်ကြောရေးစခန်းများ၌ သေဆုံးခဲ့ကြရပြီး ၄၈၃ ဦးမှာ အကျဉ်းထောင်မှလွတ်မြောက်လာပြီးနောက်ပိုင်းတွင် သေဆုံးခဲ့ကြပြီးဖြစ်သည်။ သေဆုံးမှု အများ

စုမှာ အကျဉ်းထောင်အတွင်းရှိ ကြမ်းတမ်းသောအခြေအနေများနှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုဒဏ် တို့မှရရှိလာသည့် နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများကြောင့်ဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရှိရသည်။[၁၉]

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းတစ်ဦးသည် ၈၈၈ အရေးတော်ပုံတွင် ပါဝင်ခဲ့ခြင်းနှင့် ထို့နောက်များမကြာမီတွင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲများတွင်ပူးပေါင်းခဲ့ခြင်းကြောင့် အဖမ်းခံခဲ့ရသည်။ (အမှုဖြစ်ရပ် ၉၉) ရဲစခန်းတွင် (အဖမ်းခံရစဉ်က) သူ့ကို လူ ၅ ဦးအား သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်ဟုဆိုကာ လွဲမှားစွာစွပ်စွဲ ညှဉ်းပန်းခဲ့ပါသည်။ ရဲများက သူ့အားလက်နောက်ပြန်ကြိုးချည်ကာ ခေါင်မိုးမှဇောက်ထိုးချည်ထားပြီး သနားကြင်နာမှုမဲ့စွာ ၆ ရက်ကြာ ရိုက်နှက်ပါသည်။ သူ့အနေဖြင့် နာကြင်မှုပြင်းထန်လွန်း၍ ရဲအရာရှိများ သူ့အားသတ်ပစ်ရန်အထိ တောင်းဆိုခဲ့ကာ ထိုရာဇဝတ်မှုကို ကျူးလွန်ခဲ့ကြောင်း ဝန်ခံပေးခဲ့ရသည်။ သူ့အား ပထမတွင်သေဒဏ်အပြစ်ပေးပြီး နောက်တွင် တစ်သက်တစ်ကျွန်းအပြစ်ဒဏ်သို့ပြောင်းလဲချမှတ်ခဲ့သည်။ ထောင်ထဲတွင် ၁၅ နှစ်မျှနေပြီးနောက် ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် လွတ်မြောက်ခဲ့သည်။ ၎င်းထံတွင် ခွဲစိပ်ကုသရန်လိုအပ်သည့် အစာအိမ်ရောဂါရှိနေပြီး သူ့အားဖယ်ကြဉ်ထားမှုကြောင့် ဆေးကုသရန် မတတ်နိုင်ဘဲ နောက်ဆက်တွဲ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာဆိုးကျိုးများ ဆက်လက်ခံစားနေခဲ့သည်။ (အနာဂတ် အလင်းတန်းဆုံမှတ် - ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ)

နောက်ထပ်နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်း တစ်ဦးသည်လည်း ၈၈၈ အရေးတော်ပုံတွင်ပါဝင်ခဲ့ပြီး ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံး (KNU) နှင့် အတူတိုက်ခဲ့သောကြောင့် အဖမ်းခံရသည် (အမှုဖြစ်ရပ် ၁၀၀)။ အုံကြွမှုအတွင်း တစ်ယောက်ယောက်ကို သတ်ခဲ့သည်ဟု မှားယွင်းစွပ်စွဲပြီး ရဲအရာရှိများက ဖမ်းဆီးနှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းပါသည်။ သူသည် အရိုက်ခံရပြီး ရေမွန်းအောင်ပြုလုပ်နှိပ်စက်ခြင်းကြောင့် နောက်ဆုံးတွင် ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ကြောင်း ဝန်ခံရတော့သည်။ သူ့အနေဖြင့် နှိပ်စက်ခံရမှုနှင့် အကျဉ်းသွင်းခံရခြင်းနောက် ရရှိလာသော လူမှုရေးဖယ်ကြဉ်ခံရမှုများကြောင့် နှလုံးရောဂါ၊ စိုးရိမ်ကြီးမှုနှင့် တခါတရံသေကြောင်းကြံစည်လိုသည့် အတွေးများကို ပိုမိုခံစားလာရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ (အနာဂတ် အလင်းတန်းဆုံမှတ် - ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၁၇ ခုနှစ်)

ပညာဆက်လက် မဆည်းပူးနိုင်တော့ခြင်း

> *"လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများသည် နစ်နာခံစားရသူများ၏ဘဝများတင်သာမကဘဲ ၎င်းတို့မိသားစုဘဝများကိုပါ ကြေမွစေပါသည်။ မိသားစုတစ်ခုအနေဖြင့် ရုန်းကန်နေရချိန်တွင် ကလေးများ၏ပညာရေးသည် အနှစ်နာခံရန်အတွက် ဦးစားပေးပထမကိစ္စရပ်များထဲမှ တစ်ခုဖြစ်ခဲ့ကာ အနာဂါတ်မျိုးဆက်များအပေါ်တွင် ချိုးဖောက်မှုများ၏ ဒဏ်ရာအမာရွတ်များအား ထင်ကျန်စေပါသည်။ ဤဖြစ်ရပ်သည်လူငယ်များ၏အခွင့်အလမ်းများကို လုယူလိုက်ကာ လူ့အဖွဲ့အစည်းကိုလည်းအတိတ်၏ဒဏ်ရာများမပျောက်ကင်းအောင် တားဆီးနေပါသည်။"*
>
> သွင်လင်းအောင်၊ စစ်မှန်သော ပြည်သူ့ကျေးကျွန်များအဖွဲ့ ညွှန်ကြားရေးမှူး

လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများ၏ရလဒ်ကြောင့် နစ်နာခံစားရသူများ သို့မဟုတ် သူတို့၏ကလေးသူငယ်များသည် ပညာရေးကို ဆက်လက်မဆည်းပူးနိုင်တော့ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

၁၉။ လက်တလော များမကြာမီသေးခင်ကပင် စန်းကျော်ထွေးဟုဓေါ်သော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းနှင့် အနုပညာရှင်တစ်ဦးသည် ထောင်ထဲတွင် ၁၂ နှစ်ကြာကြုံတွေ့ခဲ့ရသော ကြမ်းတမ်းသောအတွေ့အကြုံများကြောင့် အသည်းကင်ဆာဖြင့် သေဆုံးခဲ့ရပါသည်။ The Irrawaddy တွင်ကြည့်ပါ။ Myanmar's Van Gogh Taken Too Soon, Leaves Legacy of Indomitable Beauty, 16 January 2018, HYPERLINK "https://www.irrawaddy.com/opinion/guest-column/myanmars-van-gogh-taken-soon-leaves-legacy-indomitable-beauty.html"

ပဋိပက္ခ

ပဋိပက္ခကြောင့်နစ်နာရသူများသည်စီးပွားရေးအကျပ်အတည်းများကြောင့်၎င်းတို့၏ကလေးများပညာရေးကို ဆက်လက်မထောက်ပံ့နိုင်တော့ဘဲ အချို့မှာ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရခြင်းကြောင့်ရရှိလာသော စိတ်ဒဏ်ရာများ ဖြင့်မိမိတို့ကိုယ်တိုင် ကျောင်းထွက်ကြရသည်။ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ သို့မဟုတ် ပဋိပက္ခများမှ ထွက်ပြေးရ ခြင်းကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေစိုက်ရခြင်းမှာလည်း ကလေးများ၏ပညာရေးကို အနှောင့်အယှက်ဖြစ်ခြင်း သို့မဟုတ် အပြီးတိုင်ရပ် ဆိုင်းခြင်းမျိုးကို ဖြစ်စေရသည်။

၁၉၉၈ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင်ဖြစ် သောကိစ္စ (အမှုဖြစ်ရပ် ၂၃)၌ရန်ကုန်တွင် အသက် ၆၀ ရှိ လယ်သမား တစ်ဦးသည်အခြား ရွာသား ၁၃ ဦးနှင့်အတူ လူသတ်သည်ဟု စစ်တပ်မှ မှားယွင်းစွပ်စွဲပြီး ကွားလဲကျော်စခန်းရှိ မုပွလင်ထောင်တွင် ၁၀ နှစ် အပြစ်ဒဏ်ချခဲ့သည်။ နောက်ထပ် ၇ လ အကြာတွင်ကျန်ရစ်သူ မိသားစုမှ ၎င်းသေဆုံး ကြောင်းအကြောင်း ကြားစာရရှိပြီး ဇနီးဖြစ်သူမှ ထောင်သို့လိုက်လံသွားရာ အလောင်းအားပြရန် ထောင်ဝန်ထမ်းများ မှငြင်းဆန်ပြီး သူသည်သမာရိုးကျရော ဂါဖြင့်သေဆုံးခြင်းဖြစ်ကြောင်းသာပြောပါသည်။ ၎င်း၏ဇနီးအနေဖြင့် သူမ၏ ခင်ပွန်းသည် အသတ်ခံရသည်ဟုသာယုံကြည်ပြီး နောက်ဆက်တွဲ စီးပွားရေးအကြပ်အတည်းများကြောင့်မိသားစု အနေဖြင့် အိမ်ပါရောင်း လိုက်ရကာ သားသမီးများကိုလည်း ကျောင်းမှနုတ်လိုက်ခဲ့ရပါသည်။ (စစ်မှန်သော ကျေးကျွန်များ မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားခဲ့ပါ သည်။)

၂၀၁၀ ခုနှစ်က ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးတွင် စစ်တပ်မှ ထိန်းသိမ်းခံလိုက်ရသော သူတစ်ဦး၏ပုံ။ ၎င်း၏မိသားစုမှ သူသတင်းအားမည်သည့်အခါမျှ ထပ်မံမကြားရတော့ပါ။ (အမှုဖြစ်ရပ် ၅၂)

အခြားလူပျောက်ဆုံးမှုတစ်ရပ်တွင် (အမှုဖြစ် ရပ် ၅၂) အသက် ၄၀ အရွယ်ရှိအမျိုးသားတစ်ဦးကို ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ ကျောက်ကြီး ရှိ ဘုရားတဆူအရှေ့တွင် စောင့်ဆိုင်းနေစဉ်ခြေလျင်တပ်ရင်း (၆၀)နှင့် (၃၅) မှ တရားလက်လွတ်ဖမ်းဆီးလိုက်ပါသည်။ အာဏာပိုင်များသည် မိသားစုကို အကြောင်းကြားခြင်းမရှိဘဲ ထိုသူဖမ်းဆီးခံရကြောင်း တွေ့မြင်လိုက်ရသူငှင်း၏ သူငယ်ချင်းတစ်ဦး လာပြန်ပြောမှ မိသားစုအနေဖြင့် သိခဲ့ရခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်း၏အမျိုး သမီးမှ လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ ပြောပြသည်မှာ - "သူအဖမ်း ခံရတဲ့သတင်းကို ကျမတို့ ကြားလိုက်တယ်။ ဒါပေမယ့် ကျမတို့က ကြောက်တော့ ဘယ်သူမှဒီကိစ္စကို ပုလိပ်ကိုသွားမတိုင်ရဲကြဘူး။" သူမိသားစုအနေဖြင့် ထိုသူ၏အကြောင်းကို ဘယ်တော့မှ ထပ်မကြားရတော့ပဲ သေဆုံးပြီဟုယူဆထားကြပါသည်။ မိသားစုအနေဖြင့် စီးပွားရေးအခက်အခဲကိုရင်ဆိုင်ရပြီး သမီးများမှာလည်း ၎င်းတို့၏ ပညာသင်ကြားမှုကို ရပ်ဆိုင်းလိုက်ရသည်။ (စစ်မှန်သောပြည် သူကျေး ကျွန်များအဖွဲ့ - ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ)

မိုင်းယုလေး ဒုက္ခသည်စခန်းမှ စသင်ကျောင်းသို့သွားနေသော ကလေးများ

အချို့သောပဋိပက္ခကြောင့်ဒုက္ခရောက်သူများသည် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရမှုကြောင့်ငင်းတို့၏ ပညာဆက်လက်ဆည်းပူးရန်အခက်အခဲတွေ့ကြရသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်မတ်လတွင်ဖြစ်ပွားသော ကိစ္စ(အမှုဖြစ်ရပ်ဂုဒ္ဒ) တွင် ခြေမြန်တပ်မ (၃၃)က ရှမ်းပြည်နယ်ကွတ်ခိုင်မြို့နယ်ရှိ ရွာတချို့ကိုပစ်ခတ်ခြင်းများပြုလုပ်သောကြောင့် ရွာသားများအားလုံခြုံရာနေရာသို့ ထွက်ပြေးစေခဲ့သည်။ ရွာများကိုမီးရှို့ဖျက်ဆီး မှုကြောင့်အနီးအနားတွင် ရွှေ့ပြောင်းစခန်းတစ်ခု တည်ထောင်ကာ ရွာသားများဆက်လက် နေထိုင်ခဲ့ရသည်။ ငင်းတို့၏ကျောင်းများကို ပြန်လည်သွားခွင့် မရှိတော့သော ကလေးများအနေဖြင့် ငင်းတို့ရွှေ့ ပြောင်း ဒုက္ခသည်စခန်းနှင့် ဝေးကွာ လှသောအရပ်တွင်ရှိသည့် နောက်ကျောင်းတစ်ခုသို့ စမ်းချောင်းတစ်ခုကို ဖြတ်၍ တက်ရောက်ရသည်။ လူအခွင့်အရေး မှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ ဒေသခံတစ်ဦး က ပြောပြသည်မှာ -

"ကလေးတွေကျောင်းသွားရင် မိဘတွေက သူတို့ကလေးတွေအတွက် တချိန်လုံး စိတ်ပူနေရတယ်။"

(တအာန်းအမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းမှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

မြေယာသိမ်းဆည်းခံရမှုများ

စီးပွားရေးအကြပ်အတည်းကြောင့်သော် လည်းကောင်း သို့မဟုတ် ငင်းတို့၏ကလေးများကို ကျောင်းဆက်ထားနိုင်ရန် ငွေအလုံအလောက်မရှာနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မြေယာသိမ်းဆည်းခံရမှုကြောင့် နစ်နာခံစားရသူအတော်များများသည် ငင်းတို့၏ကလေးများပညာရေးအတွက် ဆက်လက် မထောက်ပံ့နိုင်တော့ချေ။

ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်ခရိုင်တွင် ၁၉၉၇ ခုနှစ်ကဖြစ်ပွားခဲ့သော ဖြစ်ရပ် (ဖြစ်ရပ်အမှု ၉၆) တွင် ဒေသခံစစ်အုပ်ချုပ်ရေးဌာနတခုက မိသားစု ၅ စုအား ငင်းတို့အိမ်များမှထွက်ခွာပေးရန်နှင့် ရွာမှရွှေ့ပြောင်းရန် အမိန့်ထုတ်ကာများမကြာမီမှာပင် ငင်းတို့အားလျော်ကြေးမပေးပဲ အိမ်များကို ဖြိုချဖျက်ဆီးလိုက်ပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော မိသားစုတစ်စုက ငင်းတို့၏ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းလုပ်ငန်းဆုံးရှုံးရသည့်နောက် သူတို့သည် စားရမဲ့သောက်ရမဲ့အခြေအနေသို့ရောက်သွားကာ ကလေးများအားလည်း မဖြစ်မနေကျောင်းထုတ်လိုက်ရကြောင်းပြောပါသည်။ (လူအခွင့်အရေးကာကွယ်မြှင့်တင်သူများအဖွဲ့မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။)

၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇွန်လဖြစ်စဉ်ဆိုလျှင် (ဖြစ်ရပ်အမှု ၉၀) ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ ပန်းတောင်မြို့နယ်မှ လယ်သမားတစုအား ငင်းတို့ပိုင်ဆိုင်သော လယ်မြေဧက ၇၀၀ ကို ဆက်အလုပ်လုပ်ခွင့်မရှိတော့ကြောင်း မြန်မာကုမ္ပဏီတခုကပြောလာခဲ့ပါသည်။ ထိုလယ်သမားများမှ သူတို့လယ်တွင် အလုပ်လုပ်ရန်တားမြစ်ခြင်းအား ငြင်းဆန်သောအခါ ကုမ္ပဏီမှ ငင်းတို့အားတရားစွဲဆိုပါသည်။ ထိုအထဲမှ လယ်သမားတစ်ယောက်က သူတို့၏ အသက်ရှင်မှုဘဝကို အထောက်အကူပြုနေသည့်မြေကို ဆုံးရှုံးနေသည့်အထဲ တရားရုံးတက်ရန်ပေးရသည့် ကုန်ကျစရိတ်ကိုပေါင်းလျှင် သူကလေး များ၏ ကျောင်းစရိတ်ကို ဆက်လက်ပေးနိုင် မပေးနိုင် မသေချာဖြစ်နေသည်ဟု ဆိုပါသည်။

"ငါ့ကလေးတွေရဲ့ ပညာရေး အနာဂါတ်အတွက် အကြီးအကျယ်ထိခိုက်တော့မယ်။ ကလေးတွေရဲ့ အနာဂါတ်နဲ့သူတို့ပညာရေးက မိဘတွေလက်ထဲမှာရှိတယ်။ တကယ်လို့ ငါတို့မြေကို ဆုံးရှုံးဆိုရင် ငါတို့ဘာမှ တတ်နိုင်မှာ မဟုတ်တော့ဘူး။"

(အနာဂတ်အလင်းတန်းဆုံမှတ် - ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ)

နိဒါန်းအကျဉ်းသား

နိဒါန်းအကျဉ်းသားများသည် ၎င်းတို့ကလေးများ၏ ပညာရေးကိုထောက်ပံ့ရန် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ ပညာရေးကို ဆက်လက်သင်နိုင်ရန်အတွက် စိန်ခေါ်မှုများဖြင့် ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ နိဒါန်းအကျဉ်းသားအများစုသည် ၎င်းတို့၏ပညာရေးကို ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခံထားရမှုကြောင့် ဆက်လက်မတက်ရောက်နိုင်တော့ဘဲ တစ်ချို့အနေဖြင့် လွတ်မြောက်လာပြီးသည့်အချိန်မှာပင် မည်သည့်သင်ယူမှုမျိုးကိုမှ မပြုလုပ်နိုင်တော့ပါ။ ထိုကဲ့သို့ ပညာဆက်လက်မသင်ယူနိုင်ခြင်းမှာ ကျောင်းသားများအနေဖြင့် နိဒါန်းရေးလှုပ်ရှားမှုများအားလုံးကို မလုပ်ဆောင်တော့ပါဟု ခံဝန်လက်မှတ်ရေးထိုးမှုမရှိခဲ့ပါက အစိုးရမှကျောင်းတက်ရန်ပိတ်ပင်ခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ မှတ်ပုံတင်လက်မှတ်များသိမ်းဆည်းခံရခြင်းနှင့် ပြန်လည်မရရှိခြင်းတို့ကြောင့်လည်းဖြစ်တတ်သည်။ အကျဉ်းထောင်များထဲတွင် နိဒါန်းရေးအကျဉ်းသားများကို စာဖတ်ခြင်း သို့မဟုတ် စာရေးခြင်းမှတားမြစ်ထားပါသည်။ မိဘများထောင်သွင်း အကျဉ်းခံရခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော နောက်ဆက်တွဲ စီးပွားရေးအခက်အခဲများကြောင့် ကလေးသူငယ်များအနေဖြင့် ပညာဆက်လက်မဆည်းပူးနိုင်အောင် ဖြစ်ရရှာသည်။

၈၈၈၈ လူထုအရေးတော်ပုံအတွင်းပါဝင်ခဲ့မှုကြောင့် ၆ နှစ်ခွဲထောင်သွင်းအကျဉ်းချခံရသည့် နိဒါန်းရေးအကျဉ်းသားတစ်ဦး (အမှုဖြစ်ရပ် ၁၀၉) ကပြောသည်မှာ ဆင်းရဲမှုကိုကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့်အခြေအနေက သူ၏ကလေး ၄ ဦးစလုံးကို ကျောင်းမှန္တတ်ပယ်လိုက်ရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ (အနာဂတ်အလင်းတန်းဆုံမှတ် မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။)

နောက်ထပ်ဖြစ်ရပ်တခုတွင် ခြေလျင်တပ်ရင်း (၆၁) စစ်သားများမှ ၈၈၈၈ လူထုအရေးတော်ပုံအတွင်း ပါဝင်ခဲ့သော မသန်စွမ်းကျောင်းသားတစ်ဦးကို ရိုက်နှက်၍ ရေမွန်းကြပ်သောနည်းဖြင့် စစ်ဆေးခဲ့ပြီး ၆ လ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခဲ့ရာ ထိုသူမှ ၎င်းအား ပညာဆက်လက်သင်ယူခွင့်ပြုပါရန် အစိုးရထံ အသနားခံစာတင်သွင်းခဲ့ပြီး ငြင်းပယ်မှုကိုသာ ရရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထိုအချိန်ကတည်းကစ၍ သူအနေဖြင့် ၎င်း၏ပညာရေးကို ဆက်လက်မဆည်းပူးနိုင်တော့ချေ။ (အနာဂတ်အလင်းတန်းဆုံမှတ် - ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

အခန်း ၅

တရားမျှတမှုအတွက် လိုအင်ဆန္ဒများ

လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့်ပါတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏ဘဝများအပေါ်တွင် သက်ရောက်ခဲ့မှုများကို အကြမ်းဖျင်းဖေါ်ပြပြောဆိုခဲ့ပြီးသည့်နောက် ချိုးဖောက်ခံရမှုများ၏ရလဒ်အဖြစ် လက်ရှိဖြစ်နေဆဲဖြစ်သော ၎င်းတို့ရင်ဆိုင်နေရသည့်စိန်ခေါ်မှုများအပေါ်ကြိုးစားတုန့်ပြန်နိုင်ရန်အတွက် အစိုးရသို့မဟုတ် ကျူးလွန်သူများကမည်သည့်အရာလုပ်စေချင်သည်ကို ထင်မြင်ချက်ပေးပါရန် နစ်နာခံစားသူများကိုမေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ မေးခွန်းများမှ လမ်းစပိတ်မထားသည့်အပြင် အသွင်ကူးပြောင်းမှုကာလ တရားမျှတမှုဆိုင်ရာတိကျသည့်နည်းလမ်းများနှင့်လည်း ရည်ညွှန်းထားခြင်းမရှိပါ။ လမ်းစဖွင့်ထားသော မေးခွန်းများ၏သဘောသဘာဝသည် တချို့သော အဖြေများကို ပိုမိုတိကျစေသည့်အပြင် နစ်နာသူများပြောဆိုသည်ကို အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူရာတွင်လည်း ၎င်းတို့တောင်းဆိုမှုများအတိုင်း အုပ်စုအလိုက် ခေါင်းစဉ်ခွဲ စုဖွဲ့ခဲ့သည်။ မေးမြန်းခံရသူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ဆန္ဒရှိသလောက် အဆိုပြုနိုင်ပြီး နစ်နာသူ တစ်ဦးခြင်းစီ၏ ဖြစ်ရပ်များသည် အပိုင်းကဏ္ဍတခုထက် ပိုမိုပါဝင်နိုင်သည်ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်ပါသည်။ လိုအပ်ချက်များဆန်းစစ်ချက်၏ တွေ့ရှိချက်များသည် မည်သို့မျှ ပြည့်စုံနိုင်မည် မဟုတ်သော်လည်း ကျန်ရစ်သူများအတွက် အစိုးရအနေဖြင့်မည်သို့သော အစားထိုးပေးလျော်မှုများ ပြုလုပ်မည်ဆိုသည့် ဆွေးနွေးမှုများစနိုင်ရန်အတွက် တံတားထိုးပေးခြင်းဟု ယူဆခံယူသင့်ပါသည်။

နစ်နာခံစားရသူက ၎င်းတို့ခံစားခဲ့ရသော ချိုးဖောက်မှုများ၏သက်ရောက်မှုများကို ဖယ်ရှားနိုင်ရေးအတွက် အစိုးရနှင့်ကျူးလွန်သူများထံမှ တစုံတရာသော လုပ်ဆောင်မှုကို လိုချင်သည်ဟု ဆိုပါသည်။

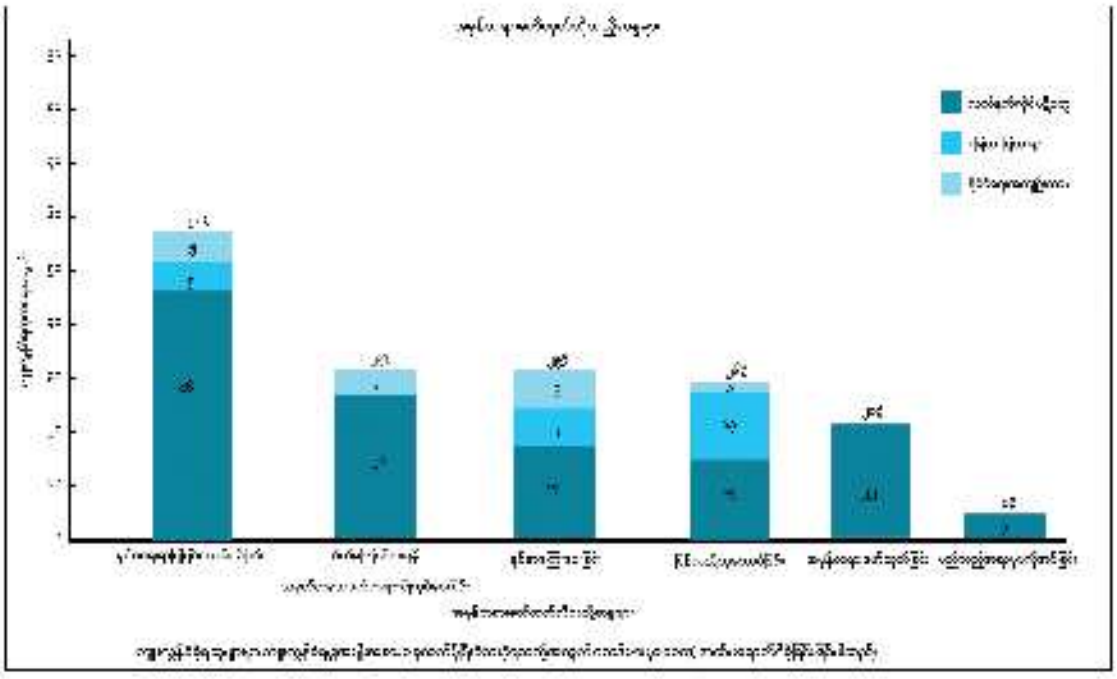

အမှုဖြစ်ရပ်များကို လေ့လာခြင်း နောက်တစ်ကြိမ်ပြန်လည်မဖြစ်ပွားစေရေးအတွက် အာမခံပေးခြင်းများ

> “ကျွန်မမှာ ကလေးတွေအများရှိတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီလိုမျိုးတခါမှ အရင်က မဖြစ်ဘူးဘူး။ ကျွန်မ အရမ်း ရှက်တယ်၊ ဒါမျိုးထပ်မဖြစ်ကြပါနဲ့လို့ ကျွန်မ မေတ္တာရပ်ခံချင်တယ်။”

နစ်နာခံစားရသများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ ခံစားခဲ့ရသော ချိုးဖောက်ခံရမှုများ နောက်တစ်ကြိမ်ပြန်လည်မဖြစ်ပွားစေရန် အာမခံသည့်၊ ၎င်းတို့အတွက်နှင့် လူအဖွဲ့အစည်းတရပ်လုံးအတွက်ပါအကျိုးဝင်သည့် လုပ်ဆောင်မှုမျိုးကို အစိုးရကကျွေးအပိုင်းပေါ်တွင် လုပ်ဆောင်စေရန် အများ ဆုံး ဆန္ဒပြုကြပါသည်။

ပဋိပက္ခ

ပဋိပက္ခကြောင့် နစ်နာခံစားရသူများမှ တရားမျှတမှုအတွက် ၎င်းတို့၏လိုအင်ဆန္ဒများကိုမေးမြန်းသော အခါ နောက်တစ်ကြိမ်ပြန်လည်မဖြစ်ပွားရေးအတွက် အာမခံမှုအမျိုးမျိုးကို တိတိကျကျဖော်ထုတ်ကြပါသည်။ နစ်နာသူများက အသင်းအဖွဲဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအမျိုးမျိုးကို လိုချင်လေ့ရှိကြပြီး ပဋိပက္ခကိုအဆုံးသတ်စေရန်၊ ၎င်းတို့ဒေသများတွင် အစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အင်အားစုများအပါအဝင် စစ်အင်အားတည်ဆောက်မှုများကို ဖျက်သိမ်းရန်၊ တပ်ဖွဲများအနေဖြင့် လူအခွင့်အရေးကိုလေးစားလိုက်နာပြီး ချိုးဖောက်ကျူးလွန်နေခြင်းများမှ ရပ်တန့်စေရေးအတွက် သေချာစေသော လုံခြုံရေးကဏ္ဍပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို ပြုလုပ်ရန်နှင့် ဒေသန္တရဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအစရှိသည်တို့ပါဝင်ပါသည်။ နစ်နာခံစားရသူအတော်များများက လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ မဖြစ်စေရတော့ပါဟူသည့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲများမှ တရားဝင် ကတိကဝတ်ပြုမှုကို လိုချင်ကြောင်း တိတိကျကျပြောကြသည်။

ပဋိပက္ခအတွင်း နစ်နာခံစားနေရသူများအနေဖြင့် သူတို့ခံစားခဲ့ရသလို မည်သူကိုမျှ မခံစားစေချင်တော့ကြောင်း ထပ်တလဲလဲ အလေးထားပြောပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ၊ ရှမ်းပြည်နယ် နမ့်ဆန်မြို့နယ်တွင် ဖြစ်ပွားသောကိစ္စ၌ (အမှုဖြစ်ရပ် ၇၆) ထင်းခုတ်နေသော တအာန်းအမျိုးသား ၃ ဦးကို ခြေလျင်တပ်ရင်း (၁၁၅)မှ စစ်သားများက မြေမြှုပ်မိုင်းထောင်သည်ဟု စွပ်စွဲကာ ဖမ်းဆီးခဲ့ပါသည်။ ထိုသူများအား လက်ထိတ်ခတ်၍ ပြင်းထန်စွာ ရိုက်နှက်သောကြောင့် ထိုအထဲမှ နှစ်ဦးမှာ ပြန်လွတ်မြောက်လာပြီးသည့်နောက်တွင် ဆေးရုံတက်ကုသခဲ့ရပါသည်။ အစိုးရအနေဖြင့် ၎င်းတို့အတွက် မည်သို့လုပ်ဆောင်ပေးစေချင်သနည်းဟု မေးမြန်းရာ ထိုအထဲမှ တစ်ဦးက လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) ကို ပြောပြသည်မှာ -

> *“ငါ့အနေနဲ့တော့ ဘယ်လိုမှန်းတီးမှ၊ လက်စားချေလိုမှုမှ မရှိပါဘူး။ ငါထင်တာက အဲ့ဒါ ငါ့မကောင်းတဲ့ကံကြောင့်လို့ပဲထင်တယ်။ [....] ငါလိုမျိုး တခြားရွာသားတွေ ဒီလိုနှိပ်စက်မှုမျိုး မခံစားရစေချင်ဘူး။ ရွာသားတွေက ဘာတစ်ခုမှ အမှားလုပ်မိတာမရှိဘူး။ ငါတို့အားလုံး ကြောက်နေကြတယ်။”*
>
> (တအာန်းအမျိုးသမီးအဖွဲအစည်းမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် မှတ်တမ်းတင်သည်။)

၂၀၁၃ ခုနှစ်ဒီဇင်ဘာလတွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သောဖြစ်စဉ် (အမှုဖြစ်ရပ် ၂၈) ၌မွန်ပြည်နယ်ရေးမြို့နယ်ရှိ ၁၃ နှစ်အရွယ် မိန်းကလေးငယ်တစ်ဦးကို ခြေလျင်တပ်ရင်း (၃၁)မှ စစ်သားတစ်ဦးကမုဒိန်းကျင့်ခဲ့သည်။ ထိုမုဒိန်းမှုကိုကလေးမ၏

ပထွေး ဖြစ်သူမှ မြင်တွေ့ခဲ့သော်လည်းအခြားသူများကိုပြန်ပြောပါက အသတ်ခံရမည်ဟု ထိုစစ်သားမှခြိမ်းခြောက်ခဲ့ သည်။

မိခင်ဖြစ်သူမှ မုဒိန်းမှုကို ခြေလျင်တပ်ရင်း၏ ဗိုလ်ကြီးဖြစ်သူထံ တိုင်ကြားခဲ့ရာ ထိုဗိုလ်ကြီးမှ တရားဥပဒေ ကြောင်းအရ ဆောင်ရွက်မှုများကို ရပ်ဆိုင်းရန် နှင့် မိသားစုအား ငွေကျပ် ၅ သိန်းကို ပေးခဲ့သည်။ ဗိုလ်ကြီးမှပြောသည်မှာ ထိုစစ်သားကို အရေးယူပေးမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏သမီးမုဒိန်းမှုကျူးလွန်ခံရခြင်းမဟုတ်ကြောင်း သဘောတူချက်ကိုလက် မှတ်ရေးထိုးပေးရန် မိသားစုအား ဖိအားပေးခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက်ပိုင်းတွင် ကျူးလွန်သည့်စစ်သားကို ရွာတွင်ဆက် လက် မြင်တွေ့နေရပြီး အပြစ်ပေးအရေးယူမခံရသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။ ထိုမိသားစုသည် ၎င်းတို့ရွာ အသိုင်းအဝန်းမှရှောင်ဖယ် မှုကိုခံရသည့်နောက်ဆုံးတွင် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ရွှေ့ပြောင်းသွားရခြင်းဖြင့် အဆုံးသတ်ခဲ့သည်။ အစိုးရမှ၎င်းတို့ အတွက် မည် သို့ပြုလုပ်ပေးသင့်သည်ကို ထိုမိခင်မှ လူအခွင့်အရေး မှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) ကို ပြောပြ သည်မှာ -

"ကျမမှာ ကလေးတွေအများကြီးတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီလိုမျိုး တစ်ခါမှ အရင်က မဖြစ်ဖူးဘူး။ ကျမအရမ်းရှက် တယ်၊ ဒါမျိုးထပ်မဖြစ်ကြပါနဲ့လို့ ကျမ မေတ္တာရပ်ခံချင်တယ်။"

(မွန်ပြည်လူအခွင့်အရေး ဖောင်ဒေးရှင်း မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

၂၀၁၆ ခုနှစ် မေလတွင်၊ ကချင်ပြည်နယ် ဖါးကန့်မြို့နယ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သောကိစ္စ၌ ခြေမြန်တပ်မ (၈၈) မှ စစ် သားများက ကချင်သင်းအုပ်ဆရာတစ်ဦးကိုဖမ်းဆီးခဲ့ပြီး ကောအိုင်အေအကြောင်း စစ်ဆေးမေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ စစ်သား များမှ ထိုသူအားရိုက်နှက်ပြီး ၃ ရက်တိုင်တိုင် အစာရေစာမပေးဘဲထားခဲ့ပါသည်။ စစ်သားများမှ (ခရစ်ယာန်) ဘာသာ ဝင်အများစုသည် ကောအိုင်အေများဖြစ်သည်ဟုဆိုကာ "ခင်ဗျားက ခရစ်ယာန်တစ်ယောက်ဘဲ။ ခင်ဗျားတို့ရဲ့ ဘုရား လဲ အသတ်ခံခဲ့ရတယ်။ ခင်ဗျားလဲခင်ဗျားဘုရားလိုဘဲ အသတ်ခံရမယ်။" ဟုပြောဆိုခဲ့သည်။ အနိပ်စက်ခံရမှုကြောင့် နားတစ်ဖက်မကြားရတော့သောဒဏ်ရာကို ခံစားခဲ့ရသော သင်းအုပ်ဆရာမှ လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာ နိုင်ငံ) ကို ပြောပြသည်မှာ -

"ကျနော် ဒီကိစ္စနဲ့ပါတ်သက်ပြီး ရဲစခန်းမှာ အမှုမဖွင့်ချင်ပါဘူး။ သူတို့က ဥပဒေအထက်ကလေ။ ကျနော် တို့ပြည်သူတွေက အသက်ရှင်နေထိုင်ဖို့ လုံခြုံတယ်လို့မခံစားရတော့ဘူး။ ကျနော်သူတို့ကို ခွင့်လွှတ် ပါတယ်။ ကျနော့်အနေနဲ့ ဒီလိုမျိုးနှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှုတွေကိုပြည်သူတွေ အနာဂတ်မှာမကြုံတွေ့စေချင်ဘူး။ ပြည်သူအားလုံး လုံလုံခြုံခြုံနေရစေချင်တယ်။ အစိုးရက သူ့ပြည်သူ တွေကို စောင့်ရှောက် တာမျိုးကျနော် ဖြစ်စေချင်ပါတယ်။"

(ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး - ထိုင်းနိုင်ငံမှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ သည်။)

မွန်ပြည်နယ်တွင် မြန်မာလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက နှိပ်စက် အကျဉ်းချခံရသူတစ်ဦး၏ ကျန်ရစ်သူဇနီး (အမှုဖြစ်ရပ် ၃၆)

၂၀၀၄ ခုနှစ် ဖြစ်စဉ်တစ်ခု (အမှုဖြစ်ရပ် ၃၆) တွင် မွန်ပြည်နယ်၊ ရေးမြို့နယ်မှ ရွာသား ၉ ဦး အား တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များကို ထောက်ပံ့နေသည်ဟု သံသယရှိမှုဖြင့်ခြေလျင် တပ်ရင်း(၄၀၁) သို့မဟုတ် (၄၀၄)၏စစ်သားများ မှ ဖမ်းဆီးခဲ့ပါသည်။ စစ်တပ်ကသူမ၏ ခင်ပွန်းကို ဆိုးဆိုးရွားရွားရိုက်နှက်ပြီး မော်လမြိုင်စစ်တပ်စ ခန်းတွင် တစ်နှစ်ကျော်မျှ ထိန်းသိမ်းခဲ့သည်ဟု ရွာသားများထဲမှ တစ်ဦး၏ဇနီးကဆိုပါသည်။ မိသားစုဝင်ငွေရှာ ဖွေပေးနေသူတစ်ဦးဆုံးရှုံးရ ခြင်းနှင့် သူမ၏အမျိုးသားအား စခန်းတွင်ပုံမှန် သွားရောက်ကြည့်ရှုနေရသည့် စရိတ်စကများ

ကြောင့် မိသားစုတွင် အကြွေးဝန်ပိခဲ့ရသည်။ ထို အမျိုးသားသည် လွတ်မြောက်လာပြီး တစ်လအကြာတွင် ထောင်တွင်း၌နှိပ်စက်ခံရခြင်း ရလဒ်များကြောင့် သေဆုံးခဲ့ပါသည်။ ၎င်း၏ဇနီးနှင့်ကလေး ၃ ဦးသည် ယခုတိုင်အောင်အကြွေးများကို ပြန်လည်ပေးဆပ် နိုင်ခြင်းမရှိသေးပါ။ တရားမျှတမှုအတွက် သူမ၏ဆန္ဒများအပေါ် မေးမြန်းသည့်အခါ လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ပြောပြသည်မှာ -

> *"ကျမတို့က အားလုံးကိုကြောက်ရတယ်။ ဆိုလိုတာက လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့တွေရော၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့တွေရောပဲ။ သူတို့လက်အောက်မှာ ကျမတို့က အသက်ရှင်နေနိုင်ဘို့ ကြိုးစားနေရတယ်။ သူတို့ ကျမမိသားစုကို အစိတ်စိတ်အမြွှာမြွှာဖြစ်အောင် လုပ်လိုက်ပြီ။ [...] စစ်တပ်မရှိဘဲနဲ့ရွာသားအားလုံး အေးအေးချမ်းချမ်းနေနိုင်တယ်။ ရွာနားမှာ သူတို့တပ်ဖွဲ့တွေချမထားဘူးဆိုရင် ပြဿနာတွေဖြစ်မှာ မဟုတ်ဘူး။ ဒဲ့ကြောင့် ငြိမ်းချမ်းရေးရှိလားမရှိလားဆိုတာ စစ်တပ်နဲ့ တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်တယ်။ဒါပေမယ့် သူတို့ဖာသာသူတို့ ချုပ်ကိုင်ပြီး တိုင်းပြည်ကို အုပ်ချုပ်နေတယ်။"*
> (မွန်ပြည်လူ့အခွင့်အရေးဖောင်ဒေးရှင်းမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

၂၀၁၆ ခုနှစ် မေလ ဖြစ်စဉ် (အမှုဖြစ်ရပ် ၇၉) တွင် ရှမ်းပြည်နယ် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးကောင်စီ/ရှမ်းပြည်နယ်တပ်မတော် (RCSS/SSA) မှ ရှမ်းပြည်နယ်၊ မန်တုန် မြို့နယ်ရှိ ၄၇ အရွယ်အမျိုးသားတစ်ဦးအား TNLA စစ်သားဟု စွပ်စွဲကာ ဖမ်းဆီးခဲ့ပါသည်။[၂၀] သူသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းခံခဲ့ရပြီး အသတ်ခံရတော့မည်ဟု မျှော်လင့်နေခဲ့ပါသည်။ နောက်ဆုံးတွင် ၁၀လမျှ ထိန်းသိမ်းခံရပြီးနောက် လွတ်မြောက်ခဲ့သည်။ လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) မှ တရားမျှတမှုအတွက်လိုအင်ဆန္ဒများကို ၎င်း၏သားအား မေးမြန်းသောအခါ -

> *"ဒီတိုင်းပြည်မှာ ငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးအပေါ် လေးစားလိုက်နာမှု(ရှိသင့်တယ်)။ ရှမ်းနဲ့တအာန်းလူမျိုးတွေဟာ ဒီနေရာမှာ အတူတူနှစ်ပေါင်းများစွာ နေလာခဲ့ကြတယ်။ ပြည်သူတွေဘာ ပြဿနာမှမရှိဘဲ အတူတူနေနိုင်ဘို့ ခေါင်းဆောင်တွေ ငြိမ်းချမ်းရေးရအောင် ဆွေးနွေးသင့်တယ်။"*
> (တအာန်းအမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ အဆုံးသတ်ရန်အတွက် အသင်းအဖွဲ့ဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများအတွက် တိကျသောအဆိုပြုချက်များ အခြားသောပဋိပက္ခကြောင့် နစ်နာသူများထံ၌ရှိကြသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလ မွန်ပြည်နယ်ရေးမြို့နယ်တွင်ဖြစ်ပွားသောကိစ္စရပ်၌ (အမှုဖြစ်စဉ်၃၀) ခြေလျင်တပ်ရင်း(၃၁)မှစစ်သားများကရွာသား၁၁ ဦးကို မွန်လက်နက်ကိုင်အုပ်စုတခုကို ငွေကြေးပေးခဲ့သည်ဟု စွပ်စွဲကာ ဖမ်းဆီးနှိပ်စက်ခဲ့ပါသည်။ ထိုရွာသားများသည် အရိုက်ခံ၊ အသတ်ခံရမည်ဟုခြိမ်းခြောက်ခံရပြီး သူတို့အားနှိပ်စက်မှုများ ရပ်တန့်စေရန်အတွက် စစ်သားများကို ငွေကျပ် ၃ သိန်း ပေးခဲ့ရပါသည်။ တရားမျှတမှုအတွက် လိုအင်ဆန္ဒများကို မေးမြန်းသည့်အခါ သူတို့အနေဖြင့် တည်ငြိမ်မှု၊ ငြိမ်းချမ်းမှုနှင့် လုံခြုံမှု၊ ၎င်းတို့ဒေသအတွင်း မွန်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အား မောင်းထုတ်မှုအပါအဝင် စစ်အင်အားတည်ဆောက်မှုများဖျက်သိမ်းမှု၊ ၎င်းတို့အပေါ်တွင် ကာကွယ်ပေးမည့်အစိုးရတရပ်နှင့် ပြည်သူအပေါ် မျှတကောင်းမွန်စွာဆက်ဆံမည့်စစ်တပ်တရပ် တို့ဖြစ်ကြောင်းပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ (မွန်ပြည်လူ့အခွင့်အရေးဖောင်ဒေးရှင်းမှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။)

၂၀။ ၂၀၁၅ခုနှစ်၌ တနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အပစ်ခတ်ရပ်စဲရေးစာချုပ်ကို RCSS/SSA လက်မှတ်ထိုးပြီးကတည်းက TNLA နှင့် RCSS/SSA အကြားတွင် လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများ ဖြစ်ပွားခဲ့ကြပါသည်။

တချို့နှစ်နာသူများအနေဖြင့် ကျူးလွန်သူများထံမှ နောက်တကြိမ်ပြန်လည်မဖြစ်ပွားစေရန် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖေါ်ပြထားသော အာမခံချက်များကို တောင်းဆိုကြပါသည်။ ၁၉၉၂ ခုနှစ် တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး ရေဖြူမြို့နယ်တွင် ဖြစ်ပွားသောကိစ္စ (အမှုဖြစ်ရပ် ၃၁)တွင် စစ်တပ်မှ ရွာသား ၁၀ ဦးအား ပေါ်တာအဖြစ် စစ်လက်နက်ပစ္စည်းများသယ်ဆောင်ပေးရန်၊ စစ်စခန်းတစ်ခု တည်ဆောက်ပေးရန်နှင့် မြေမြုပ်မိုင်းများ၏လမ်းကြောင်းများကို ရှင်းလင်းပေးရန် အတွက်ခိုင်းစေခဲ့ပါသည်။နှစ်ဦးမှာမြေမြုပ်မိုင်းများကိုနင်းမိသောကြောင့်သေဆုံးခဲ့ရပြီးတစ်ဦးမှာညဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုခံရပြီး သူ၏ဦးခေါင်းခွံအရိုးကျိုးခဲ့ရပါသည်။ မြေမြုတ်မိုင်းကြောင့် သေဆုံးခဲ့ရသူတစ်ဦး၏ ဆွေမျိုးသားချင်းတစ်ဦးမှ လူ့အခွင့် အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)ကို ပြောပြခဲ့သည်မှာ -

> *"အစိုးရတပ်တွေက ပေါ်တာတွေကို ကျွန်လို၊ တိရိစ္ဆာန်လို အသုံးပြုကြတယ်။ အစိုးရတပ်တွေက ကျနော်တို့ကို လူဂုဏ်သိက္ခာထားပြီး မဆက်ဆံကြဘူး။ သူတို့တပ်ရင်းနား ဖြတ်သွားတဲ့အခါတိုင်း ကျနော်တို့ ဒီကိစ္စကို ဘယ်တော့မှမေ့လို့ရမှာမဟုတ်ဘူး။ ကျနော်တို့အပေါ် ဒီလိုလုပ်ထားတာကို အမှတ်ရ နေမှာဘဲ။ [....] အစိုးရက နောက်တခါပြန်လည်မဖြစ်ဖို့ ကတိပြုမယ်ဆိုရင်တောင် ဆယ်နှစ်လောက်ကြာမှပြည်သူ ကစစ်တပ်ကို ယုံကြည်လာလိမ့်မယ်။ ဒီတော့ မေးခွန်းက စစ်တပ်ဒီလိုချိုးဖောက်မှုတွေ မလုပ်အောင် သေချာစေဖို့ စစ်တပ်ကို ဘယ်သူက ထိန်းချုပ်မလဲဆိုတာဘဲ။"*
>
> (မွန်ပြည်လူ့အခွင့်အရေးဖောင်ဒေးရှင်း မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။)

အမှုကိစ္စတချို့တွင် တရားကြောင်းအရ ထိုချိုးဖောက်ခံရမှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများပြုသော်လည်း ကျေနပ်ဖွယ်ရာအဖြေများကို မပေးနိုင်ချေ။ ထိုကဲ့သို့သောကိစ္စများမှ နစ်နာသူများက အသင်းအဖွဲ့ဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုပြုလုပ်ခြင်းမှတဆင့် နောက်တကြိမ်ပြန်လည်မဖြစ်ပွားရေး အာမခံချက်များနှင့် တရားမျှတမှုနှစ်မျိုးစလုံးကို တောင်းဆိုပါသည်။ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်မြို့နယ်တွင် ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဇူလိုက ဖြစ်ပွားခဲ့သောကိစ္စတွင် (အမှုဖြစ်ရပ် ၆၀) လူငယ်စုံတွဲတစ်တွဲသည် ကမ်းခြေတွင်လမ်းလျှောက်နေခိုက် လူ ၃ ဦးမှ ၎င်းတို့အားတိုက်ခိုက်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့နှစ်ဦးအားသီးခြားစီခွဲ၍ အမျိုးသမီးကို လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာစော်ကားမှုပြုကာ မေ့မြောသည်အထိ ရိုက်နှက်ခဲ့ပါသည်။ နောက်နာရီအနည်းငယ်အကြာတွင် ထိုအမျိုးသားသေဆုံးနေသည်ကို တွေ့ရှိခဲ့ကြပါသည်။ ထိုသို့တိုက်ခိုက်သူများမှာ ခြေလျင်တပ်ရင်း ၇၅ မှဖြစ်ကြောင်းသိရှိပြီးနောက် မိသားစုအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးမှ ဒေသရဲစခန်းတွင် အမှုဖွင့်တိုင်ကြားခဲ့ပါသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ရဲစခန်းမှ ထိုအမှုကို သက်ဆိုင်ရာတပ်ရင်းမှ တာဝန်ရှိသူထံသို့ လွှဲပြောင်း ပေးခဲ့သည့်နောက် ထိုသူ ၃ ဦးလေ့အစပျောက်သွားကာ ထိုအမှုသည်လည်း ယနေ့တိုင် မဖြေရှင်းနိုင်ဘဲ ဖြစ်နေဆဲဖြစ် သည်။ ထိုခံစားခဲ့ရသူ အမျိုးသမီးက လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ပြောပြခဲ့သည်မှာ -

> *"ရဲတွေက ပြည်သူကို ကာကွယ်ရမယ်။ အရင်တုန်းကတော့ ရဲနဲ့စစ်သားတွေဟာ ပြည်သူကို ကူညီဖို့ပဲလို့ ကျမကတွေးထင်ခဲ့မိတာ။ အခုတော့စစ်တပ်နဲ့ပတ်သက်လို့ ကျမအမြင်ပြောင်းသွားပြီ အခြားလူတွေ ထက်စာရင် သူတို့ကိုတောင် ကျမက ပိုကြောက်သွားပြီ။"*
>
> (လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်မြှင့်တင်သူများအဖွဲ့မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

မြေယာသိမ်းဆည်းခံရမှုများ

အကျင့်ပျက်ခြစားသော တရားဥပဒေစံနစ်၏လက်ဝယ် ခံစားခဲ့ရပြီးသည့်နောက် မြေယာသိမ်းဆည်းခံရသူများက အသင်းအဖွဲ့ဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုမှတဆင့် နောက်တကြိမ်ပြန်လည်မဖြစ်ပွားရေးအာမခံမှုများကို လိုချင်သည်ဟုဆိုပါသည်။

၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် မကွေးတိုင်းဒေသကြီး သရက်ခရိုင်တွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဖြစ်စဉ်တခု၌ (အမှုဖြစ်စဉ် ၉၄) စစ်တပ်ပိုင်သောကုမ္ပဏီတစ်ခုနှင့် မြန်မာကုမ္ပဏီတစ်ခုတို့မှ ရွာသားများ၏မြေယာများကို စတင်သိမ်းယူခဲ့ပါသည်။ ထိုစီမံကိန်းကို ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီတစ်ခုသို့ ၂၀၁၀ တွင်ပေးအပ်ခဲ့ရာ အငြိမ်းစား ဗိုလ်မှူးကြီး ၂ဦးမှ ကြီးကြပ်ပြီး ရွာသားများအား ၎င်းတို့၏မြေများအားပေးအပ်ကြောင်း လက်မှတ်ထိုးပေးရန် ဖိအားပေးခဲ့ပါသည်။ ရွာသားများက ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြသောအခါ ကုမ္ပဏီဝန်ထမ်းများမှ ရွာသားများကို ရိုက်နှက်ခဲ့ပြီး ရဲများမှ လိုက်လံဖမ်းချုပ်ကာ တရားစွဲဆိုမှုများလဲပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ၎င်းတို့အား အလုပ်ကြမ်းနှင့် ထောင်ဒဏ် ၁၀ နှစ်နှင့် ၇ လချမှတ်ခဲ့သည်။ အယူခံဝင်ပြီးသည့်နောက်တွင် ထောင်ဒဏ်ကို ၈ လ အထိလျော့ချလိုက်ပါသည်။ တရားမျှတမှုအတွက် လိုချင်သောဆန္ဒများကို မေးမြန်းသည့်အခါ တစ်ယောက်သော နစ်နာခံစားရသူက လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ -

"ဤအမှု၏ အမှန်တရား၊ တရားမျှတမှု နှင့် ခြစားမှု အဆုံးသတ်ရေး" ဟုဆိုပါသည်။
(စစ်မှန်သော ပြည်သူ့ကျေးကျွန်အဖွဲ့ - ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ)

၁၉၉၇ ခုနှစ်က ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး ပန်းတောင်းမြို့နယ်၏ မြေယာအသိမ်းခံရမှုတခုတွင် (အမှုဖြစ်ရပ် ၉၀၊ သက်ရောက်မှုအခန်းကဏ္ဍတွင်ကြည့်ပါ။) သူ၏မြေပေါ်တွင် တရားမဝင်ဖြတ်ကျော်မှုဖြင့် တရားစွဲခံရထားသူတစ်ဦးက ယခုပြုလုပ်သည့် လိုအပ်မှုဆန်းစစ်ချက်များ ကောက်နေသောအချိန်တွင် NLD အစိုးရသစ်အောက်တွင် ပြောင်းလဲမှုများမရှိသေးသောကြောင့် သူ၏မကျေနပ်မှုကို ထုတ်ဖော်ခဲ့ပါသည်။

"သူတို့က ပြည်နယ်ရဲ့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနဲ့ ပြည်သူတွေအတွက် ငြိမ်းချမ်းရေးကို လုပ်ပေးနိုင်မယ်လို့ ကျနော်တို့က ယုံကြည်လို့ မဲပေးခဲ့တယ်။ ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ် လက်ရှိမှာ ရွာကလဲ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မလာသလို၊ ရွာသားတွေရဲ့ဘဝကလဲ လုံခြုံငြိမ်းချမ်းမလာဘူး။ ကျနော့်အနေနဲ့ မြေယာငြင်းပွားမှုကိစ္စ တရားရုံးကိုတက်နေရတော့ မိသားစုအတွက် အသက်ရှင်ရပ်တည်မှု ပြဿနာကို အကြီးအကျယ်ရင်ဆိုင်နေရတယ်။"
(အနာဂတ်အလင်းတန်းဆုံမှတ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။)

ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး၊ ပန်းတနော်မြို့နယ်၌ ဖြစ်ပွားသောအမှုတွင် စစ်တပ်ခရိုင်ကုမ္ပဏီတစ်ခုသည် ၁၉၉၈ ခုနှစ်မှ ၁၉၉၉ ခုနှစ်အတွင်း လယ်သမားများထံမှ လယ် ၄၂၂ ဧကကို သိမ်းဆည်းခဲ့ပြီး သူတို့လယ်များတွင်အလုပ်လုပ်လိုလျှင် ကုမ္ပဏီကို ပိုက်ဆံပေးရမည်ဟု တောင်းဆိုပါသည် (အမှုဖြစ်ရပ် ၉၃)။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင်စခဲ့သော နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်အပေါ်တွင် ကျေနပ်ယုံကြည်မိသည့်အလျောက် နောက်တစ်နှစ်တွင် လယ်သမားများမှ ၎င်းတို့၏လယ်များကို ပြန်လည်ပေးအပ်ရေးအတွက် အစိုးရထံသို့ စာဖြင့်တင်ပြခဲ့ရာ များမကြာမီတရားစွဲဆိုခြင်းခံခဲ့ရပါသည်။ နစ်နာခံစားရသူများက ၎င်းတို့လယ်များ ပြန်လည်ရရှိရန်အတွက် ခြစားလာဘ်ယူမှုများအား အဆုံးသတ်ပေးရန်နှင့် အသင်းအဖွဲ့ဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ပြုလုပ်ပေးရန် တောင်းဆိုကြသည်။

"အာဏာနဲ့ပိုက်ဆံရှိတဲ့သူတိုင်းက ကိုယ်လိုချင်သမျှအတွက် လုပ်ချင်တာလုပ်လို့ရနိုင်တာ မတရားပါဘူး။ ကျနော်တို့က တကယ့်မြေပိုင်ရှင်အစစ်အမှန်တွေဖြစ်ပြီး ကျနော်တို့ အဲဒါတွေ ပြန်လိုချင်တယ်။ အစိုးရအနေနဲ့အဲဒီအမှုတွေကို သေသေချာချာစစ်ဆေးပြီး ဆုံးရှုံးသွားခဲ့ရတဲ့ ပိုင်ရှင်တွေကိုပြန်ပေးသင့်တယ်။ ဒါမှ အမှုကိုပိတ်လို့ရမယ်။"
(အနာဂတ်အလင်းတန်းဆုံမှတ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းများက နိုင်ငံရေးယုံကြည်ချက်များကြောင့် ပြည်သူများ မည်သည့်အချိန်မျှ အဖမ်းခံရမှုမရှိစေရေးအတွက် သေခြာစေမည့်အနာဂတ်တွင် အလားတူထပ်မံမဖြစ်ပွားစေရန် အာမခံမှုများလိုချင်ပါသည်ဟုဆိုပါသည်။ ဤအထဲတွင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ နိုင်ငံ၏တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအတွက် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် တို့ကို အာမခံသည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများနှင့် အကျဉ်းထောင်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတို့ ပါဝင်ပါသည်။[၂၁]

၁၉၉၀ ခုနှစ်တွင် စစ်အစိုးရမှ မတရားဖမ်းဆီးပြီး နှိပ်စက်ခံရသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားတစ်ဦးမှ (အမှုဖြစ်ရပ် ၁၀၀၊ သက်ရောက်မှု အခန်းကဏ္ဍတွင်ကြည့်ပါ) လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) ကိုပြောပြသည်မှာ နောက်တကြိမ်ပြန်လည်မဖြစ်ပွားရေး သေချာစေရန်အတွက် အသင်းအဖွဲဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနှင့် စိတ်ခံယူမှုပိုင်းဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲတရပ်ကို လိုချင်သည်ဟု ဆိုပါသည်။

> *"ကျနော့်ကို နှိပ်စက်တဲ့ရဲကို ကျနော် မကျေနပ်ပါဘူး၊ ကျနော့်အနေနဲ့ ဘယ်တော့မှ ဒါမျိုးထပ်မဖြစ်ဘူးလို့ ဆုတောင်းပါတယ်။ အခု အစိုးရအသစ်ဖြစ်လာတာ မြင်ရတာကို ကျနော်ပျော်ပါတယ်။ ကျနော့်လို အခြေအနေမျိုး အခြားလူတွေမကြုံရစေဘို့ မျှော်လင့်မိပါတယ်။ အစိုးရအနေနဲ့ ကျနော်တို့အားလုံးကို လူသားလို လေးစားပြီး ဆက်ဆံသင့်တယ်။"*
>
> (အနာဂတ်အလင်းတန်းဆုံမှတ်မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

မွန်ပြည်နယ်၊ ချောင်းဆုံမြို့နယ်တွင် ၂၀၁၀ ခုနှစ်က ဒီမိုကရေစီပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများအတွက် တိုက်တွန်းနှိုးဆော်မှုကြောင့် အဖမ်းဆီးခံရပြီး နှိပ်စက်ခံရသူ သံဃာတော်တစ်ပါးမှ ၎င်းခံစားသက်သို့ ပြည်သူများထပ်မံမ ခံစားရရန် တိကျသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို မြင်လိုသည်ဟု မိန့်ကြားပါသည်။ (အမှုဖြစ်ရပ် ၁၀၂) ဤအချက်များထဲတွင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ရရှိခြင်း၊ "အဲဒါဆို ဒါကငါတို့မြန်မာပြည်အတွက် ယဉ်ကျေးမှုအစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်ဖြစ်လာမယ်။"၊ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအပေါ် အစိုးရမှ အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ အကျဉ်းထောင်ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းနှင့် ဒေသန္တရ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး တို့ပါဝင်ပါသည်။ (မွန်လူအခွင့်အရေးဖောင်ဒေး ရှင်းမှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလ တွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

ကျေနပ်အားရခြင်း

နစ်နာခံစားရသူများအနေဖြင့် လူအခွင့်အရေးများ ချိုးဖောက်ခံရခဲ့ပြီးသည့်နောက် အတိတ်ကဒဏ်ရာအနာများ ပျောက်ကင်းစေရန်နှင့် ၎င်းတို့ဘဝများကို ပြန်လည်တည်ဆောက်နိုင်ရန်အတွက် ကူညီပေးနိုင်မည့် ကျေနပ်နှစ်သိမ့်မှုကို ကိုယ်စားပြုနိုင်သည့် ပုံစံတစ်စုံတစ်ရာကို အစိုးရထံမှသော်၎င်း သို့မဟုတ် ကျူးလွန်သူများထံမှ သော်၎င်း လိုချင်သည်ဟုပြောပါသည်။

ပဋိပက္ခ

ပဋိပက္ခကြောင့်ခံစားရသူများက ကျေနပ်နှစ်သိမ့်မှုရနိုင်မည့်ပုံစံတခုကို တောင်းဆိုကြရာတွင် ၎င်းတို့ခံစားခဲ့ရသော လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် တောင်းပန်ပေးခြင်း၊ မည်သို့ဖြစ်ခဲ့သည်ဆိုသည့်အမှန်တရားကို သိရှိနားလည်ရန်နှင့် အများသူငါသိရှိအောင် ပြုလုပ်ပေးရန်၊ ပျောက်ဆုံးသွားသော ၎င်းတို့၏

၂၁။ အကျဉ်းထောင်များပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် ပါတ်သက်သော နောက်ခံအကြောင်းအရာကို AAPP ၏မြန်မာနိုင်ငံရှိအကျဉ်းထောင်များအခြေအနေနှင့်အကျဉ်းထောင်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် အခြေအနေကောင်းများတွင်ကြည့်ပါ။ September 2016, HYPERLINK "http://aappb.org/wp-content/uploads/2016/09/Report-eng.pdf"

မိသားစုဝင်များ၏ရုပ်ကြွင်းများကိုကောင်းမွန်စွာသင်္ကြံလိုနိုင်ရေးအတွက်ပြန်လည်ရရှိစေရန်၊ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသူများအတွက် အမှတ်တရအထိမ်းအမှတ် များပြုလုပ်ပေးရန်တို့ဖြစ်ပါသည်။[၂၂]

၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇွန်လက ကချင်ပြည်နယ် ဖားကန့်တွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဖြစ်ရပ်တစ်ခုဌ (အမှုဖြစ်ရပ် ၄) အမျိုးသားတစ်ဦးအား အစိုးရစစ်သားများမှ ဖမ်းဆီးပြီး အနိုးအနားရှိ စစ်စခန်းသို့ခေါ်ဆောင်သွားခဲ့ပါသည်။ သူ၏ဇနီးမှ စစ်စခန်းသို့ဆက်သွယ်မေးမြန်းသော်လည်း မည်သည့်သတင်းအချက်အလက်မှ မရရှိချေ။ ရက်သတ္တပတ်အချို့ကြာပြီးသောအခါ ထိုသူ၏ရုပ်အလောင်းကိုစစ်စခန်းအနီးတွင်ညှဉ်းပန်းခံရသည့်ဒဏ်ရာများဖြင့်ပြန်လည်တွေ့ရှိပါသည်။ထိုသူ၏ဇနီးတွင် စီးပွားရေးအခက်အခဲများ ဖြစ်ပေါ်ခံစားရပြီး နောက်ဆုံးတွင် သူမ၏ကလေး ၆ ယောက်ကို မိဘမဲ့ကလေးဂေဟာသို့ပို့လိုက်ရခြင်းဖြင့် အဆုံးသတ်သွားခဲ့သည်။ တရားမျှတမှုအတွက် လိုအင်ဆန္ဒများကို မေးမြန်းသောအခါ ထိုမုဆိုးမအမျိုးသမီးက လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ပြောပြသည်မှာ -

> *"ကျမအနေနဲ့ ကျမအမျိုးသားကို အစိုးရစစ်သားတွေက ဖမ်းဆီးသွားပြီး ရက်ရက်စက်စက် သတ်ဖြတ်ခဲ့တယ်ဆိုတာ ကမ္ဘာကို ပေးသိစေချင်တယ်။ ကျမအမျိုးသားကို ဘယ်သူသတ်ခဲ့သလဲဆိုတာ ကျမသိချင်တယ်။ [...] စစ်သားတွေက အိမ်ကိုလာပြီး ကျမတို့ကို တောင်းပန်တာမျိုး ကျမလိုချင်တယ်။"*
> (ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး - ထိုင်းနိုင်ငံမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

ရှမ်းပြည်နယ် ကွတ်ခိုင်မြို့နယ်တွင် ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သောကိစ္စ၌ မြေမြန်တပ်မ (၉၉) အောက်ရှိ စစ်ဆင်ရေးကွပ်ကဲဌာန (၁၀) မှ စစ်သားများက ၂၄ နှစ်အရွယ်ရှိ လူငယ်တစ်ဦးကို ၎င်း၏နေအိမ်မှခေါ်ဆောင်သွားပြီး ၎င်း၏အမေကို တနာရီအတွင်း အိမ်ပြန်ပို့ပေးမည်ဟု ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ ခြောက်လကြာပြီးနောက် ယခုတွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုပြုလုပ်သည့်အချိန်အထိ မိသားစုအနေဖြင့် ၎င်းအကြောင်းမည်သည့်သတင်းမျှမရရှိခဲ့ပါ။ ပျောက်ဆုံးနေသော သူမ၏သားကိုရှာဖွေရန် ပိုက်ဆံ ၂ သိန်းကျပ် သုံးစွဲခဲ့ရသော မိခင်ကြီးက လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ပြောပြသည်မှာ -

> *"ငါ့သားဘယ်ရောက်နေတယ်ဆိုတာ ငါသိချင်တယ်။ ငါ့သားလေးအသက်ရှင်မရှင် သိရအောင်လို့ငါ့သားကို အခုထိ လိုက်ရှာနေတုန်းပဲ။ [....] ငါ့အနေနဲ့ တပ်မ ၉၉ အောက်က စစ်ဆင်ရေးကွပ်ကဲအဖွဲ့က ဗိုလ်ကြီးထွန်းထွန်းအောင်ကို စကားပြောခွင့်ရရင် ငါတို့ အဖြေတခုရှာနိုင်လိမ့်မယ်လို့ ငါယုံကြည်တယ်။ ငါ့သားအတွက် တရားမျှတမှုကို ငါလိုချင်တယ်။"*
> (ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး - ထိုင်းနိုင်ငံမှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

ရှမ်းပြည်နယ် နမ့်ဆန်မြို့နယ်မှ အသက် ၄၂ နှစ်အရွယ်ရှိ အမျိုးသားတစ်ဦးကို ခြေမြန်တပ်မ (၇၇)မှ စစ်သားများက ဖမ်းဆီးရိုက်နှက်ပြီး TNLA အကြောင်း မေးမြန်းသောဖြစ်ရပ်တစ်ခု ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့ပါသည်။ ၎င်းကို ပြန်လည်လွှတ်ပေးပြီး ၂ လအကြာတွင်ထပ်မံဖမ်းဆီးကာ ပေါ်တာအဖြစ် အဓမ္မခိုင်းစေခဲ့ပြန်သည်။ တရားမျှတမှုအပေါ် သူ၏လိုအင်ဆန္ဒများကို မေးမြန်းသောအခါ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ရပ်တန့်နိုင်ရေးအတွက် ပြည်သူများက အမှန်တရားကို သိရှိရန်လိုအပ်မှု အကြောင်းကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုပါသည်။

၂၂။ ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်ရေးပုံစံတရပ်အနေဖြင့် တောင်းပန်မှုများအကြောင်း နောက်ခံအချို့ကို လေ့လာရန် ဤတွင်ကြည့်ပါ။ ICTJ: စကားလုံးများထက်ပိုသည့်ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်ရေးပုံစံတရပ်အနေဖြင့် တောင်းပန်မှုများ၊ December 2015, HYPERLINK "https://www.ictj.org/sites/default/files/ICTJ-Report-Apologies-2015.pdf", ပြန်လည် ကုစားပေးလျော်ရေးပုံစံတရပ်အနေဖြင့် အောက်မေ့သတိရမှုများပြုလုပ်ခြင်းအကြောင်း နောက်ခံကို သိရှိလိုပါက ဤနေရာတွင်ကြည့်ပါ။ ဗမာ/မြန်မာနိုင်ငံတွင် အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလဖြစ်စဉ်နှင့် ဆက်စပ်၍ အောက်မေ့သတိရမှုများ ပြုလုပ်ခြင်းကို စူးစမ်းခြင်းတရပ်၊ 2015, Impunity Watch: HYPERLINK "https://www.impunitywatch.org/docs/BurmaCountryExploration.pdf"

"ငါ သိပ်ဝမ်းနည်းမိတယ်။ [...] ငါတို့ဒေသမှာ ဒီလိုမျိုး ချိုးဖောက်မှုတွေဖြစ်နေတယ်ဆိုတာ အာဏာပိုင်တွေကို သိစေချင်တယ်။ လူတိုင်း အဖြစ်မှန်ကို သိမှရမယ်။"

(တအာန်းအမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းမှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။)

မိသားစုအဖွဲ့ဝင်များပျောက်ဆုံးသွားရသောကြောင့် နစ်နာခံစားရသူများက ပျောက်ဆုံးသွားသူတို့၏ ကျန်ရစ်သောရုပ်ကြွင်းများကို လက်ခံရယူလိုကြောင်း ၎င်းတို့ဆန္ဒကို ပြောပြကြသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် လိမ္မော်သီးများဆွတ်ခူးနေသည့် သူမ၏သားအား ခြေမြန်တပ်ရင်း (၃၉၀) နှင့် (၃၉၈) မှ ဖမ်းဆီးသွားသည်ဟု ကချင်ပြည်နယ်၊ လိုင်ဇာမှ အမျိုးသမီးတစ်ဦးကပြောပါသည်။ နောက်တစ်လကြာသည်အထိ သူ့ကိုပြန်လည်မတွေ့ရှိရဘဲ အနီးရှိလယ်ကွင်းတစ်ခုထဲက အိမ်သာကျင်းအဖြစ်အသုံးပြုထားသော တွင်းတစ်ခုထဲမှ သူ၏ရုပ်အလောင်းအား သူငယ်ချင်းနှစ်ဦး၏ ရုပ်အလောင်းနှင့်တူ ပြန်လည်တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။ လူငယ်၏မိခင်မှ လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) ကို ပြောပြသည် မှာ -

"ကွယ်လွန်သွားတဲ့သားအတွက် အမှန်တရားနဲ့ တရားမျှတမှုကို ငါရချင်တယ်။ ငှါသားအသတ်ခံရတဲ့အကြောင်း ကမ္ဘာကြီးကို ပေးသိလိုက်ချင်တယ်။ ငှါဒေါသနဲ့ မကျေနပ်မှုတွေကို ကမ္ဘာကြီးကသိသွားစေချင်တယ်။ [...] အိမ်သာတွင်းထဲက အလောင်းကို လူတွေက အရင်ယူလာပေးစေချင်တယ်။ ငါထင်တာ ကွယ်လွန်သွားတဲ့ ငှါသားရဲ့ ကျန်နေတဲ့ အရိုးတွေမြင်ရလိမ့်မယ်ပေါ့။ ခြေမြန်တပ်ရင်း (၃၉၀) နဲ့ (၃၉၈) က စစ်သားတွေ ငှါသားကို သတ်တဲ့အကြောင်း လာဝန်ခံစေချင်တယ်။"

(ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး - ထိုင်းနိုင်ငံမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

"အသတ်ခံလိုက်ရတဲ့သူရဲ့ မိသားစုဝင်တွေဟာ သူတို့ချစ်ခင်ရသူရဲ့ ရုပ်အကြွင်းအကျန်ကို ဝုန်းသိကွာရှိရှိ မြုပ်နှံပြီး ဈာပနအခမ်းအနားလေး လုပ်ပေးနိုင်ဖို့ အလောင်းပြန်ရဖို့ထက်တောင်မပိုတဲ့ လိုအပ်မှုတွေကို တော်ရုံသင့်ရုံပဲ တောင်းဆိုကြတာပါ။ အဲဒီလောက် သေးသေးလေး တောင်းဆိုမှုကိုတောင် အမြဲတမ်းငြင်းပယ်ခံရတယ်။"

(ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး - ထိုင်းနိုင်ငံ၊ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး မွန်းနေလီ)

ချစ်ခင်ရသူများ အသတ်ခံရသည့်အတွက် ဆုတောင်းအမှတ်ရပွဲများ ကျင်းပရန်အတွက် တချို့သောခံစားရသူများက တောင်းဆိုကြပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလက ရှမ်းပြည်နယ် ကွတ်ခိုင်မြို့နယ်တွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဖြစ်ရပ်၌ (အမှုဖြစ်ရပ် ၇၀) သူငယ်ချင်းတစ်ဦးနှင့်ထင်းခွေနေသော ၂၂ နှစ် အရွယ်ရှိ အမျိုးသားတစ်ဦးကို ခြေမြန်တပ်ရင်း (၆၈) မှစစ်သားများက နှိပ်စက်သတ်ဖြတ်လိုက်ခဲ့ကြပါသည်။ သူတို့နှစ်ဦးအား ခွဲခြားချုပ်နှောင်မှုမပြုခင် ၎င်းတို့သည် ကေအိုင်အေအတွက် ထင်းစုဆောင်းနေလားဟု မေးမြန်းခံခဲ့ရပါသည်။ တစ်ဦးမှာ တစ်ညသာ အချုပ်ခံရပြီးနောက် လွတ်မြောက်လာသော်လည်း နောက်တစ်ဦးမှာ နောက်နေ့တွင် သေဆုံးနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ သူ၏တကိုယ်လုံးတွင် ဓားဒဏ်ရာများ၊ သေနတ်ဒဏ်ရာများဖြင့် ပြည့်နှက်နေပြီး လိင်အင်္ဂါ၏အရေပြားကို ဖြတ်တောက်ထားပါသည်။ သူ့အား စစ်အင်္ဂါတထည်ဝတ်ပေးထားပြီး ခြေမြန်တပ်ရင်း (၆၈) မှစစ်သားများက ကေအိုင်အေ စစ်သားတစ်ယောက်ကို သတ်ဖြတ်လိုက်ကြောင်း ကြွားဝါပြောဆိုနေကြပါသည်။ ထိုတပ်ရင်းမှ ဗိုလ်ကြီးတစ်ဦးက အသုဘစားရိတ်အတွက် ပိုက်ဆံကျပ် ၃ သောင်းပေးခဲ့သော်လည်း မိသားစုမှငြင်းပယ်ခဲ့ပါသည်။ တရားမျှတမှုအတွက် မိသားစု၏ လိုအင်ဆန္ဒကို မေးမြန်းသောအခါ ကျူးလွန်သူများမှဝန်ခံစေချင်ပြီး ၎င်းတို့ပြုလုပ်ခဲ့မှုကြောင့် ဘယ်သူမှမခံစားစေချင်ကြောင်းပြောပါသည်။ အသတ်ခံရသူ၏ ညီဖြစ်သူမှ ၎င်းအတွက် အမှတ်တရ ကျောက်တိုင်တစ်ခု စိုက်ထူချင်ကြောင်း ထပ်မံပြောဆိုပါသည်။ (စစ်မှန်သောပြည်သူ့ကျေးကျွန်အဖွဲ့မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဇန္နဝါရီလတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။)

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းအတော်များများက တောင်းပန်ခြင်းများနှင့် အောက်မေ့အမှတ်ရဖွယ်ပြုခြင်းများမှ တဆင့် ကျနပ်မှု တစုံတရာကို တောင်းဆိုကြပါသည်။

၂၀၀၇ ခုနှစ်၊ ရွှေဝါရောင်တော်လှန်ရေးတွင် ပါဝင်မှုကြောင့် စစ်တပ်မှနှိပ်စက်ခြင်းခံခဲ့ရပြီး ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခံခဲ့ရသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းတစ်ဦးက လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ပြောပြသည်မှာ -

> *"ကျနော့်အနေနဲ့ အစိုးရက နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားတွေကို တောင်းပန်စေချင်တယ်၊ နောက်ပြီး သူတို့ရဲ့ဂုဏ်သိက္ခာကို ကာကွယ်ပေးနိုင်ဘို့ တစ်ခုခုလုပ်ပေးစေချင်တယ်။ ဒီမိုကရေစီနည်းကျ လူအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုမှာ ဆန္ဒပြတယ်၊ သပိတ်မှောက်တယ်ဆိုတာ ဖြစ်နေမှာဘဲ၊ အဲဒီတော့ အာဏာပိုင်တွေအနေနဲ့ရုက်ရက်စက်စက် နှိမ်နင်းဖြိုခွဲမယ့်အစား လူအုပ်ကို ငြိမ်းငြိမ်းချမ်းချမ်း ကိုင်တွယ်စီမံသင့်တယ်။"*
> (အနာဂတ်အလင်းတန်းဆုံမှတ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

လျော်ကြေးပေးခြင်း

နစ်နာခံစားရသူအတော်များများက ကျန်းမာရေးစားရိတ်နှင့် ပညာရေးအတွက် ကုန်ကျမှုများကို အထောက်အပံ့ဖြစ်စေရန်အတွက် တစ်စုံတစ်ရာသော လျော်ကြေးပေးမှုကို တောင်းဆိုကြသည်။ ၎င်းတို့၏ လက်ရှိလိုအပ်ချက်များကို တာဝန်ယူနိုင်ရန်အတွက် ကျူးလွန်သူများနှင့် အစိုးရထံမှ ကူညီထောက်ပံ့မှုကို မကြာခဏ တောင်းဆိုကြပါသည်။ ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်ရေး အနာဂတ်အစီအစဉ်တစ်ခုတွင် ဤကဲ့သို့သော ထောက်ပံ့မှုကို လျော်ကြေးပုံစံ သို့မဟုတ် ပြန်လည်ပြုစုထူထောင်ရေးပုံစံအဖြစ် နစ်နာခံစားရသူများအတွက် အသင့်တော်ဆုံးဖြစ်နိုင် မည့်အခြေအနေ ပေါ်မူတည်၍ ပုံဖော်သင့်ပါသည်။

ပဋိပက္ခ

ပဋိပက္ခကြောင့်နစ်နာခံစားရသူများက ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရမှုများအပေါ် ကုသစားရိတ်ကို အထောက်အကူပြုနိုင်စေရန်အတွက် လျော်ကြေးကို အများဆုံး တောင်းဆိုကြပါသည်။ နစ်နာခံစားရသူများ၏ စီးပွားရေးအခြေအနေပေါ် လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများက သက်ရောက်မှုရှိခဲ့သည့်အတွက် ကလေးများ၏ ကျောင်းစရိတ်ပေးနိုင်ရန်အတွက် တချို့သော နစ်နာသူများက လျော်ကြေးကို တောင်းခံကြပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ် ကချင်ပြည်နယ် မိုးကောင်းမြို့နယ်၌ ဖြစ်ပွားသောအမှုတွင် (အမှုဖြစ်ရပ် ၅၀) အသက် ၃၉ နှစ်ရှိ အမျိုးသားတစ်ဦး သူ၏လယ်မှပြန်လာစဉ် ခြေလျင်တပ်ရင်း (၄၂၇) မှ စစ်သားများနှင့်တွေ့ပါသည်။ ထိုစစ်သားများမှ သူအား မေမြို့ပိုင်းများထောင်နေသည်ဟုစွပ်စွဲကာ ဘုန်းကြီးကျောင်းတစ်ကျောင်းသို့ခေါ်ဆောင်သွားပြီး ကေအိုင်အေနှင့် ပတ်သက်၍ ၃ ရက်တိုင်တိုင် စစ်ဆေးပါသည်။ ထိုသို့ပြုမူခံရသူမှ ပြောသည်မှာ "သူတို့ကျနော့်ကိုယ်ပေါ်ကို စစ်ဖိနပ်တွေနဲ့နင်းတယ်။ နောက်ပြီး တစ်ကိုယ်လုံးကို ထင်းချောင်းတွေနဲ့ရိုက်တယ်။ ကျနော့်နံရိုးတွေကို သူတို့ရိုက်တယ်။ အဲဒီနောက် ကျနော်သွေး ၂ ခါတောင်အန်တယ်။" အပြုခံရသူအနေဖြင့် နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှုဒဏ်ကြောင့် နားထိုင်းသွားခဲ့ပြီး ကျန်းမာရေးအခြေအနေမှာလည်း ဆက်၍ဆိုးဝါးနေဆဲဖြစ်သည်။ သူကထပ် ပြောသည်မှာ -

"ကျနော် လျော်ကြေးလိုချင်ပါတယ်။ ကျနော့်ကျန်းမာရေးအတွက် အစိုးရက တာဝန်ယူပေးတာကိုလိုချင်ပါတယ်။ ကျနော် ဒီလိုအချိုးဖောက်ခံရတာတွေအတွက် တရားမျှတမှုကိုလိုချင်တယ်။ ဒါတွေကို ကမ္ဘာ့အသိုင်းအဝန်းက သိစေချင်တယ်။"

(ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး - ထိုင်းနိုင်ငံမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

ကချင်ပြည်နယ်၊ ဝိုင်းမော်မြို့နယ်တွင် အသက် ၅၀ နှစ်ရှိသော အမျိုးသားတစ်ဦး သူ၏လယ်သို့အသွားတွင် ခြေမြေနှိပ်ရင်း (၃၈၉)၊ (၃၉၀) နှင့် (၃၉၉) တို့မှ စစ်သားများက ဖမ်းဆီးသွားသောဖြစ်ရပ်တခု ၂၀၁၁ ခုနှစ် နိဝင်ဘာတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့ပါသည် (အမှုဖြစ်ရပ် ၄၆)။ ၎င်းအား ကေအိုင်အေစစ်သားအဖြစ်စွပ်စွဲပြီး ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ကာ "ခင်ဗျားက တော်တော်ခေါင်းမာတဲ့လူဘဲ၊ ငါတို့မင်းကိုသတ်ပစ်မယ်။" ဟု စစ်သားများက ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် ၎င်းအား ပေါ်တာအဖြစ် တလနီးပါးမျှခိုင်းစေကာ ပြန်လွှတ်ပေးခဲ့ပါသည်။ သူက လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ပြောပြသည်မှာ သူ၏ကျန်းမာရေးအတွက် ကုသရမည့်စားရိတ်ထက် ဘာကိုမျှမလိုချင်ပါဟု ဆိုပါသည်။ (ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး - ထိုင်းနိုင်ငံမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။)

မြေယာသိမ်းဆည်းခြင်းများ

မြေယာနှင့်ပတ်သက်သော နစ်နာခံစားရသူအများစုအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းပေးစေလိုပြီး ၎င်းတို့၏မြေများ ဖျက်ဆီးခံရပြီးသားဖြစ်မှသာ လျော်ကြေးကို တောင်းဆိုကြပါသည်။ ဖြစ်ရပ် ၇ ခု (၅၄%) မှ နစ်နာခဲ့ရသူများက ၎င်းတို့ပိုင်ဆိုင်မှုများအား ပြန်လည်ပေးအပ်ရန် မလွယ်ကူတော့လျှင် လျော်ကြေးငွေကို တောင်းခံပါသည်။

၂၀၀၂ ခုနှစ်က ဖြစ်ခဲ့သောဖြစ်စဉ်တွင် (အမှုဖြစ်ရပ် ၉၅)တွင် မောရဝတီရေတပ်အခြေစိုက်စခန်းက တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး၊ ရေဖြူမြို့နယ်ရှိ ရွာသား ၂၈ ဦးအား သူတို့အိမ်မှ အဝမ္မမောင်းထုတ်ခဲ့ပါသည်။ စစ်သားများက ထိုနေရာသို့ ၁၉၉၅ ခုနှစ်ကတည်းက ရွှေ့ပြောင်းလာကြပြီး ဥပဒေအရ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းများအပါအဝင် အခြားသော နည်းများဖြင့်လည်း ရွာသားများကို နှောင့်ယှက်မှုများ ဆောင်ရွက်လာခဲ့ပါသည်။ နစ်နာခံစားရသူတစ်ဦးက လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ပြောပြသည်မှာ -

"ကျနော်ပိုင်ဆိုင်ခဲ့တဲ့ လယ်နားဖြတ်သွားတိုင်း မကြည့်မိအောင် ကြိုးစားပေမယ့်လဲ စိတ်ထိန်းမရဘူး။ ကျနော့်ခြံထဲမှာ သူတို့ အရာရှိတန်းလျားတစ်ခုဆောက်ထားတယ်။ တချိန်ချိန်မှာ သူတို့က ကျနော့်မြေတစိပ်တပိုင်း ပြန်ပေးရင်ဖြစ်ဖြစ်၊ စိုက်ထားတဲ့အပင်တွေအတွက် သင့်တော်တဲ့လျော်ကြေးဖြစ်ဖြစ်ပေးရင် ကျနော် ကျေနပ်နိုင်ပါတယ်။"

(မွန်ပြည်လူ့အခွင့်အရေးဖောင်ဒေးရှင်းမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် မှတ်တမ်း တင်ခဲ့သည်။)

တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး၊ ရေဖြူမြို့နယ်က ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားသည့် အမှုကိစ္စကိုကြည့်လျှင် (အမှုဖြစ်ရပ် ၈၇၊ သက်ရောက်မှု အပိုင်းကဏ္ဍတွင်ပါကြည့်ပါ။) မောရဝတီရေတပ်စခန်းအသစ်တစ်ခုအတွက် နေရာပေးနိုင်ရန် ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များက မိသားစုတစုအား ၎င်းတို့ပိုင်ဆိုင်သောပစ္စည်းများအား ဖျက်ဆီးပစ်ရန် ညွှန်ကြားခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့အတွက် တရားမျှတမှုအပေါ် လိုအင်ဆန္ဒများကို မေးမြန်းသောအခါ နစ်နာခံစားရသူတစ်ဦးမှ လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) ကို ပြောပြသည်မှာ -

"ကျနော့် စိတ်ဆန္ဒက အသက်ကြီးလာတဲ့အခါ ကျနော့်မိသားစုရဲ့အမွေအနှစ်ဖြစ်တဲ့မြေပေါ်မှာ ဆွေမျိုးတွေနဲ့အတူတူနေချင်တာ။ အခုတော့ အာဏာပိုင်တွေကြောင့် ကျနော့်ဆန္ဒတွေ ပြည့်စုံတော့မယ် မထင်ပါဘူး။ ကျနော်တို့အိမ်တွေကို ဖျက်ဆီးပစ်လိုက်ဘို့ အမိန့်ကိုရထားပြီးပြီ။ အရင်တုန်းက ကျနော်တို့မိဘတွေ ပိုင်ဆိုင်ခဲ့တဲ့မြေတွေ၊ ယာတွေ စစ်တပ်ကသိမ်းဆည်းတာခံရခဲ့ပြီးပြီ။ အခုအသက်ရှင်ရပ်တည်ရမယ့် အိမ်နဲ့ဆိုင်တွေကို ဖျက်ဆီးခံရတယ်။ ကျနော်တို့ဖိနှိပ်ခံရတယ်။ ကျနော်တို့နဂိုတုန်းက ရှိတဲ့အခြေအနေအတိုင်း လျော်ကြေးရရင်ကျနပ်နိုင်ပါတယ်။ကျနော်တို့ချမ်းသာချင်လို့ပြောနေတာမဟုတ်ပါဘူး၊ အရင်ကအတိုင်းပြန်ရှိဘို့လောက်ပါဘဲ။"

(မွန်ပြည်လူအခွင့်အရေးဖောင်ဒေးရှင်းမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။)

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းအကျဉ်းချခံရခြင်းနှင့်နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခံရခြင်း၏နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို တုန့်ပြန်ရန်အပြင် အသက်ကြီးသည်နှင့်အမျှ ကြုံတွေ့လာရသော ကျန်းမာရေးပြဿနာများအတွက် အစိုးရ၏လျော်ကြေးပေးမှုကို လိုအပ်သည်ဟု ပြောဆိုကြပါသည်။

၈၈၈၈ အရေးတော်ပုံကြီးတွင်ပါဝင်ခဲ့ပြီးနောက် မှားယွင်းသောစွပ်စွဲမှုနှင့် ၆ နှစ်ခွဲ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခံခဲ့ရသည့် နစ်နာခံရသူများ၏လိုအပ်ချက်များ ဆန်းစစ်ချိန်တွင် အသက် ၇၀ နှစ်ရှိနေပြီဖြစ်သော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားတစ်ဦးက (အမှုဖြစ်ရပ် ၁၀၈ သက်ရောက်မှုများအခန်းတွင်ပါကြည့်ပါ) ပြောသည်မှာ -

"ကျနော့်လို အသက်ကြီးတဲ့သူတွေရဲ့ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအတွက် အစိုးရကို တာဝန်ယူစေချင်ပါတယ်။"

(အနာဂတ်အလင်းတန်းဆုံမှတ်မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

ဆန္ဒပြမှုများဖြစ်ပွားပြီး ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေးများရပ်ဆိုင်းနေချိန် ကျေးရွာသမဝါယမဆိုင်ကို ဆက်လက်လည်ပတ်နေအောင် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ခဲ့မှုကြောင့် ၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းတစ်ဦး အဖမ်းဆီးခံခဲ့ရပါသည် (အမှုဖြစ်ရပ် ၁၀၇)။ စစ်အစိုးရမှ ၎င်းသည် ထိုဆိုင်အား တရားမဝင်သိမ်း ယူခဲ့သည်ဟူ သောစွပ်စွဲချက်ဖြင့် အဖမ်းခံရကာ ၁ နှစ်ထောင်ချခံခဲ့ရပါသည်။ သူသည်ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကိုခံခဲ့ရပြီး အကျဉ်းကျနေချိန်အတွင်းတွင်လည်း ဆိုးရွားသော အခြေအနေများကို ခံစားရကာ လွတ်မြောက်လာပြီးသည့်နောက် ငွေကြေးဆိုင်ရာ အခက်အခဲများကြုံတွေ့ခဲ့ရပါသည်။ ဤလေ့လာဆန်းစစ်ချက်လုပ်ချိန်တွင် အသက် ၆၅ နှစ်ရှိပြီဖြစ်သော သူက ပြောသည်မှာ သူ့အနေဖြင့် အသက်အရွယ်ကြီးလာပြီဖြစ်သဖြင့် အစိုးရထံမှ ငွေကြေးအရကူညီပါက အထောက်အကူဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ဆိုပါ သည်။ (အနာဂတ်အလင်းတန်းဆုံမှတ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်။)

ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း

နစ်နာခံစားရသူများက ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းပေးမှု တစုံတရာကိုတောင်းဆိုပါသည်။ အများစုက ၎င်းတို့၏မြေယာများနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများ သို့မဟုတ် တခုမဟုတ်တခု သို့မဟုတ် မတရားဖမ်းဆီးခံထားရသော သူတို့၏မိသားစုဝင်များကို ပြန်လည်လွှတ်ပေးခြင်းတို့ကိုလိုလားပါသည်။ တချို့ကမူ ၎င်းတို့၏အလုပ်အကိုင် သို့မဟုတ် ပင်စင်ကို ပြန်လည်ပေးရန် တောင်းဆိုကြသည်။

ပဋိပက္ခ

ပဋိပက္ခအတွင်း ဖမ်းဆီးခံရပြီးနောက် သိမ်းဆည်းခံခဲ့ရသည့် ၎င်းတို့၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ပြန်လည်ပေးအပ်ရန် မြောက်မြားစွာသော ပဋိပက္ခကြောင့်နစ်နာ သူများကလိုချင်ကြသည်။ အခြားသူများကမူ မှားယွင်းစွာအဖမ်းခံရသည့် သူတို့ဆွေမျိုးများအား လွတ်မြောက် စေချင် ကြသည်။

၁၉၉၁ ခုနှစ် ဘိုကလေး အဓိကရုဏ်းကာလ၌ ဖြစ်ပွားသောအမှုတခုတွင် (အမှုဖြစ်ရပ် ၅၅) အမျိုးသားတစ်ဦးအား စစ်ထောက်လှမ်းရေးမှ KNLA စစ်သားဟုဆိုကာ ဖမ်းဆီးမှုဖြစ်ပါသည်။ သူအား ဓားဖြင့်မွှန်းသည့်အပြင် အကာအကွယ်အဖြစ်ရေးထိုးထားသည့် (၎င်းကိုယ်တွင် ရေးထိုးထားသည့်) ဝက်ကုန်းအင်း ဆေးမှင်ကြောင်အားပျက်ပြယ်စေရန် ရည်ရွယ်၍ ရေနွေးပူများဖြင့် လောင်းချခြင်းများကို လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ သူသည်ထောင်ထဲတွင် ၁၀ နှစ်နေထိုင်ခဲ့ရပြီး သူ၏မြေကိုလဲ သိမ်းဆည်းခဲ့ပါသည်။ ယခုမေးမြန်းချိန်တွင် အသက် ၆၁ နှစ်ရှိပြီဖြစ်သည့် ၎င်းကပြောသည်မှာ သူအနေဖြင့် ကျန်းမာရေးချို့ခြာနေသည့်အပြင် ပိုက်ဆံရှာရန်နည်းလမ်းမရှိသည့်နောက် ခြံမြေကို ငှားရမ်းလုပ်ကိုင်နေခဲ့ရပါသည်။ သူအား အစိုးရအနေဖြင့် မည်သည့်အရာ လုပ်ပေးစေချင်သနည်းဟု မေးမြန်းသောအခါ လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) ကို ပြောသည်မှာ သူ၏လယ်မြေကို ပြန်ရလျှင် သူအနေဖြင့် "အဆင်ပြေပါသည်" ဟုဆိုသည်။ (အနာဂတ်အလင်းတန်းဆုံမှတ်မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဇန္နဝါရီလတွင်မှတ် တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

ပဋိပက္ခအတွင်းမှ အတင်းအဓမ္မရွှေ့ပြောင်းခံရမှုများကြောင့် မြေယာဆုံးရှုံးရသော သူများသည် တရားမျှတမှုအတွက် သူတို့အိမ်ယာသို့ပြန်ခွင့်ရရန်ကိုသာ အဓိကတောင်းဆိုကြပါသည်။ ခြေမြန်တပ်ရင်း (၄၅) မှ ရှမ်းပြည်နယ်၊ ကွတ်ခိုင်မြို့နယ်ရှိ ရွာသား ၈၀ ဦးအား ၎င်းတို့နေရာမှ မောင်းထုတ်ခဲ့သောဖြစ်စဉ်တခု ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ဖြစ်ခဲ့ဘူးပါသည် (ဖြစ်ရပ်အမှု ၁၇)။ ရွာသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့အိမ်နှင့် ၁၅ မိုင်ဝေးသောနေရာတွင် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများစခန်းကိုတည်ထောင်ခဲ့ကြပြီး -

နောက်ထပ်တစ်နှစ်ကျော်ကြာသည့်အချိန် ယခုတွေ့ဆုံမေးမြန်းသည့်အထိ ထိုနေရာတွင် နေထိုင်နေရဆဲဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့လိုချင်သော တရားမျှတမှုအတွက် ဆန္ဒများကိုမေးမြန်းသောအခါ ၎င်းတို့က လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)ကို ပြောပြသည်မှာ သူတို့အနေဖြင့် အိမ်ကိုသာပြန်ချင်ပြီး သူတို့၏လယ်ယာမြေများတွင် ငြိမ်းငြိမ်းချမ်းချမ်းသာ အလုပ်လုပ်ခွင့်ပြုရန်ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။ (စစ်မှန်သောပြည်သူ့ကျေးကျွန်အဖွဲ့မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။)

နစ်နာခံစားရသူတစ်ဦးမှ ပဋိပက္ခကာလအတွင်း ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခံရမှုကြောင့် သူမ၏ ပင်စင်ရုပ်သိမ်းခံရမှုကို ပြန်လည်ပေးစေချင်သည်ဟု တိတိကျကျ ပြောပါသည်။ ၁၉၉၁ ဘိုကလေးအရေး အခင်းဖြစ်ချိန်တွင် မူလတန်းကျောင်းဆရာမအဖြစ် အမှုထမ်းနေသူ အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် အခြားကရင်တိုင်းရင်းသား ၁၂ ဦးနှင့်အတူ ရုတ်တရက် အဖမ်းခံရကာ သူမ၏ တာဝန်မှလည်း ရုပ်သိမ်းခံခဲ့ရပါသည် (ဖြစ်ရပ်အမှု ၁၆)။ သူမအနေဖြင့် ထောင်ထဲတွင် ၂ နှစ် အကျဉ်းချခံခဲ့ရခြင်းဖြင့်အဆုံးသတ်ခဲ့ရပါသည်။ သူမလွတ်မြောက်လာပြီးသည့်အချိန်ကတည်းကစ၍စီးပွားရေးအကြပ်အတည်းကြုံခဲ့ရသလို လူမှုရေးဆိုင်ရာ ဖယ်ကြဉ်မှုကိုလဲ ခံစားခဲ့ရပါသည်. တရားမျှတမှုနှင့်ပါတ်သက်၍ သူမ၏ ဆန္ဒကို လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ပြောပြရာတွင် -

"အပြုခံနစ်နာသူ ဆရာမများအတွက် အစိုးရကနေ ပင်စင်တွေကို ထောက်ပံ့ရင် ကောင်းမှာဘဲ။ သူတို့က အသက်ကြီးသွားပြီဆိုတော့ စီးပွားရေးလဲ လုပ်ဘို့ မလွယ်တော့ဘူးလေ။"

(အနာဂတ်အလင်းတန်းဆုံမှတ်မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် မှတ်တမ်းတင်သည်။)

မြေယာသိမ်းဆည်းခြင်း

> “wu , fvkHu;aemfwkH jypfOfS
> u if;vwf tif;jyKx m;jci f,ukd
> wnfvnfhajymbl;qkH;if
> ikd f;rf;a&;jzpfOfukd
> aEkSifhaE;Sapvdkh , f
> t rsKd;bm;jyefvnfb if;hwfa&;ukd
> uefUvmapvdkh , f”

မြေယာသိမ်းဆည်းမှုကြောင့် နစ်နာခံစားရသူတိုင်းကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းရာ လူတိုင်း ၎င်းတို့မြေယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများ ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းပေးရန် လိုချင်ပါသည်ဟု တောင်းဆိုကြပါသည်။ ပြန်လည်ဖြည့်ဆီးပေးမှုများ အပြည့်အဝမဖြစ်နိုင်ပါက လျော်ကြေးပေးဆောင်မှုရလျှင် နှစ်သိမ့်ကြေနပ်နိုင်သည်ဟု အများစုကဆိုပါသည်။[၂၃]

တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး၊ ရေဖြူမြို့နယ်တွင်ဖြစ်ပွားသော မိသားစုတစုထံမှ မောရဝတီရေတပ် အခြေစိုက်စခန်းက မြေ ၇ ဧကကို နှစ်ကြိမ်တိုင်သိမ်းဆည်းသော ဖြစ်ရပ်တွင် (အမှုဖြစ်ရပ် ၉၁) တွင် ထိုမိသားစုအနေဖြင့် ငွေရေးကြေးရေးကြပ်တည်းမှုဖြစ်ပေါ်ခဲ့ရသည်။ ထိုမိသားစုမှ လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)ကိုပြောသည်မှာ ၎င်းတို့အနေဖြင့်ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းပေးမှုကိုလိုအပ်ပြီး မြေယာကိုပြန်လည်ရရှိရေးအတွက် ဒေသန္တရအာဏာပိုင်များ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုလိုအပ်ပါသည်ဟု ဆိုသည်။

> *“[....] သူတို့က ကျနော့်ရဲ့မြေကို သိမ်းထားတာ တော်တော့်ကို ကြာပြီ။ အခု သူတို့ ကျနော့်မြေကို ပြန်ပေးမယ်ဆိုရင်၊ ကျေနပ်နိုင်ပါတယ်။ သူတို့ရဲ့မြေယာတွေကို သိမ်းဆည်းခံရတဲ့သူတွေကိုယ်စား လက်ရှိ အာဏာပိုင်တွေနဲ့စီမံခန့်ခွဲရေးအရာရှိတွေက ကျနော်တို့ရဲ့ကိစ္စကို ကူညီရင်ကောင်းမယ်။ မြေဆုံးရှုံးတဲ့ ကျနော်နဲ့ အခြားရွာသားတွေ သူတို့မြေတွေပြန်မရသေးသ၍ ငွေကြေးပြဿနာတက် နေမှာဘဲ။”*
> (မွန်ပြည်လူအခွင့်အရေးဖောင်ဒေးရှင်းမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။)

၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သောအမှုတစ်ခု၌ ရှမ်းပြည်နယ်၊ တာချီလိတ်ခရိုင်ရှိ မြန်မာကုမ္ပဏီတခုမှ ရွာသား တချို့၏ မြေယာများအား မိုင်တူးရေးအတွက် သိမ်းဆည်းခဲ့ပါသည်။ မြေယာပိုင်ဆိုင်သူများမှ အမှုတင်ရန်ကြိုးစားသောအခါ ကုမ္ပဏီမှကိုယ်စားလှယ်များက သူတို့အနေဖြင့် နေပြည်တော်နှင့် သဘောတူညီမှုရယူထားပြီးဖြစ်ကြောင်းနှင့် “ရွာသားများအနေဖြင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု အထောက်အထားကိုမပြနိုင်ပါက ၎င်းတို့၏ မြေယာမဟုတ်ကြောင်း” ရွာသားများကို ပြောဆိုခဲ့ပါ သည်။ ထိုကိစ္စတွင် ဒေသန္တရဥပဒေ အကျိုးဝင်နေသည်နှင့် အညီ လယ်သမားများအနေဖြင့် တရားဝင်လက်တွေ့ လုပ်ဆောင်ချက်မျိုး မည်သည့်လယ်သမားမှ မစွမ်းဆောင်နိုင်သေးချေ။ ရွာသားများအနေဖြင့် လယ်မြေများဆုံးရှုံးမှုကြောင့် စီးပွားရေးအကြပ်အတည်း များနှင့်ကြုံတွေ့နေရကာ ၎င်းတို့အနေဖြင့် တရားမျှတမှုကိုရရှိလိုက်သည်ဟု ခံစားနိုင်ရန်အတွက် ကုမ္ပဏီမှ လုပ်ဆောင်ပေးရန် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ (၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် လားဟူအမျိုးသမီး အစည်း အရုံးမှ မှတ်တမ်း တင်ခဲ့ပါသည်။)

၂၃။ အပြုခံရသူများအပေါ်တွင် လယ်ယာနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများသိမ်းဆည်းခြင်းကြောင့် သက်ရောက်မှုများနှင့်ပါတ်သက်၍ပိုမိုသိရှိလိုလျှင် ဤရည်ညွှန်းတွင်ကြည့်ပါ။ HURFOM: မွန်ပြည်နယ်အတွင်း နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို စစ်ဆေးခြင်း July 2016, HYPERLINK "http://www.rehmonnya.org/reports/Examining-FDI-in-Eng.pdf", HURFOM: ငြိုငြူသံများကိုကြားစေရန်, February 2015, HYPERLINK "http://rehmonnya.org/archives/3376", http://rehmonnya.org/archives/3376; TWU: ငါတို့ဘဝသည် ရောင်းရန်မဟုတ်။ December 2014, HYPERLINK "http://womenofburma.org/wp-content/uploads/2015/02/Our-Lives-Not-for-Sale_English.pdf", and HURFOM: အငြင်းပွားနေရသောနယ်မြေများ, December 2013, HYPERLINK "http://www.rehmonnya.org/reports/DisputedTerritory.pdf",

နိဒ်ဒေးအကျဉ်းသား

နိုင်ငံရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားမှုကြောင့် ၅ ကြိမ်တိုင်တိုင် အဖမ်းခံခဲ့ရသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းတစ်ဦးက (၈%) နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများကြောင့် အကျဉ်းချခံခဲ့ရသူများပင်စင်ကို အစိုးရအနေဖြင့် ပြန်လည်ခံစားခွင့်ပေးသင့်သည်ဟုဆိုသည်။ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်၏ ယခင်မြို့နယ်အတွင်းရေးမှူးဖြစ်ပြီး၊ ယခုမေးမြန်းချိန်တွင် အသက် ၆၀ ရှိသူက သူ သည် ၁၉၈၉ တွင် ၈၈၈၈ အရေးတော်ပုံ၌ ပါဝင်မှုကြောင့် ပထမဆုံးအကြိမ် အဖမ်းခံခဲ့ရသည်။ သူကပြောသည်မှာ ကြိုတင်၍ အဖြေထုတ်ထားပြီးသားကိစ္စဖြစ်သည်ဟု ယူဆသောကြောင့် သူ၏တရားရုံးကိစ္စအတွက် ရှေ့နေငှားရန်ကိုပင် ဂရုမ ထားဘဲနေခဲ့ရာ ထင်သည့်အတိုင်း သူအားတရားစီရင်သည့်နေ့တွင် တရားသူကြီးမှ စစ်တပ်ကပေးပို့ထားသော ကြိုတင်ပြစ်ဒဏ်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ဖတ်ပြပါသည်။ ၆ လအကြာတွင် လွတ်မြောက်လာသော်လည်း ၎င်း၏ တက်ကြွလှုပ်ရှားမှုကြောင့် နောက်တကြိမ် ၅ နှစ် ထပ်မံအကျဉ်းချခံရပြန်သည်။ ယခု နောက်ဆုံး ၂၀၁၅ ခုနှစ် အထိစုစုပေါင်း ၈ နှစ် ထောင်တွင်းတွင် နေခဲ့ရပါသည်။

သူအနေဖြင့် ငွေကြေးအခက်အခဲများကြုံကာ အိမ်နီးနားချင်းများကလည်း သူတို့၏အလုပ်ပြုတ်မည်စိုးရိမ်သောကြောင့် သူ၏စီးပွားရေးကို မကူညီသဖြင့် သူသားသမီးများအတွက် ပညာရေးကို ပံ့ပိုးရန်အတွက် ရုန်းကန်ရပါသည်။ သူ၏သူငယ်ချင်းများကလည်း သူ့အား အခေါ်အပြောပင် မလုပ်တော့သောကြောင့် လူမှုရေးဖယ်ကြဉ်မှုကိုပါခံစားရသည်။ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်အစိုးရအနေဖြင့် ပြည်သူတို့လိုအပ်သည်များကို မတုန့်ပြန်သည့်အတွက် ကြောင့် ကျေနပ်အားရမှုမရှိကြောင်း သူကပြောပါသည်။ သူ၏ဘဝထူထောင်ရေးအတွက် အစိုးရမှ မည်သည့်အရာများ သူကို ကူစေချင်သနည်းဟု မေးမြန်းသောအခါ သူက လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)ကို ပြောပြသည်မှာ -

> *"အရှိုးသားဆုံးပြောရရင် မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီအောက်က ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းတွေ ပင်စင်ရသလို ကျနော်တို့အတွက် အစိုးရက တာဝန်ယူသင့်တယ်။ အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိတစ်ယောက်က ပင်စင်ရှိတယ်။ သူတို့ ၁ သိန်း လောက်ရရင် ကျနော်တို့က ဒီထက်ပိုရသင့်တယ်။ သာမန်ပြည်သူတွေအနေနဲ့ နိုင်ငံရေးအကျဉ်း သားဟောတွေပေါ်ကြည့်ရှုထောက်ပံ့နိုင်တာ မဟုတ်တဲ့အတွက် အစိုးရက ကျနော်တို့ကို တာဝန်ယူသင့်တယ်။"*
>
> (အနာဂတ်အလင်းတန်းဆုံမှတ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

တရားမျှတမှု

> *"တကယ်လို့ ကျနော်တို့က ပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်ခွင့်ပြုထားခြင်းကို တည့်တည့်မတ်မတ်ဘူးဆိုရင် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်ကို နောင့်နှေးစေလိမ့်မယ်။ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကို ကြန့်ကြာစေလိမ့် မယ်။"*
>
> ICJ ရှေ့နေဦးဟောမာန်ဦးမှ ၂၀၁၈ခုနှစ်ဖေဖော်ဝါရီလ၊ ရန်ကုန်တွင်ပြုလုပ်သော အခမ်းအနားတခုတွင်ပြောခဲ့စဉ်

နစ်နာသူများက သူတို့ခံစားခဲ့ရသော ချိုးဖောက်ခံရမှုများနှင့်ပါတ်သက်၍ တရားမျှတမှုကို လိုချင်သည်ဟုပြောကြပါသည်။ နစ်နာခံစားရသူများက တရားမျှတမှုကိုတောင်းဆိုကြသော်လည်း အချည်းအနှီးဖြစ်မည်ကိုစိုးရွံ့မှု၊ ကုန်ကျစရိတ်များနှင့် ကျူးလွန်သူများမှ အန္တရာယ်ပေးမည်ကို ကြောက်ရွံ့ခြင်းစသည်တို့နှင့်အတူ ပြည်တွင်းတရားစီရင်ရေးစနစ်အပေါ် ယုံကြည်အားကိုမှုနည်းပါးကြခြင်းကြောင့် တရားမျှတရေးတောင်းဆိုမှုအား ကျယ်ကျယ်လောင်လောင် တောင်း ဆိုမှုမလုပ်ကြပါ။

မိမိတို့၏ အချက်အလက်ဇယားများအရ ဖြစ်ရပ် ၅ ခုကိုသာ ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် အမှုဖွင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကို ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး တချို့ဖြစ်ရပ်များတွင်သာ ကျူးလွန်သူများအနေဖြင့် ထောင်ဒဏ်ရင်ဆိုင်ကြရသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ အမှုအများစုတွင် ကျူးလွန်ခံရသော နစ်နာသူများအနေဖြင့် ဥပဒေဖြစ်စဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ မကျေနပ်ကြဘဲ ထိုသို့ဖြစ်နေရခြင်း

မှာလည်း စစ်တပ်မှ ၎င်းတို့၏ စစ်ခုံရုံးဖြင့် တရားစီရင်ရေးအား လုပ်ဆောင်နေသော ကြောင့်လည်းကောင်း သို့မဟုတ် စစ်တပ်အား ရဲနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိများက ထိထိရောက် ရောက် မတိုင်ကြားနိုင်မှု တို့ကြောင့်လည်းကောင်း ဖြစ်သည်။

၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ မတ်လက ဖြစ်စဉ်တခုတွင် (အမှုဖြစ်ရပ် ၃၃) ခြေလျင်တပ်ရင်း (၂၈၀) မှစစ်သားများက မွန်ပြည်နယ် ရေးမြို့နယ်ရှိ ဆိပ်ကမ်းသို့သွားနေသော တံငါသည် ၂ ဦးကို ပစ်ခတ်မှုဖြစ်ပွားခဲ့ပါသည်။ မိသားစုဝင်များက ထိုပစ်ခတ်ခံရသူနှစ်ဦးအနက် တစ်ဦးကို အသက်ရှင်လျက်တွေ့မိချိန်တွင် ဒဏ်ရာရထားသောထိုသူကို ကူညီသော ရွာသားများအား တပ်ရင်းမှဗိုလ်ကြီးက ရွာလမ်းကိုပိတ်ဆို့ပြီး ပစ်ခတ်ခဲ့ပါသည်။ နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် ဒဏ်ရာရသူမှာ သွေးထွက်လွန်ပြီး သေဆုံးခဲ့ရသည်။ ဗိုလ်ကြီးမှ နောက်ပိုင်းတွင် တောင်းပန်ခဲ့ပြီး ထိုအမှုအတွက် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာစစ်ဆေးမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သော်လည်း မည်သူ့ကိုမျှ အပြစ်ရှိကြောင်း မတွေ့ရှိခဲ့ရသည့်အပြင် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုနှင့် ပတ်သက်၍လည်း နောက်ဆုံးအခြေအနေ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုကိုလည်း မသိရှိရပါ။ ထိုချိုးဖောက်ခံရသူတစ်ဦး၏ အမျိုးသမီးမှ လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ပြောပြသည်မှာ -

"[...]စစ်သားတွေက သူတို့ဘယ်ရာဇဝတ်မှုကိုဘဲ ကျူးလွန်...ကျူးလွန်...အပြစ်ပေးခံရတာကနေ လွတ်တာ ချည်းဘဲ။ ကျမတို့ ဘယ်သူ၊ ဘယ်တပ်ရင်းက ကျူးလွန်တယ်ဆိုတာသိနေပြီးသား၊ သူကရွာသားနှစ် ယောက်ကို သေချာပေါက် သတ်ပစ်လိုက်တာဘဲ။ အဲဒီတော့ တရားရုံးက မှန်မှန်ကန်ကန်ဆုံးဖြတ်ချက်ချ တာကို ကျမတို့လိုချင်တယ်၊ အဲဒီလူသတ်မှုအတွက် ပြစ်ဒဏ်ပေးတာကို လိုချင်တယ်။"

(မွန်ပြည်လူအခွင့်အရေးဖောင်ဒေးရှင်းမှ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။)

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ဖြစ်စဉ်တခု၌ (အမှုဖြစ်ရပ် ၇၂) ရှမ်းပြည်နယ် လွိုင်မော်မြို့နယ်ရှိ ၁၅ နှစ်အရွယ် အမျိုးသမီးတစ်ဦး အိမ်သို့စက်ဘီးစီးပြန်စဉ် ခြေလျင်တပ်ရင်း (၂၂၆) မှစစ်သားတစ်ဦးက သူမကို ဝါးရုံနောက်သို့ဆွဲခေါ်ပြီး မုဒိန်းကျင့်ကာ ဤအကြောင်းကို အခြားသူများအားပြောပြပါက သူမအားသတ်ပစ်မည်ဟု ပြောပါသည်။ မိသားစုက နောက်တစ်နေ့တွင် တပ်ရင်းမှူးအား ထိုအကြောင်းကို တိုင်တန်းသောအခါ တပ်ရင်းမှူးမှ ကျူးလွန်သူအား အရေးယူမည်ဟုပြောပါသည်။ သို့ပါသော်လည်း စစ်သားများကို တပ်ရင်းမှူးမှတန်းစီပြသောအခါတွင် ထိုမုဒိန်းကျင့်သူ မပါဝင်ဘဲ ဖြစ်နေသောကြောင့် ထိုသူအား အခြားတပ်ရင်းသို့ပြောင်းရွှေ့လိုက်ပြီဟု မိသားစုအနေဖြင့် ယူဆပါသည်။ ထို့အပြင် တပ်ရင်းမှူးမှ ကျူးလွန်ခံရသူ၏မိသားစုကို ထောက်ပံ့ကြေးအနေဖြင့် ကျပ် ၁ သိန်းကိုပေးခဲ့ပါသည်။ ထိုမိန်းကလေးအနေဖြင့်ကျောင်းမှနှုတ်ထွက်ခဲ့ကာအလွန်အမင်းကြောက်ရွံ့နေပြီးအခင်းဖြစ်ကတည်းကအရှက်လွန်နေသောကြောင့် အိမ်မှပင် မထွက်နိုင်တော့ပါ။ ထိုမိသားစုအနေဖြင့် အမှန်တရားနှင့် တရားမျှတမှုလိုချင်ကြောင်း လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ) သို့ ပြောပြပါသည်။ (လားဟူ အမျိုးသမီး အစည်း အရုံး - ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်)

၂၀၁၅ ခုနှစ်က ဖြစ်ရပ်တခုတွင် ကချင်ပြည်နယ် ဖားကန့်ရှိ ဂျန်းဂက် (Jang Gap) ကျောက်စိမ်းမိုင်း၌ အလုပ်လုပ်နေသော အသက် ၂၀ ရှိ အမျိုးသားတစ်ဦးသည် ခြေမြန်တပ်မ (၆၆)မှ စစ်သားများပစ်ခတ်မှုကြောင့်ပုံစထိ မှန်ကာသေလုနီးပါးဒဏ်ရာရရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုစစ်သားများသည် မိုင်းတွင်အလုပ်လုပ်နေသော အခြားသူများအားလည်းဖမ်းဆီးကာ သေနတ်ဒင်များဖြင့် ရိုက်နှက်ကြပြီး ရိုင်းစိုင်းစွာပြောဆိုခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲများနှင့် မြန်မာစစ်တပ်တို့ တိုက်ပွဲဖြစ်နေသောနေရာသည် ကျောက်စိမ်းမိုင်းနှင့် အလှမ်းဝေးလှသော်လည်း မြန်မာစစ်သားများက ထိုလူငယ် ထိမှန်သွားသည်မှာ ကေအိုင်အေ ပစ်ခတ်မှုကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု စွပ်စွဲပါသည်။ ထိုအဖြစ်ကို ကိုယ်တိုင်တွေ့မြင်ခဲ့သော မိုင်းလုပ်သားတစ်ဦးမှ လူအခွင့်အရေး မှတ်တမ်းကွန်ရက်သို့ ပြောပြ သည်မှာ -

"အဲဒါ တော်တော်ဝမ်းနည်စရာကောင်းတယ်။ ကျနော်တို့အားလုံး ဒေါသထွက်ကုန်ကြတယ်။ ကျနော်တို့မှာ ဘာရန်သူမှမရှိဘူး၊ ဒါပေမယ့် သူတို့က မိုင်းနေရာမှာရှိတဲ့ ကျနော်တို့ကို ပစ်တယ်။ အဲဒါ တမင်သက်သက်လုပ်တာ။ အဲဒါကို တရားရုံးမှာ အမှုဖွင့်ရင်လဲ ကျနော်တို့နိုင်မှာ မဟုတ်ဘူး။ အဲဒါကြောင့် ကျနော်တို့ အမှုမဖွင့်တော့ဘူး။ ဘုရားသခင်က အဲဒါကို ဆုံးဖြတ်ပေးလိမ့်မယ်လို့ ကျနော်တို့ယုံကြည် တယ်။"

(ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး - ထိုင်းနိုင်ငံ - ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ)

တရားမျှတမှုအတွက် စိန်ခေါ်မှုများ
တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အနှောက်အယှက်ပြုမှုများ

စစ်တပ်သည် လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးကာ တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုကို ရှာဖွေကြသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့်အဖွဲအစည်းများကို ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ နှောင့်ယှက်ခြင်းများဖြင့် လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် တရားမျှတမှုကို ပိတ်ဆို့တားမြစ်သည့် ရှည်လျားသော အတိတ်သမိုင်းရှိခဲ့ပါသည်။

အားနည်သော တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု၊ ဖိနှိပ်သောဥပဒေများ ဆက်လက်တည်ရှိနေမှုနှင့် အကျင့်ပျက်ခြစားနေသော တရားစီရင်ရေးတို့က တရားမျှတမှုကိုစိုက်ထူရန် အခက်အခဲဖြစ်စေသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် စစ်တပ်မှ သူသမီးကိုသတ်ဖြတ်သည်ဟု စွပ်စွဲပြီး မြန်မာနိုင်ငံလူအခွင့်အရေးကော်မရှင်သို့ တိုင်တန်းမှုပြုခဲ့သော ကချင်အမျိုးသားတစ်ဦးသည် အသရေဖျက်မှုကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်ဒဏ်အချခံရပြီး ဒဏ်ငွေ ၅ သောင်းကျပ်ဆောင်ခဲ့ရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံလူအခွင့်အရေးကော်မရှင်သည်လည်း လွတ်လပ်မှုကင်းမဲ့ခြင်းနှင့် ထိရောက်မှုမရှိခြင်းတို့ကြောင့် ပုံမှန်ဝေဖန်ခံ နေရပါသည်။[၂၄]

လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို စုံစမ်းသူများနှင့် ထုတ်ဖော်သူများကိုလည်း တရားစီရင်ရေးလမ်းကြောင်းဖြင့် နှောင့်ယှက်ခြင်းများပြုရန် ပစ်မှတ်ထားခြင်းခံရပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလက ရိုက်တာ နိုင်ငံတကာသတင်းအေဂျင်စီနှင့်အလုပ်လုပ်နေသော သတင်းထောက်နှစ်ဦးသည် ရဲများမှဖိတ်ကြားသော ညစာစားခြင်းကိုလက်ခံပြီးသည့် နောက်တွင် အဖမ်းခံခဲ့ရပါသည်။ ၎င်းတို့စုံစမ်းနေသော ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ လူအစုအပြုံလိုက် မြုပ်နှံထားသည့်နေရာအကြောင်းနှင့်ပတ်သက်သော အစိုးရအထောက်အထားများကို ရရှိခဲ့သည်ဟုပြောကြသည်။ ၎င်းတို့ ၂ ဦး စားသောက်ဆိုင်မှအထွက်တွင် အဖမ်းခံရခြင်းဖြစ်ပြီး ကိုလိုနီခေတ်ကတည်းကသုံးနေသော လျှို့ဝှက်ချက်များပေါက်ကြားမှုဥပဒေနှင့် တရားစွဲခံခဲ့ရပါသည်။ ထိုအမှုကို တရားရုံးတင်စစ်ဆေးပြီး (၃၊၉၊၂၀၁၈)ရက်နေ့တွင် ထောင်ဒဏ် ၇နှစ် အပြစ်ပေးခဲ့ပါသည်။ ထိုအပြင်သတင်းထောက် ၂ ဦး လူအစုအပြုံလိုက်မြုပ်နှံထားသည့်နေရာအား ဆက်လက်စုံစမ်းခြင်းမပြုစေရန်အတွက် တမင်ရည်ရွယ်၍ ထောင်ဖမ်းခဲ့သည်ဟု ထွက်ဆိုသော ရဲအရာရှိအား ရဲစည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေအရ ထောင် ၂ နှစ်ချလိုက်ပါသည်။

စစ်ဖက်ဆိုင်ရာတရားရုံးများ

မြန်မာ့လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲများသည် အရပ်သားကြပ်မတ်ထိန်းကွပ်မှုအောက်တွင် မရှိဘဲ၊ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ၃၁၉ တွင် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာတပ်ဖွဲများ၏ဝန်ထမ်းများနှင့် ပတ်သက်သောအမှုများအား စစ်ဖက်ဆိုင်ရာတရားရုံးများတွင်သာ ကြားနာရမည်ဟုဖေါပြထားပါသည်။ ထိုတရားရုံးများသည် တရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ ကြပ်မတ်ထိန်းကွပ်မှုမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရထားကာ၊ စစ်ဆေးမှုအများစုမှာလည်း လုံးဝလျှို့ဝှက်မှု အပြည့်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၅၉ ခုနှစ် ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲများဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ (၇၂)တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်မှာ လူသတ်မှု၊ လူသေမှုနှင့် မုဒိန်းမှုများကို စစ်ဖက်ဆိုင်ရာတရားရုံးတွင် စစ်ဆေးရမည်ဟုဖြစ်ပြီး အလားတူ မြန်မာနိုင်ငံ ရဲတပ်ဖွဲ့ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအက်ဥပဒေမှလည်း ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်သည်ဟုစွပ်စွဲခံရသော ရဲများကို ရဲတရားရုံးတွင်သာ စစ်

၂၄။ မြန်မာနိုင်ငံလူအခွင့်အရေးကော်မရှင်အား အယုံအကြည်မရှိခြင်းနှင့်ပါတ်သက်သော နောက်ခံအခြေအနေကို သိရှိရန် ဤတွင် ကြည့်ပါ။ Progressive Voice, Suspicious Minds, 2017, https://progressivevoicemyanmar.org/wp-content/uploads/2017/11/Report-on-MNHRC-Eng1.pdf. မြန်မာနိုင်ငံလူအခွင့်အရေးကော်မရှင်အား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် ကောင်းမွန်သော အကြံပြုချက်စာရင်းကိုသိရှိရန် ဤတွင် ကြည့်ပါ။ Democracy Reporting International: An Institution at a Crossroads, April 2017, http://democracy-reporting.org/wp-content/uploads/2017/05/DRI-MM-STEP_MNHRC-BP_final_04.05.2017.pdf. နိုင်ငံတော်အဆင့်လူအခွင့်အရေးအဆောက်အအုံများ၏နိုင်ငံတကာစံညွှန်းများကို ဤတွင်ကြည့်ရှုနိုင်သည်။ OHCHR: Principles relating to the Status of National Institutions (The Paris Principles), General Assembly resolution 48/134 of 20 December 1993, http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/StatusOfNationalInstitutions.aspx

ဆေးရန်ဖြစ်ပြီး မြန်မာရာဇသတ်ကြီးဥပဒေမှ ချမှတ်ထားသော ပြစ်ဒဏ်များထက် သက်ညှာသော အပြစ်ပေးမှုများကို သာ လုပ်ပါသည်။[၂၅]

ထိုတရားရုံးများမှ လျို့ဝှက်စွာပြုမူဆောင်ရွက်နေသည်နှင့်အညီ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက်စစ်သားမည်မျှအားအရေးယူအပြစ်ပေးသည်ကိုသိရှိရန်မလွယ်ကူပါ။မိမိတို့၏နစ်နာသူများလိုအပ်မှုဆန်းစစ်ချက်ကောက်ယူမှုမှ ပြသနေသလိုပင် တရားစီရင်မှုမည်သို့ဆောင်ရွက်နေသည် သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်မှု အမှန်တကယ်ပင်ရှိနေပါသည်လားဆိုသည့် သတင်းအချက်အလက်များကိုပင် နစ်နာခံစားရသူများအား စစ်တပ်အနေနှင့် ပုံမှန်အားဖြင့်ပေးလေ့မရှိပါ။

မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ပြီးခဲ့သည့် နှစ်အနည်းငယ်အတွင်းတွင် အောက်ခြေအဆင့်စစ်သား အရေအတွက်အနည်းငယ်လောက်ကိုသာစစ်ဖက်ဆိုင်ရာတရားရုံးများကလူသိရှင်ကြားပြစ်ဒဏ်ပေးခဲ့သည်။အသက်၇၃နှစ်အရွယ်ရှိကချင်အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို မုဒိန်းကျင့်ရန်ကြိုးစားခဲ့သောကြောင့် ၂၀၁၅ခုနှစ်တွင်စစ်သားတစ်ဦးကိုမဖွယ်မရာပြုသည့်ကျူးလွန်မှုကြောင့် ထောင်ဒဏ် ၇ နှစ်ချမှတ်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ရှမ်းအရပ်သား ၅ ဦးကို သတ်ဖြတ်မှုဖြင့်လူအများတက်ရောက်လေ့လာနိုင်သော တရားခွင်မှ စစ်သား ၇ ဦးကို ထောင်ဒဏ် ၅ နှစ်စီချမှတ်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် လက်နက်မဲ့ကချင်ကျောင်းသားတစ်ဦးကို သတ်ဖြတ်မှုဖြင့် စစ်သားတစ်ဦးအား ထောင်ဒဏ် ၂ နှစ်ချမှတ်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွက် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိမွတ်ဆလင်များအား သတ်ဖြတ်ခဲ့မှုဖြင့် စစ်သား၇ဦးအား ထောင်ဒဏ် ၁၀ နှစ် ချမှတ်ခဲ့ သည်။ မသန်စွမ်းသော ၁၄ နှစ်အရွယ် ကချင်အမျိုးသမီးငယ်တစ်ဦးအား မုဒိန်းကျင့်မှုဖြင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် စစ်ဖက်ဆိုင်ရာတရား ရုံးမှ ထောင်ဒဏ်တစ်နှစ်သာ ပြစ်ဒဏ်ခံခဲ့ရသောစစ်သားကို အပြစ်ပေးမှု သက်ညှာလွန်းသည်ဟု လူထုမှမကျေနပ် သဖြင့် အရပ်ဖက်ဆိုင်ရာ တရားရုံးသို့လွှဲပြောင်းပေးခဲ့ရာ ထောင်ဒဏ် ၁၃ နှစ် ချမှတ်ခံခဲ့ရပါသည်။ စစ်သားများပါဝင်သောအမှုများကိုအရပ်ဖက်တရားရုံးတွင်စစ်ဆေးသည့်အကြိမ်အရေအတွက်မှာအတော်နည်းပါး လွန်းနေသေး သည်။[၂၆]

ထိုသို့သော စစ်ဖက်ဆိုင်ရာတရားရုံးများမှတဆင့် တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုရှိလာသော အဖြစ်အပျက်များသည် လူအခွင့်ရေးချိုးဖောက်မှုများတွင် လုံးဝမျက်စိမှိတ် အပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်ခွင့်ပြုခြင်းထက်စာလျှင် တစုံတရာတိုးတက်မှုတခုဟု မြင်စရာရှိသော်လည်း ၎င်းတို့သည် ကျေနပ်ဖွယ်ကောင်းလောက်အောင် တရားမျှတမှုကို မပေးနိုင်ခဲ့ပါ။ ပထမအချက်အနေဖြင့် မည်သည့်အမှုမျိုးကို စစ်မည်၊ မစစ်မည်ကို ထင်သလိုဆုံးဖြတ်နေခြင်းသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို သေးသိမ်ရာရောက်စေပါသည်။ ဒုတိယအားဖြင့် အမှုအများစုသည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကင်းမဲ့နေခြင်းကြောင့် စစ်သားများအား အမှန်တကယ်ပင် ပြစ်ဒဏ်စီရင်မှု ရှိမရှိကိုပင် သိရန်မလွယ်ကူချေ။ များသောအားဖြင့် စစ်သားများကို ပိုမိုလျော့ပေါ့သောပြစ်မှုများအတွက် ဥပမာအားဖြင့် စည်းကမ်းချိုးဖောက်ခြင်း သို့မဟုတ် ကာဖျူး (ညမထွက်ရအမိန့်) ကိုချိုးဖောက်ခြင်း စသည့်အမှုမျိုးဖြင့်သာ အရေးယူခံရလေ့ရှိသည်။ ထို့အပြင် စစ်ဖက်ဆိုင်ရာတရားရုံးများအနေဖြင့် နစ်နာခံစားရသူများကို ပြန်လည်ကုစား ပေးလျော်မှုများ မပြုသည့်အပြင် ချိုးဖောက်မှုများ ထပ်မံမဖြစ်ပွားစေရန် သေချာစေမည့် ကာကွယ်နည်းလည်း မဖြစ်ခဲ့ပါ။

၂၅။ အပြစ်ဒဏ်အပေးခံရခြင်းမှကင်းလွတ်ခြင်းကို မြန်မာပြည်၏ တရားစီရင်ရေးနှင့်တရားရေးစံနစ်က မည်သို့နက်ရှိုင်းစေသည်ကို အသေးစိပ်ခွဲခြမ်းစိပ်ဖြာသုံးသပ်ထားမှုကို သိလိုလျှင် ဤတွင်ကြည့်ပါ။ ICJ: မြန်မာနိုင်ငံတွင် အထွေထွေ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် တရားမျှတမှုကို ရရှိခြင်း January 2018, https://www.icj.org/wp-content/uploads/2018/01/Myanmar-GRA-Baseline-Study-Publications-Reports-Thematic-reports-2018-ENG.pdf

၂၆။ AJAR and WLB: မြန်မာပြည်တွင် နိုင်ငံတော်အဆင့်ရှိသူများမှ ကျူးလွန်သည့် အမျိုးသမီးများအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများတွင် ခံစားကျန်ရှိသူများအတွက် တရားမျှတမှု ရရှိနိုင်ခြေအစီရင်ခံစာ" ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိဝင်ဘာလ ၂၄ ရက်၊ စာမျက်နှာ ၂-၃ http://www.asia-ajar.org/files/VAW%20Briefing%20Paper-%20English%20Version.pdf

စစ်ဖက်ဆိုင်ရာစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကော်မရှင်များ

လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများရှိသည်ဟု စွပ်စွဲမှုများနှင့်ကြုံတိုင်း လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏ မှားယွင်းဆောင်ရွက်မှုများကို ဖြေဖျက်နိုင်ရန်အတွက် အဖွဲ့တွင်း စစ်ဖက်ဆိုင်ရာစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကော်မရှင်များကို ထပ်တလဲလဲအသုံးပြုခဲ့ကြသည်။

ရှမ်းပြည်နယ်တွင် စစ်သားများမှ မုဒိန်းပြုကျင့်မှုကို စစ်ပွဲအတွင်း လက်နက်သဖွယ် သုံးစွဲနေသည်ဟူသော အစီရင်ခံမှုများကို "မြန်မာနှင့်မြန်မာ့လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကိုညှိုးနွမ်းစေရန်" လုပ်ကြံထားသော စွပ်စွဲချက်များဖြစ်သည်ဟု ၂၀၀၂ ခုနှစ် စစ်ဖက်ရေးရာစုံစမ်းစစ်ဆေးမှုမှ အခိုင်အမာပြောဆိုခဲ့သည်။[၂၇]

ပြန်လည်ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း

ပဋိပက္ခ

ပဋိပက္ခကြောင့်နစ်နာခံစားရသူအများစုက ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်ရေး သို့မဟုတ် လျော်ကြေးပေးမှုများအတွက် သင်္ကေတသဘောဆောင်သည့်ပုံစံမျိုး ရရှိရေးကို ပြောဆိုခဲ့ကြသော်လည်း တချို့က ပြန်လည်ပြုစုပျိုးထောင်ရေးဝန်ဆောင်မှုကိစ္စရပ်များကို အစိုးရအနေဖြင့် မည်သို့ထောက်ပံ့နိုင်သည်ဟူသော တီထွင်ဆန်းသစ်မှုရှိသည့် အကြံဉာဏ်ကောင်းများ ပေးခဲ့ကြပါသည်။ နိုင်ငံတဝှမ်းလုံး အထူးသဖြင့် ဝေးလံခေါင်သီသော ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပွားရာဒေသများတွင် အစိုးရ၏ဝန် ဆောင်မှုများနှင့် အကူအညီများရှားပါးမှုသည် ပြည်သူများ၏ မျှော်လင့်ချက်ကို ကြီးမားစွာ လျော့နည်းစေပါသည်ဟု မှတ်ယူရသည်။ သို့ဖြစ် သောကြောင့် တရားမျှတမှုအတွက် လိုအင်ဆန္ဒများကို မေးမြန်းသည့် အခါပြန်လည်ပြုစုပျိုးထောင်ရေးအကြောင်းကို ပြောဆိုသည့်သူအနည်း ငယ်သာရှိခြင်းဖြစ်သည်ဟု လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာ နိုင်ငံ)က ယုံကြည်ပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လ၊ ရှမ်းပြည်နယ်၊ ကွတ်ခိုင်မြို့နယ်တွင် ဖြစ်ခဲ့သောဖြစ် ရပ်၌ (အမှုဖြစ်ရပ် ဂုဉ၊ သက်ရောက်မှုအခန်းတွင်ကြည့်ပါ။) ဒေသတွင်း မှီတင်း နေထိုင်သူများကို ခြေမြန်တပ်မ (၃၃)မှ စစ်သားများက ပစ်ခတ်သောကြောင့်ရွာသားများ ၎င်းတို့အိမ်မှ ထွက်ပြေးကြရပါသည်။ ပြည်သူများထွက်ပြေး ပြီးနောက် ၎င်းတို့ရွာများကို မီးတင်ရှို့လိုက်သဖြင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများလည်း အကုန် ဆုံးရှုံးကုန်တော့သည်။ ပြည်သူ ဂ၆၀ ခန့် ယခုအခါတွင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်စခန်းတွင် နေထိုင်လျက်ရှိကြပြီး တရားမျှတမှုအတွက် ၎င်းတို့၏လိုအင်ဆန္ဒများကို မေးမြန်းသောအခါ လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)သို့ ပြောပြသည်မှာ "ငြိမ်းငြိမ်းချမ်းချမ်းဘဲ နေချင်တယ်"၊ ထို့နောက် အစိုးရကိုအကြံပြုသည်မှာ "သီးနှံနှင့် စိုက်ပျိုးရေးခြံများ လုပ်ဆောင်ပေးခြင်းအပါအဝင် ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်း ဒုက္ခသည်များအတွက် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးပေးရန်" တို့ဖြစ်ပါသည်။ (တအာန်းအမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်း ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလ တွင် မှတ်တမ်း တင်ခဲ့သည်။)

၂၇။ ရှမ်းအမျိုးသမီးများ လူ့ပ်ရှားမှုကွန်ရက် (SWAN) နှင့် ရှမ်းလူ့အခွင့်အရေးဖောင်ဒေးရှင်း (SHRF) တို့မှထုတ်ပြန်သည့် 'License to Rape', 2002, http://www.shanwomen.org/images/reports/licensetorape/Licence_to_rape.pdf နှင့် ICTJ: Impunity ProlongedL Burma and its 2008 Constitution', https://ictj.org/sites/default/files/ICTJ-Myanmar-Impunity-Constitution-2009-English.pdf

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ

> “ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်မှ အတိတ်ကိုမေ့ရန်ပြောသော်လည်း မိမိတို့အနေဖြင့် မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ မိမိတို့နလုံးသားထဲတွင် နာကြင်နေဆဲဖြစ်သည်။”

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားအရေအတွက် တစုံတရာက ၎င်းတို့ခံစားခဲ့ရသော ချိုးဖောက်ခံရမှုများ၏ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှု တချို့ကို ပယ်ဖျက်နိုင်ရန်အတွက် အစိုးရအနေဖြင့် ပြန်လည်ပြုစုပျိုးထောင်ရေး အစီအစဉ်များ မည်သို့လုပ်ဆောင်သင့်သည်ဆိုသည့် တိကျသော အကြံဉာဏ်များရှိထားကြသည်။ ထိုအထဲတွင် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား ဟောင်းများနှင့် ပတ်သက်သော အမြင်များဖြစ်သည့် ရာဇဝတ်သားဟု ရှုမြင်ခြင်း၊ နောက်ဆက်တွဲ လူမှုရေးအရနှိမ့်ချခြင်းနှင့် ဖယ်ကြဉ်ခြင်းများကို ပြောင်းလဲပစ်ရန် အစိုးရ၏ ဆောင်ရွက်ချက်လည်း ပါဝင်ပါသည်။

> *“တချို့နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းတွေကြတော့ နိုင်ငံတကာရဲ့အသိအမှတ်ပြုမှုရထားတယ်။ ပြည်တွင်းမှာလဲ အလေးစားခံရတယ်ဆိုပေမယ့် အများစုကြီးကတော့ နိမ့်ချထားမှုကို ဆက်ခံနေရတုန်းဘဲ၊ အလုပ်ရှာဘို့၊ သူတို့ရဲ့လူမှုအသိုင်းအဝန်းထဲကို ပြန်လည်ဝန်ဆန့်နိုင်ဘို့ ခက်နေတုန်းဘဲ။”*
>
> ချစ်မင်းလေး၊ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူနှင့်နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်း

ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်မြို့မှ ၈၈၈၈ အရေးတော်ပုံတွင် ပါဝင်ခဲ့သော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းတစ်ဦးသည် စစ်ထောက်လှမ်းရေးမှ ကာလကြာရှည်စွာ စောင့်ကြည့်ခြင်းခံရပြီးသည့်နောက်တွင် တရားမဝင်ချိတီရောင်းသည်ဟုစွပ်စွဲခံရပြီး ဖမ်းဆီးခံခဲ့ရပါသည်။ (အမှုဖြစ်ရပ် ၁၀၆) ၎င်းအား စစ်ဖက်ခုံရုံးသို့ပို့ဆောင်ပြီး လနှင့်ချီ၍ထောင်ချ ခံခဲ့ရသည်။ မြေယာအခွင့်အရေး လှုပ်ရှားသူတစ်ဦးအား ရဲများမှသတ်ဖြတ်ခဲ့မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ဆန္ဒပြရာမှ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ထပ်မံဖမ်းဆီးခံခဲ့ရပြန်သည်။ ၁၉၈၉ ခုနှစ် သူပြန်လွတ်လာစဉ်ကဆိုင် ကယ်ပြင်ဆိုင်ဖွင့်ခဲ့ရာ အစိုးရအရာရှိများမှသူအကြောင်း မဟုတ်မမှန် သတင်းများထုတ်ပြန်ပြီး ၎င်း၏စီးပွားရေး လုပ်ငန်းကိုအသုံးမပြုစေရန်အတွက် ၎င်း၏ အိမ်နီးနားချင်းများကိုခြောက်လှန့်ခဲ့ခြင်းကြောင့် သူအနေဖြင့် စီးပွားရေးအခက်အခဲများရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။ အာဏာပိုင်များကအိမ်ပိုင် ရှင်များကိုခြိမ်းခြောက်ခဲ့ခြင်းကြောင့် အိမ်ခန်းငှားရန်ပင် အခက်အခဲများကြုံခဲ့ရသည်။ တရားမျှတမှုအတွက် ၎င်းလိုအင်ဆန္ဒ များကို မေးမြန်းသောအခါ အစိုးရအနေဖြင့် “နှစ်သိမ့်အားပေးခြင်းနှင့် အပြုံးရသူများကို ပတ်ဝန်းကျင် လူအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် ပြန်လည်ဝင်ဆန့်စေခြင်း” တို့ကို ဆောင်ရွက်သင့်ကြောင်း၊ သူဆိုလျှင် ထောင်ထွက်ဖြစ်သောကြောင့် မည်သူမျှစကားမပြောလိုသည်ကိုကြုံရသောကြောင့် အကြုံပြုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အစိုးရအနေဖြင့် စီးပွားရေးအခက်အခဲများကိုကြုံတွေ့ရလေ့ရှိသည့် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းများကို ငွေကြေးဆိုင်ရာအကြုံပြုမှုများနှင့်ပညာ ရေးကိုပံ့ပိုးပေးသင့်ကြောင်း လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက်(မြန်မာနိုင်ငံ)ကိုပြောရင်း သူမထပ်မံအကြုံပြုခဲ့ပါသည်။

> *“ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်မှ အတိတ်ကိုမေ့ရန်ပြောသော်လည်း မိမိတို့အနေဖြင့် မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ မိမိတို့နလုံးသားထဲတွင် နာကြင်နေဆဲဖြစ်သည်။”*
>
> (အနာဂတ်အလင်းတန်းဆုံမှတ်မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။)

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်း နောက်တစ်ဦးသည် ၈၈၈၈ အရေးတော်ပုံတွင်ပါဝင်ခဲ့ပြီး စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ မုံရွာခရိုင်ရှိ ဒေသန္တရ သမဝါယမဆိုင် လည်ပတ်နိုင်ရန် စီမံခဲ့ရသည် (ဖြစ်ရပ်အမှု ၁၀၉)။ ဆန္ဒပြမှုများတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်ကို လက်စားချေတုန့်ပြန်သည့်အနေဖြင့် ၎င်းနှင့် အခြားရွာသား ၉ ဦးကို သမဝါယမ အက်ဥပဒေအောက်တွင် အလုပ်ကြမ်းဖြင့် ထောင်ဒဏ် တစ်နှစ်ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။ တရားမျှတမှုအတွက် ၎င်း၏လိုအင်ဆန္ဒများကို လူအခွင့်အ

ရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)သို့ ပြောပြခဲ့ရာ သူ့အနေဖြင့် "အနစ်နာခံလိုက်ရသည်ကို ပျော်ပါသည်။" သို့သော်လည်း နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် ပြန်လည်ပြုစုပျိုးထောင်ရေး ပုံစံအမျိုးမျိုးကို ထောက်ပံ့ပေးရန် တောင်းခံခဲ့ပါသည်။

"တကယ်လို့များ လက်ရှိအစိုးရက နစ်နာသူတွေအတွက် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းပုံစံတမျိုးမျိုး နဲ့ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအတွက် တာဝန်ယူပေးမယ်ဆိုရင် အဲဒါ သိပ်ကောင်းမှာပဲ။"

(အနာဂတ်အလင်းတန်းဆုံမှတ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။)

အခန်း ၆

အတိတ်မှ ဒဏ်ရာအနာများကို ပျောက်ကင်းစေခြင်း အသေးစိပ် အစီအစဉ်တရပ်

"ကျနော်တို့အနေနဲ့ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းတွေ ထောင်ကလွတ်တဲ့အခါ သူတို့တွေကြုံရတဲ့ကိစ္စတွေနဲ့ပါတ်သက်လို့ ဘယ်လိုဆောင်ရွက်ရမယ်ဆိုတာ နည်းလမ်းတချို့ တွေထားတာရှိတယ်။ ကျမတို့အတူထိုင်ပြီး ကျမတို့ဘယ်လိုခံစားရသလဲ ဆိုတာပြောကြတယ်၊ တရားထိုင်ဘို့ကျင့်ကြံတာ ကောင်းမလားပေါ့။ ကျမတို့နဲ့ အတူတူ အလုပ်အတူတူလုပ်တဲ့ အမျိုးသမီးတွေကပြောတယ်၊ သူတို့ဖြတ် သန်းရမှုတွေကို နာလည်ပေးနိုင်တဲ့ သူတွေနဲ့ အတူတူ နေရရင် အဲဒီဟာက စိုးရိမ်ပူပန်မှုတွေနဲ့ ဝမ်းနည်းမှု တွေကို အနည်းငယ်ပျောက် စေတယ်တဲ့။ ဒါပေမယ့် ကျမတို့က အဖွဲ့သေးသေးလေး၊ အများကြီး မလုပ်နိုင် ဘူး၊ ဘာမှမပြောဘဲ တိတ်တိတ်ဆိတ်ဆိတ် ခံစားနေရသူတွေ အများကြီးရှိတယ်။ တကယ်လို့ အစိုးရက ကျမတို့ကို ကူညီရင် လူအများကြီးကို ပိုထိတွေ့နိုင်ပြီး တကယ့်အပြောင်းအလဲကို လုပ်နိုင်လိမ့် မယ်။"

ခင်မိမိခိုင်၊ ဒါရိုက်တာ၊ ဝိမုတ္တအမျိုးသမီးအဖွဲ့

လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကြောင့် နစ်နာသူများအတွက် တရားမျှတမှုအပေါ် အဓိပ္ပာယ်ရှိသော အစိုးရ၏ ဆောင်ရွက်မှုမရှိသေးသော အခြေအနေတွင် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အရပ်ဖက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများမှ စုပေါင်းလှုပ်ရှားမှုတရပ်အနေဖြင့် ကျူးလွန်ခံရသူများအတွက် ဝန်ဆောင်မှုများ ပေးဆောင်ခြင်းနှင့် ၎င်းတို့ကိုယ်စား ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်မှုအတွက် နှိုးဆော်တိုက်တွန်းခြင်းများကို ပြုလုပ်နေကို တွေ့ရှိရသည်။ ၎င်းတို့၏ (လုပ်ဆောင်မှု) နမူနာများကို နိုင်ငံတော်မှ ဦးဆောင်သော အနာဂတ်ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်ရေးအစီအစဉ်များအတွက် အသေးစိတ်အစီအစဉ်တရပ်အဖြစ် ပံ့ပိုးပေးနိုင်ပါသည်။

ကျေနပ်၊ နှစ်သိမ့်ရခြင်း

ကျေနပ်နှစ်သိမ့်ခြင်းဆိုသည်မှာ နစ်နာခံစားရသူများ၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဒဏ်ရာများအတွက် လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုကို ကျူးလွန်သူများနှင့် အစိုးရမှ ဆောက်ရွက်ပေးသော သင်္ကေတပုံစံ (ကိုယ်စားပြုနိုင်ပုံပေါ်သည့်) ဆောင်ရွက်မှုများကို ရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်သည်။

လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက်အပါအဝင် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းတချို့က ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရနှင့် လူအဖွဲ့အစည်းအတွင်းဒဏ်ရာကုစားပပျောက်နိုင်ရေး၏အစိတ်အပိုင်းအနေဖြင့် လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသူများမှ၎င်းတို့၏အဖြစ်အပျက်များကို အများသူငါသိစေအောင် မျှဝေပေးသည့် အမှန်တရားတင်ပြမှု လှုပ်ရှားခြင်းများစွာကို ဖေါ်ထုတ်ခဲ့ပါသည်။

ထိုသို့လုပ်ရှားမှုများသည် နစ်နာသူများအတွက် ၎င်းတို့ခံစားရသော ချိုးဖောက်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ သူတို့၏ရပ်တည်ချက်များကို စတင်ပြောနိုင်စေရန် အားသန်စေပြီး မုဒိန်းမှုကဲ့သို့သော ကိစ္စများအပါအဝင် အချို့သော ချိုးဖောက်မှုများအတွက် နိမ့်ချမှုများကို ဖယ်ရှားပစ်ရန်အတွက် ကူညီပေးနိုင်ပါသည်။

ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး - ထိုင်းနိုင်ငံ မှ ကျင်းပသော ၂၀၁၄ ခုနှစ် အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုပပျောက်ရေး နိုင်ငံတကာနေ့ အခမ်း အနားတွင် သက်သေခံချက်ကို မျဥေပေးနေသော ရှင်သန်ကျန်ရစ် သူတစ်ဦး

၂၀၁၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာ ၁၉ ရက်နေ့တွင် ကချင် အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး - ထိုင်းနိုင်ငံမှ အမျိုးသမီးများအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုပ ပျောက်ရေး နိုင်ငံတကာနေ့ အမှတ်တရအဖြစ် ကချင်အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဒေသခံများပါဝင်သော အမှန်တရားဖွင့်ချရေး အစီအစဉ်တရပ်ကို မြစ်ကြီးနားတွင်ပြုလုပ်ခဲ့ရာ မုဒိန်းပြုကျင့်မှုကို ခံခဲ့ရသော ၁၇ နှစ်အရွယ် အမျိုးသမီးငယ်၏ အမေအပါအဝင် လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုကိုခံခဲ့ရသော နစ်နာသူများထွက်ချက်ပေးမှုများအား ကြားနာမှုများပါဝင်ပါသည်။ အခြားအမျိုးသမီး တစ်ဦးမှလည်း ကချင်လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့၏ သူလျိုအဖြစ်အစွပ်စွဲခံရပြီး စစ်တပ်မှ ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်သတ်ဖြတ်ခံရသော သူမ၏ခင်ပွန်းနှင့် ပတ်သက်သော ဖြစ်ရပ်ကိုလဲ ပြောပြခဲ့ပါသည်။

အရပ်ဖက်လူအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသူများအား အမှတ်ရစေရန်နှင့် သမိုင်းအဖြစ်မှန် အတိအကျမှတ်တမ်းကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်စေရန် သေချာစေမည့် အမှတ်တရ အောက်မေ့ဖွယ် အထိမ်းအမှတ်လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်နေခဲ့ကြပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ၈၈၈၈ အထိမ်းအမှတ်ပြတိုက်တည်ထောင်မှုကို ရန်ကုန်မြို့တွင်တွေ့မြင်ရသည်။ ထိုပြတိုက်အနေဖြင့် စစ်တပ်မှ အကြမ်းဖက်ဖြိုခွဲခဲ့သောရုစ်လေးလုံးအရေးတော်ပုံနှင့် ပတ်သက်သည့် ဓာတ်ပုံနှင့်ဗီဒီယိုများကို မှတ်တမ်းတင် သိမ်းဆည်းထားနေပြီး ၈၈ ပြိမ်းချမ်းရေး နှင့်

အောင်မော်၊ ၈၈၈၈ အထိမ်းအမှတ်ခန်းမ ၏ဦးဆောင်အရာရှိ၊ ယခင် တက်ကြွလှုပ်ရှားကျောင်းသား

ပွင့်လင်းလူ့အဖွဲ့အစည်းက တာဝန်ယူကာ ဆက်လက်ထိန်သိမ်း လုပ်ဆောင်နေသည်။ ထိုခန်းမကို တည်ထောင်သူ တစ်ဦးဖြစ်သော ကိုအောင်မော်က ပြောသည်မှာ ပွင့်လင်းလူ့အဖွဲ့အစည်းအား အစိုးရလျို့ဝှက် ထောက်လှမ်းရေးဌာနမှ စောင့်ကြည့်နေသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် အစိုးရအနေဖြင့် ရန်ကုန်တွင် ၈၈၈ သမိုင်းပြတိုက် အတွက် အမြဲတမ်းနေရာတခု ရရှိအောင်ကူညီမည်ဟုလည်း သတင်းထွက်ပေါ်လာနေပါသည်။[၂၀] ၂၀၁၈ ခုနှစ် မတ်လတွင် ယခင်နှင့်လက်ရှိနိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ၏ ရုန်းကန်ရမှုများကို အောက်မေ့ အသိအမှတ်ပြုသည့် ပြတိုက်အသစ်ကို ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပါသည်။

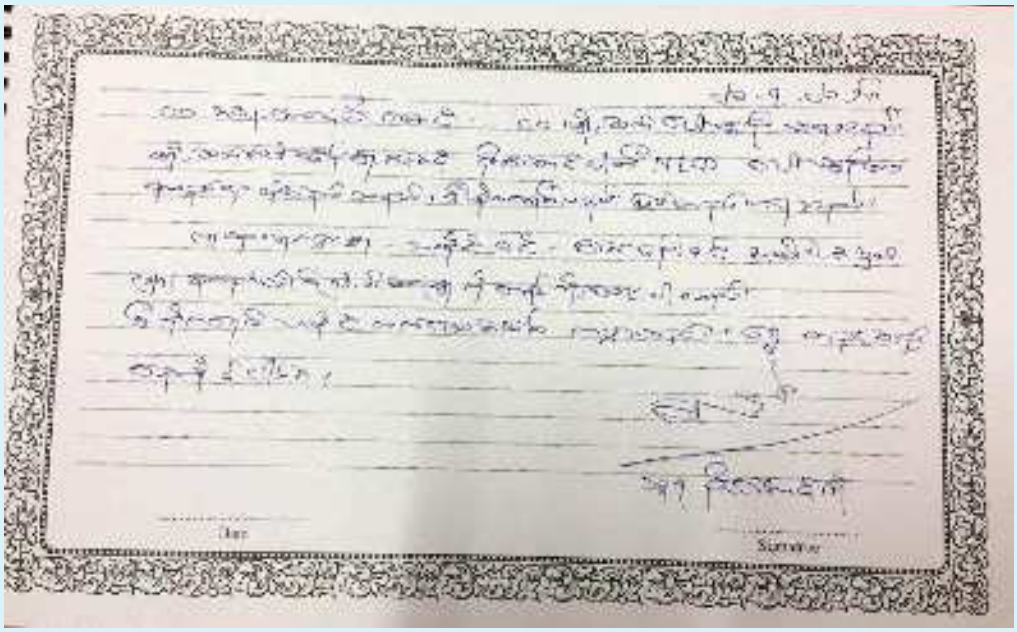

၈၈ ပြတိုက်၏ ဧည့်မှတ်တမ်းတွင် လက်ရှိ ဘာသာရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးလည်းဖြစ်ကြဲရှိုင်ရေး နှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ၏ အဆင်မြင့်အဖွဲ့ဝင်လည်း ဖြစ်ခဲ့သည့် သူရ ဦးအောင်ကိုမှ ရေးသားထား ချက်။ "၈၈ တော်လှန်ရေးကြောင့် ၈၈ မျိုးဆက်ပေါ်ထွန်းလာရသည်။ မျိုးဆက်သစ် ပေါ်ထွန်းမှုကြောင့် ဦးဆောင်ပါတီ အနန်အယ်ဒီပေါ်ထွန်းလာသည်။ ဒီမိုကရေစီလည်းဖြစ်တည်လာနေသည်။ လူထုလှုပ်ရှားမှု သမိုင်းဝင်-မော်ကွန်းဝင် အထိမ်းအမှတ်များ စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းရေးကို တန်ဘိုးထားပါသည်။ ဒီမိုကရေစီသမိုင်းသက်သေအဖြစ် ကမ္ဘာတည် သရွေ့တည်တန့်မြဲနိုင်ပါစေ။"

ထောင်ထဲတွင် အကျဉ်းချခံရစဉ် သေဆုံးခဲ့ရသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းများအတွက် အောက်မေ့ တမ်း တသော အမှတ်တရမှတ်ကျောက်တိုင်များအားလည်း စိုက်ထူခဲ့ကြပါသည်။ လက်တလောတွင် ၂၀၀၁ ခုနှစ်၌ ဆုံးပါး ခဲ့သော ကိုစည်သူအား ရည်စူးသည့် အောက်မေ့သတိရမှု အထိမ်းအမှတ်မှတ်တိုင်ကို သာယာဝတီ ထောင်၌ဌင်း၊ ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင်ကွယ်လွန်သွားသော ကိုသက်ဝင်းအောင်အတွက် ရည်စူး၍ အထိမ်းအမှတ် မှတ်တိုင်ကို မန္တလေး ထောင်၌ဌင်း စိုက်ထူခဲ့ပါသည်။

၂၈။ ရှမ်းအမျိုးသမီးများ လူပ်ရှားမှုကွန်ရက် (SWAN) နှင့် ရှမ်းလူ့အခွင့်အရေးဖောင်ဒေးရှင်း (SHRF) တို့မှထုတ်ပြန်သည့် 'License to Rape', 2002, HYPERLINK "http://www.shanwomen.org/images/reports/licensetorape/Licence_to_rape.pdf" နှင့် ICTJ: 'Impunity ProlongedL Burma and its 2008 Constitution', ' HYPERLINK "https://ictj.org/sites/default/files/ICTJ-Myanmar-Impunity-Constitution-2009-English.pdf"

၈၈၈၈ ဒီမိုကရေစီအထိမ်းအမှတ် မော်ကွန်းကျောက်တိုင်ကို ရှမ်းပြည်နယ်၊ တောင်ကြီးမြို့တွင် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ ရက်နေ့တွင် စိုက်ထူနိုင်ခဲ့သည်။

ရှမ်းပြည်နယ်၊ တောင်ကြီးမြို့တွင် စိုက်ထူထားသော ၈၈၈၈ အထိမ်းအမှတ် မော်ကွန်းကျောက်တိုင်။

၈၈၈၈ ကျောက်တိုင်ဖွင့်ပွဲမှာ ငြိမ်းချမ်းရေးကာတွန်းပြခန်း၊ ပင်လုံပြခန်း၊ ပန်းချီပြခန်းတွေပါထည့်သွင်းပြသထားပါတယ်။

ဒီကျောက်တိုင်ဟာ မြန်မာပြည်မှာ တရားဝင် ပထမဦးဆုံးစိုက်ထူတဲ့ အထိမ်းအမှတ်ကျောက်တိုင် တစ်ခုလည်းဖြစ်ပါတယ်။

ကျောက်တိုင်ဖွင့်ပွဲအခမ်းအနားကို ရှမ်းပြည်နယ် ဝန်ကြီးချုပ် ဒေါက်တာလင်းထွဉ်နှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၊ တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများ၊ ၈၈၈၈ အရေးတော်ပုံတွင်ပါဝင်ခဲ့သည့် ရဟန်းရှင်လူ၊ ကျောင်းသားများလည်း တက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။

ထိုနည်းတူ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး ပဲခူးမြို့တွင်လည်း ၈၈၈၈ မော်ကွန်းကျောက်တိုင်စိုက်ထူရန် အတွက်ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်နေခဲ့ပြီး(၈၊၈၊၂၀၁၈)ရက်(၈၈၈၈)ရက် နှစ် ၃၀ ပြည့် နှစ်ပတ်လည်နေ့တွင်ဖွင့်လှစ်နိုင်ခဲ့ပြီး ပဲခူးတိုင်းဝန်ကြီးချုပ်၊ ပဲခူးတိုင်းလွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌနှင့် ဒု-ဥက္ကဋ္ဌ၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး အစိုးရဝန်ကြီးများ၊ ပဲခူးတိုင်းအတွင်းရှိ နိုင်ငံရေးအင်အားစုများ၊ ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးအင်အားစုများနှင့်အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများတက်ရောက်ကြပါသည်။ မကွေးတိုင်းဒေသကြီးသရက်မြို့တွင်လည်းအကျဉ်းထောင်တွင်းကျဆုံးသွား သူများအား ဂုဏ်ပြုကျောက်တိုင် တခုတည် ဆောက်နိုင်ရန် ကြိုးစား နေကြောင်းသိရှိရသည်။

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ ကူညီစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း (AAPP)နှင့် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းများအဖွဲ့တို့မှ အကျဉ်းထောင်များအတွင်း ကျဆုံးခဲ့သော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ၏ ဆောင်ရွက်မှုများကိုဂုဏ်ပြုသည့် အနေဖြင့် အခမ်းအနားများပြုလုပ်ပေးခြင်းနှင့် ဒီမိုကရေစီရေးအတွင် ၎င်းတို့၏အနစ်နာခံမှုများကို အသိအမှတ်ပြုသည့် အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏မိသားစုများထံသို့ အသိအမှတ်ပြု ဂုဏ်ပြုလွှာများ ပေးအပ်ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်နေခဲ့ပါသည်။

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားကူညီစောင့်ရှောက်ရေးအသင်းမှ ကျဆုံးသွားသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ၏ မိသားစုများထံသို့ ပေးအပ်သော မှတ်တမ်းတင်ဂုဏ်ပြုလွှာ။ ဤမှတ်တမ်းလွှာဆိုသည်မှာ "ဒီမိုကရေစီရေး၊ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် တိုင်းရင်းသားတန်းတူညီမျှရေးတို့အပေါ်တွက် ယုံကြည်ချက်ရှိကာ သမိုင်းဝင်ရုန်းလုံး ဒီမိုကရေစီအရေးတော်ပုံမှ ဆင်းသက်လာသော တိုက်ပွဲအဆင့်ဆင့်တွင် ကျရာတာဝန်ကို ထမ်းဆောင်ရင်းအကျဉ်းထောင်နှင့် စစ်ကြောရေးစခန်းများတွင် အသက်စွန့်လွှတ်သွားခဲ့ရသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား ဦးအောင်ကျော်မိုးအား မိမိတို့မှ လေးစားစွာ မှတ်တမ်းတင်ဂုဏ် ပြုအပ်ပါ သည်။" ဟူ၍ဖြစ်သည်။

ပြန်လည်ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း

ဦးဝင်းတင်ဖောင်ဒေးရှင်းအနေဖြင့် ၎င်းတည်ထောင်ချိန် ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှစ၍ ယခင်နှင့်လက်ရှိ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများနှင့် ၎င်းတို့၏မိသားစုများကို အကူအညီထောက်ပံ့ခြင်းများ ပြုလုပ်နေခဲ့ပါသည်။ ထိပါးနှောက်ယှက်မှုကို ခံခဲ့ရသော ယခင်နှင့်လက်ရှိ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများနှင့် ဂျာနယ်လစ်များကို ငွေကြေးအရကူညီမှုများအား ဖောင်ဒေးရှင်းမှပံ့ပိုးခဲ့ပါသည်။ များစွာသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများသည် ၎င်းတို့၏အကျဉ်းခံရမှုပြီးသည့်နောက်တွင် အလုပ်အကိုင်ရရှိရန် အခက်အခဲများစွာ တွေ့ကြုံခဲ့ရပါသည်။ ယခုထက်ထိ ဖောင်ဒေးရှင်းမှ တစ်ဦးချင်းအနေ ဖြင့် ၂၇ ဦးကိုသော်၎င်း သို့မဟုတ် မိသားစုများအတွက်သော်၎င်း ၁၈၅၇ သိန်းကို မျှဝေပြီးဖြစ်ပါသည်။ ဆိုးဝါးသော အခြေအနေများအောက် ထောင်သွင်းအကျဉ်းအကျခံရမှုများနှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရမှုများကြောင့် ရရှိလာသည့် နောက်ဆက်တွဲကျန်းမာရေးပြဿနာများကို ရင်ဆိုင်နေရသူများစွာအတွက်လည်း အခမဲ့ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ဆေးခန်းကိုပါ ပံ့ပိုးပေးနေပါသည်။ "စစ်တပ်က ဒီရာဇဝတ်မှုတွေကို သူတို့ကျူးလွန်ခဲ့ပေမယ့်... ဒီနေရာမှာ ကျနော်တို့က စစ်တပ်လုပ်ရမယ့်အလုပ်ကို လုပ်နေရတယ်။" သူက ဆက်ပြောဆိုသည်မှာ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းအများစုဖြစ်သော အသစ်ရွေးချယ်ခံထားရသည့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များအား ၎င်းတို့ မည်သည့်ကိစ္စကို လုပ်ဆောင်နေကြောင်း ပြသမည်၊ ဖောင်ဒေးရှင်းမှ အကျိုးခံစားခွင့် ရသူများ၏ လိုအပ်ချက်များကို တင်ပြမည်ဟု ဖိတ်ကြားခဲ့သော်လည်း မည်သူမျှ လက်ခံအကြောင်း ပြန်ခြင်းမရှိဟု ဆိုသည်။

> ***"အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ တရားမျှတမှု မရှိပဲ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးမရှိနိုင်သလို ငြိမ်းချမ်းရေးလဲ မရနိုင်ဘူး။"***
>
> ဦးထင်အောင်၊ ဦးဝင်းတင်ဆေးခန်း၏ဒါရိုက်တာ

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းများအတွက် အခွင့်အလမ်းများပေးစေနိုင်ရန် ရည်ရွယ်သော ဆောင်ရွက်မှု နောက်တရပ်ကို နိုင်ငံတကာအစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်း FHi 360က ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် စတင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံတကာ ကူညီထောက်ပံ့ရေးအေဂျင်စီဖြစ်သော USAID မှ ထောက်ပံ့သည့် ထိုအစီအစဉ်တွင် မီဒီယာနှင့် အရပ်ဖက်လူထုအဖွဲ့အစည်းများတွင် လက်ရှိအလုပ်မရှိသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်း ၅၀ ဦးအား ၆ လကြာ Fellowship လေ့လာရေးအစီအစဉ်ကို ပြုလုပ်ပေးခဲ့ပါသည်။ ထိုအစီအစဉ်အပြီးနောက်တွင် လေ့လာသူ ၂၂ ဦးမှ အမြဲတမ်းအလုပ်များကို ရရှိခဲ့ကြလေသည်။[၂၉]

> *"နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းတွေအနေနဲ့ သူတို့လွတ်မြောက်လာရင်လဲ နောက်တခါ အပြစ်ဒဏ်ကို ထပ်ခံကြရတယ်။ ထောင်ကျတယ်ဆိုတဲ့နှိမ့်ချမှုတွေရယ်၊ ထောင်ထဲမှာဆုံးရှုံးခဲ့ရတဲ့နစ်တွေကြောင့် ပညာရေးနဲ့အလုပ်အကိုင်အရည်အချင်းတွေ နောက်ကျနေတာမို့လို့ အလုပ်ရှာတဲ့အခါ အခက်အခဲတွေတွေ့ရတယ်။ သူတို့အပေါ် နိုင်ငံရေးဖိနှိပ်မှုတွေကြောင့် ထောင်ထဲရောက်သွားတဲ့အပေါ်မှာ နောက်ထပ်အပြစ်ထပ်ရသလိုမျိုးဖြစ်ရတာ မတရားဘူး။ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းတွေကို ဒီလိုလေ့လာရေး အစီအစဉ်တွေလုပ်ပေးတာ သူတို့ကို လူအဖွဲ့အစည်းထဲမှာ ပြန်ဝင်ဆန့်ဖို့လုပ်ပေးနိုင်ရုံတင်မကဘူး၊ သူတို့ရောက်တဲ့နေရာမှာ နိုင်ငံရေးအကြောင်းအရာတွေနဲ့ တက်ကြွလှုပ်ရှားမှုအကြောင်းတွေကို မီဒီယာနဲ့ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းတွေကို အများကြီး မျှဝေပေးနိုင်စေတယ်။"*
>
> Matthew Pietz - wm0efcH? FHi 360 Civil Society and Media Program

ကရင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး (KWO)၊ ဝိမုတ္တိအမျိုးသမီးအဖွဲ့၊ တအာန်းအမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်း (TWO) နှင့် ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး - ထိုင်းနိုင်ငံ (KWAT) အစရှိသည့် အမျိုးသမီးအဖွဲ့များစွာတို့သည် အစိုးရမဟုတ် သော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည့် Asia Justice and Rights (AJAR) နှင့်ပူးပေါင်း၍ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက် ခံရသူများအား ဒဏ်ရာအနာများ သက်သာပျောက်ကင်းစေရေး စီမံချက်များကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြပါသည်။[၃၀] မိမိကိုယ်ကို တာဝန်ယူစောင့်ရှောက်ခြင်း ဆွေးနွေးမှုများတွင် ရှင်သန်ကျန်ရစ်သူများမှ အေးချမ်းဆိတ်ငြိမ်သောနေရာတွင် တွေ့ဆုံကာ ရုပ်ပိုင်းနှင့်စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အမြင်ပွင့်မှုကို ဖြစ်စေသည့်လှုပ်ရှားမှုများ ဥပမာအားဖြင့် ယောဂနှင့် တရားရှုမှတ်မှုကျင့်စဉ် သို့မဟုတ် လုံခြုံ၍ ဝေဖန်ပိုင်းခြားမှုမပြုသော ပတ်ဝန်းကျင်တွင် စကားစမြည်ပြောဆိုခြင်း စသည်တို့ကို ပြုလုပ်ပါသည်။

အနာဂါတ်အလင်းတန်းဆုံမှတ် မှ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများနှင့် ၎င်းတို့ ၏မိသားစုများအတွက် ရွေ့လျားဆေးခန်းများကို ဖွင့်လှစ်လည်ပတ်ပေးနေပါသည်။ ထိုဆေးခန်း အနေဖြင့် ဝေးလံသောဒေသများ သို့သွားရောက်ပြီး လူနာများကို ကုသမှုများ ပေးခြင်းနှင့်အလွတ် သဘော နှစ်သိမ့်ဖေးမခြင်းများကို လုပ် ဆောင်ပေးပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် စတင်တည်ထောင်စဉ် ကတည်းက ဤအခမဲ့ ကုသမှုကို လူနာ ၃၅၀ ခန့်မှ အသုံးပြုခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

၂၉။ BNI Online: Media and CSOs provide support for former political prisoners, 11 July 2017, HYPERLINK "https://www.bnionline.net/en/news/mizzima/item/3232-media-and-csos-provide-support-for-former-political-prisoners.html" FHI 360 provided ND-Burma with more information about the programme on request.

၃၀။ For a detailed description of self-care methods practiced by women's organisation, see AJAR: Unlearning Impunity, October 2015, HYPERLINK "http://www.asia-ajar.org/files/Manual%20Book%20-%20Unlearning%20Impunity.pdf"

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းများနှင့် ၎င်းတို့မိသားစုများအတွက် အနာဂါတ် အလင်းရောင် (FLC) မှ ဖွင့်လှစ်ပေးသော ရွှေ့လျားဆေးခန်း တွင် လူနာတစ်ဦး အကုသခံနေစဉ်

ကျမတို့ရဲ့ ရွှေ့လျားဆေးခန်းကို ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအတွက် ကောင်းကောင်းလက်လှမ်းမမီတဲ့ သူတွေက အသုံးပြုကြပါတယ်။ သူတို့မတတ်နိုင်လို့ ဒါမှမဟုတ် ရရှိဘို့သိပ်ခက်ခဲပြီး ခရီးစရိတ်ကလည်း အရမ်းကုန်ကျမှုများလို့...တခုမဟုတ်တခုကြောင့်ဖြစ်ပါတယ်။ ကျမတို့အနေနဲ့အကောင်းဆုံးကို လုပ်ပေးတယ်ဆိုပေမယ့်လဲ ရှပ်ပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကောင်းမွန်နေဘို့အတွက် ကုသမှုတွေလိုနေတဲ့ သူတွေအများကြီး ရှိနေပါတယ်။ ကျမတို့အနေနဲ့ ပိုလုပ်ပေးနိုင်ဘို့ ဆုတောင်းပါတယ်။"

သက်သက်အောင်၊ အနာဂါတ်အလင်းတန်းဆုံမှတ်၏ ဒါရိုက်တာ

လျော်ကြေး

လျော်ကြေးပေးမှုသည် အခြားနည်းလမ်းများဖြင့် ပူးတွဲလုပ်ဆောင်နိုင်မှုမရှိပါက ကျေနပ်ဖွယ်ရာနည်းလမ်းတရပ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရန် ခက်ခဲပေသည်။ မိမိတို့၏ လိုအပ်ချက်များ ဆန့်စစ်မှု လေ့လာချက်အရ စစ်တပ်အနေဖြင့် တချို့သောလူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများ၏ နစ်နာခံစားရသူများကို လျော်ကြေးပေးခဲ့သော်ငြားလည်း ထိုဖြစ်ရပ်ကို အသိအမှတ်ပြုမှု သို့မဟုတ် တောင်းပန်မှုများပြုလုပ်ရန် ပျက်ကွက်နေသေးသည်။ များစွာသော လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသူများအနေဖြင့် စီးပွားရေးအခက်အခဲများ ရှိနေပြီး ထိုချိုးဖောက်မှုများကြောင့် ပိုမိုဆိုးဝါးစေကာ စစ်တပ်မှ ထိုသူများအား နှုတ်ပိတ်စေရန်ပေးသော နည်းပါးလှသည့် အကူအညီပေးမှုများအား ဘဝရှင်သန်နိုင်ရန်အတွက်လက်ခံရသည့်အခြေအနေမျိုးအထိ ရှိလေသည်။ ဤသည်မှာလည်း နစ်နာရသူများ၏ နှုတ်ဆိတ်ပေးမှုအတွက် ဝယ်ရခြင်းမျိုးဖြစ်ပြီး အပြုခံရသူများနှင့် ကျူးလွန်သူများအကြား ယုံကြည်မှု ပြန်လည်တည်ဆောက်ရန်အတွက် မည်သို့မျှမကူညီပေးနိုင်ပါ။

အကျဉ်းကျနေစဉ်အချိန်အတွင်း နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ သေဆုံးရမှုအပေါ် အစိုးရ၏လျော်ကြေး ထောက်ပံ့မှုမရှိနေသည့် အချိန်တွင် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားကူညီစောင့်ရှောက်ရေးအသင်းအနေဖြင့် ကျဆုံးသွားသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ၏ မိသားစုများကို ငွေကြေးပိုင်းဆိုင်ရာထောက်ပံ့မှုများ ပံ့ပိုးပေးခြင်းဖြင့် မိသားစုဝင်ငွေကိုအဓိက

ရှာဖွေပေးနေရသည့်သူတစ်ဦး ဆုံးရှုံးရသည့်အပေါ် ဆွေမျိုးအသိုင်းအဝန်းမှ ကြုံတွေ့နေရသည့်အခက်အခဲကို ဖယ်ရှားနိုင်ရန် ကူညီဖြေရှင်းပေးခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ ကူညီစောင့်ရှောက်ရေးအသင်းအနေဖြင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် တကြိမ် မိသားစု ၅၄ စုကို ကျပ်ငွေ ဆယ်သိန်းစီနှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် မိသားစု ၆၁ စုကို ကျပ်ငွေ ငါးသိန်းဆီ ထောက်ပံ့ပေးခဲ့ပါသည်။

"ကျဆုံးသွားတဲ့ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားတွေရဲ့မိသားစုတွေအနေနဲ့ ငွေရေးကြေးရေးအကြပ်အတည်းအမြဲလိုလို ကြုံကြရတယ်။ အဲဒါ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ မိသားစုအတွက် အဓိကဝင်ငွေရှာပေးနေတဲ့သူလျော့သွားလို့ဖြစ်နိုင်သလို ကျန်ရစ်တဲ့မိသားစုကို နှိမ့်ချထားကြလို့ နောက်ဆက်တွဲအနေနဲ့ အလုပ်အကိုင်ရှာရခက်သွားတာကြောင့်လဲ ဖြစ်နိုင်တယ်။ ကျနော်တို့ရဲ့ မပြောပလောက်တဲ့ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုဟာ သူတို့ခံစားနေရမှုကို တစုံတရာ သက်သာစေပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူတို့ဟာ မြန်မာပြည်ဒီမိုကရေစီ အရေးတွက် ကြီးမားတဲ့ ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်မှုတွေ ပြုခဲ့တဲ့အပေါ်မှာ လေးလေးနက်နက် လေးစားမြတ်နိုးတန်ဖိုးအထားခံထားရတယ်ဆိုတာကို သိစေချင်တာက ပိုအရေးကြီးပါတယ်။"

ဇော်မိုး၊ သုတေသနနှင့်မှတ်တမ်းတင်ဌာန တာဝန်ခံ၊ AAPP

အခန်း

၇

အကြံပြုတင်ပြချက်များ

လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းတင်ကွန်ရက်၏ လိုအပ်ချက်များဆန်းစစ်မှုမှ တွေ့ရှိချက်များသည် လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ဘဝကို ပြန်လည်တည်ဆောက်ရန်အတွက် မည်သည့်လုပ်ဆောင်ချက်များ လိုအပ်မည်ဆိုသည်ကို ဆုံးဖြတ်နိုင်ရန်အတွက် ပထမခြေလှမ်းဖြစ်ပါသည်။ ပါဝင်သော ဥပမာဖြစ်ရပ်များ၏ နမူနာအရွယ်အစားသေးငယ်မှု၊ သေချာစွာတည်ဆောက်ထားခြင်းမဟုတ်သော သုတေသနပြုမှုနည်းနာနှင့် များစွာသော နစ်နာခံစားရသူများအနေဖြင့် တရားမျှတမှုအကြောင်း သဘောထားခံယူမှုများနှင့် ဖြစ်စဉ်ပုံစံများကို အကျွမ်းတဝင်မရှိထားမှုအပေါ် ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီး နောက်ဆက်တွဲ ထပ်မံသုတေသနပြုမှုများ ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ အောက်ပါအကြံပြုတင်ပြချက်များကို လိုအပ်ချက်များဆန်းစစ်မှုစစ်တမ်းတွင်မျှသာမကဘဲ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသူများနှင့် လူအခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)တို့၏ ၁၄ နှစ်ကြာအတူအလုပ်လုပ်ခဲ့ရသည့် အတွေ့အကြုံများအပေါ် အခြေခံ၍ ထုတ်နှုတ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

နောက်တစ်ကြိမ်ပြန်လည်မဖြစ်ပွားရေးအတွက် အာမခံချက်များ

- အစုလိုက်အပြုံလိုက် လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကျူးလွန်ခဲ့သည်ကို အသိအမှတ်ပြုသော၊ နစ်နာခံစားရသူများအတွက် ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်မှုကို အစိုးရ၏ စီမံခန့်ခွဲမှုအစီအစဉ်တရပ်အဖြစ် ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်မှု ဥပဒေတရပ်ကို အတည်ပြုရန်။

- ၂၁ ရာစုပင်လုံညီလာခံ၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်ခြင်းအပေါ် ဆွေးနွေးမှုကို ထည့်သွင်းပေးရန်။ ပဋိပက္ခကြောင့်ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများတင်မကဘဲ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံသူများ အားလုံးပါဝင်စေခြင်းဖြင့် ဆွေးနွေးမှုကို ကျယ်ပြန့်စေရန်။

- လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ရှိနေသည်ဟု စွပ်စွဲခံရသောနေရာများကို လူသားချင်းစာနာမှု ဆိုင်ရာအဖွဲများ၊ လူအခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်သူများနှင့် မီဒီယာများအား ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်မှုမရှိစေပဲ အစိုးရမှသွားရောက်ခွင့်ပြုရန်။ လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို မှတ်တမ်းတင်နေသည့် ကွင်းဆင်းလုပ်သားများအား စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ ထိပါးနှောက်ယှက်ခြင်းများကို ရပ်တန့်ရန်။

- တရားစီရင်ရေးစနစ်အတွင်း နစ်နာခံစားရသူများအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သော အစီအစဉ်တရပ် ဖန်တီးပေးရန်။

- နိုင်ငံတကာ လူအခွင့်အရေးစံချိန်စံညွှန်းများနှင့်ကိုက်ညီသော စစ်ဖက်ဆိုင်ရာ လိုက်နာရမည့်စည်းကမ်းများကိုချမှတ်ပြီး လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုကို ကျူးလွန်သည်ဟုစွပ်စွဲခံရသော စစ်သားများအား စစ်ဖက်

ဆိုင်ရာတရားရုံးများအစား အရပ်ဖက်ဆိုင်ရာ တရားရုံးများတွင် စီရင်ရန်။ တရားဥပဒေစနစ်တွင် အကျင့်ပျက်ခြစားခြင်းများကို အဆုံးသတ်ရန်နှင့် ပြည်တွင်းတရားရုံးများအနေဖြင့် အမှီအခိုကင်း၍ လွတ်လပ်မှုကို သေချာစွာရရှိစေရန်၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို လိုက်နာကျင့်သုံးစေရန်။

- နိုင်ငံတကာလူအခွင့်အရေးနှင့်အညီ လိုက်နာရန်တာဝန်ရှိမှုများအတွက် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်သည့် တရားရေးစံနစ်ကို ဖေါ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် ဥပဒေပြုခြင်းဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှုများကို လုပ်ဆောင်ရန်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှ ပုဒ်မ ၄၄၅ (ပြစ်ဒဏ်ခံရမှုမှ ကင်းလွတ်ခြင်းဆိုင်ရာအပိုဒ်) ကို ပယ်ဖျက်ခြင်း။

- ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းကို ဆန့်ကျင်သော ဥပဒေကို ရွေးချယ်ခွင့်ရှိသော ကျင့်ဝတ်များပါ ပါဝင်စေ၍ အတည်ပြုရန်နှင့် အကျဉ်းသားများအပေါ်ဆက်ဆံခြင်းကို နိုင်ငံတကာ စံညွှန်းများနှင့်အညီဖြစ်စေရန်အတွက် အကျဉ်းထောင်ဥပဒေ မူကြမ်းကို ပြင်ဆင်ရန်။

- နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (ICCPR) နှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အခြားရက်စက်၍ လူမဆန်သော သို့မဟုတ် လူဂုဏ်သိက္ခာကျဆင်းစေသော ဆက်ဆံမှု သို့မဟုတ် ပြစ်ဒဏ်ပေးမှု ဆန့်ကျင် ရေး နိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ်(UNCAT) ကိုလက်မှတ်ရေးထိုးရန်။

- နိုင်ငံတော်အဆင့် လူအခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းဥပဒေကို ပါရီအခြေခံမူများနှင့်အညီ ပြင်ဆင်ရေးဆွဲခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံလူအခွင့်အရေးကော်မရှင်ကို အမှန်တကယ် လွတ်လပ်၍ ထိရောက်သောအဖွဲ့အဖြစ်ပြုပြင်ပြောင်း လဲနိုင်ရန်။ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဆက်ဆံရေးတိုးမြှင့်နိုင်စေရန်အတွက် အကြံပေးအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခြင်းမှတဆင့် သို့မဟုတ် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်း ကိုယ်စားလှယ်များကို ကော်မရှင် အဖွဲ့ဝင်များ အဖြစ် ထည့်သွင်းဖွဲ့စည်းခြင်းမှတဆင့် ဆောင်ရွက်ရန်။

- တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု အသိုင်းအဝန်းများနှင့် တိုင်ပင်၍ ၎င်းတို့၏ သမိုင်းအမှန်ကို ထင်ဟပ်နိုင်သော၊ အတိတ်ကာလ ချိုးဖောက်ခံရမှုများကို အမှန်အတိုင်း မဖြတ်တောက်ဘဲ ဖေါ်ပြထားသော ကျောင်းသုံးစာအုပ်များအဖြစ် ပြင်ဆင်ထုတ်ဝေရန်။

ကျူးလွန်အားရခြင်း

- ကျူးလွန်ခဲ့သော အစုအပြုံလိုက် လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို လူသိရှင်ကြားအသိအမှတ်ပြုပေးရန်၊ ထိုချိုးဖောက်မှုများအတွက် တောင်းပန်ရန်နှင့် နစ်နာခံစားရသူများအနေဖြင့် ပြန်လည်ကုစား ပေးလျော်မှုအား ထိုက်တန်သည်ဟု လက်ခံပေးရန်။

- ကျူးလွန်ခဲ့သော လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် ကျူးလွန်သူများမှ အသိအမှတ်ပြုပေးပြီး တောင်းပန်ရန်၊ ဖြစ်နိုင်လျှင်၊ အပြုံခံရသူများ လိုလားလျှင် ကျူးလွန်သူများမှ နစ်နာခံစားရသူများကိုတိုက်ရိုက်တောင်းပန်ပေးရန်။

- နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကို အသိအမှတ်ပြုရန်နှင့် ဂေါဟာရအား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပေးရန်၊ နှင့် ဆက်လက်စောင့်ကြည့်မှုများ၊ နှောက်ယှက်မှုများကို ရပ်တန့်ပေးရန်။ ဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၀၁ (သမ္မတ၏လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်) အောက်တွင် လွတ်မြောက်ခဲ့သူများ အပါအဝင် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများအားလုံး၏ မှတ်တမ်းများကို လုံးဝအပြီးတိုင် ဖျက်သိမ်းပစ်ရန်။

- အစိုးရတပ်ဖွဲ့များ၏ အရေးယူခြင်းခံခဲ့ရသောသူများကို အသိအမှတ်ပြုသည့် အမှတ်ရဖွယ်များ၊ အထိမ်းအမှတ်အဆောက်အအုံများနှင့် ပြတိုက်များအတွက် ရံပုံငွေ နှင့် ခွင့်ပြုပေးမှုများ လုပ်ဆောင်ပေးရန်။

ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း

- ပဋိပက္ခများ၊ စစ်ဖက်ဆိုင်ရာအမိန့်များ သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများကြောင့် မြေယာဆုံးရှုံးရသူများကို ပိုင်ဆိုင်မှုအပြည့်အဝပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းပေးရန် သို့မဟုတ် ငွေကြေးဆိုင်ရာလျော်ကြေးများကိုအချိုးညီမျှစွာပေးရန်။
- ပြည်တွင်းရွှေပြောင်းနေထိုင်သူများနှင့် ဒုက္ခသည်များကို ပီနဲရိုးမူများနှင့်အညီ (Pinheiro Principles) မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက် ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ ပြန်လည်ရောက်ရှိစေပြီး ဖြစ်နိုင်သောနေရာများတွင် ၎င်းတို့၏မြေယာနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းပေးရန်၊ ပိုင်ဆိုင်မှုများဖျက်ဆီး ခံခဲ့ရလျှင် ငွေကြေးလျော်ပေးမှုများ သို့မဟုတ် အခြားနေထိုင်စရာများ စီစဉ်ပေးရန်၊ ပြည်တွင်းရွှေပြောင်း နေထိုင်သူများနှင့် ဒုက္ခသည်များကို ၎င်းတို့ဘဝဆက်လက်နိုင်ရန်အတွက် လိုအပ်သော အထောက်အထား စာရွက်စာတမ်းများဖြစ်သည့် မှတ်ပုံတင် နှင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုလက်မှတ်များ ထောက်ပံ့ပေးရန်။
- နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများကြောင့် ရပ်ဆိုင်းခဲ့သော အစိုးရအလုပ်များနှင့် ပင်စင်များ ပြန်လည်ပေးအပ်ရန်။
- နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများကြောင့် သိမ်းယူခံခဲ့ရသည့် သက်မွေးဝမ်းကြောင်းမူဆိုင်ရာ လိုင်စင်များ ပြန်လည်ပေးအပ်ရန်။
- ပြည်ပအဝေးရောက်ဖြစ်သွားသူများနှင့် ပြန်လာလိုသော အခြားနိုင်ငံသားအဖြစ် ခံယူခဲ့ရသူများအတွက် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို ပြန်လည်အသိအမှတ်ပြုပေးရန်။
- ပြည်ပအဝေးရောက်များကို ဗီဇာငြင်းဆန်ခြင်းဖြင့် အမည်ပျက်စာရင်းသွင်းခြင်းကို ရပ်ဆိုင်းရန်။
- နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုကြောင့် ၎င်းတို့၏ပညာသင်ကြားမှုများကို အဓမ္မရပ်ဆိုင်းခံရသော ကျောင်းသားများကို တက္ကသိုလ်မှ တရားဝင် အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်များ ထုတ်ပေးရန်။

လျော်ကြေးပေးခြင်း

- လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသူများအတွက် ငွေကြေးဆိုင်ရာလျော်ကြေးပေးမှု အစီအစဉ်တရပ်ကို ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်ရေးဥပဒေအရ ထောက်ပံ့စေရန်။
- အပြုခံရသူများအပေါ်တွင် ကျူးလွန်သူများမှ နှုတ်ပိတ်စေရန် သဘောသက်ရောက်စေသည့် တရားမဝင် နစ်နာကြေးပေးနေမှုများအား ရပ်တန့်ရန်။

ပြန်လည်ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း

- ဆေးကုသရန် ဆက်လက်လိုအပ်နေသည့် လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသူများအတွက် စိတ်ကျန်းမာရေးကုသမှုအပါအဝင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများကို အခမဲ့ကုသခွင့်ပေးရန်။
- အခွင့်အရေးများ ချိုးဖောက်ခံရပြီးနောက် အလုပ်အကိုင်ရှာဖွေမရသူများအတွက် သင်တန်းနှင့်ပညာရေးအစီအစဉ်များ ပံ့ပိုးပေးရန်၊ ဤအစီအစဉ်ထဲတွင် လုပ်ငန်းအတတ်ပညာပိုင်း၊ အရည်အသွေးပိုင်းနှင့် သက်မွေးဝမ်းကြောင်းမှ သင်တန်းမျိုးစုံပါသင့်ပါသည်။

aemuquwrsm;

နောက်ဆက်တွဲ ၁ – နစ်နာသူများ၏လိုအပ်ချက်ကို ဆန်းစစ်သောအမှုဖြစ်ရပ်များ ဇယား – ပဋိပက္ခ

(၁) မတရား ဖမ်းဆီးမှုများနှင့် ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်မှုများ
(၂) ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်မှုများ သိမ်းယူခြင်း ဖျက်ဆီးခြင်း
(၃) ပျောက်ကွယ်ခြင်း
(၄) အဓမ္မလုပ်အားခိုင်းစေမှု
(၅) အတင်းအဓမ္မ ရွှေ့ပြောင်းခံရခြင်း
(၆) သတ်ဖြတ်ခြင်း
(၇) လွတ်လပ်စွာဖော်ပြပြောဆိုခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ စည်းဝေးခွင့်ကို ထိပါးနှောင့်ယှက်မှု
(၈) အခြားလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများ
(၉) မုဒိန်းကျင့်မှု
(၁၀) ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း
(၁၁) မတရားအခွန်ကောက်ခြင်း

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်	အမည်/ဌာန	ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့်ရက်	ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့်ပုံစံ	အခြေခံဖြစ်စေသည့်အကြောင်းရင်း	၁	၂	၃	၄	၅	၆	၇	၈	၉	၁၀	၁၁
၁	၁၀၊၁၊၁၉၉၁	ကွင်းပုံ၊ ဘိုကလေး မြို့နယ်၊ ဇရာဝတီတိုင်း ဒေသကြီး	၁	စစ် ထောက်လှမ်းရေး	FLC	x	x								x	
၂	၄၊၁၊၂၀၁၃	ဆင်ဆုရပ်ကွက်၊ ပြည်မြို့ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး	၁	တပ်မတော် ခြေလျင်တပ်ရင်း ၇၅	HRDP						x				x	
၃	၁၂၊၁၊၂၀၁၁	ဂျပူရွာ၊ ဂရာရန်းမြို့နယ်၊ မြစ်ကြီးနားခရိုင်၊ ကချင်ပြည်နယ်။	၁	တပ်မတော် ခြေလျင်တပ်ရင်း ၃၉၀ နှင့် ၃၉၈	KWAT	x		x			x					
၄	၆၊၁၊၂၀၁၅	လမွန်းရွာ၊ ကာမိုင်း တိုက်နယ်၊ ဖားကန့်မြို့နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်	၁	တပ်မတော် မှ အမည်မသိ သူများ	KWAT	x		x			x				x	
၅	၈၊၁၊၂၀၁၆	ရှာဒူးဇပ်ရွာ၊ ဖားကန့်မြို့နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်	၁	တပ်မတော် ခြေလျင်တပ်ရင်း ၃၈၂	KWAT			x			x					

၆	၁၀၊၁၊၁၉၉၉	လဖက်ရွာ၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး	၁	တပ်မတော်	GPS	x					x					
၇	၁၂၊၁၊၁၉၉၆	ဆန်းဇံရွာ၊ တီးတိန်မြို့နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်။	၁	တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် NCF	GPS						x					x
၈	၄၊၁၊၂၀၀၁	တွီးသန်းရွာ၊ တီးတိန်မြို့နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်။	၁	တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် NCF	GPS						x					x
၉	၁၂၊၁၊၁၉၉၆	ဆန်းဇံရွာ၊ တီးတိန်မြို့နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်။	၁	တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် NCF	GPS						x				x	x
၁၀	၁၀၊၁၊၂၀၀၀	ရိုသဲကိတ်ရွာ၊ တီးတိန်မြို့နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်။	၁	တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် NCF	GPS						x					
၁၁	၁၀၊၁၊၁၉၉၆	ဆန်းဇံရွာ၊ တီးတိန်မြို့နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်။	၂	တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် NCF	GPS		x				x					x
၁၂	၂၊၁၊၁၉၉၆	ဆန်းဇံရွာ၊ တီးတိန်မြို့နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်။	၁	တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် NCF	GPS						x					x
၁၃	၁၁၊၁၊၁၉၉၆	ဆန်းဇံရွာ၊ တီးတိန်မြို့နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်။	၁	တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် NCF	GPS						x				x	x
၁၄	၁။၁၊၁၉၉၆	ဆန်းဇံရွာ၊ တီးတိန်မြို့နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်။	၁	တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် NCF	GPS		x								x	x

၁၅	၁၊၁၊၂၀၀၀	ဆန်းဇံရွာ၊ တီးတိန်မြို့နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်။	၂	တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် NCF	GPS		x								x	
၁၆	၁၀၊၁၊၁၉၉၁	ကသာမင်းရွာ၊ ဘိုကလေး မြို့နယ်၊ ဇရာဝတီတိုင်း ဒေသကြီး	၁	တပ်မတော် ထောက်လှမ်း ရေးနှင့် ရဲနှင့်၊ အစိုးရလုံခြုံ ရေးတပ်ဖွဲ့	FLC	x	x									
၁၇	၁၂၊၁၊၂၀၁၆	ဖန်းဇေါရွာ၊ ကွက်ခိုင်မြို့ နယ်၊ လားရှိုးခရိုင်၊ ရှမ်း ပြည်နယ်။	လူဦး ရေ ၈၀ ရှိ သော ရွာ	တပ်မတော် ခြေမြန်တပ် ရင်း ၄၅	GPS		x			x						
၁၈	၈၊၁၊၁၉၈၈	အိုင်ပိုးတန်းရပ်ကွက်၊ စစ်ကိုင်းမြို့ စစ်ကိုင်းတိုင်း ဒေသကြီး	၁၀၀	ပိုးတန်းရပ်ကွက် ရဲစခန်း(၁)မှ ရဲများ	GPS						x	x				
၁၉	၁၊၁၊၂၀၁၆	တာမိုးညွှဲမြို့ မန်းပီရန်ရွာ အနီး၊ ကွက်ခိုင်မြို့နယ်၊ လားရှိုးခရိုင်၊ ရှမ်းပြည်နယ်	၁	တပ်မတော် ခြေမြန်တပ် မ ၁၁	GPS						x					
၂၀	၁၂၊၁၊၂၀၁၂	မန်တုန်ရွာ၊ ကွက်ခိုင်မြို့ နယ်၊ လားရှိုးခရိုင်၊ ရှမ်း ပြည်နယ်။	၂၀၀	တပ်မတော် ခြေလျင်တပ် ရင်း ၄၅	GPS					x						
၂၁	၁၊၁၊၁၉၈၂	နန်းအောက်ပမြို့ ကွက် ခိုင်မြို့နယ်၊ လားရှိုးခရိုင်၊ ရှမ်းပြည်နယ်။	၁၁	တပ်မတော် ခြေလျင်တပ် ရင်း ၄၅	GPS	x									x	
၂၂	၁၂၊၁၊၁၉၈၈	၂ရပ်ကွက်၊ မော်ဘီမြို့နယ်၊ မြောက်ပိုင်းခရိုင်၊ ရန်ကုန် တိုင်းဒေသကြီး	၁	ဝိုလ်ကြီးလဲနီ ဦးဆောင်သော တပ်မတော်	GPS										x	
၂၃	၁၀၊၁၊၁၉၉၈	မုပွလင်ထောင်၊ ခွာလဲ ကျော်စခန်း၊ ဘီလင်းမြို့ နယ်၊ မွန်ပြည်နယ်။	၂၀	အမည်မသိ တပ်မတော်အဖွဲ့	GPS	x		x			x					

၂၄	၁၊၁၊၂၀၁၆	ဟိုပုံရွာ၊ တာမိုးညွှဲမြို့ လားရှိုးခရိုင်၊ ရှမ်းပြည်နယ်	၁၀၀	တပ်မတော် ခြေမြန်တပ်မ ၁၁ နှင့် ၉၉	GPS		x			x						
၂၅	၆၊၁၊၂၀၁၃	၄ ရပ်ကွက်၊ ပုသိမ်မြို့ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး	၂	ဗိုလ်လင်းဦးဆောင် သည့် သဘော်ကျင်းရဲစခန်း	HRDP	x					x				x	
၂၆	၆၊၁၊၂၀၀၉	အမှတ်(၁)ဒေသ သစ်ညို ကွန်းရပ်ကွက်၊ ပုသိမ်မြို့ ဧရာဝတီတိုင်း ဒေသကြီး	၁	ဗိုလ်မှူးချုပ် ကျော်ဆွေ၏ ကွပ်ကဲမှု အောက်ရှိ ကျေးရွာအေးချမ်း သာယာ ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုး တက်ရေးကောင်စီ ဝန်ထမ်း (စစ်အုပ်ချုပ်ရေး)	HRDP	x	x	x			x				x	
၂၇	၁၂၊၁၊၂၀၁၃	ကျုံနယ်ရွာ၊ ဓါဇာတိုက်နယ်၊ ရေးမြို့နယ်၊ မွန်ပြည်နယ်။	၁	တပ်မတော် ခြေလျင်တပ်ရင်း ၃၁	HUR-FOM									x		
၂၈	၅၊၁၊၂၀၀၀	၁ ရပ်ကွက်၊ ဓါဇာမြို့၊ ရေးမြို့နယ်တောင်ပိုင်း၊ မွန်ပြည်နယ်။	၁	အမည်မသိ သူများ သို့မဟုတ် မိသားစုအနေဖြင့် တပ်မတော် မှဟုထင်သည်။	HUR-FOM						x					
၂၉	၈၊၁၊၂၀၁၄	၁ ရပ်ကွက်၊ ဓါဇာမြို့၊ ရေးမြို့နယ်တောင်ပိုင်း၊ မွန်ပြည်နယ်။	၁	အမည်မသိ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့	HUR-FOM	x										x
၃၀	၁၊၁၊၂၀၀၇	ဓါဇာမြို့၊ ရေးမြို့နယ် တောင်ပိုင်း၊ မွန်ပြည်နယ်။	၁၁	တပ်မတော် ခြေလျင်တပ်ရင်း ၃၁	HUR-FOM	x									x	
၃၁	၁၂၊၁၁၉၉၂	ခြေမြန်တပ်ရင်း ၄၀၈ စခန်း၊ ကလိန်အောင်၊ ရေဖြူမြို့နယ်၊ တနင်္သာရီ တိုင်းဒေသကြီး	၁၀	မြေမြန်တပ်ရင်း ၄၀၈ နှင့် ၂၇၃	HUR-FOM				x		x				x	
၃၂	၃၊၁၊၂၀၁၇	၁ ရပ်ကွက်၊ ဓါဇာမြို့၊ ရေးမြို့နယ်တောင်ပိုင်း၊ မွန်ပြည်နယ်။	၁	အမည်မသိ သူများ	HUR-FOM						x					

၃၃	၃၊၁၊၂၀၁၇	မကျည်းချောင်းခွ ရွာ၊ မကည်းကျေးရွာ အုပ် - စု၊ ခေါ်ဇာတိုက်နယ်၊ ရေးတောင်ပိုင်း၊ မွန်ပြည်နယ်။	၂	တပ်မတော် ခြေလျင်တပ် ရင်း ၂၀၈	HUR-FOM						x				x	
၃၄	၁၊၁၊၂၀၀၅	၁ ရပ်ကွက်၊ ခေါဇာမြို့၊ ရေးမြို့နယ်တောင်ပိုင်း၊ မွန်ပြည်နယ်။	၁	တပ်မတော် ခြေလျင်တပ် ရင်း ၃၁	HUR-FOM	x									x	
၃၅	၁၀၊၁၊၂၀၁၂	၁ ရပ်ကွက်၊ ခေါဇာမြို့၊ ရေးမြို့နယ်တောင်ပိုင်း၊ မွန်ပြည်နယ်။	၁	တပ်မတော် ခြေလျင်တပ် ရင်း ၃၁	HUR-FOM	x		x			x				x	
၃၆	၇၊၁၊၂၀၀၄	မိထောလာလေးရွာ၊ ကျုံငယ်ကျေးရွာအုပ်စု၊ ခေါဇာမြို့နယ်၊ ရေးတောင်ပိုင်း၊ မွန်ပြည်နယ်။	၉	တပ်မတော် ခြေလျင်တပ် ရင်း ၄၀၁ သို့မဟုတ် ၄၀၄	HUR-FOM	x					x				x	
၃၇	၃၊၁၊၁၉၉၂	ကောင်းမိုင်ကျေးရွာ အနီး၊ ရေဖြူမြို့နယ်၊ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး	၁	မွန်တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့မှ ဗိုလ်ကြီး လေးလုံ	HUR-FOM						x					
၃၈	၃၊၁၊၁၉၉၃	အမှတ်(၂)ရပ်ကွက်၊ ဘားအံမြို့ ကရင်ပြည်နယ်	၁	တပ်မတော် ခြေမြန်တပ် မ ၄၄	FLC	x										
၃၉	၁၀၊၁၊၂၀၁၅	ဖားကန့်မြို့ ကချင် ပြည်နယ်။	၁	တပ်မတော် ဖားကန့် - အခြေစိုက် ဗျူဟာကွပ်ကဲ ရေးစခန်း	KWAT	x									x	
၄၀	၆၊၁၊၂၀၁၂	တာလောကြီးရွာအနီး၊ မြစ်ကြီးနားမြို့ မြစ်ကြီးနားမြို့နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်	၁	တပ်မတော် ခြေလျင်တပ် ရင်း ၃၇	KWAT	x									x	
၄၁	၁၀၊၁၊၂၀၁၅	ဖားကန့်မြို့ ကချင်ပြည်နယ်	၁	တပ်မတော် မဟာ ဗျူဟာ ကွပ်ကဲရေး အခြေစိုက်စခန်း	KWAT	x									x	
၄၂	၂၊၁၊၂၀၁၅	ဖားကန့်မြို့ ကချင်ပြည်နယ်	၁	တပ်မတော် ခြေမြန်တပ် မ ၆၆	KWAT	x					x				x	

၄၃	၅၊၁၊၂၀၁၆	ဖားကန့်မြို့ ကချင်ပြည်နယ်	၁	တပ်မတော် ခြေမြန်တပ် မ၈၈	KWAT	x								x		
၄၄	၁၁၊၁၊၂၀၁၁	နမ်းဝခရိုင်း၊ မွတ်ချရစ်ရွာ၊ ဝိုင်းမော်မြို့နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်	၁	တပ်မတော် ခြေမြန်တပ် မ၈၈	KWAT	x								x		
၄၅	၄၊၁၊၂၀၁၅	ပူဝမ်ရွာ၊ ဖောင်ဆိုင်ဒေသ၊ မုန်းကိုးမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည် မြောက်ပိုင်း	၁	တပ်မတော် ခြေမြန်တပ် မ၇၇	KWAT										x		
၄၆	၁၁၊၁၊၂၀၁၁	ဂရာရန်းရွာ၊ ဝိုင်းမော်မြို့ နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်	၁	တပ်မတော် ခြေမြန်တပ်ရင်း ၃၈၉၊ ခြေလျင် တပ်ရင်း ၃၉၀ နှင့် ခြေလျင် တပ်ရင်း ၃၉၉	KWAT	x									x		
၄၇	၁၁၊၁၊၂၀၁၁	ဝိုင်းမော်မြို့၊ ကချင်ပြည်နယ်	၁	တပ်မတော် ခြေမြန်တပ် မ၈၈	KWAT	x		x									
၄၈	၁၊၁၊၂၀၁၂	ဒါလောရွာ၊ မြစ်ကြီးနားမြို့ နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်	၁	တပ်မတော် ခြေလျင်တပ် ရင်း ၃၇	KWAT	x									x		
၄၉	၆၊၁၊၂၀၁၂	တာလောကြီးရွာအနီးရှိ အောင်ချမ်းသာစခန်း၊ ဝိုင်းမော်မြို့နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်	၂	တပ်မတော်ခြေ လျင်တပ်ရင်း ၃၇နှင့် တာလော ကြီးပြည်သူစစ် အဖွဲ့	KWAT	x									x		
၅၀	၈၊၁၊၂၀၁၆	နားဟိုင်းရွာ၊ မိုးကောင်းမြို့ နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်	၁	တပ်မတော် ခြေလျင်တပ် ရင်း ၄၂၇	KWAT	x									x		
၅၁	၁၀၊၁၊၁၉၉၁	ကသာမြင်ရွာ၊ ဘိုကလေးမြို့နယ်၊ ဇရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး	၁	တပ်မတော်၊ စစ်ထောက် လှမ်းရေးနှင့် ရဲများပါဝင်သော အစိုးရလုံခြုံရေး တပ်ဖွဲ့များ	FLC	x											
၅၂	၄၊၁၊၂၀၁၀	ရွှေမင်းဝံ၊ ကျောက်ကြီးမြို့- နယ်၊ ပဲခူးတိုင်း ဒေသကြီး	၁	တပ်မတော် ခြေလျင်တပ် ရင်း ၆၀ နှင့် ၃၅	GPS	x		x			x						

၅၃	၁၀၊၁၊၁၉၈၈	ဖူးကြီးရွာ၊ မော်ဘီမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး	၁၈	အမည်မသိ တပ်မတော်အဖွဲ့	GPS	x										
၅၄	၁၁၊၁၊၁၉၉၁	ကသာပေါင်းရွာ၊ ဘိုကလေးမြို့နယ်၊ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး	၂	တပ်မတော် နှင့်စစ်ထောက် လှမ်းရေး	FLC											
၅၅	၁၀၊၁၊၁၉၉၁	ကွင်းပုံရွာ၊ ဘိုကလေး မြို့နယ်၊ ဧရာဝတီတိုင်း ဒေသကြီး	၁	တပ်မတော် နှင့်စစ်ထောက် လှမ်းရေး အမှတ် (၆)	FLC	x	x								x	
၅၆	၁၀၊၁၊၁၉၉၁	ထော်ပိုင်ရွာ၊ ဘိုကလေး မြို့နယ်၊ ဧရာဝတီတိုင်း ဒေသကြီး	၂၁	တပ်မတော် မြေမြန်တပ် မ ၁၁	FLC	x	x								x	
၅၇	၃၊၁၊၁၉၉၄	လင်းတန်တောင်ကြား၊ တီးတိန်မြို့နယ်၊ ချင်း - ပြည်နယ်	၁	အမည်မသိ တပ်မတော် ခြေလျင်တပ်ရင်း တဖွဲ့မှ ပေါ်တာ အဖြစ်အသုံး ပြုစဉ် CNF မှ သတ်ဖြတ် ခြင်းခံရသည်။	GPS				x	x						
၅၈	၈၊၁၊၂၀၀၄	မိထောလှာရွာ၊ ကျုံညီး ကျေးရွာအုပ်စု၊ ခေါဇာ မြို့နယ်၊ ရေးတောင်ပိုင်း၊ မွန်ပြည်နယ်	၁	တပ် မတော် ခြေလျင်တပ် ရင်း ၂၈၂	HUR-FOM	x	x								x	
၅၉	၁၉၉၉	လဖက်ရွာ၊ ကျောက်ကြီး မြို့နယ်၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး	၁	တပ် မတော် တပ် ရင်း ၁၂၆	GPS	x	x				x				x	
၆၀	၄၊၁၊၂၀၁၃	ဆင်စုရပ်ကွက်၊ ပြည်မြို့၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး	၁	တပ် မတော် ခြေလျင်တပ် ရင်း ၇၅	HRDP		x					x				
၆၁	၁၀၊၁၊၂၀၁၆	ဆင်စုရပ်ကွက်၊ ပြည်မြို့၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးလွိုင်ဆိုင်ရွာ၊ ဟိုယက် ကျေးရွာအုပ်စု၊ တာမိုးနဲတိုက်နယ်၊ ကွတ်ခိုင်မြို့နယ်၊ မူဆယ်ခရိုင်၊ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း	၁	တပ် မတော် ခြေမြန်တပ်မ ၉၉	KWAT			x	x							

၆၂	၁၊၁၊၂၀၁၂	မန်းပွန်းရွာ၊ မန်တုန်မြို့-နွယ်၊ ကျောက်မဲ ခရိုင်၊ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း	၂	တပ်မတော် ခြေလျင်တပ်ရင်း ၁၃၀	KWAT						x					
၆၃	၁၊၁၊၂၀၁၂	မွန်ဂွန်းပါရွာ၊ မော်ဟန်ကျေးရွာ၊ ကွတ်ခိုင်မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း	၁	တပ်မတော် ခြေလျင်တပ်ရင်း ၄၅	KWAT										x	
၆၄	၈၊၁၊၂၀၁၄	မန်းဘက်ရွာ၊ နမ္မတူမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း	၁	တပ်မတော် ခြေလျင်တပ်ရင်း ၁၁၄	KWAT									x		
၆၅	၄၊၁၊၂၀၁၅	ပူဝမ်ရွာ၊ ဖောင်းဆိုင်ကျေးရွာအုပ်စု၊ မွန်းကိုးမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း	၅	တပ်မတော် ခြေမြန်တပ် မ ၈၈	KWAT										x	
၆၆	၇၊၁၊၂၀၁၅	ခလန်းကျေးရွာအနီး၊ ဖိုင်းကွမ်ကျေးရွာအုပ်စု၊ ပန်ဆိုင်းမြို့နယ်၊ မူဆယ်ခရိုင်၊ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း	၁	တပ်မတော် ခြေမြန်တပ် မ ၈၈	KWAT										x	
၆၇	၄၊၁၊၂၀၁၆	နောင်ခမ်း အမှတ် (၇) ရပ်ကွက်၊ မွန်းကိုးမြို့နယ်၊ မူဆယ်ခရိုင်၊ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း	၂	တပ်မတော် ခြေမြန်တပ် မ ၉၉	KWAT	x									x	
၆၈	၄၊၁၊၂၀၁၆	နောင်ခမ်း အမှတ် (၇) ရပ်ကွက်၊ မွန်းကိုးမြို့နယ်၊ မူဆယ်ခရိုင်၊ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း	၁	တပ်မတော် ခြေမြန်တပ် မ ၉၉	KWAT	x									x	
၆၉	၁၁၊၁၊၁၉၉၁	မစ်တားရွာ၊ ကျောက်ကြီးမြို့နယ်၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး	၁	တပ်မတော် ခြေလျင်တပ်ရင်း ၆၀	GPS			x	x							
၇၀	၁၊၁၊၂၀၁၅	မော်ဟန်ရွာ၊ ကွတ်ခိုင်မြို့နယ်၊ လားရှိုးခရိုင်၊ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း	၁	တပ်မတော် ခြေမြန်တပ်ရင်း ၆၈	GPS						x				x	
၇၁	၉၊၁၊၂၀၁၆	၆၀၁ တာဝေးပစ်ဒုံးကာကွယ်ရေးယူနစ်၊ ဥသျှစ်ပင်မြို့၊ မန်းတောင်းမြို့တယ်၊ ပြည်ခရိုင်၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး	၁	တပ်မတော် လေကြောင်းကာကွယ်ရေးယူနစ်အမှတ် ၂၀၃၄	HRDP		x				x			x		

၇၂	၁၁၊၁၂၊၂၀၁၅	ရွာသစ်ရွာ၊ ကျိုင်းတုံမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်	၁	တပ်မတော် ခြေလျင်တပ်ရင်း ၂၂၆	LWO									x		
၇၃	၃၊၁၊၂၀၁၆	လွိုင်စရန်း၊ မန်းစိန်၊ လွိုင်ကန်၊ ပန်းဇန၊ ဇေါင်ငါး နှင့် မန်းပူကျေးရွာများ၊ ကွတ်ခိုင်မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်	ရွာ ၇ ရွာမှ လူပေါင်း ၇၆၀ ဦး	တပ်မတော် ခြေမြန်တပ်မ ၃၃	TWO		x			x						
၇၄	၂၊၁၊၂၀၁၅	၁၄ မိုင်၊ နမ်းဆန်မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်	၁	တပ်မတော် ခြေမြန်တပ်မ ၅၇၇	TWO	x									x	
၇၅	၂၊၁၊၂၀၁၅	မန်းလွိုင်ရွာ၊ အုန်းမူးကျေးရွာအုပ်စု၊ သီပေါမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်	၃	လုပ်ဆောင်သူ မသိမြွေပွပ်မိုင်း	TWO						x					
၇၆	၁၂၊၁၂၊၂၀၁၅	ဇယ်တွန်းဟောင်းရွာ၊ နမ်း ဆန်မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည် မြောက်ပိုင်း	၃	တပ်မတော် ခြေလျင်တပ်ရင်း ၁၁၅	TWO	x									x	
၇၇	၁၂၊၁၂၊၂၀၁၆	မန်းမိုင်ရွာ၊ နမ်းဆန်မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်	၁	တပ်မတော် ခြေမြန်တပ်မ ၅၇၇	TWO	x			x						x	
၇၈	၂၊၁၊၂၀၁၇	ဟိုမိန်းရွာ၊ နမ်းဆန်မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း	၁	တပ်မတော် ခြေမြန် တပ်မ ၈၈၊ ခြေလျင် တပ်ရင်း ၄၆၁	TWO						x					
၇၉	၅၊၁၊၂၀၁၆	ပန်ဝါရာ၊ နောက်ဆောင်ကျေးရွာအုပ်စု၊ မန်တုန်မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း	၁	တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့ EAO RC SS/SSA တပ်ရင်း ၇၀၁	TWO	x									x	
၈၀	၃၊၁၊၂၀၁၇	ကြူဆိုင်ရွာ၊ ဆားလူကျေးရွာအုပ်စု၊ နမ့်ခမ်းမြို့နယ်၊ မူဆယ် ခရိုင်၊ ရှမ်းပြည်နယ်	၁	တပ်မတော် ခြေမြန်တပ်မ ၃၃	TWO										x	
၈၁	၁၁၊၁၂၊၂၀၁၆	မန်းဆန်ရွာ၊ နမ့်ခန်းမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်	၂၀	တပ်မတော် ခြေမြန်တပ်မ ၃၃	TWO	x			x						x	

၈၂	၂၁၊၂၀၁၆	နောင်ခေါ်လှေဆိပ်၊ နမ်းခပ်ကျေးရွာ၊ မူဆယ်မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်	၁	တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ EAO RC SS/ SSA	TWO	x	x		x					x	
၈၃	၁၁၊၁၊၂၀၁၄	ဟိုချောင်းရွာ၊ ကယားလန်ကျေးရွာအုပ်စု၊ နမ်းဆန်မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း	၄	တပ်မတော်ခြေလျင်တပ်ရင်း ၁၀၆၊ ခြေမြန်တပ်မ ဂုဂ	TWO	x	x							x	
၈၄	၃၊၁၊၂၀၁၅	မိုင်းဆတ်ကျေးရွာအနီး၊ နမ်းခတ်ကျေးရွာအုပ်စု၊ မူဆယ်မြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်	၁	တပ်မတော် မြေမြန်တပ်မ ၈၈	TWO	x								x	
၈၅	၁၂၊၁၊၂၀၁၅	ဆေးကင်ရွာ၊ မုန်းပူးကျေးရွာအုပ်စု၊ နမ်းခမ်းမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း	၁၀	တပ်မတော်ခြေလျင်တပ်ရင်း ၃၂၄ နှင့် ပန်ဆေပြည်သူ့စစ်တပ်ဖွဲ့	TWO	x	x							x	

နောက်ဆက်တွဲ ၂ – နှစ်ဘသူများ၏လိုအပ်ချက်ကို ဆန်းစစ်သောအမှုဖြစ်ရပ်များ ဇယား – မြေယာသိမ်းဆည်းမှု

(၁) မတရား ဖမ်းဆီးမှုများနှင့် ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်မှုများ
(၂) ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်မှုများ သိမ်းယူခြင်း ဖျက်ဆီးခြင်း
(၃) ပျောက်ကွယ်ခြင်း
(၄) အဓမ္မလုပ်အားခိုင်းစေမှု
(၅) အတင်းအဓမ္မ ရွှေ့ပြောင်းခံရခြင်း
(၆) လူကုန်ကူးရောင်းဝယ်ခြင်း
(၇) သတ်ဖြတ်ခြင်း
(၈) လွတ်လပ်စွာဖော်ပြပြောဆိုခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ စည်းဝေးခွင့်ကို ထိပါးနှောင့်ယှက်မှု
(၉) အခြားလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများ
(၁၀) မုဒိန်းကျင့်မှု
(၁၁) ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း
(၁၂) ကလေးစစ်သားများအသုံးပြုမှု
(၁၃) မတရားအခွန်ကောက်ခြင်း

အမှုစဉ်	ကိုင်ဆို	ဖြည့်သွင်းထိုးဒဏ	ဘုံအခြေခံအတိုင်း	ဘုံအကြောင်း	အမျိုးအခြေခံ	၁	၂	၃	၄	၅	၆	၇	၈	၉	၁၀	၁၁	၁၂	၁၃
၈၆	၁၂၊၁၊ ၂၀၁၆	သဲချောင်းကျေးရွာ၊ ရေဖြူမြို့နယ်၊ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး	၂	မောရဝတီရေတပ်အခြေစိုက်စခန်း	HUR-FOM		x			x								
၈၇	၃၊၁၊ ၂၀၁၄	သဲချောင်းကျေးရွာ၊ ရေဖြူမြို့နယ်၊ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး	၂	မောရဝတီရေတပ်အခြေစိုက်စခန်း	HUR-FOM		x			x								
၈၈	၁၉၉၆ နှင့် ၂၀၁၆	သဲချောင်းကျေးရွာ၊ ရေဖြူမြို့နယ်၊ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး	၁	မောရဝတီရေတပ်အခြေစိုက်စခန်း	HUR-FOM		x			x								
၈၉	၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင်မြေသိမ်းခံရပြီး ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွက်နှစ်နာသူများကို ဖမ်းဆီးညှင်းပမ်းသည်။	အောင်ကုန်းကျေးရွာ၊ အုတ်ဖို၊ သဲကုန်းမြို့နယ်၊ ပြည်ခရိုင်၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး	၅	ငြင်းအမေပညေ ခမသ - ညပ ခသာ - စညေပ	GPS	x	x									x		

၉၀	၂၀၁၆	ကြာအင်းကျေးရွာ၊ ပန်းတောင်းမြို့နယ်၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး	၁	အစိုးရ၏ ထောက်ပံမှုဖြင့်ဆောင်ရွက်နေသော ပုဂ္ဂလိက စီးပွားရေး လုပ်ငန်း	FLC	x	x											
၉၁	၁၉၉၆ နှင့် ၂၀၁၆	သဲချောင်းကျေးရွာ၊ ရေဖြူမြို့နယ်၊ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး	၁	မောရဝတီ ရေတပ်အခြေစိုက်စခန်း	HUR-FOM		x											
၉၂	၁၉၉၉ နှင့် ၂၀၁၂ များတွင် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများ ဖြစ်ပြီး ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် အပြုခံရသူများ အဖမ်းခံခဲ့ရသည်။	ကြာအင်းရွာဟောင်း၊ ဒန်ဒလွန်၊ ပန်းတောင်း၊ ပြည်ခရိုင်၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး	၁၂	အစိုးရ၏ ထောက်ပံ့မှုဖြင့် ဆောင်ရွက်နေသော ပုဂ္ဂလိက စီးပွားရေး လုပ်ငန်း	FLC	x	x											
၉၃	၁၉၉၈	ဝိတောက်စုကျေးရွာ၊ ကျွန်းတိုင်ကြီး၊ ပန်းတနော်၊ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး	၈	တပ်မတော်နှင့် ခရိုနီကုမ္ပဏီ	FLC	x	x											
၉၄	၂၀၀၉	စစ်ခရဲကျေးရွာ၊ ကံမြို့နယ်၊ သရက်ခရိုင်၊ မကွေးတိုင်းဒေသကြီး	၅	စပ်တပ်ပိုင် ကုမ္ပဏီ	GPS	x	x											
၉၅	၁၉၉၅	ချောင်းမြောင်းကြီး ကျေးရွာ၊ သဲချောင်းကျေးရွာအုပ်စု၊ ရေဖြူမြို့နယ်၊ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး	၂၈	မောရဝတီ ရေတပ်အခြေစိုက်စခန်း	HUR-FOM		x			x				x				

၉၆	၁၉၉၇	ရွှေတုံသာကျေးရွာ၊ ရွှေတုံသာကျေးရွာအုပ်စု၊ ပန်းတောင်းမြို့နယ်၊ ပြည်ခရိုင်၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး	၅	နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကောင်စီ (စစ်အုပ်ချုပ်ရေး) နှင့် ရွာသူကြီး	HRDP		x											
၉၇	၁၉၉၈ နှင့် ၂၀၁၆	ခေါဇာမြို့နယ်၊ ရေးတောင်ပိုင်း၊ မွန်ပြည်နယ်	၄	တပ်မတော်ခြေလျင်တပ်ရင်း ၃၁ နှင့် အထွေထွေစီမံအုပ်ချုပ်ရေးဌာန	HUR-FOM		x											
၉၈	၇၊၁၊ ၂၀၁၅	နမ်းအော်ကျေးရွာ၊ တာလေးမြို့နယ်၊ တာချီလိတ်ခရိုင်၊ ရှမ်းပြည်နယ်	၃	အစိုးရ၏ထောက်ပံ့မှုဖြင့် ဆောင်ရွက်နေသော ပုဂ္ဂလိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်း	LWO	x												

နောက်ဆက်တွဲ ၃ – နစ်နာသူများ၏လိုအပ်ချက်ကို ဆန်းစစ်သောအမှုဖြစ်ရပ်များ ဂဃနး – နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား

(၁) မတရား ဖမ်းဆီးမှုများနှင့် ထိန်းသိမ်းချုပ်နှောင်မှုများ
(၂) ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်မှုများ သိမ်းယူခြင်း ဖျက်ဆီးခြင်း
(၃) ပျောက်ကွယ်ခြင်း
(၄) အဓမ္မလုပ်အားခိုင်းစေမှု
(၅) အတင်းအဓမ္မ ရွှေ့ပြောင်းခံရခြင်း
(၆) လူကုန်ကူးရောင်းဝယ်ခြင်း
(၇) သတ်ဖြတ်ခြင်း
(၈) လွတ်လပ်စွာဖော်ပြပြောဆိုခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ စည်းဝေးခွင့်ကို ထိပါးနှောင့်ယှက်မှု
(၉) အခြားလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများ
(၁၀) မုဒိန်းကျင့်မှု
(၁၁) ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း
(၁၂) မတရားအခွန်ကောက်ခြင်း

အမှုစဉ်	ခုနှစ်	ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီး	နယ်ထိစေ့ဆက်ဒေသ	ဖွင့်ဟဖော်ပြသည့်အကြောင်းအရာ	အရင်းအမြစ်	၁	၂	၃	၄	၅	၆	၇	၈	၉	၁၀	၁၁	၁၂	၁၃
၉၉	၁၉၉၀ တွင် ထိန်း သိမ်း ခံရ	ဘားအံမြို့ ကရင်ပြည် နယ်	၁	စစ်ထောက် လှမ်းရေး	FLC	x							x			x		
၁၀၀	၁၉၈၈ နှင့် ၁၉၉၁ ခု နှစ်တွင် ထိန်း သိမ်းခံ ရ	ဘားအံမြို့ ကရင်ပြည် နယ်	၁	တပ်မတော် ထောက် လှမ်း ရေး နှင့် ပြည်သူ ရဲ	FLC	x							x			x		
၁၀၁	၂၀၀၆ နှင့် ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် ထိန်းသိမ်း ခံရ	ဘိုကလေးမြို့နယ်၊ ရောဝတီတိုင်း ဒေသကြီး	၁	တပ်မတော်၊ တပ်မတော် ထောက် လှမ်း ရေးနှင့် ပြည်သူ ရဲ တပ်ဖွဲ့တို့ ပါဝင်သော အစိုးရ လုံခြုံ ရေး တပ် ဖွဲ့များ	FLC	x							x					

၁၀၂	၂၀၁၀ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီတွင် ထိန်းသိမ်းခံရ	ကျူကာဒက်ရွာ သို့သွားရာလမ်း၊ ကြံခိုင်ရေးအကွက်ပိုင်း၊ သံဖြူဇရပ်မြို့နယ်၊ မွန်ပြည်နယ်	၁	တပ်မတော်ထောက်လှမ်းရေးနှင့် ပြည်သူ့ရဲ	HUR-FOM	x							x			x		
၁၀၃	၁၉၈၈ ခုနှစ် စက်-တင်ဘာတွင် ထိန်းသိမ်းခံရ	ရေးမြို့၊ မွန်ပြည်နယ်	၂	တပ်မတော်ခြေလျင်တပ်ရင်း ၆၁	HUR-FOM	x							x			x		
၁၀၄	၂၀၀၉ ဒီဇင်ဘာ-၁နှင့် ၂၀၁၅ အောက်တိုဘာတို့တွင် ထိန်းသိမ်းခံရ	ပြည်မြို့၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး။	၁	တပ်မတော်၊ တပ်မတော်ထောက်လှမ်းရေးနှင့်ပြည်သူ့ရဲတပ်ဖွဲ့တို့ပါဝင်သော အစိုးရလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ	FLC	x							x			x		
၁၀၅	၁၉၈၉၊ ၁၉၉၉၊ ၂၀၀၅ နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တို့တွင် ထိန်းသိမ်းခံရ	ချောင်းဦးမြို့နယ်၊ မုံရွာခရိုင်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး	၁	တပ်မတော်၊ တပ်မတော်ထောက်လှမ်းရေးနှင့်ပြည်သူ့ရဲတပ်ဖွဲ့တို့ပါဝင်သော အစိုးရလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ	FLC	x							x			x		
၁၀၆	၁၉၈၈ နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ထိန်းသိမ်းခံရ	ပြည်မြို့၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး	၁	တပ်မတော်၊ တပ်မတော်ထောက်လှမ်းရေးနှင့်ပြည်သူ့ရဲတပ်ဖွဲ့တို့ပါဝင်သော အစိုးရလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ	FLC	x							x			x		
၁၀၇	၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် ထိန်းသိမ်းခံရ	ငါးလုံးတင်ရွာ၊ ချောင်းဦးမြို့နယ်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး	၁	တပ်မတော်၊ တပ်မတော်ထောက်လှမ်းရေးနှင့်ပြည်သူ့ရဲတပ်ဖွဲ့တို့ပါဝင်သော အစိုးရလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ	FLC	x							x			x		

၁၀၈	၁၉၉၀ တွင် ထိန်းသိမ်းခံရ	အမှတ် (၂) ရပ်ကွက်၊ ဘားအံမြို့၊ ကရင်ပြည်နယ်	၁	တပ်မတော်၊ တပ်မတော် ထောက်လှမ်းရေးနှင့်ပြည်သူ့ရဲတပ်ဖွဲ့တို့ပါဝင်သော အစိုးရလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ	FLC	x							x			x			
၁၀၉	၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် ထိန်းသိမ်းခံရ	ရွှေလှေရွာ၊ ချောင်းဦးမြို့နယ်၊ မုံရွာခရိုင်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး	၁	တပ်မတော်၊ တပ်မတော် ထောက်လှမ်းရေးနှင့်ပြည်သူ့ရဲတပ်ဖွဲ့တို့ပါဝင်သော အစိုးရလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ	FLC	x							x			x			
၁၁၀	၁၉၇၀ နှင့် ၁၉၈၈ တွင် ထိန်းသိမ်းခံရ	ဘားအံမြို့၊ ကရင်ပြည်နယ်	၁	တပ်မတော်၊ တပ်မတော် ထောက်လှမ်းရေးနှင့်ပြည်သူ့ရဲတပ်ဖွဲ့တို့ပါဝင်သော အစိုးရလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ		x							x						
၁၁၁	၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင် ထိန်းသိမ်းခံရ	ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး	၁	တပ်မတော်၊ တပ်မတော် ထောက်လှမ်းရေးနှင့်ပြည်သူ့ရဲတပ်ဖွဲ့တို့ပါဝင်သော အစိုးရလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ	FLC	x							x			x			

နောက်ဆက်တွဲ ၄ – နစ်နာသူများ၏လိုအပ်ချက်ကို ဆန်းစစ်ချက် နမူနာ

(၁) ခေါင်းစဉ်
ဤတင်ပြမှုကို ထင်ရှားစေမည့် ရှင်းလင်းစွာဖေါ်ပြထားသည့် အနှစ်ချုပ်ခေါင်းစဉ်ကို ဖေါ်ပြရန်
(၂) အနှစ်ချုပ်
စာပိုဒ်တပိုဒ်ဖြင့်သာဖေါ်ပြရန်။ ဥပမာအားဖြင့် အဖြစ်အပျက်ကို ရှင်းပြပေးရန်။ မည်သူက မည်သူ့ကို မည်သည့် အတွက်ကြောင့် မည်သည့်အချိန်၊ မည်သည့်နေရာတွင် မည်သို့ပြုမူသည်။
(၃) နေရာဒေသ
(၄) မှတ်တမ်းတင်သောနေရာ
(၅) အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ
အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများသည် တခုနှင့်တခု ဆက်စပ်နေနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဖြစ်ပျက်မှုအပေါ်တွင် မူတည် ကာ ချိုးဖောက်သော စာရင်းကို ရေးချပေးပါရန်။ ဥပမာအားဖြင့် – ညှင်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ပျောက်ဆုံးခြင်း အစရှိသည်ဖြင့်။
(၆) မှတ်တမ်းပြုလုပ်သောရက်စွဲ
ရက်စွဲများကို (၁) အခင်းဖြစ်သောနေ့ (၂) မှတ်တမ်းတင်သောနေ့ ဟူ၍ မှတ်ပေးပါ။
(၁) အခင်းဖြစ်သောနေ့

(၂) မှတ်တမ်းတင်သောနေ့
(၆) သတင်းအရင်းအမြစ်ကို မှတ်တမ်းရေးပါ။
အဖြစ်အပျက်အကြောင်း သတင်းပေးသူကို ရေးပါ။
(၇) အဖြစ်အပျက်နှင့်ပါတ်သက်၍ အသေးစိပ် သတင်းအချက်အလက်များကို ဖေါ်ပြပါ။
အဖြစ်အပျက်အသေးစိပ်ကို ဖေါ်ပြပါ။
(၈) ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအချက်အလက်
ကိုယ်ရေးကိုယ်တာဆိုင်ရာ အချက်အလက်များအား ဖေါ်ပြရန်။ အဖြစ်အပျက်တွင် ပါဝင်သူမည်သူမဆို၏ အချက်အလက်များ (အပြုခံရသူ၊ ကျူးကျော်သူ၊ မျက်မြင်သက်သေ၊ ပါတ်ဝန်းကျင် အစရှိသူတို့၏ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအချက်အလက်များ)
ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်း၏ အချက်အလက်များ (ကျူးကျော်သူ၊ အပြုခံရသူ၊ မျက်မြင်သက်သေ အစရှိသဖြင့်ခွဲခြား၍ တစ်ဦးချင်းအတွက် သီးသန့်ရေးပေးပါ။)

အမည်	
အခြားအမည်	
လိင်	
မွေးရက်	

အသက်	
ဖခင်အမည်	
မိခင်အမည်	
တိုင်းရင်းသားလူမျိုး	
ဘာသာ	
အမြဲနေထိုင်ရာလိပ်စာ	
လက်ရှိလိပ်စာ	
ပညာရေးနောက်ခံ	
ဘာသာစကား	
လက်ရှိအလုပ်အကိုင်	
ဆက်စပ်နေသည့် အဖွဲ့အစည်း	
မှတ်ပုံတင် Identity	
တရားရုံးပြစ်ဒဏ် Court Sentence	

အဖြစ်အပျက်တွင် ပါဝင်သည့်အခန်းကဏ္ဍ	
လက်ရှိအခြေအနေ Current Status	
အုပ်စုအလိုက် ကိုယ်ရေးအချက်အလက်များ (အုပ်စုလိုက်ကျူးလွန်သူများ၏ စာရင်း နှင့် အုပ်စုလိုက် နစ်နာသူများ၏စာရင်းကို သီးသန့်စီ ပြုလုပ်ပေးရန်)	
ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည့်ပုံစံ၏ အမည် Cooperation name	
အုပ်စု၏လက္ခဏာ ပြဋ္ဌာန်းချက် Group Identity	
လိင်	
တိုင်းရင်းသားလူမျိုး	
ဘာသာ	
ရာထူးအဆင့်အတန်း	
ဘာသာစကား	
အဖြစ်အပျက်တွင် ပါဝင်သည့် အခန်းကဏ္ဍ	

သက်ရောက်မှုခံရသည့် အခြေအနေ အပြုခံရသူနှင့် သူ၏မိသားစု လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မခံရမီ သူတို့၏ အခြေအနေကို ရှင်းပြပါ။ သူတို့၏ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး နှင့် ပညာရေးအခြေအနေ အစရှိသည်တို့ဖြစ်သည်။
(၁၁) လက်ရှိအခြေအနေ
အပြုခံရသူနှင့် သူ၏မိသားစု လူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခြင်းနောက် သူတို့၏ အခြေအနေကို ရှင်းပြပါ။ သူတို့၏ အခြေအနေကို ဤလူအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုမှ မည်သို့သက်ရောက်မှုရှိသနည်း။ ဥပမာ - ပါတ်ဝန်းကျင် အသိုင်းအဝန်း၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး နှင့် ပညာရေးအခြေအနေ အစရှိသည်တို့ဖြစ်သည်။
(၁၂) လိုအင်ဆန္ဒ
အမြင်သဘောထားများအား မှတ်တမ်းတင်ပါ။

ပြန်လည်ကုစားပေးလျော်မှုအလုပ်အဖွဲ့
email : office@nd0burma.org
website : www.nd-burma.org